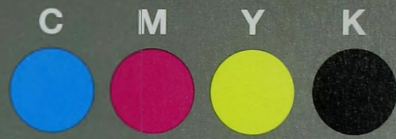

Grey Scale #13

DANES-PICTA.COM

A 1 2 3 4 5 6 M 8 9 10 11 12 13 14 15 B 17 18 19

**AKADEMIA
SZTABU GENERALNEGO**
IM. GENERAŁA BRONI
KAROLA ŚWIERCZEWSKIEGO

~~DO UŻYTKU~~

~~POUFNE~~

Egz. Nr. 1

Płk dypl. inż. Eugeniusz JENDRASZCZAK

**DZIAŁANIE ODDZIAŁU
DESANTOWO-SZTURMOWEGO
W NATARCIU**

Rozprawa doktorska

12731

WARSZAWA 1989

**AKADEMIA
SZTABU GENERALNEGO**
IM. GENERAŁA BRONI
KAROLA ŚWIERCZEWSKIEGO

~~DO UŻYTKU~~

~~POUFNE~~

Egz. Nr...1...

Pptk dypl. inż. Eugeniusz JENDRASZCZAK

**DZIAŁANIE ODDZIAŁU
DESANTOWO-SZTURMOWEGO
W NATARCIU**

Rozprawa doktorska

12731

WARSZAWA 1989

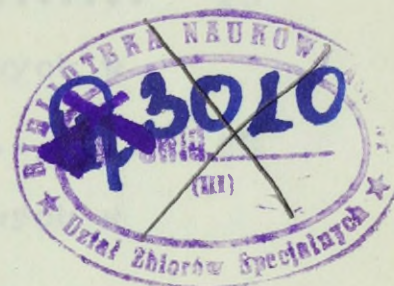
AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO WP
im. gen. broni Karola Świerczewskiego

WYDZIAŁ WOJSK LĄDOWYCH
KATEDRA SZTUKI OPERACYJNEJ

~~Do użytku
służbowego~~

~~POUFTNY~~
Dz. nr .1.

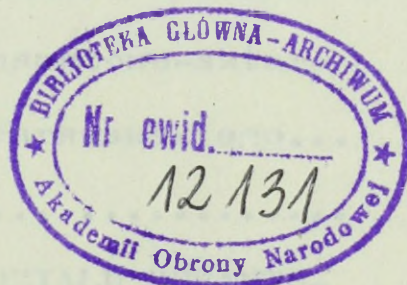
Inekl. Prot. 779/21.08.95 *[Signature]*

ppłk dypl. inż. Eugeniusz JENDRASZCZAK

DZIAŁANIE ODDZIAŁU DESANTOWO-SZTURMOWEGO W NATARCIU

Rozprawa doktorska

Opracowana
pod kierownictwem naukowym

plk. doc. dr. Teofil WÓJCIKA

SPIS TREŚCI

	Strona
WSTĘP.....	4
1. PRZEDMIOT ROZPRAWY I CHARAKTERYSTYKA PROBLEMU BADAWCZEGO.....	8
2. GENEZA, ROZWÓJ I DOŚWIADCZENIA BOJOWE WOJSK DESANTOWO-SZTURMOWYCH.....	28
2.1. Rys rozwoju wojsk desantowo-szturmowych w państwach NATO.....	28
2.2. Rys rozwoju wojsk desantowo-szturmowych w państwach Układu Warszawskiego.....	38
2.3. Doświadczenia uzyskane w trakcie działań bojowych i ćwiczeń wojsk desantowo-sztur- mowych w państwach NATO.....	51
2.4. Doświadczenia uzyskane w trakcie działań bojowych i ćwiczeń wojsk desantowo-sztur- mowych w państwach Układu Warszawskiego...	61
2.5. Wnioski.....	71
3. POTRZEBY I MOŻLIWOŚCI UŻYCIA ODDZIAŁU DESANTO- WO-SZTURMOWEGO W NATARCIU.....	74
3.1. Uwarunkowania operacji zaczepnej armii i jej wpływ na potrzeby i możliwości użycia oddziału desantowo-szturmowego.....	76
3.2. Wpływ fizyczno-geograficznych właściwości północnonadmorskiego kierunku operacyjnego na użycie oddziału desantowo-szturmowego w natarciu.....	86

74
28
116

3.3. Ocena możliwości bojowych batalionu desantowo-szturmowego i wynikające stąd potrzeby jego wzmocnienia i wykorzystania w operacji zaczepnej armii.....	99
3.4. Wnioski.....	132
4. DOSKONALENIE SPOSOBÓW DZIAŁAŃ ODDZIAŁU DESANTOWO-SZTURMOWEGO ORAZ JEGO STRUKTURY.....	134
4.1. Doskonalenie form i sposobów działań bojowych przez batalion desantowo-szturmowy wynikających z jego możliwości i operacyjnych wymagań.....	135
4.2. Założenia i wymagania w zakresie doskonalenia struktur organizacyjnych oddziałów desantowo-szturmowych.....	175
4.3. Modele struktur organizacyjnych batalionu desantowo-szturmowego.....	209
4.4. Wnioski.....	228
ZAKOŃCZENIE.....	230
LITERATURA.....	239

228
134
94
134
74
60

119.

WSTĘP

Możliwości bojowe oraz ogólny potencjał bojowy walczących stron w warunkach współczesnego pola walki uzależnione są w coraz większym stopniu od sprawnego funkcjonowania różnorodnych nowoczesnych środków i struktur organizacyjnych wojsk, wykorzystujących najnowsze osiągnięcia techniki bojowej.

Stąd też wiele państw gwałtownie zwiększa wydatki na rozwój środków umożliwiających prowadzenie wojny z wykorzystaniem przede wszystkim trzeciego wymiaru, dążąc w ten sposób do uzyskania przewagi nad potencjalnym przeciwnikiem.

Działania bojowe przybierają charakter walki wysoce manewrowej, gdzie manewr jest wszechstronnie stosowany we wszystkich trzech wymiarach. Doświadczenia współczesnych konfliktów zbrojnych dowodzą, że wykorzystanie trzeciego wymiaru w postaci stosowania desantów powietrznych /szczególnie desantów śmigłowych/ stało się już powszechnym. Pozwoliło to także na szybki rozwój nowego typu wojsk - wojsk, które w działaniach bojowych wykorzystują głównie śmigłowce. Przeobrażenia te spowodowały wyodrębnienie się, jak to często określają niektórzy teoretycy wojskowi tzw. "wojsk śmigłowych". Przewiduje się, że wojska te w przyszłości będą prowadziły działania o charakterze uniwersalnym, gdzie połączone będą w jedną całość działania typowe dla desantów powietrznych z działaniami typowymi dla wojsk lądowych /pancerno-zmechanizowanych/. Już na obecnym etapie rozwoju sił zbrojnych w wielu państwach można wyraźnie wyodrębnić obok tradycyjnie występujących wojsk tzw. "wojska pancerno-śmigłowe", wojska desantowo-szturmowe oraz wojska powietrznoszturmowe.

Oznacza to, że w miarę rozwoju środków prowadzenia wojny oraz poglądów na charakter przyszłej wojny należy również poszukiwać zasad działania nowopowstaających wojsk.

Niniejsza rozprawa zawiera wyniki badań możliwości użycia i sposobów działania wojsk desantowo-szturmowych w trakcie prowadzenia natarcia przez wojska armii. Wyniki te dotyczą oddziału desantowo-szturmowego/batalionu desantowo-szturmowego/, który może występować w armii na zasadach przydziału lub być organizowany przez armię.

Wnioski i uogólnienia sformułowane w rozprawie można w większości przypadków odnieść do typowych /oddziałów-batalionów/ wojsk desantowo-szturmowych, jak również do doraźnie tworzonych elementów ugrupowania operacyjnego armii - oddziałów desantowo-szturmowych, które użyte będą w ramach operacji obronnej z chwilą przejścia armii do przeciwnatarcia lub przeciwnatarcia.

W rozdziale pierwszym przedstawiono przedmiot rozprawy i charakterystykę problemu badawczego, a w szczególności: uzasadnienie wyboru tematu rozprawy, cel i problemy badawcze, hipotezę roboczą, przedmiot i obszar badań, stosowane metody oraz organizację badań.

Rozdział drugi zawiera główne problemy historycznego rozwoju wojsk desantowo-szturmowych.

W rozdziale trzecim zaprezentowano możliwości i potrzebę użycia oddziału desantowo-szturmowego przez armię prowadzącą natarcie w oparciu o rzeczywiste uwarunkowania operacyjno-geograficzne terenu.

Rozdział czwarty zawiera sposoby prowadzenia walki przez oddział /batalion/ desantowo-szturmowy oraz kierunki doskonalenia jego struktury organizacyjnej.

W zakończeniu rozprawy podano uogólnione wyniki badań oraz sugestie, dotyczące kierunków dalszego doskonalenia problematyki działań desantowo-szturmowych.

Treści zawarte w rozprawie adresowane są głównie do kadry dowódczo-sztabowej wszystkich szczebli, gdzie występują problemy organizacji działań oddziału desantowo-szturmowego /bdsz/ oraz do pracowników naukowych i nauczycieli uczelni wojskowych, zajmujących się szkoleniem tych szczebli dowodzenia. Natomiast w części dotyczącej potrzeb nowych rozwiązań technicznych i organizacyjnych treści te adresowane są do osób funkcyjnych instytucji centralnych Ministerstwa Obrony Narodowej zajmujących się tą problematyką.

x

x

x

W czasie prowadzenia badań i opracowaniu ich wyników korzystałem z życzliwej pomocy kierownika naukowego rozprawy płk.doc.dr. Teofila WÓJCIKA, któremu pragnę wyrazić szczególną wdzięczność i podziękowanie.

Serdecznie dziękuję również za szczególne zainteresowanie moją pracą i okazaną mi pomoc Zastępcy Komendanta ASG WP ds. szkolenia - płk.prof.dr. Kazimierzowi NOŻCE oraz Szefowi Katedry Sztuki Operacyjnej płk.doc.dr.hab. Stanisławowi KOZIEJOWI.

Wiele wartościowych uwag, spostrzeżeń i propozycji otrzymałem od oficerów Katedry Sztuki Operacyjnej, Katedry Taktyki Wojsk Lotniczych, oficerów będących na przydziałach mobilizacyjnych w sztabie frontu, jak również od oficerów Sztabu WOW, ŚOW i 6 PBPD, którym również serdecznie dziękuję.

na wybór tematu rozprawy wywarła służba autora w 6 Dywizji Powietrznodesantowej /obecnie 6 BPD/ na stanowisku starszego oficera operacyjnego dywizji. Szczególnie inspirującą rolę w podjęciu tematu rozprawy miał rozkaz Ministra Obrony Narodowej do szkolenia Sił Zbrojnych PRL w roku 1985^{x/}, w którym określono m.in. następujące zadanie: "Wypracowanie zasady planowania, organizacji i prowadzenia działań desantowo-szturmowych".

Problematyka ta jest niezwykle aktualna. Potwierdzą to wnioski z wielu ćwiczeń, prowadzonych w WP i w ramach alii zbrojnych państw-stron Układu Warszawskiego oraz z doświadczeń powojennych konfliktów zbrojnych. Wynika z nich, że działania o charakterze desantowo-szturmowym stanowią integralny element współczesnej walki, bitwy i operacji. Występują nie tylko w działaniach zaczepnych, lecz także w obronnych.

Działania te nie tracą więc na znaczeniu w świetle nowej doktryny obronnej państwa, gdyż stanowią ważny element pierwszej operacji obronnej, zwłaszcza podczas wykonywania zwrotu zaczepnego - przeciwdziałania.

W tych warunkach uelocznia się coraz większa dysproporcja między możliwościami bojowymi i głębokościami uderzeń ogólnych,

x/ Rozkaz Ministra Obrony Narodowej do szkolenia Sił Zbrojnych PRL w roku 1985, p. 7, Wyd. MON Sztab Generalny WP, Warszawa 1986.

ROZDZIAŁ I

PRZEDMIOT ROZPRAWY I CHARAKTERYSTYKA PROBLEMU BADAWCZEGO

Podjęcie tematu rozprawy doktorskiej wynikało z potrzeb szkoleniowych słuchaczy ASG WP i wojsk, zwłaszcza 6 PBPD. Niemały wpływ na wybór tematu rozprawy wywarła służba autora w 6 Dywizji Powietrznodesantowej /obecnie 6 BPD/ na stanowisku starszego oficera operacyjnego dywizji. Szczególnie inspirującą rolę w podjęciu tematu rozprawy miał rozkaz Ministra Obrony Narodowej do szkolenia Sił Zbrojnych PRL w roku 1985^{x/}, w którym określono m.in. następujące zadanie: "Wypracowanie zasady planowania, organizacji i prowadzenia działań desantowo-szturmowych".

Problematyka ta jest niezwykle aktualna. Potwierdzają to wnioski z wielu ćwiczeń, prowadzonych w WP i w ramach sił zbrojnych państw-stron Układu Warszawskiego oraz z doświadczeń powojennych konfliktów zbrojnych. Wynika z nich, że działania o charakterze desantowo-szturmowym stanowią integralny element współczesnej walki, bitwy i operacji. Występują nie tylko w działaniach zaczepnych, lecz także w obronnych.

Działania te nie tracą więc na znaczeniu w świetle nowej doktryny obronnej RP, gdyż stanowią ważny element pierwszej operacji obronnej, zwłaszcza podczas wykonywania zwrotu zaczepnego - przeciwwuderzenia.

W tych warunkach uwidacznia się coraz większa dysproporcja między możliwościami bojowymi i głębokościami uderzeń ogniowych,

x/ Rozkaz Ministra Obrony Narodowej do szkolenia Sił Zbrojnych PRL w roku 1985, p. 7, Wyd. MON Sztab Generalny WP, Warszawa 1984.

a możliwościami wykorzystania ich rezultatów przez wojska pancerne i zmechanizowane, zwłaszcza nacierające na kierunku nadmorskim. Te niekorzystne warunki terenowe mogą spowodować dodatkowe utrudnienia dla wojsk w postaci zniszczeń, rozlewisk i wszelkiego rodzaju innych zapór.

Konieczność szybkiego wykorzystania skutków uderzeń ogniowych, a szczególnie wywalczonej, chociażby lokalnej i chwilowej przewagi w powietrzu oraz sparaliżowania manewru nieprzyjaciela lub wzbronienie mu zorganizowanego odtwarzania zdolności bojowej wymagają od wojsk zwiększenia szybkości. Ogromny wpływ na zwiększenie tempa natarcia wojsk pancerno-zmechanizowanych armii prowadzonego w ramach przeciwuderzenia, zwłaszcza na kierunku nadmorskim będą wywierać desanty powietrzne i morskie o różnym składzie i różnej skali. Również obronny charakter współczesnej doktryny wojennej przewiduje, że wojska frontu w ramach przeciwnatarcia rozwijając armijne operacje zaczepne na kierunku nadmorskim będą zmuszone opanowywać przybrzeżne wyspy, półwyspy oraz różnego rodzaju obiekty, co w większości przypadków będzie możliwe do realizacji tylko przez dokonanie manewru drogą powietrzną lub morską.^{x/} Wynika z tego, że we współczesnych warunkach rola desantów powietrznych nie maleje, lecz wzrasta. Warto dodać, że Brygada Powietrznodesantowa organizacyjnie wchodząca w skład frontu ma bardzo ograniczone możliwości. A ciągle wzrastające możliwości ogniowe i manewrowe nieprzyjaciela powodują, że desantowanie i walka wojsk o charakterze powietrznodesantowym

x/ Por. "Wybrane problemy strategii i sztuki operacyjnej w świetle obronnego charakteru doktryny wojennej państw-stron Układu Warszawskiego", Wyd. GZSzb WP, Warszawa 1988.

/desantów spadochronowych/ staje się coraz trudniejsza i bardziej skomplikowana. Stąd rodzi się nowa koncepcja wykorzystania trzeciego wymiaru, a w nim użycia wojsk powietrznodesantowych do działań desantowo-szturmowych. Dostrzega się również potrzebę tworzenia samodzielnych oddziałów desantowo-szturmowych na szczeblu armii.

W nowej koncepcji wykorzystania wojsk powietrznodesantowych, dotychczasowa brygada powietrznodesantowa zatraciłaby swe obecne właściwości /wyłącznie "wojsk spadochronowych"/ i przybrała cechy wojsk desantowo-szturmowych. Nowo powstała brygada desantowo-szturmowa mogłaby prowadzić działania desantowo-szturmowe całością sił jednocześnie lub częściami. Całością sił najczęściej prowadziłyby walke w ramach operacji desantowo-szturmowych, powietrzno-morskich operacji desantowych lub w ramach przeciwnatarcia frontu. Prowadzenie natomiast działań desantowo-szturmowych częściami tych sił występowałoby w dwóch przypadkach. Pierwszy - gdy w ramach w/w operacji jedno ze zgrupowań brygady wykonywałoby samodzielne zadanie w oderwaniu od sił głównych brygady. Drugi - to przydzielanie brygadowych batalionów występującym we froncie armiom.

Literatura dotycząca prowadzenia działań desantowo-szturmowych jest skromna i w sposób ogólny traktuje tę problematykę. Szczególnie jest ona bardzo uboga w zakresie możliwości i sposobów użycia oraz wykorzystania batalionu desantowo-szturmowego w tym również w operacjach zaczepnych prowadzonych na kierunku nadmorskim.

Treść regulaminów i instrukcji np.: "Regulaminu walki dywizyjno-pułk", "Biuletynu Informacyjnego" lub odnośnych podręczników

i artykułów, a także normy operacyjno-taktyczne obowiązujące obecnie, zawierają dużo danych nieaktualnych, a prawie całkowicie pomijają zadania oraz sposoby wykorzystania i prowadzenia walki przez batalion desantowo-szturmowy w ramach prowadzenia operacji zaczepnej przez armię na kierunku nadmorskim.

Celem badań rozprawy, jest określenie potrzeb i możliwości wykorzystania oraz zasad i sposobu działania oddziału desantowo-szturmowego w natarciu, jak również określenie optymalnej struktury organizacyjnej, oraz określenie niektórych wymogów wyszkolenia oddziału desantowo-szturmowego. Podejmując realizację tak sformułowanego celu autor dążył do nadania pracy charakteru użytkowego, tak by była ona przydatna do szkolenia istniejącej w naszym wojsku brygady powietrznodesantowej, a także w procesie szkolenia w ASG WP.

Aby osiągnąć zakładany cel autor przyjął następujące założenia:

1/ Analizę użycia oddziału /batalionu/ desantowo-szturmowego w natarciu rozpatrzeć na tle operacji zaczepnej armii prowadzonej w ramach przeciwnatarcia frontu na północnonadmorskim kierunku operacyjnym.

2/ Możliwości wykonania zadań w zakresie desantowania i prowadzenia działań desantowo-szturmowych przez oddział /batalion/ desantowo-szturmowy ocenić na podstawie dotychczasowej struktury organizacyjnej, uzbrojenia i wyposażenia batalionu powietrznodesantowego w aspekcie aktualnych potrzeb i możliwości, występujących na wspomnianym kierunku operacyjnym wojsk NATO.

3/ Zakres i treść zadań wykonywanych przez oddział /batalion/ desantowo-szturmowy w operacji zaczepnej armii prowadzonej na północnonadmorskim kierunku operacyjnym zweryfikować w oparciu

o wymogi przeciwnatarcia prowadzonego na tym kierunku.

4/ Możliwości ogniowe i manewrowe oddziału /batalionu/ desantowo-szturmowego, rozpatrzyć w wymiarze lądowym i powietrznym.

Dotychczasowe rozważania oparte na przykładach historycznych, wnioskach i doświadczeniach poligonowych zrodziły problem badawczy, którego treścią jest określenie potrzeby użycia oddziału desantowo-szturmowego oraz możliwości i sposobów wykonania przez niego zadań w operacji zaczepnej armii w ramach wykonywanego przeciwnatarcia frontu na północnonadmorskim kierunku operacyjnym.

Szczegółowe problemy badawcze na podstawie tak sformułowanego głównego problemu można przedstawić w formie następujących pytań problemowych:

1. W jaki sposób uwarunkowania współczesnych działań zaczepnych prowadzonych przez armie na kierunku nadmorskim wpływają na potrzeby i możliwości użycia w nich oddziału desantowo-szturmowego?

2. Jakie będą warunki działania oddziału desantowo-szturmowego?

3. Jakie mogą być sposoby wykonywania zadań bojowych przez oddział desantowo-szturmowy?

4. Jakie istnieją możliwości wykonania zadań przez oddział desantowo-szturmowy w natarciu wojsk armii na kierunku nadmorskim?

5. Jak powinny być zorganizowane, oddziały /bataliony/ desantowo-szturmowe?

Przedmiotem szczegółowych badań są:

1. Geneza rozwoju i doświadczenia bojowe wojsk desantowo-szturmowych.
2. Wpływ warunków operacyjno-geograficznych nadmorskiego obszaru środkowej części ZTDW na prowadzenie natarcia przez wojska armii i możliwość wykorzystania działań desantowo-szturmowych prowadzonych przez oddział desantowo-szturmowy.
3. Sposoby wykonywania zadań przez oddział desantowo-szturmowy w prowadzonej przez armię operacji zaczepnej.
4. Możliwości, którymi dysponuje bpd oraz BPD i jakich zmian należy dokonać by stworzony na tej bazie oddział desantowo-szturmowy /bdsz/ mógł wykonać postawione przed nim zadanie.

W wyniku przeanalizowania odpowiednio dobranej literatury oraz wstępnego rozpoznania badanej problematyki i dzięki doświadczeniu uzyskanemu w czasie ćwiczeń prowadzonych co roku w Siłach Zbrojnych PRL, a co dwa lata w Zjednoczonych Siłach Zbrojnych państw-stron Układu Warszawskiego, można sformułować następujące hipotezy:^{x/}

1. Istniejące doświadczenia z zakresu wykorzystania i prowadzenia działań desantowo-szturmowych w działaniach zaczepnych w ramach przeciwnatarcia nie mają szerszego opracowania teoretycznego. Stąd obowiązujące sposoby wykorzystania brygady powietrzno-desantowej i jej batalionów powietrznodesantowych w tych działaniach wymagają dalszego pogłębionego badania i rozwinięcia ze względu na nowe założenia prowadzenia działań bojowych, wynikające z obecnej doktryny i charakteru działań desantowo-szturmowych.
2. Doskonalenie struktur bpd i BPD oraz dokonanie pewnych zmian i przewartościowań w sposobach ich działań przyczyni się

x/ Rozwiniętą treść hipotezy przedstawia algorytm badań zamieszczony w zakończeniu rozdziału.

nie tylko do ich skutecznego użycia, lecz także zwiększenia tempa działań zaczepnych prowadzonych w ramach przeciwnatarcia na kierunku nadmorskim. Również istniejące struktury armii ogólnowojskowej wymagają dokładniejszego i jednoznacznego sprecyzowania jej składu, jak również i liczby oddziałów desantowo-szturmowych /bdsz/ oraz możliwości ich wykorzystania.

W procesie badawczym wykorzystano dostępną literaturę, którą przedstawiono w bibliografii.

Większa część tej literatury jest dość luźno związana z przedmiotem badań. Stąd można z niej uzyskać tylko niektóre wybrane informacje dotyczące danego problemu i na tej podstawie sprecyzować wnioski i uogólnienia.

Z istniejących opracowań teoretycznych, dotyczących działań desantowo-szturmowych, które były dostępne autorowi podczas studiowania problemu i pisania rozprawy, należy wymienić pięć rozpraw doktorskich: płka dra Franciszka JANUSZEWSKIEGO nt.: "Organizacja i prowadzenie działań bojowych przez DPD w operacji zaczepnej frontu", płka dra Władysława KISIELA nt.: "Możliwości, rola i zasady wykorzystania wojsk desantowych i zmechanizowanych w ramach kombinowanej operacji desantowej w celu opanowania wysp w strefie cieśnin morskich", płka dra pil.mgr Ludwika JABŁOŃSKIEGO, ppłka dra Eugeniusza DUSZEWICZA, ppłka dra pil. Ryszarda RAJMAŃSKIEGO, mjra dra pil. Romana SZYMAŃSKIEGO /rozprawa zbiorowa/ nt.: "Działania bojowe lotnictwa na korzyść taktycznych desantów powietrznych w operacji zaczepnej armii", mjra dra Zbigniewa BIEŻUŃSKIEGO nt.: "Sposoby i możliwości wykorzystania dywizji desantowej w operacji zaczepnej frontu na kierunku nadmorskim" oraz mjra dra Jacka GETTERA nt.: "Model

organizacyjny dywizji desantowej przewidzianej do udziału w operacji zaczepnej frontu na kierunku nadmorskim".

Pierwsza z nich zasługuje na uwagę ze względu na wykazanie w niej możliwości bojowych DPD w działaniach na tyłach nieprzyjaciela. Autor przedstawił w niej sposób obliczania możliwości bojowych DPD oraz określił zasady organizacji i prowadzenia przez nią działań bojowych. W pracy tej wykazał także i podkreślił zasadnicze czynniki, wywierające wpływ na organizację i prowadzenie działań bojowych przez DPD. Praca ta pozostaje nadal aktualnym źródłem do rozwiązywania zbliżonej tematyki problematyki.

W drugiej rozprawie autor płk dr Władysław KISIEL określa możliwości organizacji i prowadzenia kombinowanej operacji desantowej w obszarze zachodniej części Morza Bałtyckiego. Omówił on także możliwości wojsk lądowych i ich wykorzystanie w ramach kombinowanej operacji desantowej w celu opanowania wysp oraz niektóre problemy organizacji i przygotowania wojsk desantowych i zmechanizowanych do kombinowanej operacji desantowej w strefie cieśnin morskich.

Trzecia rozprawa zbiorowa, interesująca jest z dwóch powodów. Pierwszy - związany jest z pierwszą częścią pracy, traktującą o użyciu i działaniu taktycznych desantów powietrznych. Ta część rozprawy zawiera studium teorii i praktyki możliwości użycia /zastosowania bojowego/ batalionu jako desantu powietrznego w wymiarze taktycznym. Drugi natomiast związany jest z pozostałą częścią rozprawy, traktującą w bardzo szerokim zakresie o wykorzystaniu i działaniu lotnictwa na korzyść taktycznych desantów

powietrznych. Stanowi ona sobą połączenie dwóch sfer działania, tj. lądowej i powietrznej w jedną spójną całość. Praca ta stanowiła cenny materiał źródłowy do opracowania niniejszej rozprawy.

Kolejną pozycją z pokrewnej dziedziny jest rozprawa mjra dra Zbigniewa BIEŻUŃSKIEGO nt.: "Sposoby i możliwości wykorzystania dywizji desantowej w operacji zaczepnej frontu na kierunku nadmorskim". Autor zawarł w niej analizę możliwości i sposobu wykorzystania dywizji desantowej. Praca ta, a w szczególności rozdziały dotyczące analizy możliwości bojowych i sposobów realizacji zadań przez dywizję desantową, była pomocna w przeprowadzeniu analizy podobnych problemów.

Piątą pozycją jest rozprawa mjra dra Jacka GETTERA nt.: "Model organizacyjny dywizji desantowej przewidzianej do udziału w operacji zaczepnej frontu na kierunku nadmorskim". Autor rozważa konieczność przeprowadzenia usprawnień organizacyjnych w dywizji desantowej, które są podyktowane głównie zmianami jakościowymi współczesnego pola walki oraz potrzebami operacji zaczepnej frontu, a konkretnie potrzebą dostosowania struktury organizacyjnej dywizji desantowej do zadań. Ze względu na koncepcję podejścia do wypracowania odpowiednich struktur organizacyjnych w wojskach /dywizji desantowej/ rozprawa ta była pomocna w badaniu problemu nad doskonaleniem struktur organizacyjnych wojsk, przystosowanych do prowadzenia działań desantowo-szturmowych.

Jedną z ostatnich pozycji z dziedziny działań desantów powietrznych, traktujących bardzo szeroko organizację działania i użycie dywizji powietrznodesantowej, jest Biuletyn Informacyjny Sztabu Generalnego nr 1/110/ z 1973 r. Podana jest w nim charakterystyka sposobów desantowania i działania DPD. Jest to

pozycja bardzo cenna zwłaszcza z punktu prowadzenia działań na tyłach nieprzyjaciela. Porusza ona jednak tylko problematykę prowadzenia działań powietrznodesantowych, nie uwzględniając w tym działań desantowo-szturmowych.

Pomocną pozycją z tej dziedziny okazała się także rozprawa doktorska pika dra Antoniego WOLNEGO nt.: "Desanty powietrzne w wojnach lokalnych w Korei, Wietnamie i na Bliskim Wschodzie w latach 1945-1973". Podaje ona liczne przykłady użycia wojsk desantowych i uzyskane doświadczenia z prowadzonych działań bojowych. Charakteryzuje również historię rozwoju wojsk powietrznodesantowych w armiach świata i perspektywy ich rozwoju.

Bardzo pomocną i dość liczną grupą literatury były opracowania m.in. takich teoretyków wojskowych jak: płk prof.dr K. NOŻKO, płk prof. H. PIEKARSKIEGO, płk doc.dr hab. S. KOZIEJA, płk doc. dr T. WÓJCIKA, których tytuły zamieszczone są w spisie literatury.

Aktualne poglądy na temat prowadzenia przez wojska armii natarcia w ujęciu aktualnej doktryny obronnej, oraz miejsce i rola jakie przewidziane jest w nim dla działań desantowo-szturmowych przedstawia w swoich opracowaniach płk prof.dr K. NOŻKO.

Płk prof. dr hab. H. PIEKARSKI w swoich opracowaniach przedstawia rolę i znaczenie systemów broni precyzyjnego rażenia oraz walki radioelektronicznej na współczesnym polu walki. Problemy te zaś w istotny sposób rzutują na możliwości i potrzeby prowadzenia działań desantowo-szturmowych.

W sposób bezpośredni problematyka zapotrzebowania i usystematyzowania działań powietrzno-lądowych w tym i desantowo-szturmowych jako działań prowadzonych z dużym nasileniem na przyszłym polu walki ujęta jest w opracowaniach teoretycznych płk doc.dr

hab. S. KOZIEJA. Autor w swoich opracowaniach dokonuje także podziału działań bojowych prowadzonych w dwóch wymiarach jednocześnie, w powietrzu i na lądzie - przypisując im precyzyjnie określone nazwy.

Również płk doc.dr T. WÓJCIK pisząc o działaniach bojowych jednocześnie na lądzie i w powietrzu w swoich opracowaniach traktujących o powietrzno-lądowych zespołach uderzeniowych daje cenny pierwowzór aktualny dla działań desantowo-szturmowych.

Inną grupę literatury stanowią pamiętniki, tłumaczenia i prace zbiorowe dotyczące okresu drugiej wojny światowej oraz konfliktów zbrojnych po drugiej wojnie światowej. Należą do nich między innymi: Zb. JACKIEWICZA i Wł. STASIAKA: "Wojska powietrzno-desantowe", M. BIEŁOWA i W. AWILINA: "Aeromobilnyje operaczi armii SSza", I. LISOWA: "Spadochroniarze", A. MICHAJŁOWA: "Wozdusznyje diesanty", L. MONTROSS'A: "Cavalry in the Sky. The Story of U.S. Marine Combat Helicopters", T. WOŁOSZCZUKA: "Okrażenie w trzecim wymiarze", J. ANDRUCHOWA: "Wozduszno-diesantnyje wojska NATO", Corneliusa RYANA: "O jeden most za daleko", a także opracowania innych autorów. Są to pozycje, które w ocenie autora stanowią ciekawe przykłady dla zilustrowania wniosków lub twierdzeń zawartych w niniejszym opracowaniu. Na specjalną uwagę zasługuje jeszcze jedna pozycja literatury, tj. książka Michała SADYKIEWICZA - "Kawaleria powietrzna". Zawiera ona szczegółowy opis techniki prowadzenia działań bojowych z wykorzystaniem śmigłowców na podstawie doświadczeń i konfliktów lokalnych po drugiej wojnie światowej. Autor tej książki podaje także bardzo szczegółowe propozycje utworzenia jednostek kawalerii powietrznej nowego typu z wykorzystaniem śmigłowców, występujących na

uzbrojeniu państw-stron UW i zasad ich wykorzystania w działaniach bojowych.

Kolejna grupa materiałów, z której autor korzystał, to regulaminy, podręczniki, instrukcje, skrypty, omówienia i dokumentacja ćwiczeń, takich zwłaszcza, jak: "GRAB-KLON-85", "LATO-84", "KLON-88", "LATO-88", ćwiczenie instruktażowe prowadzone przez WOW z 10 bpd w lutym 1989 r., a także prowadzona w ASG WP na trzecim kursie WWL "Powietrzno-morska operacja desantowa" i ćwiczenie nr 308 nt. "Organizacja i prowadzenie działań bojowych przez oddział powietrznoszturmowy".

Cennym tworywem badawczym był bogaty zestaw dokumentacyjny skryptów oraz ćwiczeń opracowanych i przeprowadzonych pod bezpośrednim kierownictwem gen. bryg. M. ZDRZAŁKI. Materiały zebrane w istniejącej bibliotece 6 BPD stanowiły niewyczerpane źródło problemów do rozważań w rozprawie.

W publikacjach takich czasopism, jak: "Myśl Wojskowa", "Przegląd Wojsk Lądowych", "Wojskowy Przegląd Zagraniczny", "Sygnały", dość często ukazują się artykuły, zawierające poglądy na temat działań desantowo-szturmowych.

Cennym źródłem wiedzy był materiał opracowany przez Zarząd II Sztabu Generalnego WP dotyczący wniosków i doświadczeń uzyskanych w konflikcie brytyjsko-argentyńskim o Falklandy w 1982 r. Równie cenne były materiały opracowane przez DWLot w Poznaniu na podstawie podręcznika polowego "Field Manual-90-1", przedstawiające w jego świetle amerykańskie poglądy na wykorzystanie lotnictwa sił lądowych na współczesnym polu walki, oraz podręcznik pt.: "Taktyka lotnictwa wojsk lądowych".

Ponadto do rozwiązywania zawartych w pracy problemów dużą pomoc stanowiły konsultacje przeprowadzone w 6 Brygadzie Powietrznodesantowej, Głównym Zarządzie Szkolenia Bojowego Wojska Polskiego i w dowództwie Warszawskiego Okręgu Wojskowego oraz niektóre doświadczenia i uwagi byłych i obecnych dowódców tej dywizji, a obecnie brygady: gen.bryg. M. ZDRZAŁKI, gen.bryg. S. DYSKO, gen.bryg. E. ROZŁUBIRSKIEGO oraz innych oficerów.

Dysponując ograniczonym materiałem naukowym /źródłowym/, znacznie większym materiałem już historycznym zamieszczonym w wielu różnych publikacjach, a także pewnym doświadczeniem własnym, autor postanowił sprawdzić przyjętą hipotezę roboczą za pomocą różnych dostępnych metod badawczych.

Aby odpowiedzieć na wszystkie postawione przez autora pytania problemowe i osiągnąć ostateczny cel badań - sprecyzować potrzeby i możliwości wykorzystania oraz opracować zasady i sposoby działania oddziału /batalionu/ desantowo-szturmowego w natarciu /w operacji zaczepnej armii/, jak również określić jego optymalną strukturę organizacyjną, konieczne było zastosowanie różnych metod badawczych.

Poszczególne metody badawcze wykorzystywane były w różnym zakresie i wpłynęły w różnym stopniu na rezultaty pracy. Zastosowanie znalazła metoda krytycznej analizy materiałów źródłowych, która nie dała pełnych podstaw do zrealizowania postawionych zadań badawczych ze względu na to, że rozpracowanie zagadnień, traktujących o użyciu oddziałów desantowo-szturmowych w literaturze przedmiotu jest niezbyt aktualne i bardzo skromne. Dotychczasowe rozwiązania problemu są fragmentaryczne, wymagają uporządkowania i zweryfikowania oraz przeprowadzenia całościowych badań, wskazując jednak wyraźnie ich ogólne kierunki.

W celu wzbogacenia warsztatu badawczego i konfrontacji wyników badań z praktyką, autor zastosował metodę obserwacyjną i eksperymentalną. Wyrażało się to poprzez uczestniczenie w opracowaniu niektórych ćwiczeń z wojskami 6 BPD /w zbliżonym zakresie tematycznym/ i ćwiczeń do szkolenia słuchaczy ASG WP. Autor brał także udział w ćwiczeniach /w ASG WP, z wojskami i w wojskach/, w których rozpatrywana była problematyka wykorzystania oddziałów /grup/ desantowo-szturmowych w działaniach zaczepnych. W latach 1984-1989 uczestniczył on m.in. w następujących ćwiczeniach: "LATO-84", "ORION-88", "GRAB-KLON-85", "LATO-88", "KLON-88". Wstępne wyniki badań zostały przedstawione na sympozjum, KSzO ASG WP. Autor również brał czynny udział w sympozjum, poświęconym szkoleniu pododdziałów 6 BPD do działań desantowo-szturmowych, zorganizowanym przez WOW na terenie 6 BPD w maju 1989 r. Sympozjum to było próbą kompleksowego ujęcia problematyki użycia i szkolenia bpd w działaniach desantowo-szturmowych, lecz nie w pełni rozwiązało tę problematykę.

Ponieważ nie wszystkie założenia można było sprawdzić w praktyce, autor, wykorzystując metodę modelowania budował modele oddziałów desantowo-szturmowych /bdsz/ i w założonej sytuacji taktyczno-operacyjnej sprawdzał niektóre założenia dotyczące kompleksowego sposobu realizacji zadań przez te oddziały. Wykorzystując m.in. program na maszynie elektronicznej pk. "DELTOID"^{x/}. Określano prawdopodobieństwa pokonania przeciwdziałania środków obrony przeciwlotniczej nieprzyjaciela przez oddział desantowo-

x/ Wyniki programu zamieszczono na końcu załączników.

-szurmowy /bdsz/ o różnym składzie i w różnym ugrupowaniu w czasie przelotu. W celu określenia składu organizacyjnego oddziału desantowo-szurmowego /bdsz/ i jego możliwości do wykonania różnorodnych zadań autor na podstawie wypracowanych wniosków opracował własny program animacji komputerowej na mikrokomputerze IBM pk. "DESZTURM".

W szerokim zakresie zastosował metodę badań porównawczych, która sprowadzała się do porównania wniosków i spostrzeżeń, uzyskiwanych w trakcie badań i obserwacji ćwiczeń oraz wynikających z doświadczeń wojennych i poglądów głoszonych przez różnych autorów, a także oficerów Armii Radzieckiej, którzy brali czynny udział w takich ćwiczeniach na terenie Związku Radzieckiego.

Autor szeroko stosował także metodę badania i oceny materiałów naukowych, zawartych w różnych publikacjach, wymienionych w bibliografii niniejszej pracy.

Wnioski i propozycje sformułowane zostały dzięki zastosowaniu metody analizy i syntezy, łącznie z metodą indukcji. Metoda indukcji nie była oparta na "indukcji" w potocznym tego słowa znaczeniu, lecz na wiedzy teoretycznej oraz na doświadczeniu i praktyce. Jednocześnie autor pragnie tutaj zaznaczyć, że bez odpowiedniego zasobu wiedzy i nabytych w czasie ćwiczeń doświadczeń nie jest możliwe kojarzenie, porównywanie, czy wyobrażanie zjawisk i wiązanie ich w logiczny ciąg. Dodatkowo w pracy stosowano również metodę obserwacji i wywiadu, jak również w mniejszym zakresie inne metody badawcze.

Posługując się wymienionymi metodami badań autor w każdym z rozdziałów pracy starał się przedstawić uogólnienia teoretyczne oraz wnioski praktyczne dotyczące możliwości i sposobów użycia oddziału desantowo-szurmowego w natarciu. Wyniki badań pozwoliły na przyjęcie ostatecznego kształtu i treści rozprawy.

Rozdział pierwszy stanowi wprowadzenie w problematykę rozprawy doktorskiej, wyjaśnia treść zasadniczej części tematu, charakteryzuje badane problemy i przedstawia metody ich opracowania.

W rozdziale drugim autor zawarł główne problemy związane z historycznym rozwojem i doświadczeniami wojsk desantowo-szturmowych. Z treści tego rozdziału wynikają wnioski i uogólnienia, dotyczące w pewnym stopniu uzasadnienia założonej hipotezy.

W rozdziale trzecim autor, opierając się na rzeczywistych uwarunkowaniach właściwości operacyjno-geograficznych terenu przyszłych działań oraz właściwościach prowadzenia tam operacji zaczepnych przez armie, wykazał potrzebę użycia wojsk desantowo-szturmowych. Z treści tego rozdziału wynikają wnioski i uogólnienia dotyczące potrzeb i możliwości użycia oddziału /batalionu/ desantowo-szturmowego w operacji zaczepnej armii na kierunku nadmorskim.

Analiza możliwości bojowych, głównie w zakresie ognia naziemnych środków ogniowych i manewru, została przeprowadzona na podstawie obecnie stosowanych metod w armii radzieckiej i ćwiczeniach prowadzonych przez oficerów Katedry Sztuki Operacyjnej ASG WP. Celem rozważań było przede wszystkim zweryfikowanie dotychczas przyjmowanych niektórych możliwości batalionu powietrznodesantowego, które - zdaniem autora - w świetle obecnych wymagań, a zwłaszcza w działaniach desantowo-szturmowych uległy dezaktualizacji.

W rozdziale czwartym na przykładach z ćwiczeń autor starał się przedstawić możliwe sposoby prowadzenia walki na tyłach nieprzyjaciela przez oddział /batalion/ desantowo-szturmowy i uzasadnił korzyści wynikające z użycia oddziału desantowo-szturmowego w

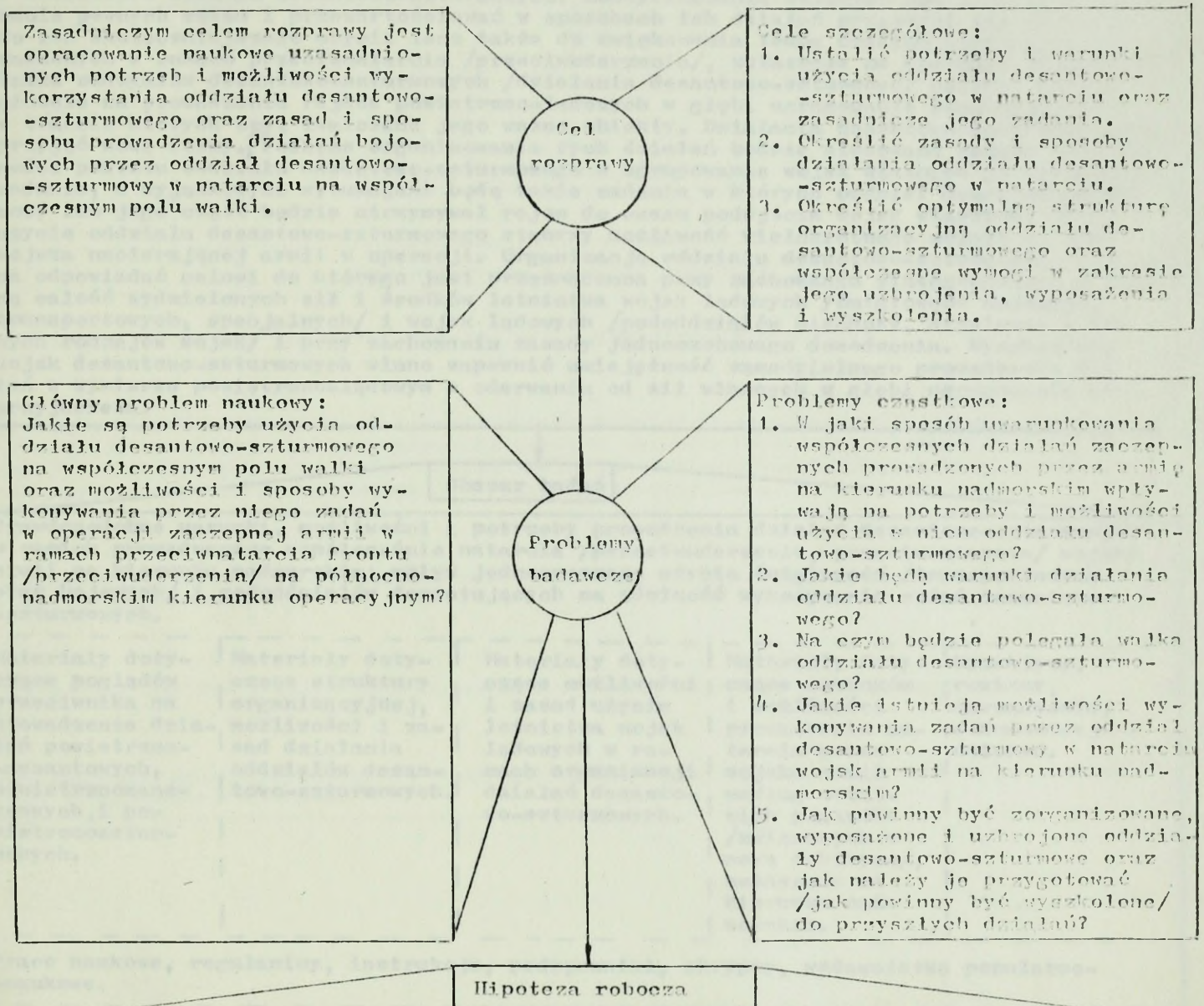
natarciu w ramach operacji zaczepnej rozwijanej na kierunku nadmorskim. Na podstawie określonego celu użycia oddziału desantowo-szturmowego autor przedstawił kierunki doskonalenia jego struktury organizacyjnej, wyposażenia, uzbrojenia oraz wyszkolenia.

Zarówno cele pracy, jak i problemy badawcze oraz świadome dążenie autora do nadania jej charakteru użytkowego spowodowały, że przedstawiono w rozprawie szereg zagadnień w sposób syntetyczny. Niektóre natomiast zagadnienia, wynikające z tematu zostały jedynie zasygnalizowane i mogą stanowić przedmiot dalszych badań naukowych lub tematy osobnych rozpraw naukowych.

Autor biorąc pod uwagę wzrastającą rolę i znaczenie działań desantowo-szturmowych na przyszłym polu walki, uważa, że przedstawione w niniejszej pracy problemy mogą być interesujące dla wielu oficerów, a zwłaszcza dowódców i sztabów odpowiedzialnych za organizowanie i prowadzenie działań desantowo-szturmowych.

ALGORYTM BADAŃ

TEMAT: Działanie oddziału desantowo-szturmowego w natarciu.

W ostatnich latach problematyka desantów powietrznych znacznie wzbogaciła się w wyniku czego wyłonił się problem użycia i działania oddziałów /pododdziałów/ desantowo-szturmowych. Problematyka ta nie ma jeszcze szerszego odzwierciedlenia w opracowaniach teoretycznych w naszych siłach zbrojnych, a w nowym Regulaminie Walki Wojsk Lądowych została jedynie zasygnalizowana. Zasadniczymi mankamentami są: zdezaktualizowanie się niektórych założeń teoretycznych i obowiązujących ustaleń dotyczących zasad przygotowania i prowadzenia walki, w tym również walki desantów powietrznych; brak naukowo uzasadnionych zasad walki oddziałów /pododdziałów/ wojsk desantowo-szturmowych oraz sposobów prowadzenia działań desantowo-szturmowych; bardzo ograniczona liczba śmigłowców jakimi może dysponować armia stwarza jej trudności tworzenia oddziałów /grup/ desantowo-szturmowych - stąd konieczność dokonania zmian w tym zakresie. Duży wpływ na tempo prowadzonego natarcia na współczesnym polu walki będzie miało szybkie i głębokie przeniesienie wysiłku działań bojowych w wymiarze lądowo-powietrznym. Znaczny udział w takich działaniach będą miały nowoczesne oddziały desantowo-szturmowe działające w głębi ugrupowania bojowego nieprzyjaciela. Odpowiednia organizacja i wyposażenie bojowe oddziałów desantowo-szturmowych polegająca na stworzeniu w jedną strukturę organizacyjną wojsk prowadzących walkę na lądzie i lotnictwa wojsk lądowych /śmigłowców transportowych i bojowych/ zapewni im duży stopień samodzielnego działania na przyszłym polu walki. Pozwoli to na bardziej efektywne wykorzystanie natarcia drogą powietrzną do wykonania skutecznych ataków na ważne obiekty i elementy ugrupowania bojowego nieprzyjaciela w najmniej przez niego spodziewanym miejscu i czasie i ze znacznie zwiększoną częstotliwością niż miało to miejsce w przypadku stosowania dotychczasowych /tradycyjnych/ desantów powietrznych.

Istniejące doświadczenia w zakresie wykorzystania i prowadzenia działań desantowo-szturmowych w działaniach zaczepnych w ramach przeciwnatarcia /przeciwuderzenia/ nie mają szerszego teoretycznego uzasadnienia. Sposoby wykorzystania brygady powietrznodesantowej i jej batalionów w tych działaniach wymagają dalszego pogłębionego badania i rozwinięcia ze względu na nowe założenia prowadzenia działań bojowych, wynikające z obecnej doktryny i charakteru działań desantowo-szturmowych. Zmodyfikowanie struktur bpd i BED oraz dokonanie pewnych zmian i przewartościowań w sposobach ich działań przyczyni się nie tylko do ich skuteczniejszego użycia lecz także do zwiększenia tempa działań zaczepnych prowadzonych w ramach przeciwnatarcia /przeciwuderzenia/, zwłaszcza na kierunku nadmorskim. Walka oddziałów desantowo-szturmowych /działania desantowo-szturmowe/ polegać będzie głównie na prowadzeniu rajdów powietrzno-łądowych w głębi ugrupowania nieprzyjaciela w trakcie których będą zwalczane jego ważne obiekty. Działania desantowo-szturmowe mogą przyjąć nowe formy. Podczas organizowania tych działań będzie stosowana zasada konieczności powrotu oddziału desantowo-szturmowego w ugrupowanie wojsk własnych po wykonaniu zadania, a wyjątkowymi sytuacjami będą także zadania w których oddział desantowo-szturmowy lub jego część będzie utrzymywał rejon do czasu podejścia wojsk własnych. Takie użycie oddziału desantowo-szturmowego stworzy możliwość wielokrotnego użycia go przez wojska nacierającej armii w operacji. Organizacja oddziału desantowo-szturmowego powinna odpowiadać celowi do którego jest przeznaczona przy zachowaniu zintegrowanego w jedną całość wydzielonych sił i środków lotnictwa wojsk lądowych /śmigłowców bojowych, transportowych, specjalnych/ i wojsk lądowych /pododdziałów piechoty, artylerii i innych rodzajów wojsk/ i przy zachowaniu zasady jednoosobowego dowodzenia. Wyszkolenie wojsk desantowo-szturmowych winno zapewnić umiejętność samodzielnego prowadzenia działań w wymiarze powietrzno-łądowym w oderwaniu od sił własnych w głębi ugrupowania nieprzyjaciela.

Obszar badań

Prawdopodobne warunki, możliwości i potrzeby prowadzenia działań desantowo-szturmowych w ramach prowadzonego wspólnie natarcia /przeciwuderzenia, przeciwnatarcia/ wojska armii na kierunku nadmorskim; wpływ jednoczesnego użycia śmigłowców /transportowych oraz bojowych/ i pododdziałów desantujących na zdolność wykonywania zadań desantowo-szturmowych.

Materiały dotyczące poglądów przeciwnika na prowadzenie działań powietrzno-desantowych, powietrznomanewrowych, i powietrznoszturmowych.	Materiały dotyczące struktury organizacyjnej, możliwości i zasad działania oddziałów desantowo-szturmowych.	Materiały dotyczące możliwości i zasad użycia lotnictwa wojsk lądowych w ramach organizacji działań desantowo-szturmowych.	Materiały dotyczące warunków i możliwości prowadzenia natarcia przez wojska armii według ostatnich poglądów /związanych z nową doktryną/, zwłaszcza na kierunku nadmorskim.	Dyrektywy, rozkazy, zarządzenia, dokumentacje z ćwiczeń.
---	---	--	---	--

Prace naukowe, regulaminy, instrukcje, podręczniki, skrypty, wydawnictwa popularno-naukowe.

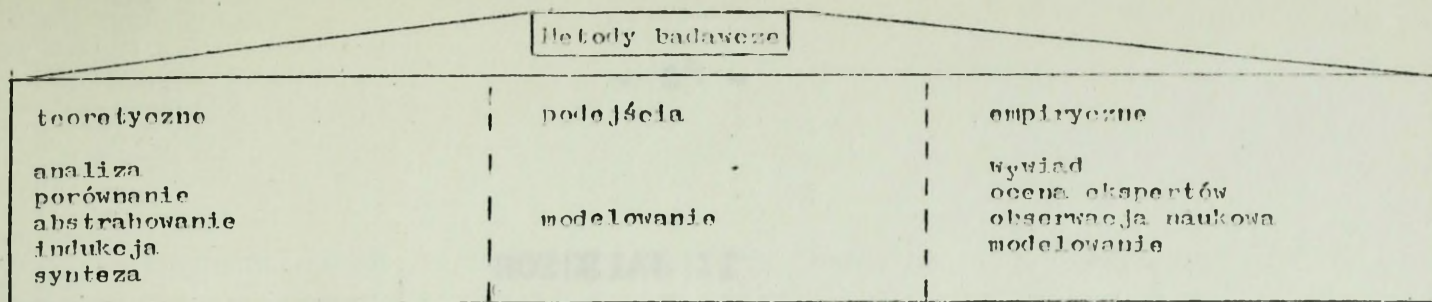
- geneza i kierunki rozwoju desantów powietrznych;
- właściwości północnonadmorskiego kierunku operacyjnego na prowadzenie natarcia i wykorzystania w nim oddziałów desantowo-szturmowych;
- możliwości nieprzyjaciela w zakresie zwalczania desantów śmigłowcowych;
- możliwości istniejącej BPD /i jej bpd/ w zakresie realizacji zadań desantowo-szturmowych;
- wyposażenie i uzbrojenie występujące w wojskach desantowo-szturmowych.

Przedmiot badań

Właściwości prowadzenia działań desantowo-szturmowych przez oddział desantowo-szturmowy /hdsz/ realizowanych w ramach natarcia wojsk armii /w ramach przeciwnatarcia lub przeciwuderzenia/ na kierunku nadmorskim /północnonadmorskim kierunku operacyjnym/ i ich wpływ na struktury organizacyjne wojsk desantowo-szturmowych.

Teren badań

ASG WP, sztaby okręgów wojskowych, Dowództwo Wojsk Lotniczych, wybrane związki taktyczne, a zwłaszcza 6 BPD.

Rozwiązanie problemu naukowego

Sprecyzowanie hipotezy roboczej

Analiza tendencji i kierunków rozwoju wojsk powietrznodesantowych.

Analiza warunków prowadzenia i przejścia do działań zaczepnych przez wojska armii /operacji zaczepnej armii/ w aspekcie wymogów aktualnej doktryny wojennej oraz ich wpływ na potrzeby i możliwości użycia oddziałów desantowo-szturmowych ze szczególnym uwzględnieniem północnonadmorskiego kierunku operacyjnego.

Wypracowanie wymogów i sposobów prowadzenia działań desantowo-szturmowych przez oddział desantowo-szturmowy.

Ustalenie potrzeb i możliwości tworzenia oddziałów desantowo-szturmowych /bdsz/.

Opracowanie wybranych wymogów w zakresie wyposażenia, uzbrojenia i wyszkolenia oddziałów desantowo-szturmowych.

ROZDZIAŁ II

GENEZA, ROZWÓJ I DOŚWIADCZENIA BOJOWE WOJSK DESANTOWO-SZTURMOWYCH

2.1. Rys rozwoju wojsk desantowo-szturmowych w państwach NATO.

Pojawienie się nowego środka transportu jakim jest śmigłowiec i jego wykorzystanie w wojsku miało niewątpliwie decydujący wpływ na stworzenie nowego rodzaju wojsk, wojsk desantowo-szturmowych. Po raz pierwszy w działaniach bojowych śmigłowce wykorzystano w wojnie koreańskiej w 1950 roku. Z literatury źródłowej^{x/} wynika, że pierwsze śmigłowce przydzielono 1 Brygadzie Piechoty Morskiej /1 BPM/ Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej przebywającej w Korei 2 sierpnia 1950 r.

Weszły one w skład eskadry bliskiego rozpoznania, o lotniczej nazwie VMO-6. Były to 4 śmigłowce typu HO₃S-1.

W kwietniu 1951 r. powyższa eskadra posiadała już 5 śmigłowców typu HO₃S-1 i 6 śmigłowców typu HTL-4.

31 sierpnia 1951 r. na front koreański przybyła pierwsza w historii eskadra śmigłowców transportowych /161 eskadra śmigłowców transportowych piechoty morskiej HMR/, która składała się z 15 śmigłowców typu HRS-1. Stosunkowo szybko odkryto walory śmigłowców którym określono następujące zadania:

- rozpoznanie terenu i nieprzyjaciela;
- ewakuacja rannych z rejonów trudnodostępnych wprost do

szpitali:

x/ Zob. płk dypl. mgr A. WOLNY, rozprawa doktorska nt.: "Desanty powietrzne w wojnach lokalnych w Korei, Wietnamie i na Bliskim Wschodzie w latach 1945-1973", WIH 1979 r.

- zapewnienie łączności między dowódcami i punktami dowodzenia;

- korygowanie ogniem artylerii;

- ubezpieczenie bojowe wojsk w trudno dostępnym terenie;

- dostawy uzbrojenia i zaopatrzenia wprost do walczących wojsk;

- wzmacnianie lub ewakuowanie oddziałów;

- prowadzenie akcji ratowniczych /poszukiwanie i ewakuacja pilotów z zestrzelonych samolotów/;

- luzowanie walczących oddziałów;

- układanie z powietrza kabla telefonicznego /11 km/.

W niespełna miesiąc później, 19 września 1951 r. po raz pierwszy w historii wojen śmigłowce w działaniach bojowych zastosowano w Korei, wykorzystując je do wysadzenia desantu powietrznego na grzbiecie górskim o wysokości 900 m, na wschodnim wybrzeżu Korei, w pobliżu miasta KANSONG. Wzgórza te odgrywały ważne znaczenie dla prowadzonych tam działań bojowych, a zdobycie ich przez piechotę narażało je na znaczne straty. Stąd dowódca 1 DPM gen. THOMAS postanowił przerzucić na ten grzbiet oddział szturmowy za pomocą śmigłowców. Ponieważ brak było dogodnych warunków na lądowanie śmigłowców, desantowanie odbyło się z tzw. zawisu przy pracującym wirniku z wykorzystaniem lin i drabinek. W akcji tej, trwającej 4 godziny, 12 śmigłowców HRS-1 przewoziło 282 żołnierzy piechoty morskiej oraz 8 ton zaopatrzenia.

Doświadczenia nabyte w wojnie koreańskiej w zakresie wykorzystania śmigłowców w działaniach bojowych zostały przez amerykańskich wojskowych wnikliwie przeanalizowane.

Od 1952 r. przewozy wojsk śmigłowcami stały się masowe, jednorazowo przewożono do 2000 ludzi.

Zwolennikiem wykorzystania śmigłowców w działaniach bojowych był sekretarz Departamentu Obrony McNAMARA. To z jego inicjatywy z początkiem lat sześćdziesiątych /1962 r./ powołano specjalną grupę oficerów, której przewodniczył znany amerykański teoretyk wojskowy, były dowódca 18 KPD /Korpusu Powietrzno-Desantowego/. Grupa ta przeprowadziła studia i opracowała koncepcję rozwoju wojsk powietrznodesantowych. W myśl tej koncepcji ostatecznym celem miało być utworzenie wojsk powietrznodesantowych i do ich przerzutu zwiększono liczbę powietrznych środków transportu o pionowym lub bardzo krótkim starcie i lądowaniu. W lutym 1963 r. powstała 11 SzDPD /Szturmowa DPD/^{x/}, którą rozlokowano w Forcie Benning /stan Georgia/. Stanowiła ona załazek wojsk nowego typu. Była jednocześnie związkim doświadczalnym przeznaczonym do realizacji przyjętej koncepcji ataku z powietrza. Dla zabezpieczenia jej działań specjalnie zorganizowano 10 brygadę lotniczą. 11 SzDPD posiadała, w porównaniu do poprzedniej DPD, prawie czterokrotnie więcej samolotów i śmigłowców przy jednocześnie o 30 % mniejszej ilości kołowych środków transportowych i o 40 % zmniejszony tonaż.

Na bazie 11 SzDPD przeprowadzono wiele manewrów i ćwiczeń doświadczalnych, które ostatecznie doprowadziły do powstania 1 DKP /Dywizji Kawalerii Powietrznej/^{xx/}, specjalnie przeznaczonej do prowadzenia działań wojennych w Wietnamie. 1 DKP została sformowana w lipcu 1965 r. na bazie doświadczalnej 11 SzDPD i 2 DP i już we wrześniu 1965 r. przerzucono ją do bazy AN KHE w Wietnamie

x/ Strukturę organizacyjną 11 SzDPD przedstawia załącznik 1.

xx/ Strukturę organizacyjną 1 DKP przedstawia załącznik 2.

Południowym, a następnie do PHONG DIEN. Dywizję tę przeznaczono do prowadzenia działań przeciwpartyzanckich i walki z ruchami narodowowyzwoleńczymi. Będąc w dyspozycji dowódcy amerykańskich sił zbrojnych w Wietnamie mogła ona operować w składzie armii, korpusu lub samodzielnie.

Przybycie jej do Wietnamu zapoczątkowało zmasowane użycie śmigłowców w działaniach bojowych, zwłaszcza w walce z jednostkami partyzanckimi w terenie niedostępnym dla innych rodzajów wojsk /zmechanizowanych i pancernych/. Głównym trzonem tej dywizji było 8 batalionów, w tym 5 batalionów kawalerii powietrznej i 3 bataliony powietrznodesantowe. Zasadnicza różnica między tymi batalionami polegała na odmiennym szkoleniu i sposobie desantowania, a stąd i na odmiennym sposobie użycia ich w walce.

I tak, żołnierzy batalionów kawalerii powietrznej wysadzano ze śmigłowców z zawisu lub po wylądowaniu bezpośrednio na ziemię. Natomiast żołnierze batalionów powietrznodesantowych lądowali na spadochronach.

Do zasadniczych walorów tej dywizji można zaliczyć:

- możliwość przerzutu jednocześnie 1/8 swoich wojsk wraz ze sprzętem za pomocą własnych /etatowych/ środków transportu powietrznego;
- przystosowanie do transportu drogą powietrzną uzbrojenia i ekwipunku dywizji;
- możliwość dwukrotnie szybszego przerzutu tej dywizji samolotami transportowymi C-130E "Hercules" niż dywizji piechoty;
- ogólny ciężar dywizji stanowił 1/4 tonażu dywizji piechoty i 2/3 tonażu dywizji powietrznodesantowej;

- małe ilości środków ogniowych z powodzeniem kompensowały śmigłowce uzbrojone^{x/}.

W trzy lata później /1968 r./ dowództwo amerykańskie zorganizowało jeszcze jedną DKP. Stworzono ją na bazie dotychczasowej 101 DPD zachowując ten sam numer. 101 DKP w czasie działań wojennych w Wietnamie poddano badaniom eksperymentalnym, zwłaszcza w zakresie form organizacyjnych, wyposażenia oraz sposobów jej użycia. W wyniku tych doświadczeń przyjęto ostateczną strukturę organizacyjną 101 DKP na początku lat 70-tych /załącznik 3,4,5/. Zasadniczych różnic ilościowych w stanach osobowych i sprzęcie w 1 i 101 DKP nie było. Na uwagę jednak zasługuje fakt wprowadzenia w 1971 r. do wyposażenia 101 DKP nowych środków przeciwpancernych w liczbie 108 wyrzutni PPK "TOW" i 162 wyrzutni PPK "DRAGON" w miejsce 226 dział bezodrzutowych. W wyniku tych zmian 101 DKP stanowiła dobrze uzbrojony i wysoce manewrowy związek taktyczny o dużej ilości śmigłowców transportowych i potężnej sile ognia, zwłaszcza śmigłowców uzbrojonych. Zapewniało to jej wykonywanie zadań w każdych warunkach terenowych.

Warto zwrócić uwagę na jeszcze jeden fakt podkreślany przez zachodnich teoretyków wojskowych, a mianowicie - siła ognia środków rakietowych batalionu śmigłowców wsparcia ogniowego /w składzie 36 śmigłowców UH-1B/ była równa sile ognia środków rakietowych dziewięciu eskadr samolotów myśliwsko-bombowych /w składzie 108 samolotów typu HUNTER/. Jedno uderzenie ogniowe batalionu

x/ E. MULLEN. Powietrzna artyleria rakietowa, WPZ 1970, nr 1, Śmigłowce wsparcia uzbrojone były w dwa karabiny maszynowe oraz 48 niekierowanych rakiet 70 mm, co oceniano jako ekwiwalent jednej salwy dywizjonu haubic 105 mm.

śmigłowców uzbrojonych, pod względem efektywności, odpowiada 8 minutowej nawale ogniowej dywizjonu artylerii haubic 105 mm^{x/}.

Mimo zaangażowania dużej ilości wojsk powietrznodesantowych w działaniach wojennych w Wietnamie /dwie DPD bez jednej brygady/, w ciągu całej wojny amerykańsko-wietnamskiej, trwającej 8 lat, wykonano tylko jeden desant spadochronowy w sile batalionu ze składu 173 BPD.

Dywizje powietrznodesantowe posiadały po 88 śmigłowców i w związku z tym ostatecznie zaprzestano rzutu spadochronowego^{xx/}. Można więc stwierdzić, że spadochroniarze amerykańscy walczący w Wietnamie utracili status /cechy/ wojsk powietrznodesantowych i stali się kawalerią powietrzną^{xxx/}. Charakter działań bojowych w Wietnamie i doświadczenia kolejnych lat wojny przyczyniły się do dalszego rozwoju kawalerii powietrznej. I tak:

1. W specyficznym terenie, charakteryzującym się obszarami dużych masywów górskich z lasami tropikalnymi, bagnami i bezdrożami trudno było się poruszać zarówno na środkach transportu kołowego, jak i pieszo. Teren ten sprzyjał partyzantce, działającej przeważnie jako lekkobrojna piechota, ułatwiał jej bazowanie i prowadzenie skutecznych działań bojowych w formie zasadzek, napadów itp. Ze względu na taki sposób walki wojsk Narodowego

x/ Zob. Zabezpieczenie ogniowe działań kawalerii powietrznej, WPZ 1973, nr 1, s. 52.

xx/ płk WOLNY, wyd. cyt., s. 414.

xxx/ Marian WOLIN: "Agresja amerykańska w Wietnamie" podaje że w skład wojsk powietrznodesantowych i kawalerii powietrznej znajdujących się w Wietnamie wchodziły: 1 DKP, 173 BPD, 1 brygada 101 DPD i 5 grupa wojsk specjalnego przeznaczenia. Ponadto z wojsk lądowych USA przeszkolono do wykonywania desantów śmigłowcowych: 1 i 3 DPM, 1, 4, 9 i 25 DP, 196 i 199 BP oraz 11 rppanc.

Frontu Wyzwolenia, zachodziła konieczność wykrywania z powietrza zgrupowań partyzanckich i zwalczania ich przy użyciu kawalerii powietrznej lub innych pododdziałów przewożonych śmigłowcami. W toku działań bojowych w Wietnamie wypracowano trzy formy manewru:^{x/}

- "pierścień" /okrążenie/;
- "młot i kowadło";
- "podwójny skok".

Każdorazowe lądowanie kawalerii powietrznej było poprzedzone uderzeniem lotnictwa i artylerii na zgrupowania partyzanckie. Następnie przystępowała ona do likwidowania ocalałych partyzantów.

2. Kawaleria powietrzna współdziałała zazwyczaj z wojskami południowowietnamskimi, które znały ten teren i umiały poruszać się doskonale w dżungli.

3. Desanty wysadzano zazwyczaj w pobliżu ważnych szlaków komunikacyjnych, wzdłuż których prowadzili działania bojowe partyzanci.

4. Śmigłowce stały się uniwersalnym środkiem o charakterze zarówno usługowym, jak i bojowym. W czasie działań bojowych śmigłowce wykorzystywano głównie do:

- prowadzenia rozpoznania;
- ogniowego wsparcia walczących pododdziałów na lądzie;
- transportu żołnierzy i sprzętu bojowego;
- dowozu zaopatrzenia i ewakuacji porażonych oraz uszkodzonego sprzętu;
- przesunięcie artylerii na nowe stanowiska ogniowe;

x/ M. BIEŁOW i W.F. AWILIN, Aeromobilnyje operaczi armii SSzA, Moskwa 1977, s. 101.

płk A. WOLNY, wyd. cyt., s. 424.

- dowodzenia z powietrza jako PED /powietrzny element dowodzenia/;
- prowadzenia działań propagandowo-psychologicznych;
- przewozu jeńców do ośrodków przesłuchań;
- osłony ogniowej w czasie przelotu śmigłowców transportowych oraz podczas lądowania;
- prowadzenia działań we współdziałaniu z desantami morskimi w ramach jednolitego planu walki z partyzantami;
- wspierania ogniem z powietrza wojsk działających na lądzie;
- obezwładniania odwodów partyzanckich sił znajdujących się poza zasięgiem ognia artylerii.

Analizując doświadczenia udziału jednostek kawalerii powietrznej zaangażowanych w Wietnamie amerykańscy teoretycy wojskowi stwierdzili, że utworzona kawaleria powietrzna jest bardziej przydatna w wojnie prowadzonej z małą intensywnością. Stwierdzili, że wojska te nie posiadają dostatecznie dużej siły uderzeniowej po wylądowaniu w przypadku prowadzenia wojny o średniej lub dużej intensywności, np. w warunkach europejskiego teatru działań wojennych. Dlatego też główny wysiłek skierowano na utworzenie takich jednostek, które posiadały większą efektywność bojową zwiększając ich ruchliwość i moc uderzeniową. Stąd też eksperymentalnie zorganizowano nową dywizję o nazwie 1 dywizja kawalerii "TRICAP". Została ona utworzona na bazie 1 DKP i 1 DPanc w połowie 1971 r. w FORCIE HOOD w TEKSASIE i istniała do 1975 r.

Nazwa "Tricap"^{x/} podkreślała potrójne możliwości tej dywizji:

x/ Strukturę organizacyjną dywizji kawalerii "Tricap" przedstawia załącznik 6.

- zwiększoną moc bojową;
- zwiększoną siłę uderzeniową;
- zwiększoną ruchliwość.

Zwiększenie mocy bojowej i siły uderzeniowej tej dywizji próbowano osiągnąć poprzez doskonalsze uzbrojenie piechoty, masowanie ognia artylerii i śmigłowców wsparcia, a także najlepsze wykorzystanie siły uderzeniowej czołgów. Ruchliwość planowano zwiększyć poprzez większe nasycenie dywizji śmigłowcami transportowymi zapewniającymi przewóz sił i środków na małych wysokościach ze średnią szybkością 200 km/godz.

1 DKP "Tricap" posiadała o 172 śmigłowców więcej niż dotychczasowa dywizja kawalerii powietrznej. Warto dodać, że artyleria polowa i organiczne lotnictwo dywizji "Tricap" posiadały te same możliwości obezwładniania siły ogniowej przeciwnika, co dywizja zmechanizowana. Natomiast w zakresie stosowania ognia zaporowego dywizja ta miała 5-6-krotnie większe możliwości niż dywizja zmechanizowana, a w obronie przeciwpancernej była 4-krotnie silniejsza od dywizji kawalerii powietrznej. Nowa struktura organizacyjna tej dywizji stwarzała jednak poważne trudności w dowodzeniu i współdziałaniu, zwłaszcza między elementami ugrupowania bojowego o dużych dysproporcjach manewrowych /np. czołg - średnia prędkość 30 km/godz., a śmigłowiec - 300 km/godz./.

W strukturze organizacyjnej dywizji "Tricap" warto zwrócić uwagę na następujące właściwości:

1. Sformułowano je tak, że pierwsze brygady posiadały stały skład bojowy.
2. Brygady te różniły się znacznie zarówno pod względem charakteru, jak i uzbrojenia /wyposażenia/. W dywizji występowały

brygady: pancerna, przeciwpancerna brygada kawalerii i piechoty kawalerii powietrznej.

3. Pododdziały piechoty kawalerii powietrznej posiadały organiczne śmigłowce transportowe i bojowe.

4. Artyleria dywizyjna dysponowała bateriami haubic 155 mm i 203,2 mm przystosowanymi do strzelań amunicją jądrową.

5. Siłę ogniową i uderzeniową dywizji tworzyły trzy rodzaje środków rażenia:

- czołgi /108 + 27 = 135 czołgów/;

- artyleria polowa /18 hb 105 mm + 24 hb 155 mm + 4 hb 203,2 mm = 46/;

- śmigłowce uzbrojone w rakiety kalibru 70 mm i w przeciwpancerne pociski kierowane.

W następstwie kolejnych zmian 101 DKP została zreorganizowana i powstała 101 Dywizja Powietrznoszturmowa /101 DPSz/x/. Zasadniczym jej trzonem są trzy dowództwa brygad powietrznoszturmowych, brygada artylerii, brygada logistyczna, brygada śmigłowców oraz dziewięć batalionów powietrznoszturmowych, które dowolnie mogą być włączane w skład trzech tworzonych brygad powietrznoszturmowych.

Główną rolę w tej dywizji spełniają bataliony powietrznoszturmowe. Są one bardzo samodzielne, niemalże samowystarczalne. O ich dużej samowystarczalności stanowią uzbrojenie i etatowe wyposażenie w śmigłowce różnego typu. Kompania powietrznoszturmowa^{xx/} tego batalionu posiada m.in. pluton rozpoznania powietrznego

x/ Strukturę organizacyjną 101 DPSz przedstawia załącznik 7.

xx/ Strukturę organizacyjną bpsz i kpsz przedstawia załącznik 8.

wyposażony w 10 śmigłowców typu OH-58, pluton powietrznomanewrowy wyposażony w 5 śmigłowców typu UH-1M i pluton śmigłowców szturmowych wyposażony w 5 śmigłowców typu AH-1G/R i 4 śmigłowce typu AH-1Q/S.

Obok armii Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej również w składzie armii Francji powstała dywizja powietrznoszurmowa. Jest to 4 DPSz, która wchodzi m.in. w skład sił szybkiego reagowania^{x/}. W jej skład wchodzi: pułk dowodzenia, transportu i obsługi, trzy pułki śmigłowców i pułk powietrzno-szturmowy. W kolejnych latach skład jej przewiduje się powiększyć dodatkowo o jeden pułk śmigłowców i jeden pułk powietrznoszurmowy.

2.2. Rys rozwoju wojsk desantowo-szturmowych w państwach Układu

Warszawskiego.

W państwach Układu Warszawskiego również zauważono dużą przydatność śmigłowców do działań bojowych na przyszłym polu walki. Obok bacznej obserwacji tendencji rozwojowych w wojskach państw zachodnich, zwłaszcza "kariery" śmigłowca, jaką tam robił, w armiach państw socjalistycznych, a szczególnie w Armii Radzieckiej^{xx/} prowadzono liczne badania i doświadczenia nad wykorzystaniem nowego środka transportu i walki.

x/ Strukturę organizacyjną 4 DPSz /F/ przedstawia załącznik 9.

xx/ W 1970 r. R. Jackson stwierdził w książce "The Red Falcons", że Rosjanie nauczyli się z wojny w Wietnamie tyle co Amerykanie, ale znacznie mniejszym kosztem i jest pewne, że skuteczność śmigłowców bojowych nie uszła ich uwadze...".

Z okazji dnia lotnictwa radzieckiego w 1953 r. zorganizowano pokazy, gdzie, jak podaje J. Gutowski w swoim artykule^{x/} wylądował na lotnisku pododdział śmigłowców z piechotą na motocyklach. Ten fakt został przez zachodnich specjalistów wojskowych uznany za niespodziankę, równą tej, jaką Armia Czerwona sprawiła na manewrach w 1936 r. demonstrując możliwości swoich wojsk powietrzno-desantowych.

Podstawowym śmigłowcem radzieckim w latach 50-tych był lekki śmigłowiec obserwacyjno-łącznikowy Mi-1, który wszedł do produkcji w 1950 r. Od 1952 r. dołączył do niego nowy śmigłowiec typu Mi-4, który był śmigłowcem transportowym. W 1954 r. po raz pierwszy pokazał się śmigłowiec transportowy, wówczas największy na świecie seryjnie produkowany Jak-24, dwuwirnikowy zwany często "latającym wagonem". Mógł on przewozić 2 samochody osobowo-terenowe. Nie stał się on jednak typem podstawowym i po wyprodukowaniu ok. 40 egzemplarzy zaniechano dalszej jego produkcji. Na jego miejsce wszedł śmigłowiec Mi-6 o udźwigu 12 t, który od 1959 r. na stałe przejął zadania przewozu ciężkiego sprzętu /ładunku/.

Wraz z wprowadzeniem śmigłowców na użytek armii, przeprowadzano wiele ćwiczeń i doświadczeń w zakresie bojowego wykorzystania ich na polu walki. Jednak zadania bojowe śmigłowce te wykonywały znacznie później niż w wojskach amerykańskich, a związane to było z faktem prowadzenia bezkonfliktowej polityki zagranicznej Związku Radzieckiego. Dopiero październikowe wydarzenia 1956 r. na Węgrzech

x/ Sygnały nr 4/128, wyd. ASG WP, 1987.

spowodowały podjęcie pierwszej decyzji użycia śmigłowców /Mi-4/ do wykonywania zadań bojowych w czasie starć zbrojnych w Budapeszcie^{x/}.

W latach 60-tych przeprowadzono liczne manewry wojskowe z wykorzystaniem śmigłowców, zarówno w Armii Radzieckiej, jak i w armiach państw Układu Warszawskiego. W okresie tym bardzo często angażowano typowe wojska powietrznodesantowe w manewrach przy pomocy śmigłowców.

Pomyślne doświadczenia z wykorzystaniem śmigłowców w ćwiczeniach z wojskami w pierwszym etapie badań potwierdziły ich przydatność do wysadzania taktycznych desantów powietrznych^{xx/}. Desanty te zazwyczaj składały się z pododdziałów piechoty /do bp/ wzmocnionych niezbędnymi do wykonywania zadania pododdziałami rodzajów wojsk. Organizatorem tych desantów był najczęściej dowódca ZT, który wykorzystując przydzielony z armii limit śmigłowców transportowych wysadzał taki desant na taktyczną głębokość, tj. 30-40 km. Wynikało to m.in. z faktu, że siły takiego desantu mogły prowadzić samodzielną walkę przez okres od 3 do 4 godzin, a więc głębokość jego wysadzenia powinna zapewnić w tym czasie możliwość połączenia się z desantem pododdziałów nacierających od czoła. Możliwości TDP także dostosowane były do zadań o istotnym, ale taktycznym znaczeniu. Analiza ćwiczeń, w których organi-

x/ Gutowski J., "Lotnictwo wojsk lądowych", Sygnały 4/128, Wyd. ASG WP, 1987.

xx/W skrypcie pt. "Użycie taktycznego desantu śmigłowcowego w operacji zaczepnej armii", ASG WP 1976 pod pojęciem TDP należy rozumieć pododdział przerzucany do rejonu działań bojowych środkami transportu powietrznego w celu wykonania ważnych zadań o znaczeniu taktycznym na tyłach nieprzyjaciela, z reguły we współdziałaniu z wojskami nacierającymi od czoła, na korzyść organizującego ten desant związku taktycznego lub operacyjnego.

zowano wysadzenie TDP pozwala wyciągnąć wniosek, że prawie w 90 % wysadzano je w celu opanowania ważnych rejonów, obiektów /mostu, przeprawy, cieśniny, przesmyku, przełęczy itp./, a na kierunku TDP wysyłano oddziały wydzielone w celu wzmocnienia obrony tych rejonów.

Okres ten, to dalszy postęp i rozwój w technice lotniczej, w wyniku którego powstają nowe konstrukcje śmigłowców typu Mi-2, Mi-6, Mi-8 w oparciu o nowy turbinowy silnik. Z początkiem lat 70-tych powstaje śmigłowiec bojowy Mi-24d, przeznaczony do samodzielnego wykonywania zadań bojowych, tzn. zwalczania celów naziemnych. Jest to kolejny przełom w rozwoju technologicznym i konstrukcyjnym śmigłowca, który także przyczynił się do powstania w 1972 r. w Armii Radzieckiej nowego rodzaju wojsk lotniczych - Lotnictwa Wojsk Lądowych^{x/}.

Powstały zarówno jednostki śmigłowców o charakterze i przeznaczeniu wyłącznie bojowym jak i transportowym, czy też jednocześnie transportowym i bojowym /transportowo-bojowe/^{xx/}.

Wraz z nowo powstałą strukturą lotnictwa wojsk lądowych powstają nowego typu jednostki wojsk desantowych.

Tworzone są samodzielne brygady desantowo-szturmowe, pułki desantowo-szturmowe i bataliony desantowo-szturmowe^{xxx/}. Według danych z ćwiczenia "LATO-84" w skład takiej brygady desantowo-szturmowej wchodziły:

x/ "Osnowy bojowo primienienia armijnoj awiacji", Akademia Wojsk Lotniczych, MONINO 1985.

xx/ Strukturę organizacyjną samodzielnych jednostek lotnictwa wojsk lądowych przedstawia załącznik 10.

xxx/ Strukturę organizacyjną przedstawiają załączniki 11-14.

- dowództwo i sztab;
- trzy bataliony powietrznodesantowe;
- jeden batalion desantowo-szturmowy;
- dywizjon artylerii;
- bateria przeciwpancerna;
- bateria rakiet przeciwlotniczych.

J. GUTKOWSKI podaje, iż pierwsze wzmianki o tworzeniu w Armii Radzieckiej wojsk powietrznoszurmowych w zachodnich publikacjach wojskowych pojawiły się w 1982 r. Podano tam między innymi następujący skład brygady powietrznoszurmowej:

- 3-4 bataliony powietrznoszurmowe;
- batalion broni ciężkiej;
- pododdziały zabezpieczenia i obsługi.

Natomiast już w roku następnym /1983/ w zachodnich publikacjach wojskowych ukazały się artykuły omawiające strukturę organizacyjną i wyposażenie aeromobilnej brygady szturmowej - radzieckiego związku taktycznego nowego typu. Według miesięcznika "Jane's Defence Review" nr 4/1983 r. w skład takiej brygady wchodzi:

- dowództwo i sztab;
- trzy bataliony szturmowe;
- batalion ciężki /Heavy Battalion/;
- kompanie: rozpoznawcza, łączności, saperów, medyczna i zabezpieczenia materiałowo-technicznego;
- baterie: moździerzy, armat ppanc, przeciwpancernych pocisków kierowanych;
- pluton obrony przed bronią masowego rażenia /ABC/.

Porównując te struktury można zauważyć, że organizacja takiej brygady desantowo-szturmowej nie w pełni jest jednolita. Na pewno wynika to z braku dostępu do wiarygodnych źródeł informacji, ale także i z tego, że nie ma takiej potrzeby, aby brygady te w Armii Radzieckiej były jednakowe /identyczne/. Co więcej, można nawet wnioskować dalej, iż wskazane byłoby, aby każdorazowo struktura tego typu brygady dostosowana była do przewidywanego charakteru jej użycia^{x/}. Niemniej jednak daje się zauważyć podobieństwa w tych strukturach, przejawiające się w fakcie posiadania jednego batalionu desantowo-szturmowego /w literaturze zachodniej - ciężkiego/ wyposażonego w BWD-1 i przewożonych za pomocą śmigłowców. Drugie podobieństwo to fakt, iż pozostałe siły brygady są w zasadzie oddziałami /pododdziałami/ spadochronowymi. Z tego można wnioskować, że wykorzystanie takiej brygady, będzie miało charakter desantu spadochronowego oraz desantu lądującego na śmigłowcach, gdzie jednak śmigłowce transportowe /transportowo-bojowe/ wykorzystywane będą w trakcie prowadzonych działań bojowych do przerzutu dowolnego oddziału /pododdziału/ brygady.

W bardzo podobny sposób będzie prowadzić działania bojowe również samodzielny pułk desantowo-szturmowy i samodzielny batalion desantowo-szturmowy. Decydujący wpływ na to będzie miała ich struktura organizacyjna, gdzie obok oddziałów /pododdziałów/ desantowo-szturmowych występują również oddziały /pododdziały/ powietrznodesantowe przygotowane do zrzucania na pole walki na

x/ Potwierdził tę tezę zastępca komendanta ds. naukowych ASG im. marszałka WOROSZYŁOWA w ZSRR gen. LESZCZENKO będąc na wykładzie w ASG WP w 1987 r.

spadochronach. I tak na przykład samodzielny pułk desantowo-szturmowy posiada dwa bataliony powietrznodesantowe i jeden batalion desantowo-szturmowy, a samodzielny batalion desantowo-szturmowy posiada trzy kompanie powietrznodesantowe i jedną kompanię desantowo-szturmową.

Innego rodzaju możliwości w zastosowaniu i prowadzeniu działań mają przedstawione dwa bataliony desantowo-szturmowe. Jeden to batalion desantowo-szturmowy będący w składzie samodzielnej brygady desantowo-szturmowej, a drugi, to samodzielny batalion desantowo-szturmowy występujący na szczeblu armii. Batalion desantowo-szturmowy występujący w etatowym składzie samodzielnej brygady desantowo-szturmowej posiada w swojej strukturze:

- trzy kompanie desantowo-szturmowe wyposażone w 10 BWD-1 i 4 BTR-D, w każdej kompanii po trzy plutony desantowo-szturmowe, pluton moździerzy /4 x M-82/ i pluton km /6 x km PK/;
- baterię moździerzy /6 x M-120/;
- pluton granatników przeciwpiechotnych /16 x AGS-17/;
- pluton przeciwlotniczy /9 x S-3/.

Łącznie taki batalion liczy 462 żołnierzy i posiada z ważniejszego uzbrojenia 31 BWD-1^{x/} oraz 12 BTR-D.

Batalion ten przystosowany jest wyłącznie do przerzutu za pomocą śmigłowców. Jego zaletą jest posiadanie dużej możliwości manewrowej na lądzie, dzięki wyposażeniu w BWD-1 i BTR-D. Wysoka

x/ Transporter BWD-1 posiada na uzbrojeniu: wyrzutnie PPK; 23 mm armatę; 7,62 mm km PKT.

manewrowość jego poparta jest także posiadaniem odpowiednio silnego uzbrojenia, zwłaszcza przeciwpancernego.

Samodzielny batalion desantowo-szturmowy posiada w swojej strukturze:

- trzy kompanie powietrznodesantowe, w każdej trzy plutony powietrznodesantowe, pluton moździerzy /4 x M-82/ i pluton km /16 x km/;
- kompanię desantowo-szturmową wyposażoną w 10 BWD-1 i 4 BTR-D i w każdej trzy plutony desantowo-szturmowe, pluton moździerzy /4 x M-82/ i pluton km /16 x km/;
- baterię moździerzy /6 x M-120/;
- baterię przeciwpancerną /6 x PPK "FAGOT" i 6 x SPG-9/;
- pluton przeciwlotniczy / 9 x S-3/.

Łącznie batalion ten liczy 625 żołnierzy i do ważniejszego uzbrojenia można zaliczyć 10 BWD-1 i 4 BTR-D. Przystosowany jest on do desantowania zarówno na spadochronach, jak i na śmigłowcach. Mimo, że jest liczniejszy pod względem stanu osobowego, to jednak posiada mniejszą ilość środków przeciwpancernych oraz ma mniejsze możliwości manewrowania na lądzie. W Armii Radzieckiej samodzielny batalion desantowo-szturmowy występuje w strukturze armii^{x/}. Dla potrzeb sbdsz na szczeblu armii między innymi występuje wcześniej już wspomniany samodzielny pułk śmigłowców transportowo-bojowych, który posiada 42 śmigłowce Mi-8T

x/ Z przeprowadzonej rozmowy z ppłk dypl. Walerym WASILEWEM byłym dowódcą takiego batalionu, wynika że w każdej armii występuje samodzielny batalion desantowo-szturmowy, który na okres działań bojowych przerzucany jest siłami samodzielnego pułku śmigłowców transportowo-bojowych.

/Mi-8TB/ i 20 śmigłowców Mi-6. Pułk ten najczęściej wykorzystywany jest do przerzutu samodzielnego batalionu desantowo-szturmowego.

W Armii Radzieckiej w "Regulaminie Wojsk Desantowych" zostały sformułowane także zadania dla wojsk desantowo-szturmowych. Zadania te na pewno poprzedzone zostały rozlicznymi wnioskami z przeprowadzanych ćwiczeń i doświadczeń. Z zadań tych wynika, że wojska desantowo-szturmowe przewidziane są do:

- niszczenia środków przenoszenia broni jądrowej;
- niszczenia stanowisk dowodzenia i innych ważnych obiektów nieprzyjaciela;
- opanowywania i utrzymania lotnisk, ważnych rubieży, dróg, przepraw i przełęczy górskich w głębi obrony operacyjno-taktycznej nieprzyjaciela;
- wzbronienia podejścia odwodów nieprzyjaciela;
- niszczenia lądujących desantów nieprzyjaciela;
- zamykania powstałych luk w ugrupowaniu wojsk własnych;
- zamykania powstałych wyłomów w wyniku użycia np. broni jądrowej.

W regulaminie tym, także precyzyjnie określa się zadania dla samodzielnego batalionu desantowo-szturmowego. I tak, możliwości takiego batalionu, wzmocnionego trzema skrzydłami śmigłowców bojowych i eskadrą śmigłowców transportowych, określa się następująco:

- opanować i zniszczyć stanowisko dowodzenia KA;
- opanować i utrzymać 1-2 przeprawy na przeszkodzie wodnej;
- opanować i utrzymać 1-2 przełęcze górskie;
- zniszczyć baterię Lance;

- zorganizować obronę okrężną rejonu o szerokości 5-7 km i głębokości 3-5 km;

- odeprzeć w obronie atak ok. 120 czołgów lub sił do BZ nieprzyjaciela.

Jak więc z tego wynika rozwój wojsk desantowo-szturmowych w siłach zbrojnych Armii Radzieckiej osiągnął bardzo wysoki pułap, a jego użycie i wykorzystanie na współczesnym polu walki usankcjonowano w odpowiednich regulaminach.

Również i w innych armiach państw Układu Warszawskiego, jak należy oczekiwać, w tym zakresie poczyniono wiele przedsięwzięć. Przykładem może być nasza armia, gdzie działania desantowo-szturmowe zostały usankcjonowane w najnowszym Regulaminie Walki Wojsk Lądowych Sił Zbrojnych PRL /dywizja, pułk/ - 1985 r. i to nie tylko w wymiarze operacyjnym, operacyjno-taktycznym, ale także i taktycznym. Na szczeblu taktycznym przewiduje się już tworzenie grup /pododdziałów/ desantowo-szturmowych - jako - doraźnie tworzonego elementu ugrupowania bojowego dywizji i pułku. Taka grupa desantowo-szturmowa^{x/} jest przeznaczona do zwalczania ważnych obiektów na tyłach nieprzyjaciela poprzez wykonanie szturmu z powietrza. Niekiedy może ona także opanowywać i utrzymywać obiekty do czasu podejścia wojsk własnych. Natomiast organizowana jest z pododdziałów wzmocnionej piechoty i śmigłowców.

W regulaminie walki na stronie 31 w ramach wojsk lądowych tuż za wojskami zmechanizowanymi i pancernymi, znajdują się wojska

x/ Należy dodać, że w odróżnieniu do naszego pojęcia grupy desantowo-szturmowej w Armii Radzieckiej pod pojęciem tym kryje się jeden z elementów ugrupowania brygady desantowo-szturmowej w składzie np. jej wzmocnionego batalionu.

powietrznodesantowe, gdzie wymienia się takie związki taktyczne i oddziały desantowo-szturmowe. Przewiduje się je wykorzystać do:

- niszczenia środków napadu jądrowego, systemów rozpoznawczo-uderzeniowych, stanowisk dowodzenia i innych obiektów nieprzyjaciela;

- opanowania i utrzymania lotnisk, ważnych rubieży i obiektów w operacyjnej i taktycznej głębi obrony nieprzyjaciela;

- utrudnienia podejścia i dezorganizacji manewru jego odwodów.

W dalszej części regulaminu przewiduje się także możliwość wykorzystania związków taktycznych i oddziałów desantowo-szturmowych do:

- niszczenia desantów powietrznych na lądzie oraz zgrupowań wojsk nieprzyjaciela, które wtargnęły w głąb rejonu obrony;

- osłony /obrony/ samodzielnych kierunków i rejonów, luk i odkrytych skrzydeł wojsk własnych;

- zamknięcia w ugrupowaniu bojowym wyłomów powstałych w wyniku wykonania uderzeń jądrowych i ogniowych nieprzyjaciela;

- opanowania odcinków forsowania i zapór z minami jądrowymi.

Jak więc z tego wynika, w teoretycznych założeniach przewiduje się potrzebę wykorzystania na współczesnym polu walki wojsk desantowo-szturmowych. W ślad za tym idą także pewne przedsięwzięcia i próby stworzenia tego rodzaju wojsk w Ludowym Wojsku Polskim zarówno w postaci samodzielnych oddziałów /batalionów/ desantowo-szturmowych na szczeblu armii, jak i charakterze desantowo-szturmowego związku taktycznego /BDSz/x/.

x/ Tego rodzaju próby stworzenia nowych struktur organizacyjnych wojsk desantowo-szturmowych na bazie 6 PDPD podjęto już w 1984 r. kiedy to autor niniejszej rozprawy pełnił tam służbę wojskową. Przewidywano, że podstawowymi oddziałami 6 PDPD będą dwa bpd i dwa bpsz oraz pozostałe oddziały i pododdziały z małymi zmianami.

W prowadzonych ćwiczeniach w Wojsku Polskim przyjmuje się różne struktury organizacyjne dla batalionów desantowo-szturmowych czy też powietrznoszturmowych. I tak w ćwiczeniu specjalistycznym nr 308 prowadzonym w ASG WP z trzecimi rocznikami słuchaczy Wydziału Wojsk Lądowych przyjęto następujący skład takiego batalionu powietrznoszturmowego /bpsz/:

- dowództwo i sztab batalionu;
- pułk śmigłowców transportowo-bojowych;
- trzy kompanie szturmowe;
- bateria przeciwpancerna;
- bateria moździerzy;
- bateria artylerii przeciwlotniczej;
- kompania zabezpieczenia;
- pluton saperów;
- pluton rozpoznawczy.

Występujący w tym bpsz pułk śmigłowców transportowo-bojowych składał się z dwóch eskadr śmigłowców Mi-6, jednej eskadry śmigłowców Mi-8 oraz klucza /6 śmigłowców/ śmigłowców Mi-2^{hd}^{x/}. Ponieważ siły te nie zapewniały przerzutu bpsz w rejon działań w jednym rejsie przydzielono mu dodatkowe siły lotnictwa transportowego /pułk śmigłowców transportowych w składzie 36 śmigłowców Mi-8 oraz pułk lotnictwa transportowego w składzie 7 samolotów AN-12 i 9 samolotów AN-26/. Do wsparcia jego działań przydzielono mu także dwa klucze śmigłowców szturmowych Mi-2 /8 śmigłowców/.

x/ Strukturę organizacyjną oddziału powietrznoszturmowego przedstawiono w załączniku 15.

Nieco inną strukturę przyjęto w ćwiczeniach z wojskami, prowadzonymi np. w ćwiczeniu pk. "GRAB-KLON-85" w WOW oraz w ćwiczeniu pk. "KLON-88" także prowadzonym w WOW. W ćwiczeniach tych jako podstawowy element struktury organizacyjnej tworzonego batalionu powietrznoszturmowego był typowy istniejący już batalion powietrznodesantowy.

Taki więc batalion powietrznoszturmowy składał się z:

- dowództwa i sztabu;
- trzech ksz;
- bm;
- baterii przeciwpancernej;
- kompanii obsługi;
- plutonu rozpoznawczego;
- plutonu łączności;
- plutonu przeciwlotniczego;
- plutonu saperów;
- plutonu medycznego;
- wydzielonych pododdziałów lotnictwa wojsk lądowych.

W celu zapewnienia przerzutu sił batalionu w jego składzie czasowo znajdowały się także wydzielone siły lotnictwa wojsk lądowych w ilości zapewniającej wykonanie tego manewru. Jednak nie wszystkie środki jakimi dysponował batalion powietrznoszturmowy były przerzucane śmigłowcami transportowymi. Wydzielony, na czas działań desantowo-szturmowych, wysiłek śmigłowców transportowych zapewniał jedynie przerzut zasadniczych sił i środków uzbrojenia bezpośrednio w rejon działań.

Przerzut pozostałych środków batalionu /samochody osobowo-terenowe, zaopatrzenie itp./ w przewidywany rejon działań zaplanowano samolotami.

W ćwiczeniach z wojskami DPD już dużo wcześniej w sposób podobny użyto bpd. Np. w 1972 r. bpd działający na śmigłowcach opanowywał przyczółki na Odrze w rejonie m. PODJUCHY k/SZCZECINA oraz w 1976 r. zdobywał lotnisko GOLENIÓW.

2.3. Doświadczenia uzyskane w trakcie działań bojowych i ćwiczeń ----- wojsk desantowo-szturmowych w państwach NATO. -----

Jak już wcześniej podałem wojska amerykańskie w toku działań prowadzonych w Wietnamie wypracowały trzy podstawowe formy manewru w działaniach z wykorzystaniem desantów śmigłowcowych. Przeprowadzono bardzo dużo operacji powietrzno-manewrowych o dużym i małym zasięgu, jak również o różnorodnym zaangażowaniu sił i środków.

Jedną z tych form manewru jest manewr zwany "okrążenie" /lub "pierścień"/^{x/}, który polegał na tym, że pododdziały kawalerii powietrznej /lub piechoty/ po przerzuceniu za pomocą śmigłowców w rejon działań bojowych podchodziły do zgrupowania partyzantów z różnych kierunków. Następnie doprowadziły one do okrążenia partyzantów w niedogodnym dla nich rejonie i przystępowały do blokady tego rejonu. W następnej kolejności artyleria i lotnictwo dokonywały aktu niszczenia /likwidacji/ okrążonych wojsk.

Przykładem takiego działania może być operacja pk. "Utah"^{xx/} przeprowadzona w dniach 4-6 kwietnia 1966 r. na obszarze między

x/ Patrz załącznik 16.

xx/ płk dypl. mgr A. WOLNY, wyd. cyt., s. 400.

miastami CHU LAI i QUANG NGA. Celem tej operacji było okrążenie i zniszczenie pułku partyzanckiego oraz odblokowanie odcinka drogi. W początkowym okresie działań użyto 8 batalionów /cztery bpm amerykańskie oraz dwa bpd i dwa bp południowowietnamskie/.

Zapewniło to uzyskanie przewagi w stosunku 2,6 do 1 na korzyść wojsk amerykańsko-południowowietnamskich.

Akcję okrążenia realizowano stopniowo, etapami, początkowo od zachodu, potem od północy, wschodu i na koniec od południa. Cała akcja trwała 1,5 dnia z udziałem 7000 żołnierzy. Mimo dużego zaangażowania sił wspartych lotnictwem, oddziałom partyzantów udało się jednak wydostać z pierścienia okrążenia.

Drugą formą działań był tzw. "młot i kowadło"^{x/} polegającą na podzieleniu zaangażowanych do walki z partyzantami sił na dwie części. Jedna część - zwana "kowadłem" miała za zadanie zorganizowanie trwałej obrony wykorzystując właściwości terenowe, najczęściej zwykle za naturalną przeszkodą, jaką był kanał lub rzeka. Druga część - zwana "młotem" zaangażowana była do swego rodzaju "nagonki", tzn. atakowała siły partyzantów z celem zepchnięcia ich na pozycję blokującą, jaką stanowiła obrona zorganizowana przez pozostałe wojska - "kowadło". Tak przyparty do "muru" pododdział partyzancki likwidowano za pomocą broni maszynowej i artylerii.

Przykład takiego manewru stanowi operacja wykonana w dniach 18-19 sierpień 1965 r. na półwyspie VAN TUONG pkt. "Starlight" - światło gwiazd^{xx/}. Operację tę przeprowadzono z morza i z po-

x/ Patrz załącznik 16.

xx/ płk A. WOLNY, wyd. cyt. s. 404.

wietrza przerzucając około 4000 żołnierzy amerykańskich. Działanie wspierało siedem eskadr lotnictwa bombowego, pięć eskadr śmigłowców, artyleria okrętowa. Celem tej operacji było zniszczenie sił partyzanckich zagrażających bazie CHU LAI, sił liczących ok. 2000 ludzi.

Operacja rozpoczęła się przerzuceniem za pomocą amfibii sił piechoty morskiej i zorganizowaniem przez nie zasadzki, stanowiąc tzw. "kowadło". Pozostałe siły, które tworzyły tzw. "młot" przerzucono za pomocą śmigłowców oraz w postaci desantu morskiego. Zadaniem tych sił było zepchnięcie partyzantów w kierunku tzw. "strefy śmierci", tj. w kierunku wybrzeża i zorganizowanego tam "kowadła". Tak zablokowane siły partyzantów zamierzano wspólnie z lotnictwem i artylerią okrętową rozgromić. Akcja ta w pewnym sensie uzyskała powodzenie.

Trzecią formą jest manewr "podwójny skok"^{x/} wykonywany także dwoma zgrupowaniami. Jednak w odróżnieniu od poprzednich form, manewr ten wykonywano wyłącznie z wykorzystaniem śmigłowców do transportu wojsk. Polegał on na wysadzeniu pierwszego zgrupowania wojsk w pobliżu oddziału partyzanckiego i atakowaniu go od czoła w celu zmuszenia partyzantów do działań odwrotowych w określonym kierunku. Po pewnym czasie na tyły wycofujących się partyzantów lądowało drugie zgrupowanie, które rozpoczynało atak od tyłu i wspólnie z pierwszym zgrupowaniem przystępowało do zlikwidowania partyzantów poprzez okrążenie ich, po czym zniszczenie w tzw. "strefie śmierci" uderzeniami lotnictwa i ogniem artylerii. Manewr ten najlepiej obrazuje operacja pk. "PEGASUS - LAM SON 207A"

x/ Załącznik 16.

wykonana w dniach od 1 do 10 kwietnia 1968 r. Celem tej operacji było odblokowanie około 6 tysięcznego amerykańskiego garnizonu piechoty morskiej w KHE SANH. Jest to jedna z największych operacji w wojnie wietnamsko-amerykańskiej, w której zaangażowano znaczne siły. Ogółem brało w niej udział aż 16 batalionów. Siły te stanowiła 1 DKP wzmocniona 1 i 26 ppm, trzema bpd południowo-wietnamskimi i 37 batalionem "RANGERS", co łącznie stanowiło 30.000 żołnierzy. W operacji tej wysadzono 100 taktycznych desantów i ostatecznie zmuszono siły dwóch dywizji Frontu Wyzwolenia Narodowego /304 i 325 DP/ do wycofania się.

W wojnie wietnamsko-amerykańskiej również daje się zauważyć stosowanie swoistego rodzaju szturm wykonywanego przez kawalerię powietrzną, zwanego "ORLI LOT"^{x/}. Działanie to polegało na samodzielnym poszukiwaniu, lokalizowaniu obiektów partyzanckich przez siły kawalerii powietrznej za pomocą śmigłowców, a po ich wykryciu likwidowaniu /niszczeniu/ wykrytych obiektów lub sił partyzanckich. Po wykonaniu tego zadania przystępowano do kolejnego poszukiwania i niszczenia kolejnych sił i obiektów partyzanckich.

Uzyskane doświadczenia i wypracowane formy manewru przez kawalerię powietrzną nie w pełni zaspokoili potrzeby, jakie dostrzegali teoretycy wojskowi na współczesnym polu walki. Szczególnie dało się to zauważyć w latach 1973-1977, kiedy to ze szczególnym natężeniem prowadzono ćwiczenia doświadczalne w armii USA na bazie 82 DPD^{xx/}.

x/ Patrz załącznik 16.

xx/ Praca dyplomowa majora USA THEODORE T. SENDAK studenta ASG USA w FORD LEAVENWORTH, KANSAS 1979.06.08 nt. "EMPLOYMENT OF AIRBORNE AIR CAVALRY IN THE AIRBORNE ANTIARMOR DEENSE" - "Użycie kawalerii powietrznej w powietrznej obronie przeciwpancernej".

Właśnie w 1973 r. przewidywano możliwość użycia tej dywizji do interwencji w konflikcie bliskowschodnim^{x/}. Wtedy właśnie dostrzeżono jej małą przydatność do walki z dużą ilością czołgów, jakie były zaangażowane w konflikcie arabsko-izraelskim. W latach 1975-1977 przeprowadzono wiele ćwiczeń sztabowych, gier wojennych i ćwiczeń bojowych z wojskami ze strzelaniem amunicją bojową z udziałem 82 DPD, finałem czego było opublikowanie w "Blue Book"^{xx/} w lutym 1977 r. teoretycznych rozwiązań użycia i działania wojsk desantowych pt. "Airborne Antiarmor Defense".

Według nowych teorii działań wojsk desantowych /desantowo-szturmowych/^{xxx/} w warunkach masowego użycia czołgów typowym sposobem walki z nimi było organizowanie odpowiedniej obrony przeciwpancernej. Polegać to miało na organizowaniu dużej ilości punktów oporu nasyconych głównie środkami przeciwpancernymi, siłami od wzmocnionej drużyny do wzmocnionego plutonu. Obrona ta winna być zorganizowana okrężnie i tworzyć worki ogniowe, tzw. "strefy śmierci" /AKZ - Armor Kill Zone/^{xxxx/} na drogach i w rejonach działań wojsk przeciwnika.

W celu usamodzielnienia poszczególnych elementów ugrupowania wojsk takiego desantu, dla poszczególnych samodzielnych oddziałów i pododdziałów przydzielano sektory /rejon odpowiedzialności do organizacji obrony^{xxxxx/} wyznaczając także strefy /granice/

x/ Tamże.

xx/ Niebieska książka.

xxx/ Przepowiedź autora.

xxxx/ Patrz załącznik 17.

xxxxx/ Patrz załącznik 18.

xxx/ Zob. amerykańskie poglądy na wykorzystanie lotnictwa sil
lądowych na współczesnym polu walki w świetle postanowień
podręcznika polowego /regulaminu/ PN 90-1, wyd. DML, Poznań
1982 r.

bezpieczeństwa. W wypadku włamania się nieprzyjaciela w głąb tak zorganizowanej obrony, dowódca posiadał w odwodzie manewrowe środki transportu i walki, jakimi były śmigłowce, którymi przewoził w zagrożony rejon świeże siły. Działania te wspierano ogniem śmigłowców uzbrojonych. Prowadzenie walki w tak zorganizowanych strefach polegało na umiejętnym zajmowaniu kolejnych pozycji /rubieży/ przeciwpancernych, kanalizujących ruch nieprzyjaciela w przygotowane "strefy śmierci", gdzie uderzeniem dużej ilości środków przeciwpancernych rozbijano ugrupowania pancerno-zmechanizowane przeciwnika^{x/}.

Wynikiem tych doświadczeń było także stworzenie nowego "mieszanego" elementu ugrupowania bojowego wojsk tzw. dywizjonu /batalionu/ kawalerii powietrznej /Air Cavalry Squadron/, w skład którego weszły pododdziały śmigłowców i wojsk lądowych^{xx/}. W początkowym okresie skład ten nie był na trwałe ze sobą związany, a główną jego bazę strukturalną stanowiły siły lotnictwa wojsk lądowych armii amerykańskiej.

Pododdziały walczące na lądzie, stanowiące lądowy element walki tak stworzonego dywizjonu /batalionu/ kawalerii powietrznej, były przewidziane do włączenia w jego skład, ale tylko na czas prowadzenia walki i ze składu 82 DPD.

Należy jednak wnioskować na podstawie danych z lat 80-tych, że w wyniku kolejnych badań i doświadczeń, stworzono już, jak poprzednio podałem, na podstawie 101 DPSz integralny skład lądowo-powietrzny zwany batalionem powietrznoszurmowym^{xxx/}.

x/ Patrz załącznik 19.

xx/ Patrz załącznik 20.

xxx/ Zob. Amerykańskie poglądy na wykorzystanie lotnictwa sił lądowych na współczesnym polu walki w świetle postanowień podręcznika polowego /regulaminu/ FM 90-1, wyd. DWL, Poznań 1982 r.

Tak więc w ten sposób, w nowej strukturze organizacyjnej, w odróżnieniu od poprzedniej, główny ciężar walki w działaniach desantowo-szturmowych został jakoby wypośrodkowany między uderzeniem z powietrza, a uderzeniem z lądu, jednak z pewnym większym naciskiem na działania lądowe. Wynika to chociażby z większej ilości pododdziałów lądowych^{x/} w stosunku do pododdziałów śmigłowców bojowych w nowej strukturze batalionu powietrznoszurmowego. Te zmiany dały o sobie znać jak w swojej pracy twierdzi mjr T. SENDAK, w kolejnych regulaminach polowych armii amerykańskiej, jak np. FM 1-1, FM 17-50 i FM-90-1. Twierdzi on, że doświadczenia uzyskane przez Amerykanów w Wietnamie i Korei oraz doświadczenia z Bliskiego Wschodu potwierdzają dużą rolę śmigłowców na współczesnym polu walki, ale muszą być one nieco zweryfikowane w zastosowaniu na terenie Europy. Istotny wpływ na użycie pododdziałów ze śmigłowcami, /w/g jego poglądów zawartych w pracy/ ma otoczenie rejonu działań bojowych. Rejon działań bojowych stanowią dwa podstawowe składniki:

1. Naturalne uwarunkowania terenu, jak: jego powierzchnia wraz z właściwościami maskującymi, obserwacyjnymi, możliwością prowadzenia ognia oraz warunki pogodowe.
2. Bojowe uzbrojenie terenu w postaci środków przeciwlotniczych, elektronicznych środków walki, artylerii, możliwości użycia dymów i środków walki powietrze-powietrze występujących w rejonie działań.

Doświadczenia w użyciu wojsk kawalerii powietrznej sugerują, że w warunkach europejskiego pola walki z dużą ilością pofałdo-

x/ Strukturę organizacyjną bpsz przedstawiono w załączniku 8.

wanego terenu, występujących wzgórz, obszarów leśnych, rzek i terenów podmokłych wykorzystanie ich będzie miało bardzo duże znaczenie. A walka z czołgami będzie bardzo opłacalna ze względu na możliwość ich zwalczania już z odległości 1500 m, tj. poza skutecznym oddziaływaniem ich środków ogniowych. Jednym z czynników warunkującym użycie wojsk ze śmigłowcami będzie aktualny stan pogody.

Według poglądów amerykańskich teoretyków wojskowych^{x/} uzyskane doświadczenia z użyciem wojsk powietrznoszturmowych pozwalają na sformułowanie wielu optymistycznych wniosków. Uważają oni, że uzyskiwana manewrowość daje dowódcom możliwość podejmowania walki z nieprzyjacielem pięciokrotnie silniejszym, natomiast umożliwia wiązanie walką sił nieprzyjaciela dwudziestokrotnie większych, niżby to było możliwe w działaniach lądowych. W myśl zasady zmasowanego użycia sił i środków wypracowano reguły i formy działań, które w sposób fundamentalny muszą być przestrzegane, tj.:

- odpowiednio wcześniejsze użycie śmigłowców rozpoznania powietrznego oraz ich ściśle współdziałanie ze śmigłowcami bojowymi^{xx/};

- wykonywanie masowych uderzeń przez śmigłowce bojowe na obiekty kluczowe oraz szybki ich powrót na lądowiska bazowe w celu odtworzenia zdolności bojowej do ponownego ich użycia;

- koncentrowanie wysiłku uderzeń z powietrza i wojsk walczących na lądzie w celu zniszczenia /odparcia uderzenia/ maksymalnej liczby czołgów, transporterów opancerzonych i innych celów nieprzyjaciela;

x/ Zawarte w cyt. regulaminie walki FM 90-1.

xx/ W armii USA śmigłowce rozpoznawcze OH-58 w większości nie są uzbrojone.

- wykorzystanie maskujących właściwości terenu i jego infrastruktury.

Zmniejszenia zagrożenia lotnictwa sił lądowych użytego masowo doszukuje się w:

- konsekwentnym przestrzeganiu zasad maskowania, pozoracji i uchyleń;
- opóźnianiu wykrycia śmigłowców przez środki OPL nieprzyjaciela;
- prawidłowym wykorzystaniu właściwości terenu;
- przewidywaniu, że każdy punkt oporu nieprzyjaciela posiada środek przeciwlotniczy;
- wykonywania częstych zmian w rozmieszczaniu elementów zabezpieczenia materiałowo-technicznego.

W ośrodkach badań lotniczych przeprowadzono wiele doświadczeń zmierzających do wypracowania form przerzutu i walki prowadzonej przez śmigłowce. Badania prowadzone w FORT RUCKER /Centrum Szkolenia Lotniczego/ pozwoliły na wypracowanie trzech podstawowych sposobów lotu^{x/}:

1. Lot na małej wysokości polegający na utrzymywaniu stałej prędkości lotu i wysokości 30-60 m.
2. Lot konturowy polegający na utrzymywaniu stałej prędkości, lecz zmiennej wysokości lotu.
3. Lot "z nosem przy ziemi" polegający na stosowaniu zmiennej prędkości, zmiennej wysokości i zmiennego kierunku lotu.

x/ Wpływ śmigłowców na możliwości bojowe i taktyczne wojsk lądowych NATO, Wyd. DWL, Poznań 1982 r.

Dla śmigłowców przewiduje się wykonywanie następujących zadań:

1. W pododdziałach powietrznoszurmowych:
 - rozpoznanie powietrzne;
 - rozpoznanie walką;
 - ubezpieczenie wojsk;
 - obserwacja pola walki;
 - dostarczanie terminowych i wiarygodnych informacji o terenie i warunkach atmosferycznych po stronie nieprzyjaciela.
 2. W pododdziałach śmigłowców szturmowych:
 - zwalczanie czołgów, BWP, artylerii samobieżnej itp.;
 - obezwładnianie środków OPL;
 - zwalczanie śmigłowców bojowych.
 3. W pododdziałach powietrznomanewrowych:
 - transport taktycznych desantów powietrznych;
 - transport zaopatrzenia.
 4. W pododdziałach śmigłowców wsparcia desantu:
 - transport ludzi, sprzętu, zaopatrzenia;
 - przerzuty elementów wsparcia ogniowego bezpośrednio ze stanowisk ogniowych na nowe stanowiska ogniowe.
- Zmniejszenia strat w sile żywej wojsk prowadzących działania bojowe na lądzie doszukuje się w:
- wyposażeniu żołnierzy w kamizelki kuloodporne;
 - wyposażeniu żołnierzy w lżejsze i zmodernizowane hełmy;
 - bezpośrednią ewakuację porażonych z pola walki do szpitali polowych /stałych/ lub na okrętach;
 - wprowadzaniu do wyposażenia wojsk nowocześniejszych środków wykrywania, rozpoznania przeciwnika i ostrzegania /alarmowania/ o miejscu i kierunku podchodzenia jego wojsk.

2.4. Doświadczenia uzyskane w trakcie działań bojowych i ćwiczeń wojsk desantowo-szturmowych w państwach Układu Warszawskiego.

Doświadczenia uzyskane w ramach ćwiczeń z wykorzystaniem oddziałów desantowo-szturmowych w państwach Układu Warszawskiego, to w głównej mierze, doświadczenia Armii Radzieckiej. Szczególnego miejsca i roli w użyciu batalionu desantowo-szturmowego dopatrywano się w latach 70-tych w terenie trudno dostępnym. Ćwiczenia prowadzone w Zakaukaskim Okręgu Wojskowym wskazują na wykorzystanie batalionów desantowo-szturmowych do opanowywania przełęczy, przesmyków i wąwozów w trudno dostępnym terenie górzystym. Przerzut batalionów desantowo-szturmowych odbywał się wyłącznie za pomocą śmigłowców, które po wysadzeniu wojsk lądowych powracały na lądowiska we własnym ugrupowaniu. Śmigłowce bojowe wykorzystywane były do zabezpieczenia przelotu, lądowania i krótkotrwałego wsparcia działań prowadzonych na lądzie w czasie walki o opanowywanie rubieży /rejonu/. W przypadku długotrwałej walki, do wojsk broniących się w rejonach działań, wykonywano dodatkowe loty o charakterze zaopatrzeniowo-ewakuacyjnym. Tego rodzaju użycie oddziałów desantowo-szturmowych przypominało użycie przez Amerykanów w Wietnamie kawalerii powietrznej.

Początek lat 80-tych zapoczątkował inny sposób wykorzystania i działania oddziałów desantowo-szturmowych. Wiąże się to między innymi z formowaniem i tworzeniem nowych struktur organizacyjnych w wojskach, tzn. brygad desantowo-szturmowych.

Przykładem tego jest ćwiczenie przeprowadzone w Południowej Grupie

Wojsk w 1981 r.^{x/}. Ćwiczenie to charakteryzowało się następującymi wskaźnikami:

- ćwiczący batalion desantowo-szturmowy, w chwili rozpoczęcia natarcia przez armię, ześrodkowany był w odległości 35 km od linii styczności wojsk;

- wysadzenie batalionu desantowo-szturmowego zaplanowano na kierunku głównego uderzenia DPanc i po przełamaniu obrony nieprzyjaciela;

- zadanie bliższe polegało na desantowaniu sposobem kombinowanym /samolotowo-śmigłowcowym/ i przystąpieniu do zniszczenia SD KA oraz CK "AB";

- zadanie następne polegało na prowadzeniu nocnych działań rajdowych w celu rozpoznania i zniszczenia d "L", składu "AS", SD wojsk radiotechnicznych, centrum kierowania i alarmowania oraz opanowaniu dogodnej rubieży i utrzymaniu jej do czasu podejścia OW ze składu DPanc;

- powtórne użycie bdsz zaplanowano zaraz po wykonaniu zadania następnego do uchwycenia ważnego lotniska w głębi operacyjnej;

- działania rajdowe prowadzono w pasie o szerokości 11 km i na głębokość 30 km dla kompanii szturmowej /powietrznodesantowej/ oraz 60 km dla kompanii desantowo-szturmowej wyposażonej w BWD;

- głębokość pierwszego desantowania - 50 km, a powtórne lądowanie w odległości 150 km od przedniego skraju;

- rzut spadochronowy wykonano w jednym rejsie w odległości około 2 km od obiektu ataku;

x/ Patrz załącznik 21.

- rzut śmigłowcowy stanowiły tylko śmigłowce transportowe Mi-6 i Mi-8 i wykonywał dwa rejsy na dwa lądowiska odległe o 20 km od siebie. Drugi rejs przeprowadzono po 10 godzinach od desantowania sił głównych bdsz;

- każdorazowo śmigłowce wracały na lotniska rozmieszczone w rejonie wojsk własnych;

- na zrzutowisku spadochronowym zorganizowano 12 punktów zbiórki spadochronów, 3 punkty zbiórki pododdziałów, oznaczono punkty radiolatarniami oraz dymami koloru pomarańczowego. W celu sprawnego zebrania spadochronów wyznaczono pododdział o składzie 36 żołnierzy;

- zabezpieczenie przelotu bdsz nad ugrupowaniem wojsk nieprzyjaciela zorganizowano siłami sześciu dywizjonów artylerii w celu obezwładnienia 4 plutonowych punktów oporu i trzech bplot na 10' - 15' do chwili podejścia desantu do linii styczności;

- lot śmigłowców odbywał się w kolumnach dwójek odległych od siebie 1500 m, na wysokości 30-50 m nad przeszkodami i z prędkością lotu 200 km/h. Osłonę w powietrzu zapewniały 4 samoloty MiG-25.

W czasie ćwiczenia prowadzono badania, które pozwoliły na sformułowanie następujących wniosków:

- bdsz na przygotowanie walki wykorzystał 13 godzin, z czego większość czasu niezbędna była dla technicznego przygotowania pododdziałów rzutu spadochronowego /w ciągu 5 godzin opracowano decyzję i niezbędne dokumenty/;

- gotowość do wykonywania zadań po wylądowaniu uzyskano w pododdziałach lądujących na spadochronach po 20', lądujących na śmigłowcach - natychmiast. Na przystosowanie sprzętu do użycia po wylądowaniu potrzeba było średnio ok. 40';

- w czasie wykonywania zadań wyodrębniono dwa sposoby ich realizacji^{x/}: pierwszy - polegał na ataku frontalnym siłami głównymi na BWD lub pieszo, lecz przy aktywnym wsparciu ogniom BWD w czasie natarcia, drugi - na wykonaniu pozornego uderzenia części sił od czoła, a głównego uderzenia większością sił w skrzydło i na tyły nieprzyjaciela;

- uzyskano zwiększone efekty zaskoczenia w wyniku wykorzystania /użycia/ w ataku bdsz - BWD;

- oceniono, że bdsz jest w stanie samodzielnie zniszczyć 3-4 obiekty i opanować lotnisko, po czym bronić rubieży o szerokości 10 km w jednorzutowym ugrupowaniu z odwodem;

- poprzez umiejscowienie dowódcy bdsz obok dowódcy śmigłowców transportowych uzyskano możliwość sprawnego dowodzenia siłami bdsz w czasie lotu. Efektem tego była podjęta w czasie lotu zmiana decyzji o lądowaniu baterii przeciwpancernej w wyniku oceny świeżych danych o nieprzyjacielu.

W ćwiczeniach Zakaukaskiego Okręgu Wojskowego w latach 1980-83 desantowanie bdsz odbywało się tylko sposobem śmigłowcowym.

Ugrupowanie śmigłowców podzielone było na dwie zasadnicze grupy. Jedna grupa - szturmowa, w składzie której znajdowały się śmigłowce bojowe z częścią pododdziałów lądowych bdsz, przeznaczona była do rozbicia nieprzyjaciela w rejonie desantowania i uchwycenia oraz oznaczenia lądowisk. Druga grupa - siły główne, w składzie której znajdowały się śmigłowce transportowe z głównymi siłami lądowymi bdsz. Dowódca bdsz po wylądowaniu sił głównych w czasie

x/ Patrz załącznik 22.

prowadzenia walki nie dysponował wprawdzie bezpośrednio śmigłowcami transportowymi i bojowymi, ale mógł na swoją prośbę, w sytuacjach wymagających tego, uzyskać możliwość wykorzystania ich w walce. Ćwiczenia te charakteryzowały się, ze względu na teren górzasty, małą manewrowością bdsz w głębi ugrupowania npla. Zasadniczym celem działania bdsz było zawsze opanowanie rubieży /przełęcz/ umożliwiającej rozwinięcie natarcia w głąb przez siły nacierające od czoła. Taki cel użycia bdsz, sprowadzał jego rolę do podobnej, jaką spełniają taktyczne desanty powietrzne. Ćwiczenia te wykazywały także w poczuciu dowódców bdsz^{x/} zbyt ograniczoną ich rolę w procesie dowodzenia, głównie śmigłowcami w czasie desantowania i prowadzenia walki. Wykorzystanie śmigłowców uzbrojonych ograniczone było najczęściej do czasu zabezpieczenia lądowania bdsz, a możliwość i efekt wezwania ich na "zapotrzebowanie z pola walki" była niejednokrotnie utrudniona wieloma względami subiektywnymi /komplikacje w systemie łączności radiowej w relacji bdsz i śmigłowce, limitowanie użycia śmigłowców, zbyt opóźnione przybycie śmigłowców/ i obiektywnymi /obrona bdsz jako działanie raczej stabilne nie zezwalała na bezpieczne bazowanie w jej pobliżu śmigłowców/.

Bogate doświadczenia w zakresie prowadzenia działań desantowo-szturmowych posiada również Armia Radziecka na podstawie walk prowadzonych w Afganistanie. Prowadzone tam walki miały charakter raczej bardziej zbliżony do działań przeciwdywersyjnych i

x/ Na podstawie relacji dowódcy bdsz /AR/ ppłk dypl. Iwan WASILEW.

przeciwpartyzanckich.

Nie mniej jednak dużą rolę w tych działaniach odgrywały wojska desantowo-szturmowe. Ocenia się, że już od 1983 r. w Afganistanie w składzie Ograniczonego Kontyngentu Wojsk Radzieckich znajdowało się pięć brygad desantowo-szturmowych^{x/}. Górzysty charakter terenu oraz walka z często zmieniającym swoje położenie przeciwnikiem /partyzantką/ spowodowała, że tylko wojska na śmigłowcach mogą skutecznie w tych warunkach prowadzić działania bojowe.

W prowadzonych działaniach bojowych w czasie przelotów bdsz przyjmowano następujące ugrupowanie bojowe:

- grupa rozpoznania i oznakowania lądowisk, w składzie której znajdowali się żołnierze na kilku śmigłowcach /zazwyczaj jeden śmigłowiec na jedno lądowisko/ z niezbędnymi środkami /dymy, płachty, radiolatarnie/ do oznakowania lądowisk. Zadaniem tej grupy było wyszukanie zawczasu i oznakowanie terenu nadającego się do przyjęcia śmigłowców sił głównych;

- grupa - jako oddział wydzielony w składzie do eskadry śmigłowców bojowych, elementami rozpoznania naziemnego oraz grupą żołnierzy /do kompanii desantowo-szturmowej/ desantu. Oddział wydzielony poruszał się po trasie lotu pierwszej grupy z przerwą 10-15 minutową i zadaniem jego było opanowanie i utrzymanie rejonu lądowisk w celu zabezpieczenia lądowania siłom głównym bdsz;

x/ Por. cyt. Sygnały nr 4/128.

- zgrupowanie śmigłowców sił głównych, które z przerwą 10 - 20 minutową przegrupowuje się po trasie lotu za oddziałem wydzielonym. W składzie tej kolumny znajdowały się zasadnicze siły bdsz;

- dodatkowymi elementami były grupy osłony /boczne i tylna/ składające się z 2-4 śmigłowców bojowych i przegrupowujące się po trasie lotu oddalonej od sił głównych ok. 2 km.

Podczas walk w Afganistanie działania desantowo-szturmowe prowadzone były różnymi siłami, zależnymi najczęściej od składu i miejsca domniemanych sił przeciwnika. Specyfika terenu działań pozwoliła niejednokrotnie prowadzić walkę grupami desantowo-szturmowymi w składzie do jednej-dwóch kdsz. Przykład takich działań przedstawia załącznik 23, gdzie zadanie realizowano w sposób oryginalny i pouczający. Wykorzystano tam mianowicie doskonałe możliwości manewrowe śmigłowców, pozorując wysadzenie grupy desantowo-szturmowej z jednego kierunku w celu zaabsorbowania ogniowo nieprzyjaciela, zaś właściwe desantowanie i uderzenie na broniony obiekt wykonano z tyłu. Tego rodzaju manewr siłami i środkami pozwolił szybko wykonać zadanie przy całkowitym zaskoczeniu nieprzyjaciela.

Uzyskane doświadczenia w ramach ćwiczeń wojsk desantowo-szturmowych i walk w Afganistanie znalazły swoje odzwierciedlenie w regulaminach, gdzie określono zasady prowadzenia działań desantowo-szturmowych w Armii Radzieckiej. Analiza tych dokumentów pozwala na sformułowanie pewnych wniosków.

I tak dla śmigłowców przewiduje się wykonywanie następujących zadań:

1. Dla pododdziałów śmigłowców bojowych:

- zabezpieczenie i osłona przelotu i desantowania sił bdsz;
- po wyładowaniu bdsz wspieranie jego walki ogniem broni pokładowej z lądowisk bazowania rozmieszczonych w pobliżu rejonu działań lub za linią frontu, rubieżą styczności bojowej wojsk /RSBW/;
- prowadzenie rozpoznania.

2. Dla pododdziałów śmigłowców transportowych, transportowo-bojowych i specjalnych:

- transport sił lądowych bdsz;
- wspieranie walki lądowych zespołów szturmowych /LZSz/ bdsz poprzez uderzenia ogniowe z broni pokładowej śmigłowców transportowo-bojowych;
- wykonywanie kolejnych przerzutów sił lądowych bdsz z lądowisk bazowania rozmieszczonych w pobliżu rejonu działań lub za rubieżą styczności bojowej wojsk /RSBW/;
- transport zaopatrzenia i ewakuacja rannych;
- zadymianie w rejonie działań bojowych, zakłócanie radioelektroniczne, zadania łącznikowo-obszernicze, stawianie pól minowych itp.

Natomiast dla pododdziałów bdsz walczących na lądzie przewiduje się następujące zadania:

1. W ramach prowadzenia działań bojowych:

- wykonywanie niszczeń nakazanych obiektów nieprzyjaciela poprzez wykonywanie uderzeń na lądzie we współdziałaniu z uderzeniami z powietrza;
- prowadzenie działań rajdowych w głębi ugrupowania nieprzyjaciela pieszo, na bojowych wozach desantowych, na samochodach osobowo-terenowych lub za pomocą śmigłowców;

- prowadzenie działań obronnych na kierunkach lub w rejonach.
- 2. W ramach zabezpieczenia działań bojowych:
 - wybór, oczyszczenie, oznakowanie i ubezpieczenie lądowisk dla śmigłowców;
 - kierowanie lotami /nawigacja/;
 - prowadzenie rozpoznania naziemnego w rejonie działań desantowo-szturmowych;
 - wszechstronne zabezpieczenie materiałowo-techniczno-medyczne.

Walki prowadzone przez oddziały desantowo-szturmowe Armii Radzieckiej w Afganistanie przyczyniły się także do sprawdzenia przydatności nowego uzbrojenia, jak i do uzyskania pewnych wyników w aspekcie dokonywanych modernizacji w wyposażeniu żołnierzy. Z zakresu nowego uzbrojenia sprawdzono praktyczną przydatność automatycznego granatnika przeciwpiechotnego wz. AGS-17^{x/}. Granatnik ten z powodzeniem potwierdził swoją przydatność do odparcia tyralier nacierającego nieprzyjaciela. Wykorzystywano go także do bezpośredniej osłony w pododdziałach ubezpieczenia rejonów bazowania śmigłowców na lądowiskach.

Uzbrojenie podobnego typu posiadały śmigłowce transportowo-bojowe w zasobnikach podwieszonych zewnątrz. Pozwoliło to na skuteczne rażenie nieprzyjaciela będącego za ukryciami terenowymi masą dobowych odłamków, w wyniku oddania strzałów ze śmigłowców ponad

x/ AGS-17 - kaliber 40 mm, pojemność magazynka 29 nb., zasięg skuteczny 1200 m, promień rażenia odłamkami /kólkami/ po cisku - 60 m. Obsługa dwóch żołnierzy.

x/ Autor uczestniczył we wszystkich tych świadczeniach służbowo lub indywidualnie - prowadząc badania naukowe.

xx/ Patrz załączniki 24 i 25.

xxx/ Patrz załącznik 26.

ukryciami terenowymi. Takie oddziaływanie ogniowe było bardziej skuteczne od stosowania ognia broni maszynowej i skutecznie wspierało nacierające pododdziały desantowo-szturmowe.

Osobne zastosowanie znalazły na polu walki ładunki paliwowo-powietrzne. Potwierdziły one swoją przydatność szczególnie tam, gdzie dostęp do ukrytego w schronach, okopach, wydrążonych tunelach itp. nieprzyjaciela był niemal niemożliwy. Użycie w tym miejscu ładunków paliwowo-powietrznych było ze wszech miar skuteczne.

Wprawdzie żołnierze radzieccy nie posiadali kamizelek kuloodpornych, lecz funkcje ich spełniały nowatorskie rozwiązania i pomysły żołnierzy powstałe na polu walki. Sporządzano tak rozmyślnie uszyte /wszyte/ pojemniki na magazynki do broni strzeleckiej /kbbk AK MS/, które noszono na klatce piersiowej. W praktyce, postrzały w klatkę piersiową w wyniku tak umieszczonych magazynków z amunicją strzelecką były nie skuteczne.

W ostatnich latach również w naszym wojsku odbyło się szereg ćwiczeń, gdzie działania desantowo-szturmowe podniesione zostały do odpowiedniej rangi, jednak z niewielką ilością wydzielonych do działań śmigłowców. Do tych ćwiczeń można zaliczyć^{x/}:

- ćwiczenie pk. "GRAB-KLON-85" prowadzone na terenie WOW;
- ćwiczenie pk. "ORION-88" prowadzone na terenie ŚOW;
- ćwiczenie pk. "KLON-88" prowadzone na terenie WOW;
- ćwiczenie pk. "TARCZA-88" prowadzone na terenie PRL /POW/^{xx/};
- instruktażowe ćwiczenie taktyczne 13 bdp ze strzelaniem, prowadzone na terenie WOW;

x/ Autor uczestniczył we wszystkich tych ćwiczeniach służbowo lub indywidualnie - prowadząc badania naukowe.

xx/ Patrz załączniki 24 i 25.

xxx/ Patrz załącznik 26.

- ćwiczenie pk. "ORION-89" prowadzone na terenie ŚOW.

2.5. Wnioski.

1. Obecnie wojska powietrznodesantowe nie posiadają w pełni tych właściwości, które by pozwoliły im na przejęcie wszędzie i zawsze roli i zadań szybkich wojsk lądowych.

2. Zgodnie z aksjomatem twierdzącym, że sposoby wyposażenia stanowią funkcję narzędzi wojowania przewidywać należy, że przyszłemu polu walki śmigłowiec /lub jego następna ulepszona wersja/ nada nowy charakter, tworząc także nowego rodzaju wojska.

3. Rozwój wojsk wyposażonych w śmigłowce zmierza w następujących kierunkach:

a/ pierwszy - doskonalenie struktur organizacyjnych wojsk powietrznodesantowych poprzez wprowadzanie na ich wyposażenie nowego środka transportu powietrznego i walki jakim jest śmigłowiec;

b/ drugi - doskonalenie struktur organizacyjnych wojsk pancerno-zmechanizowanych wyposażając związki taktyczne w oddziały śmigłowców różnego typu i przeznaczenia a w związkach operacyjnych lotnictwa wojsk lądowych;

c/ trzeci - tworzenie nowych rodzajów wojsk o charakterze powietrznomanewrowym, desantowo-szturmowym i powietrznoszurmowym na szczeblach armii i frontu;

d/ czwarty - doskonalenie struktur organizacyjnych rodzajów wojsk i służb wykorzystując w coraz szerszym zakresie do wykonywania zadań śmigłowce.

4. Wzrośnie znacznie potrzeba wywalczenia i utrzymania przewagi w powietrzu, zwłaszcza na kierunkach przewidywanych działań wojsk wyposażonych w śmigłowce.

5. Wojska desantowo-szturmowe przewidziane są do wykonywania następujących zadań:

- niszczenie środków przenoszenia broni jądrowej;
- niszczenie stanowisk dowodzenia, węzłów łączności i innych ważnych obiektów nieprzyjaciela;
- izolowanie wojsk nieprzyjaciela na polu walki;
- opanowywanie i utrzymanie lotnisk, ważnych rubieży, dróg, przepraw itp. w głębi obrony nieprzyjaciela;
- niszczenie lądujących desantów nieprzyjaciela;
- zamykanie powstałych luk w ugrupowaniu wojsk własnych i osłona otwartych skrzydeł.

6. Wojska desantowo-szturmowe na swoim wyposażeniu powinny posiadać:

- śmigłowce transportowe /transportowo-bojowe/, bojowe i specjalne;
- lekkie środki transportu lądowego /UAZ-y lub tym podobne/;
- nowoczesną broń artyleryjską, strzelecką /Podnos, Sani, Wasztek, kbk 5,56 mm/;
- automatyczne granatniki przeciwpiechotne /np. typu AGS-17/;
- środki przeciwlotnicze typu S-2, S-3;
- środki łączności zapewniające sprawność dowodzenia i kierowania lotami śmigłowców, zarówno z ziemi, jak i z powietrza;
- żołnierze powinni posiadać funkcjonalne i lekkie umundurowanie zapewniające im ochronę przed porażeniem pociskami i odłamkami części tułowia i głowy /kamizelki kuloodporne i hełmy z lekkich materiałów kuloodpornych/.

7. Oddziały typu bpsz występują w państwach zachodnich tylko w jednostkach specjalnych, natomiast podobne bdsz w państwach UW /głównie w ZSRR/ - w jednostkach specjalnych /BDSz, pdsz/, a także w armii ogólnowojskowej.

8. Zachodnie struktury organizacyjne oddziałów powietrzno-szturmowych posiadają pełen stopień samodzielności manewrowej w powietrzu dysponując własnymi śmigłowcami i nie posiadają lądowych środków transportu.

9. Struktury organizacyjne oddziałów desantowo-szturmowych występujące w Armii Radzieckiej posiadają ograniczony stopień samodzielności manewrowej w powietrzu, na lądzie oraz mogą być przerzucane sposobem kombinowanym /samolotowo-śmigłowcowym/.

10. Założenia regulaminowe w Wojsku Polskim traktujące o działaniach desantowo-szturmowych są w swojej istocie słuszne lecz wymagają dokładniejszego ich sprecyzowania.

ROZDZIAŁ III

POTRZEBY I MOŻLIWOŚCI UŻYCIA ODDZIAŁU DESANTOWO-SZTURMOWEGO W NATARCIU

Oddziałem desantowo-szturmowym zgodnie z aktualnie panującymi w wojskach poglądami jest batalion desantowo-szturmowy /bdsz/. Jak już w poprzednim rozdziale przedstawiono bdsz występuje w wojskach na dwóch szczeblach organizacyjnych. Pierwszym szczeblem organizacyjnym wojsk, gdzie w strukturze organizacyjnej występuje bdsz jest armia. Występujący w armii bdsz w celu wykazania swojej odrębności - nazwany jest samodzielnym batalionem desantowo-szturmowym /sbdsz/^{x/}. Drugim szczeblem organizacyjnym wojsk, gdzie występuje bdsz, jest desantowo-szturmowy związek taktyczny - Brygada Desantowo-Szturmowa /BDSz/. Wchodzi ona w skład struktury organizacyjnej wojsk na wyższym szczeblu organizacyjnym, na szczeblu frontu.

W Armii Polskiej największe doświadczenia w działaniach desantowo-szturmowych mają wojska powietrznodesantowe /6 BPD/. Obecnie daje się zauważyć tendencje zmierzające w pierwszej kolejności do zmiany struktury 6 BPD na strukturę przystosowaną do prowadzenia działań desantowo-szturmowych. Tworzenie oddziałów desantowo-szturmowych w Wojsku Polskim, zwanych bdsz, odbywa się na bazie bpd ze składu 6 BPD w połączeniu z jednostkami lotnictwa wojsk lądowych. Autor przewiduje, że stworzenie bdsz /samodzielnych/ na szczeblu armii nastąpi w drugiej kolejności po dokonaniu zmian w 6 BPD. Istniejące obecnie tendencje rozbro-

x/ W Armii Radzieckiej obok sbdsz w niektórych jej armiach występują samodzielne pułki desantowo-szturmowe /spdsz/ posiadające w swoim składzie bdsz.

jeniowe na świecie oraz obronny charakter doktryny wojennej państw-stron UW pozwala sądzić, że tempo dalszego rozwoju nowych form organizacyjnych wojsk ulegnie częściowemu zwolnieniu. Stąd też autor zakłada możliwość użycia w ewentualnych działaniach bojowych 6 BPD częściami poprzez wydzielanie jej bpd /później bdsz/ dla poszczególnych armii. Stąd też przedmiotem szczegółowych badań jest bdsz tworzony na bazie dotychczasowego bpd ze składu 6 BPD.

W myśl współczesnej obronnej doktryny wojennej natarcie wojsk armii przybiera postać operacji zaczepnej podczas wykonywania przeciwuderzenia lub przeciwnatarcia. W ramach realizacji tych zadań przez armię, zwłaszcza w operacji zaczepnej, przewiduje się wykorzystanie bdsz.

O potrzebie użycia bdsz w operacji zaczepnej armii decydujący wpływ będą miały warunki fizyczno-geograficzne obszaru działań bojowych, jak i wymagania stawiane współczesnemu natarciu. Dlatego też tło tych uwarunkowań stanowiło podstawę do prowadzenia badań w celu określenia potrzeb i możliwości użycia bdsz w natarciu, zwłaszcza na północnomorskim kierunku operacyjnym.

Przewidywane do realizacji przez naszą armię zadania zaczepne w ramach obronnej doktryny wojennej mogą być prowadzone na obszarze całej Polski i wykraczać również poza jej granice oraz poza granice państw UW. Interesującym kierunkiem prowadzenia przyszłych działań bojowych przyjętym w niniejszej rozprawie jest obszar nadmorski Północnego Kierunku Strategicznego, w tym głównie przede wszystkim północnomorski kierunek operacyjny.

3.1. Uwarunkowania operacji zaczepnej armii i jej wpływ na

potrzeby i możliwości użycia oddziału desantowo-sztur-

mowego.

Założenia operacji zaczepnej armii w głównej mierze decydując będą o potrzebach użycia bdsz. Aktualne jeszcze wydawnictwa wojskowe tak definiują operację zaczepną armii: "...stanowi zespół uzgodnionych i wzajemnie powiązanych co do celu, zadań, miejsca i czasu bitew, walk i manewrów oraz uderzeń prowadzonych według jednolitego zamiaru i planu przez wojska armii we współdziałaniu z lotnictwem, związkami taktycznymi i oddziałami innych rodzajów sił zbrojnych i wojsk frontu, a na kierunku nadmorskim z marynarką wojenną, w celu rozbicia przeciwstawnego zgrupowania wojsk nieprzyjaciela i opanowania jego terytorium na jednym-dwóch kierunkach operacyjnych"^{x/}.

Obrońny charakter doktryny wojennej państw-stron Układu Warszawskiego zakłada utrzymywanie wojsk przede wszystkim w gotowości do odparcia niespodziewanego uderzenia nieprzyjaciela. Przewiduje ona, że w początkowym okresie wojny najbardziej typowym rodzajem działań będą - obrona a w jej ramach przeciwuderzenia oraz przeciwnatarcia prowadzone w celu pełnego rozbicia przeciwnika, który rozpoczął agresję^{xx/}.

x/ Płk prof.dr K. NOŹKO: "Operacja zaczepna armii". Podręcznik, wyd. ASG WP, Warszawa 1987, s. 15.

xx/ Wybrane problemy strategii i sztuki operacyjnej w świetle obrońnego charakteru doktryny wojennej państw-stron Układu Warszawskiego, wyd. GZSzB WP, Warszawa 1988.

Przeciwnatarcie jest szczególnym i złożonym rodzajem natarcia, prowadzonego przez broniące się wojska w czasie odpierania uderzenia nieprzyjaciela lub bezpośrednio po jego odparciu. Oznacza to przejście dużych zgrupowań wojsk utworzonych w czasie działań obronnych do aktywnych działań zaczepnych. Może być prowadzone w formie operacji frontowych lub strategicznych przyjmując w początkowym okresie wojny następującą kolejność działań:

- prowadzenie działań obronnych i odparcie agresji przeciwnika wraz z kolejnym przejściem do przeciwnatarcia;

- na niektórych oddzielnych kierunkach TDW wojska mogą wykonywać uderzenia spotkaniowe i przechodzić do działań zaczepnych.

Ocenia się, że celem np. strategicznego przeciwnatarcia w początkowym okresie wojny może być obezwładnienie zgrupowań uderzeniowych przeciwnika i przeniesienie działań wojennych na jego terytorium, rozbicia wojsk pierwszego rzutu strategicznego i bliższych strategicznych odwodów, opanowania ważnych rubieży /rejonów/ i stworzenie warunków do przeprowadzenia kolejnych operacji zaczepnych.

Celem przeciwnatarcia frontu - prowadzonego w początkowym okresie wojny - może być: ostateczne zerwanie natarcia nieprzyjaciela; porażenie w sposób decydujący głównych zgrupowań jego nacierających wojsk; uchwycenie inicjatywy; rozwinięcie działań zaczepnych; ostateczne rozbicie głębokich odwodów nieprzyjaciela; opanowanie ważnych rubieży i rejonów w głębi oraz

stworzenie odpowiednich warunków do przeprowadzenia kolejnych operacji zaczepnych.

Każde z zadań przeciwnatarcia jest wykonywane przez przeprowadzenie operacji zaczepnych armii, przy czym głębokość ich pierwszych operacji może wynosić 100-120 km, a drugich 100-150 km^{x/}.

Zgodnie z nową doktryną wojenną ulegnie również pewnym przewartościowaniom znaczenie i rola natarcia na szczeblu armii, zwłaszcza operacja zaczepna armii. Nowe poglądy teoretyków wojskowych w aspekcie dokonanych zmian w doktrynie wojennej tak definiują operację zaczepną armii: "...wykonywana w formie przeciwuderzenia lub udziału w przeciwnatarciu będzie stanowiła integralny element operacji obronnej lub zaczepnej frontu. W każdym przypadku przejście wojsk armii z ugrupowania obronnego do operacji zaczepnej obejmuje: przygotowanie i prowadzenie walk i bitew przez dywizje zmechanizowane i pancerne /pancerne w armiach sojuszniczych/ pierwszego i drugiego rzutu operacyjnego, działania bojowe OGM /jeżeli jest tworzona/, wojsk rakietowych i artylerii, lotnictwa wojsk lądowych i frontowego, wojsk OPL, a także przez związki taktyczne i oddziały rodzajów wojsk oraz odwody armijne". ... "Częścią składową operacji zaczepnej armii będzie manewr ogniem i wojskami, wysadzanie i działanie bojowe desantów powietrznych oraz udział w operacji desantowo-szturmowej organizowanej przez front, a na kierunku nadmorskim wysadzanie desantów morskich lub wysadzenie armijnego batalionu desantowo-szturmowego. Szerokie stosowanie manewru jest konieczne przede wszystkim w czasie tworzenia zgrupowania uderzeniowego, rozpo-

częcia operacji, a następnie w czasie jej trwania, gdy najczęściej, skrzydła nacierających wojsk będą odsłonięte. Liczyć się również należy z koniecznością zmiany kierunku uderzenia i przenoszenia działań na tyły przeciwnika".^{x/}

W decyzjach do przeciwnatarcia czy przeciwuderzenia ujmowane są te same elementy co w decyzjach dotyczących operacji zaczepnych przy uwzględnieniu specyficznych właściwości działań. Uważa się, że istotą specyfiki jest między innymi to, że front /armia/ oprócz głównego uderzenia, może wykonywać inne uderzenia na 2-3 kierunkach, w zależności od wybranego sposobu prowadzenia przeciwnatarcia /przeciwuderzenia/ polegające między innymi na:

- wykonaniu dwóch silnych uderzeń skrzydłowych w zbieżnych kierunkach w celu okrążenia i rozbicia zgrupowania przeciwnika, z jednoczesnym rozwinięciem przeciwnatarcia /przeciwuderzenia/ w głąb i wykonaniem uderzeń wiążących od czoła;

- wykonaniu silnego czołowego uderzenia rozcinającego na jednym kierunku, na całą głębokość zgrupowania przeciwnika, które wdarło się w rejon obrony, a następnie oskrzydlenie i rozbicie jego podzielonych sił;

- wykonaniu kilku głębokich, czołowych uderzeń rozcinających główne zgrupowanie przeciwnika, w celu rozbicia jego poszczególnych części;

- wykonaniu jednego silnego uderzenia z rozwinięciem przeciwnatarcia /przeciwuderzenia/ w głąb i w kierunku jednego ze skrzydeł.

x/ Płk prof.dr K. NOŻKO: Rękopis do biuletynu informacyjnego, rozdz. 1. - Ogólne założenia operacji zaczepnej armii.

Z analizy współczesnych poglądów na prowadzenie operacji zaczepnych wynika, że tylko w bardzo szczególnych sytuacjach armia tę operację będzie prowadziła samodzielnie. Zasadniczo, będzie ona prowadziła operację zaczepną w sposób zintegrowany w ramach operacji frontowej - obronnej lub niekiedy zaczepnej.

Niemalą też wpływ na miejsce i rolę armii w przewidywanych działaniach zaczepnych będzie miała sytuacja armii, w której się ona znalazła w czasie prowadzenia bitwy obronnej.

Najczęściej przy przejściu do operacji zaczepnej z ugrupowania obronnego armia będzie znajdować się w pierwszym rzucie operacyjnym, niezależnie od tego czy była ona w pierwszym, czy w drugim rzucie w czasie prowadzenia operacji obronnej frontu. Niekiedy armia, która np. broniła wybrzeża morskiego, zostanie zmanewrowana siłami głównymi lub częścią sił i samodzielnie lub w składzie związków operacyjnych wojsk sojuszniczych wykona przeciwuderzenie strategiczne na terytorium własnym lub sojuszniczym.

Bardzo duże znaczenie, jako części składowej, w operacji zaczepnej armii, przypisuje się manewrowi. Zarówno manewrowi ogniem i wojskami, a w tym, wysadzaniem i działaniem bojowym desantów powietrznych, a na kierunku nadmorskim - morskich, jak i operacji desantowo-szturmowej organizowanej czasami również przez armię^{x/}. Ocenia się, że znaczenie manewru niewspółmiernie wzrośnie przy przejściu do operacji zaczepnej z ugrupowania obronnego. Dużej rangi manewru, w tym drogą powietrzną, dopatruje się w możliwości zdobycia zdecydowanej przewagi na wybranym kierunku /kie-

x/ Płk prof.dr K. NOŻKO, cyt. podręcznik, s. 15.

runkach/, potęgowaniu siły uderzenia, uchwyceniu inicjatywy, narzuceniu nieprzyjacielowi swojej woli i sposobu działania. Wykonując szybki manewr można najprościej uzyskać zaskoczenie nieprzyjaciela, przenieść front walki w głąb jego ugrupowania, a często we właściwym czasie uchylić się /uniknąć lub zmniejszyć skutki/ od uderzenia jego środków ogniowych lub przeważających sił.

Z badań literatury źródłowej i oceny poglądów teoretyków wojskowych wynika, że manewr szczególną rolę spełniać będzie podczas wykonywania uderzeń w skrzydła i tyły przeciwnika, w zwalczaniu broni precyzyjnej nieprzyjaciela oraz przy paraliżowaniu manewru jego odwodów i desantów powietrznych. Nie małą rolę w tym manewrze spełniać będą oddziały desantowo-szturmowe.

Charakter przewidywanych działań wojennych wskazuje, że współczesne operacje zaczepne będą wysoce manewrowe i dynamiczne. Przejawem tego będą częste i gwałtowane zmiany sytuacji, nieprzerwane dążenie do uzyskania wysokiego tempa natarcia i zaskoczenia nieprzyjaciela, jednoczesne oddziaływanie środkami rażenia na całą głębokość ugrupowania nieprzyjaciela, a także samodzielne działania bojowe związków taktycznych na niejednokrotnie oddzielnych kierunkach, w warunkach braku ciągłego frontu, istnienia oddzielnych ognisk walki, stref skażeń, zniszczeń i pożarów.

Aby armia mogła zrealizować swoje zadania w tak rysującej się trudnej i skomplikowanej sytuacji, potrzebny jej będzie zintegrowany wysiłek wszystkich rodzajów wojsk, stosujących różne rodzaje i formy działań bojowych, a w tym szczególnie działania w trzecim wymiarze.

Rozmach operacji zaczepnej armii, przy uwzględnieniu rysujących się zmian w związku ze zmianami w doktrynie wojennej, przedstawia tabela 3.1. Na podstawie analizy wartości przedstawionych w tabeli wynika, że wszystkie dotychczas występujące w operacji zaczepnej armii wskaźniki uległy poważnemu zmniejszeniu przy zachowaniu tych samych wskaźników czasu prowadzenia operacji. Wartości wskaźników obniżyły się prawie dwukrotnie przez co rozmach operacji zaczepnej armii realizowanej w tym samym czasie jest także o połowę mniejszy. Oznacza to, że realizacja operacji zaczepnej armii, w uwarunkowaniach nowej obronnej doktryny wojennej, będzie charakteryzowała się mniejszym tempem natarcia. Realizacja zadań armii, w trakcie wykonywania przeciwuderzenia i przeciwnatarcia będzie napotykała na wiele trudności w uzyskaniu wysokiego tempa natarcia. Stąd rola i znaczenie bdsz w tych operacjach.

Przy zmniejszonych głębokościach zadań armii ulegną zmniejszeniu głębokości prowadzenia działań desantowo-szturmowych na rzecz nacierających wojsk armii.

Zmniejszenie głębokości działań desantowo-szturmowych bdsz wpłynie na możliwość zwiększenia czasu prowadzenia działań z bezpośrednim użyciem śmigłowców, jak również na zwiększenie się prawdopodobieństwa pokonania przez śmigłowce strefy OPL nieprzyjaciela. Takie okoliczności sprzyjać będą zwiększeniu częstotliwości użycia bdsz w operacji.

Armia może realizować operację zaczepną czterema zasadniczymi sposobami^{x/}:

x/ Płk prof.dr K. NOŻKO, wyd. cyt. s, 28.

Tabela 3.1.

PORÓWNANIE ZMIAN WE WSKAŹNIKACH OPERACJI ZACZEPNEJ ARMII

Lp	Wskaźniki rozmachu Zadania	Głębokość operacji /km/	Tempo /km/dobę/	Czas trwania /dobę/	Szerokość pasa /km/	Treść zadań	Uwagi
1	Zadanie 1-go dnia operacji	do 50	40-50	1	odc. przeż. 4-6	Rozbicie 1-szo rzutowego ZT KA	
2	Zadanie bliższe	10-15 20-25	10-15 20-25	1	" - "	Rozbicie 1-go rzutu ZT	
		100-150	do 50	2-3 i więcej		Rozbicie 1-go rzutu KA	
3	Zadanie dalsze	40-60 60-80	10-15 20-25	3-4 3-4		Rozbicie ZT	
		150-200 40-60 80-120	do 50 20-25 25-30	3-4 2-3 3-4		Rozbicie KA i odwodów GA Rozbicie 1-go rzutu KA	
4	Zadanie całej operacji	250-300	do 50	6-8	50-60 do 100	Rozbicie KA z odwodami GA i opanow. ważn. obiekt. pol.-gosp.	
		80-120 140-200	15-20 25	5-7 6-8	" - "	Rozbicie zasadniczych sił 1-go rzutu KA	

UWAGA: W górnej części tabeli przedstawiono dotychczasowe wskaźniki rozmachu operacji zaczepnej armii. W dolnej części tabeli liczby w mianowniku przedstawiają wskaźniki dotyczące rozmachu operacji zaczepnej armii w ramach przeciwdzierzenia strategicznego.

1. Rozbicie wojsk nieprzyjaciela uderzeniami wykonywanymi na kilku kierunkach. Sposób ten polega na rozcięciu zasadniczych zgrupowań wojsk nieprzyjaciela i jednoczesnym niszczeniu ich sił częściami przy aktywnym udziale bdsz.

2. Okrążenie i zniszczenie głównych sił nieprzyjaciela uderzeniami na kierunkach zbieżnych, najczęściej przy współdziałaniu z sąsiednią armią.

3. Odcięcie określonych zgrupowań nieprzyjaciela, a następnie ich zniszczenie.

4. Uderzenie rozcinające na jednym kierunku wyprowadzającym główne zgrupowanie wojsk armii na skrzydła i tyły wojsk nieprzyjaciela.

W realizacji wyżej postawionych sposobów prowadzenia operacji zaczepnej armii /niezbędne/ konieczne jest użycie /wykorzystanie/ przez armię bdsz. Jego użycie będzie głównie podyktowane następującymi celami:

- poprzez szybki /zaskakujący/ manewr drogą powietrzną, w trakcie rozwijania operacji zaczepnej, stworzenie wspólnie z OW /lub OGM/ wojskom nieprzyjaciela drugiego frontu walki;

- zapewnienia szybkiego tempa rozwijania operacji zaczepnej armii na najważniejszych dla niej kierunkach, poprzez opanowanie ważnych obiektów /mostów, przepraw, cieśnin, przesmyków międzyjeziornych, węzłów dróg itp./;

- niszczenia /rozbijania/ ważnych obiektów /zgrupowań/ nieprzyjaciela mających ważne znaczenie w ramach realizacji operacji zaczepnej armii /np. środki przenoszenia broni jądrowej, stanowiska dowodzenia, odwody itp./;

- opanowania ważnych obiektów o charakterze administracyjno-polityczno-gospodarczym /miasta, porty, zakłady przemysłowe itp./.

Typowym przykładem zastosowania bdsz w operacji zaczepnej armii może być użycie go w ćwiczeniu głównym nr 302G, prowadzonym na III kursie WWL w ASG WP. Występujący tam bdsz otrzymał następujące zadania:

- opóźnianie podejścia odwodu PGA - 52 DZmot, oraz opanowanie przepraw na rz. WEZERZE w celu zabezpieczenia pokonania rzeki przez OGM - 5A.

Batalion desantowo-szturmowy z punktu widzenia rozwijania operacji zaczepnej armii, w tym ćwiczeniu realizował jednocześnie trzy zasadnicze cele, tzn.:

- umożliwiał rozwijanie operacji zaczepnej armii w szybkim tempie;
- niszczył i rozbił ważne elementy ugrupowania bojowego nieprzyjaciela;
- opanowywał i utrzymywał rejony dogodne do pokonania rzeki przez nacierające wojska armii.

Również w ćwiczeniach z wojskami dla ćwiczących tam batalionów desantowo-szturmowych zakładało się osiągnięcie podobnych celów w ramach wykonywanego przez armię przeciwuderzenia^{x/}.

x/ Ćwiczenie pk. "TARCZA-88" i instruktażowe ćwiczenie taktyczne prowadzone przez WOW z 13 bdsz w lutym 1989 r.

x/ Zob. R. SOBIELEWSKI, Północno-nadbrzeżni Kierunek Operacyjny, ASG WP, 1980, s. 12.

x/ Zob. załącznik 27.

3.2. Wpływ fizyczno-geograficznych właściwości północnonad-

morskiego kierunku operacyjnego na użycie oddziału de-

santowo-szturmowego w natarciu.

Położenie geograficzne POLSKI jak i zadania przewidywane w ramach obronnego charakteru doktryny państw-stron Układu Warszawskiego wskazują, że nasze wojska mogą również prowadzić działania bojowe na Zachodnim Teatrze Działań Wojennych, zwłaszcza na obszarze Północnego Kierunku Strategicznego.

Obszar północnego kierunku strategicznego obejmuje północną część zachodniego teatru działań wojennych /ZTDW/ i składa się z czterech kierunków operacyjnych:^{x/}

- mazursko-pomorskiego kierunku operacyjnego, obejmującego północną część POLSKI;
- północnonadmorskiego kierunku operacyjnego, obejmującego w NRD Pojezierze Meklemburskie, w RFN Szlezwik-Holsztyn i Dolną Saksonię, a w Holandii i Belgii - Limburgię, Brobancję i Flandrię;^{xx/}
- jutlandzkiego kierunku operacyjnego, do którego zalicza się Półwysep Jutlandzki, wyspy duńskie wraz z licznymi cieśninami między Danią i Półwyspem Skandynawskim;
- frankfurckonadmorskiego kierunku operacyjnego, obejmującego północną część Francji.

Na nadmorskim kierunku strategicznym znajdują się nie tylko znaczne siły wojsk lądowych, lecz także zasadnicze rejony bazowania

x/ Zob. R. SOBIERAJSKI, Północno-nadmorski Kierunek Operacyjny, ASG WP, 1980, s. 12.

xx/ Zob. załącznik 27.

sił powietrznych i morskich NATO oraz ważne ogniwa systemu obrony przeciwlotniczej na europejskim teatrze wojny /ETW/. W ostatnich latach dowództwo NATO zrealizowało wiele przedsięwzięć w celu wzmocnienia północnego zgrupowania swych wojsk. W rejonie BREMENHAWEN rozmieszczono część amerykańskich wojsk z założeniem przerzutu w ciągu 10 dni pozostałych sił 3 KA /A/ i użycia ich na tym kierunku, a także dywizji piechoty morskiej i innych samodzielnych brygad morskich i powietrznodesantowych pozostałych państw Układu NATO. Równocześnie przystąpiono do rozbudowy sił i środków marynarki wojennej, baz morskich, różnego typu składów, systemów obrony powietrznej, punktów dowodzenia i innych urządzeń. Ponadto dla zapewnienia panowania w Zachodniej części Bałtyku, w tym kontroli i zamknięcia wyjścia z Morza Bałtyckiego na Morze Północne, blokady cieśnin i wykonania uderzeń na tych akwenach, powołano w NATO Dowództwo Połączonych Sił Zbrojnych Cieśnin Bałtyckich i Bałtyku Zachodniego do planowania i koordynowania działań bojowych.

Nadmorski kierunek strategiczny jest niezwykle zróżnicowany pod względem fizyczno-geograficznym. Już sam teren w naturalny sposób stwarza wiele przeszkód wywierających istotny wpływ na prowadzenie działań bojowych. Jest on zdecydowanie korzystniejszy do prowadzenia działań obronnych. Stwarza natomiast duże trudności w rozwijaniu natarcia, głównie ze względu na szerokie doliny rzek, zabagnienia, możliwości zatopień itp.

Większość obszaru na tym kierunku stanowi Nizina Niemiecka, łącząca się na zachodzie z Niziną Belgijską. Na północy przedłużeniem Niziny Niemieckiej stanowią równiny Półwyspu Jutlandzkiego i piaszczystorówninne wyspy duńskie. W tych warunkach terenowych szczególnie dużą rolę odgrywają wojska odpowiednio przystosowane

tam do działań, głównie desantowo-szturmowych i desantowych z morza. W tym celu tworzone są zarówno w wojskach NATO, jak i w UW oddziały powietrznoszturmowe, desantowo-szturmowe, desantowe i piechoty morskiej.

Warto zwrócić uwagę na bezpośrednią styczność kierunku północnonadmorskiego z jutlandzkim kierunkiem operacyjnym. Ta styczność i powiązanie obu kierunków operacyjnych ma ważne znaczenie dla planów strategicznych NATO. Wyspy duńskie i cieśniny bałtyckie, a także Szlezwik-Holsztyn /w RFN/ oraz południowo-wschodnia część Morza Północnego stanowią:

- obszar wypadowy na terytorium państw UW /NRD i POLSKI/ zarówno na kierunkach lądowych, jak i z morza;
- rejony blokujące szlaki komunikacyjne między Bałtykiem a Oceanem Atlantyckim;
- obszar bazowania głównych sił morskich, lotniczych oraz środków systemu OPL państw NATO.

W swoich badaniach autor założył, że najbardziej interesującym powinien być północnonadmorski kierunek operacyjny jako jeden z możliwych kierunków na którym nasza armia w ramach przeciwdzierzenia lub przeciwnatarcia może przejść do natarcia - do operacji zaczepnej.

Warunki fizyczno-geograficzne wywierają istotny wpływ na prowadzenie operacji zaczepnej armii na tym kierunku, głównie ze względu na zróżnicowanie terenu^{x/}.

x/ R. SOBIERAJSKI, wyd. cyt. s. 12. Przez pojęcie "warunki fizyczno-geograficzne" należy rozumieć ukształtowanie powierzchni, hydrografię i grunty, zalesienie, czynniki klimatyczno-atmosferyczne.

Specyficzny teren w połączeniu z elementami komunikacyjnymi i urbanizacją znacznie utrudnia prowadzenie operacji zaczepnej armii. Na północnonadmorskim kierunku operacyjnym można wyróżnić trzy podstawowe obszary o odmiennych właściwościach fizycznych i operacyjnych.^{x/} Stwarzają one nie tylko różny stopień trudności w pokonywaniu terenu, lecz także wymagają stosowania różnorodnych, często kombinowanych działań i form walki.

Do obszarów tych zalicza się:

1. Obszar położony pomiędzy dolną ODRĄ i ŁABĄ nazywany Pojezierzem Meklemburskim. Zasadniczy wpływ na właściwości prowadzenia operacji zaczepnej armii w tym rejonie wywiera krajobraz polodowcowy z silnie rozwiniętą siecią jezior, których jest tu około 650. Odległości między nimi wynoszą od 2 do 5 km. Znajdują się tu liczne przesmyki o szerokości 1-3 km, często podmokłe i poprzecinane rzekami dla ruchu wojsk armii. W obszarze tym występuje również dużo wąskich rzek o szerokości do 40 m, a odległość między nimi wynosi średnio od 1 km do 15 km. Przecinają one omawiany obszar w różnych kierunkach, zwłaszcza z południa na północ. Liczne jeziora, rzeki i zabagnienia mogą w znacznym stopniu ograniczyć ruch wojsk, co będzie miało ogromny wpływ na manewr i tempo natarcia wojsk.

2. Obszar środkowy położony między dolną ŁABĄ a dolną MOZĄ obejmuje Dolną Saksonię, prawie całą nizinę Holandii oraz część niziny Belgii i przybrzeżne wyspy. Cały ten obszar jest podmokły i bagnisty, pocięty szerokimi dolinami rzek: ŁABY, WEZERY i EMS. Średnia gęstość sieci rzecznej wynosi 0,5 km na 1 km² powierzch-

----- występuje dużo szerokich przesmyków wodnych. Stawiska

x/ Patrz załącznik /mapa/ 27. (na zespoły jezior oraz tereny

ni. Średnia szerokość tych przeszkód wodnych jest różna i wynosi 50-150 m, a ŁABY od 1,5 km do 3 km. Wąskie rzeki, o szerokości 1-40 m i głębokości do 2 m występują co 5-8 km.

Znajduje się tu również wiele kanałów żeglownych - takich, jak: Hunte Kanal, Ems-Jade Kanal, Kanał Boczny Łaby i inne. Większość tych kanałów jest obwałowana kilkumetrowymi wałami wznoszącymi się ponad równiną. Zniszczenie obwałowań stwarza zagrożenie powodziowe.

Oddzielnym problemem na omawianym kierunku są tereny depresyjne, występujące na zachód od ŁABY, wzdłuż wybrzeża morza na terytorium RFN, HOLANDII i BELGII. Depresje te stanowią przeszkodę w prowadzeniu operacji zaczepnej armii, przede wszystkim ze względu na możliwość ich zatopienia. I tak, zniszczenie holenderskich wydm lub wałów na wybrzeżu albo otwarcie tamy w zatoce JLSSEL MEER może spowodować wdarcie się wód morskich w głąb lądu i zalanie dużych obszarów. Ogółem na północnonadmorskim kierunku operacyjnym można zatopić około 20000 km² terenu depresyjnego, co w znacznym stopniu utrudni działania wojskom zmechanizowanym i pancernym. Oznacza to, że w obszarze tym najskuteczniej mogą być wykorzystane wojska desantowo-szturmowe wyposażone w lekki sprzęt trakcyjny lub oddziały desantowe odpowiednio wzmocnione wojskami inżynieryjnymi.

3. Zachodni obszar omawianego kierunku operacyjnego położony jest między MOZĄ a granicą francusko-belgijską. Głównymi przeszkodami utrudniającymi działania wojsk są dolne odcinki MOZY i RENU oraz jeziora, występujące w jego wschodniej części. W obszarze tym występuje dużo szerokich przeszkód wodnych. Stanowią je ujścia rzek i kanałów, nizinne zespoły jezior oraz tereny

depresyjne i bagna.

Warto w skrócie scharakteryzować jutlandzki kierunek operacyjny, bowiem niektóre armie mogą rozwijać operacje zaczepne również na tym kierunku.

Półwysep Jutlandzki wraz z wyspami i cieśninami oraz SZLEZWIKIEM-HOLSZTYNEM wchodzi w skład jutlandzkiego kierunku operacyjnego. Jest to niezwykle ważny rejon strategiczny, bowiem jego nadmorskie położenie oraz możliwość oddziaływania na ten rejon z morza utrudniają prowadzenie działań bojowych. Najtrudniejszym terenem do prowadzenia działań bojowych jest jego północno-zachodnia część, silnie rozczłonkowana, pocięta licznymi zatokami, rejonami podmokłymi i niewielkimi depresjami. Strefa cieśnin z licznymi wyspami stanowi swego rodzaju obszar operacyjny, który charakteryzuje się specyficznym położeniem i złożonością warunków fizyczno-geograficznych, determinujących konieczność stosowania powietrzno-morskich operacji desantowych w celu jego opanowania. Najważniejszymi wyspami są: ZELANDIA, FIONIA, MØN, FALSTER, LOLLAND, LANGELAND i ALS. A największą i najważniejszą z nich jest ZELANDIA, która stanowi zasadniczy trzon obszaru, przylegający do dwóch podstawowych cieśnin SUNDU i DUŻEGO BELTU.

Uwzględniając wszystkie części składowe warunków fizyczno-geograficznych omawianego obszaru należy stwierdzić, że armia rozwijając operację zaczepną na tym kierunku będzie zmuszona do szerokiego stosowania manewru, trudnego do zrealizowania, z powodu zróżnicowanego terenu. Stąd ważną rolę w tej operacji odgrywać będą oddziały desantowo-szturmowe działające na tyłach nieprzyjaciela, zapewniając w ten sposób swobodę działania związkom taktycznym nacierającym od czoła.

Z położenia oraz lądowo-morskiego charakteru wymienionych kierunków operacyjnych wynika, że na tych kierunkach będą prowadzone przede wszystkim operacje armijne z szerokim wykorzystaniem batalionów desantowo-szturmowych. Cel tych operacji wynikać będzie z celu operacji frontowej, stanowiąc jego część składową. Na nadmorskim kierunku operacyjnym celem operacji frontu może być^{x/} - we współdziałaniu z marynarką wojenną i środkami frontu - rozbiście nadmorskiego zgrupowania wojsk przeciwnika, odcięcie dopływu rezerw i środków materiałowych drogą morską oraz wyprowadzenie z wojny pojedynczych państw przeciwstawnej koalicji. Armia, cel operacji realizować będzie we współdziałaniu z innymi armiami wchodzącymi w skład frontu, z armiami sąsiednich frontów, wojskami raketowymi i lotnictwem wsparcia, wojskami powietrznodesantowymi, a na nadmorskim kierunku operacyjnym - ze zjednoczoną flotą państw uczestników Układu Warszawskiego oraz innymi rodzajami sił zbrojnych. Celem operacji zaczepnej armii w ramach przeciwuderzenia lub udziału w przeciwnatarciu może być rozgromienie /rozbiście/ - we współdziałaniu z sąsiednimi armiami wojsk własnych i sojusznicznych oraz lotnictwem - głównego zgrupowania nieprzyjaciela na całą głębokość operacyjnego ugrupowania grupy armii lub armii polowej^{xx/}

Natomiast w ćwiczeniu głównym Nr 302 nt. "Operacja zaczepna armii", prowadzonym na III KWL w ASG WP w 1985 r. dla 5 A, działającej na północnonadmorskim kierunku operacyjnym, sformułowano

x/ T. URBANČZYK, O organizacji i prowadzeniu operacji zaczepnej frontu na kierunku nadmorskim we współdziałaniu z marynarką wojenną, Myśl Wojskowa nr 2, 1979 r., s. 11.

xx/ Zob. Wykład Komendanta ASG WP na III kursie i PSOS, w roku akademickim 1982/1983 nt.: "Operacja zaczepna armii", s. 16.

następujący cel: "...rozbitcie zgrupowań PGA, które znajdują się w pasie działań armii, naruszenie systemu obrony operacyjnej nieprzyjaciela i pozbawienie jego sił morskich możliwości korzystania z portów, poprzez opanowanie wybrzeża morskiego na odcinku...". Tak sformułowany cel operacji zaczepnej armii eksponuje bardzo ważne zagadnienie, jakim jest opanowanie portów i baz morskich^{x/}, mających dla nieprzyjaciela ważne znaczenie, a których opanowanie pozbawi go możliwości zasilania swoich wojsk i naruszy system jego obrony. Znaczenia pozbawienia przeciwnika tych baz nie ma potrzeby uzasadniać, bowiem potencjał przemysłowy europejskich państw NATO na tym obszarze w dużym stopniu uzależniony jest od importu surowców, który prawie całkowicie odbywa się drogą morską.

O znaczeniu portów w swoich pamiętnikach wspominają generałowie: EISENHOWER, MONTGOMERY i BRADLEY. Stwierdzają oni, że zakłócenia i niedostateczny dowóz zaopatrzenia wywołane zostały na skutek zbyt późnego zdobycia i uruchomienia portów, co stanowiło ważną przyczynę załamania się jesiennej ofensywy armii inwazyjnych^{xx/}.

Zdobycie odcinków wybrzeża oraz portów morskich przez armię będzie bardzo ważnym i częstym zadaniem w prowadzonej operacji

- x/ Najważniejszymi bazami wylądowczymi są:
- w RFN: HAMBURG, BREMEN, WILHELMSHAVEN i CUXHAVEN;
 - w HOLANDII: AMSTERDAM, ROTTERDAM, UELSEN i TEMEUZEN;
 - w BELGII: ANTWERPIA i GANDAWA.

- xx/ Płk prof.dr K. NOŻKO: Właściwości prowadzenia operacji zaczepnej armii w rejonach zurbanizowanych, Wyd. ASG WP, s. 15.

zaczepnej na tym kierunku operacyjnym. Stąd też w realizacji tych trudnych zadań bardzo ważną rolę spełniać będą oddziały desantowo-szturmowe opanowując odcinki wybrzeża, cieśniny, małe wyspy jak również blokując porty.

Kolejnym specyficznym elementem tego kierunku jest sieć dróg, która w przeciwieństwie do bardzo gęstej sieci hydrograficznej jest słabo rozbudowana. Bardzo charakterystycznym jest mała ilość mostów na rzekach przy tak rozbudowanej sieci hydrograficznej, zwłaszcza w dolnym biegu rzek. Rzeki w swym dolnym biegu płyną po zabagnionych dolinach. Posiadają szerokie ujścia w formie eusterii, które znajdują się w zasięgu pływów morskich, oddziaływujących na głębokość 30-60 km w górę rzek, np. rz. WEZERY i rz. EMS. Powoduje to systematyczne podnoszenie i obniżanie się poziomu wody w rzekach. Wpływa to na ograniczenie manewru na lądzie i stwarza zagrożenie zatopienia rozległych obszarów nizin i terenów depresyjnych, w przypadku przerwania wałów ochronnych. W takich sytuacjach trzeba się liczyć z koniecznością częstego pokonywania różnych przeszkód wodnych, przy ograniczonej ilości dróg manewru oraz wykluczyć możliwość użycia większych zgrupowań wojsk pancernych i zmechanizowanych przy jednoczesnej potrzebie organizowania, w różnej skali desantów powietrznych, morskich i kombinowanych. W tych uwarunkowaniach prowadzenie działań bojowych z wykorzystaniem batalionu desantowo-szturmowego wydaje się być niezbędnym. Walory batalionu desantowo-szturmowego pozwolą na prowadzenie działań rajdowych /powietrzno-lądowych/ w warunkach niedostępnych lub trudnodostępnych dla wojsk pancernych i zmechanizowanych. Batalion desantowo-szturmowy wykorzystany będzie do prowadzenia walki z określonymi siłami nie-

przyjaciela niszcząc jego siły i środki, jak również do utrzymywania ważnych obiektów, rubieży, obszarów w rejonie prowadzonych działań bojowych przez armię.

Warunki klimatyczno-meteorologiczne będą miały również duży wpływ na prowadzenie działań bojowych w tym rejonie, zwłaszcza w okresie zimy, gdzie występuje wiele anomalii. W rejonie tym w zimie występuje dość wysoka temperatura^{x/}, duża wilgotność powietrza, częste opady, duża siła wiatrów, niewielka pokrywa śnieżna i krótkotrwałe utrzymywanie się śniegu. Powoduje to rozmiękanie gleby i utrudnia poruszanie się wojsk poza drogami. Dość duża liczba dni pochmurnych i mglistych na niektórych obszarach kierunku /ok. 100-150 dni w ciągu roku/, występujących głównie jesienią i zimą, ogranicza widoczność do 1 km, a niekiedy do 200 m. Warunki takie bardzo poważnie rzutują na planowanie i użycie lotnictwa, marynarki wojennej, wojsk powietrznodesantowych i ich współdziałanie z wojskami lądowymi. Nie mniej jednak w tych warunkach istnieje możliwość użycia bdsz do prowadzenia działań bojowych. Warunki ograniczonej widzialności będą z jednej strony utrudniały wykonywanie i kierowanie lotami śmigłowców, a z drugiej sprzyjały maskowaniu działań bojowych. W warunkach ograniczonej widzialności ilości wykonywanych zadań przez batalion desantowo-szturmowy będzie odpowiednio zmniejszona.

Kolejną trudność w prowadzeniu działań zaczepnych, w tym i realizacji manewru, będzie stwarzał system zapór i niszczeń^{xx/}.

x/ Średnia temperatura najzimniejszego miesiąca /styczeń/ wynosi od około 6°C do -2,7°C według ppłk mgr R. SOBIERAJSKI, Północnonadmorski kierunek operacyjny, wyd. ASG WP, 1980r.

xx/ Tamże, s. 82.

Stan liczbowy węzłów i komór min jądowych w pasie północnonadmorskiego kierunku operacyjnego pod koniec lat 70-tych wynosił:

- szerokość pasa - 70 km;
- komór - 398;
- węzłów - 94;
- średnie nasycenie węzłów na 100 km² - 1,34;
- średnie odległości między węzłami - ok. 6 km.

Jego głównym trzonem są węzły komór minowych, w których w zależności od potrzeb mogą być zakładane miny z ładunkiem klasycznym lub jądrowym. W tej sytuacji większego znaczenia nabierze możliwość wykorzystania batalionu desantowo-szturmowego do działań związanych z wykryciem i niszczeniem komór minowych oraz zabezpieczenia, wyznaczenia przejść dla wojsk lądowych w bezpiecznej odległości od zainstalowanych min.

Charakteryzując fizyczno-geograficzne warunki północnonadmorskiego kierunku operacyjnego nie sposób pominąć oceny lasów w tym rejonie. W obszarze Pojezierza Meklemburskiego masywy leśne zajmują około 33 % ogółu obszaru. Większe obszary leśne /10-100 km² powierzchni/ występują na południu tego obszaru. Występujące tu masywy leśne posiadają dużą ilość przesiek i gęstą sieć dobrze utrzymanych dróg, ułatwiających ich pokonanie. Natomiast w obszarze środkowym omawianego kierunku operacyjnego, obszary leśne składają się z kilku mniejszych kompleksów o wielkości od 20 do 150 km². Poszczególne kompleksy oddzielone są od siebie dość dużymi obszarami gruntów bagienno-torfiastych. I wreszcie w obszarze zachodnim lasy zajmują około 19 % powierzchni całego obszaru. Obszary gęsto zalesione znajdują się w południowej części kierunku - w ARDENACH, będących już poza kierunek operacyjny.

Obszary leśne będą między innymi wpływały na lepsze możliwości pokonywania przestrzeni powietrznej w ramach zorganizowanego systemu OPL nieprzyjaciela przez własne lotnictwo / w tym śmigłowce batalionu desantowo-szturmowego/. Z uwagi na możliwość mniejszego nasycenia tych rejonów wojskami, a także naziemnymi środkami OPL, potrzebny będzie mniejszy wysiłek lotnictwa uderzeniowego na ognio-
we przygotowanie tras przelotu batalionu desantowo-szturmowego.

Natomiast nie zmniejszy się zagrożenie uderzeniami z powietrza przez lotnictwo nieprzyjaciela na batalion desantowo-szturmowy. To z kolei wymagać będzie zwiększonego wysiłku własnego lotnictwa do osłony batalionu desantowo-szturmowego przed uderzeniami lotniczymi nieprzyjaciela. Obszary leśne także kanalizować będą ruchy wojsk nieprzyjaciela wzdłuż głównych dróg. Tam też swój główny wysiłek w działaniach desantowo-szturmowych powinien skupiać batalion desantowo-szturmowy. Doświadczenia bojowe, praktyka szkoleniowa wojsk oraz osobiste doświadczenia autora wskazują na niezbity przydatność niewielkich grup żołnierzy do dezorganizacji marszu dużych zgrupowań nieprzyjaciela w kompleksach leśnych. Jednocześnie - tego rodzaju działania w głębi ugrupowania bojowego nieprzyjaciela - zapewniają dość swobodne prowadzenie działań i uzyskanie zaskoczenia ze względu na brak realnej oceny przez nieprzyjaciela miejsca i sił desantu^{x/}. Wydaje się, że dla batalionu desantowo-szturmowego tego rodzaju teren będzie w dużym stopniu sprzyjał w prowadzeniu działań desantowo-szturmowych na większym obszarze i ze znacznie większymi siłami nieprzyjaciela jednocześnie /w tym samym czasie/.

Charakter wybrzeża /linii brzegowej/, warunki cieśnin oraz sytuacja na morzu będą również wpływały na przebieg operacji zaczepnej armii. Głównie zaś na sposób jej prowadzenia, a tym samym na użycie bdsz.

x/ Np. w czasie ćwiczeń wojsk ŚOW w 1966 r. na obszarach województwa zielonogórskiego w wyniku użycia 16 bpd na drogach przegrupowania dywizji pancerniej w rejonach leśnych marsz jej został opóźniony o 12 godzin. Natomiast w ćwiczeniu 9 DZ w 1961 r. w rejonie poligonu DĘBA-ROZALIN użycie desantu w składzie wzmocnionego plutonu opóźniło podejście jednego z pułków na przeprawy na SANIE w rejonie RADOMYSŁA o 8 godzin, a jego pododdziały tyłowe zostały całkowicie rozproszone i utraciły orientację w terenie. Ocena zaś sił desantu jaką dokonał sztab pułku była zbyt wyolbrzymiona. Oceniono działanie 30 żołnierzy, jako siły, dwóch kompanii szturmowych. /30 żołnierzy prowadziło działania bojowe w sześciu grupach

Istniejące tu warunki fizyczno-geograficzne oraz wnioski z przeprowadzonych ćwiczeń na kierunku nadmorskim sugerują, że działania bojowe wzdłuż wybrzeża morskiego będą prowadzone na kilku kierunkach, z których jeden będzie kierunkiem głównym. Ocenia się, że szczególnie efektywne mogą się okazać silne uderzenia wykonywane w skrzydło głównego zgrupowania nieprzyjaciela w celu wzbrowienia mu wycofania się za rejon cieśnin, przyparcia go do morza i wspólnie z flotą rozgromienia go^{x/}. Szczęólnego znaczenia nabierze w tej sytuacji użycie batalionu desantowo-szturmowego do ułatwienia wykonywania przez siły główne armii tych zadań poprzez blokowanie cieśnin i portów, którymi nieprzyjaciel zamierza wycofać swoje wojska.

Nacierające wojska armii, niezbyt szerokie zatoki w pasie natarcia, będą forsowały z marszu na okrętach desantowych lub środkami przeprawowymi wojsk lądowych jednocześnie na szerokim froncie. W celu stworzenia im dogodnych warunków forsowania na szerokim froncie celowym będzie użycie batalionu desantowo-szturmowego wyposażonego w wysoce manewrowy sprzęt transportowo-bojowy.

Na podstawie przeprowadzonych badań wielu ćwiczeń i oceny wpływu warunków geograficzno-fizycznych północno-nadmorskiego kierunku operacyjnego na użycie batalionu desantowo-szturmowego w operacji zaczepnej armii można sformułować następujące wnioski:

1. Cały obszar północnonadmorskiego kierunku operacyjnego wskazuje na konieczność i celowość wykorzystania batalionu desantowo-szturmowego w operacji zaczepnej armii. Jego użycie nadaje większego rozmachu tej operacji.

x/ Gen. płk A. SEMERDZIEJEW, Specyfika przygotowania i prowadzenia operacji zaczepnej frontu na kierunku nadmorskim. Informacyjny sbornik Sztaba i Technicznego Komiteta OWS, nr 6 1974r.

2. Najbardziej sprzyjające warunki do użycia batalionu desantowo-szturmowego istnieją w obszarach, gdzie występują masywy leśne, zabagnienia i torfowiska oraz duża ilość jezior. Obszary te pozwalają na łatwiejsze pokonywanie stref OPl. nieprzyjaciela, dają możliwość bezpieczniejszego i dłuższego przebywania /bazowania/ w tych obszarach oraz pozwalają na prowadzenie działań rajdowych przez batalion desantowo-szturmowy w różnych kierunkach.

3. Najbardziej trudnym okresem na użycie batalionu desantowo-szturmowego będzie zima, gdzie występować będzie duża częstotliwość mgieł i opadów ograniczających widoczność wzrokową, a stąd możliwość użycia śmigłowców i lotnictwa.

4. Warunki geograficzno-fizyczne tego kierunku zapewniają możliwość prowadzenia operacji zaczepnej przez armię wspólnie z flotą wojenną, co nadaje operacji charakter desantowy /w tym również z użyciem wojsk desantowo-szturmowych/. Wymaga to w działaniach desantowo-szturmowych ścisłego współdziałania batalionu desantowo-szturmowego z flotą i wojskami desantu morskiego.

5. Najczęściej batalion desantowo-szturmowy będzie użyty do:

- opanowania wysp, cieśnin, przesmyków, zapór, mostów, przyczółków na rzekach i kanałach;
- blokady portów;
- wykrywania i niszczenia ważnych obiektów typu SD, WL i inne /kolumny wojsk, zaopatrzenia itp./ oraz obiektów o charakterze stałym typu zapory, mosty, systemy niszczeń itp.

3.3. Ocena możliwości bojowych batalionu desantowo-szturmowego

.....
i wynikające stąd potrzeby jego wzmocnienia i wykorzystania

.....
w operacji zaczepnej armii.

Sposoby i skuteczność prowadzonych przez bdsz działań bojowych

zależą od jego możliwości bojowych. Stąd też w kolejnej części tego rozdziału autor dokonał próby udzielenia odpowiedzi na pytanie: Jakie są możliwości bojowe bdsz w operacji zaczepnej armii na północnonadmorskim kierunku operacyjnym.

Przez możliwości bojowe /taktyczne i operacyjne/ należy rozumieć całokształt wskaźników jakościowych i ilościowych charakteryzujących pododdziały, oddziały, związki taktyczne i operacyjne oraz wskaźników stanowiących o ich przygotowaniu, wykonywaniu zadań i realizowaniu celu walki, bitwy lub operacji w konkretnej sytuacji taktycznej, operacyjnej i strategicznej^{x/}. Na możliwości bojowe /taktyczne i operacyjne/ wpływają takie czynniki, jak: stan moralno-polityczny i dyscyplina oraz psychologiczne przygotowanie wojsk, poziom wyszkolenia dowódców i oficerów sztabu rodzajów wojsk i służb, stan gotowości bojowej sztabów i wojsk, możliwości rozpoznania, operatywność w zdobywaniu i wykorzystaniu informacji o nieprzyjacielu, umiejętność stosowania zasad sztuki wojennej, zachowanie ciągłości w dowodzeniu i operacyjnym oraz bojowym zabezpieczeniu działań, umiejętność wykorzystania środowiska /teren, powietrzne, morze/, w którym przygotowuje się i prowadzi walkę /bitwę lub operację/, struktura organizacyjna, wyposażenie oraz sprawność techniczna i bojowa sprzętu, wydajność ogniowa i ruchliwość wojsk^{xx/}.

W potocznym znaczeniu przez możliwości bojowe związku taktycznego, oddziału i pododdziału rozumie się wskaźniki ilościowe i treści zadań bojowych, które mogą być osiągnięte w określonym czasie podczas prowadzenia różnych działań bojowych. Z tego też względu możliwości bojowe batalionu desantowo-szturmowego w prowadzeniu dzia-

x/ Możliwości taktyczne określa się niekiedy jako możliwości bojowe. Natomiast możliwości bojowe związków operacyjnych określa się jako możliwości operacyjne.

xx/ Leksykon wiedzy wojskowej. Wyd. MON, Warszawa, 1979 r., s. 231.

zań desantowo-szturmowych^{x/} wyrażają się prawdopodobieństwem zadania strat określonego nieprzyjacielowi i możliwością opanowania lub utrzymania określonego rejonu.

Autor nie założył sobie celu przebadania całokształtu możliwości bojowych batalionu desantowo-szturmowego w niniejszej rozprawie doktorskiej. Rozpatrzył jedynie te czynniki możliwości bojowych, które uznane zostały za determinujące, a które wywierają wpływ na sposoby prowadzenia działań przez batalion desantowo-szturmowy^{xx/}.

3.3.1. Analiza możliwości ogniowych batalionu desantowo-szturmowego. -----

Przez możliwości ogniowe batalionu desantowo-szturmowego rozumiemy zdolność jego pododdziałów do wykonania w określonym czasie typowych zadań ogniowych z użyciem wydzielonej ilości amunicji. Możliwości te określone są takimi czynnikami, jak: ilość uzbrojenia znajdującego się na wyposażeniu batalionu desantowo-szturmowego; właściwości taktyczno-techniczne tego uzbrojenia oraz poziom wyszkolenia żołnierzy.

Batalion desantowo-szturmowy użyty w operacji zaczepnej armii na kierunku nadmorskim, podczas wykonywania zadań bojowych, może stosować różne formy walki. Na podstawie wniosków z ćwiczeń oraz przewidywanych dla niego zadań wynika, że będzie on prowadził zarówno działania zaczepne, jak i obronne. Stąd też podczas oceny jego możliwości ogniowych uwzględniono następujące właściwości

x/ Działaniami desantowo-szturmowy autor określa tutaj wszystkie działania bojowe prowadzone przez całość lub część sił batalionu desantowo-szturmowego na tyłach ugrupowania bojowego nieprzyjaciela.

xx/ Za podstawę do analiz przyjęto batalion desantowo-szturmowy tworzony na bazie bpd z BPD w/g struktury ćwiczebnej na 1986 r. Jego skład obrazuje załącznik 28.

prowadzonych działań bojowych:

- natarcie /atak/ pododdziałów bdsz wyłącznie z powietrza na przeciwnika na lądzie nie będzie klasycznym atakiem na obronę /obiekty/nieprzyjaciela;

- nacierające /atakujące/ pododdziały bdsz będą atakowały z powietrza i z lądu z odległości 100-3000 m, w zależności od charakteru obiektu ataku, całością sił jednocześnie albo kolejno częściami;

- natarcie /atak/ będzie prowadzone pod osłoną lotnictwa i artylerii armii /w początkowym okresie/ lub też przy ich intensywnym wsparciu, bądź wyłącznie samodzielnie własnymi środkami rażenia;

- siły bdsz wyznaczone do obrony danego obiektu będą z zasady rozśrodkowane przy skupieniu wysiłku na utrzymaniu najbardziej ważnych punktów decydujących o trwałości obrony;

- broniący się pododdział desantowo-szturmowy /bdsz/ będzie posiadał już zorganizowany system ognia i zapór oraz wykorzysta maskujące właściwości terenu /bądź wykona niezbędne prace inżynierskie/. Stąd będzie on w lepszym położeniu od nacierającego nieprzyjaciela, który dla przełamania jego obrony /rozbicia go/ musi posiadać znacznie więcej sił;

- broniący się pododdział desantowo-szturmowy /bdsz/ będzie posiadał lepsze niż nieprzyjaciel warunki prowadzenia ognia, zwłaszcza więcej czasu na wycelowanie i oddanie strzału.

Dodatkowym ułatwieniem będzie także 2-3 razy większa wysokość sylwetek nacierających żołnierzy nieprzyjaciela od sylwetek żołnierzy w obronie. Stąd zwiększy się także prawdopodobieństwo trafienia celu.

Przedstawione właściwości działań desantowo-szturmowych wywierają istotny wpływ nie tylko na prowadzenie walki przez siły bdsz, lecz także na ich możliwości taktyczne i sposoby prowadzenia działań bojowych.

Przystępując do analizy możliwości ogniowych nie sposób jest pominąć charakteru walki podczas działań desantowo-szturmowych. Na podstawie doświadczeń z ćwiczeń oraz analizy działań bojowych desantów śmigłowcowych w ostatnich konfliktach zbrojnych można stwierdzić, że walka bdsz charakteryzuje się szeregiem oddzielnych, odizolowanych od siebie ognisk walki. Będzie to często krótkotrwała walka mająca charakter niespodziewanych gwałtownych uderzeń /napadów/ ogniowych i ataków poszczególnych pododdziałów /elementów ugrupowania bojowego/ batalionu desantowo-szturmowego. To oczywiście wywiera określony wpływ zarówno na możliwości ogniowe, jak i na metodę ich obliczania. Powyższe właściwości walki, a także analiza wyników strzelań szkolnych, pojedynczo-bojowych i bojowych w wielu pododdziałach i oddziałach 6 PDPD /i obecnie 6 BPD/, za okres ostatnich kilku lat^{x/} potwierdzają, że zużycie amunicji na polu walki - w stosunku do norm instrukcyjnych przy strzelaniu podczas natarcia - prawdopodobnie wzrośnie do 150 %, podobnie jak w czasie strzelań w marszu bez zatrzymywania się^{xx/}. Do podobnych

-
- x/ Dane uzyskane w sztabie 6 PDPD między innymi od:
- zastępcy d/s liniowych dowódcy 6 PDPD - płk dypl. J. BALAWENDERA;
 - szefa wydziału operacyjnego 6 PDPD - mjr dypl. B. KWIATKOWSKIEGO
 - starszego oficera operacyjnego wydziału operacyjnego 6 PDPD - mjr J. JABŁONSKIEGO.

- xx/ "Program strzelań piechoty z broni strzeleckiej /PSP-76/", Szkol. 571/77, Warszawa 1977 r., s. 353.

wniosków doszedł w swojej rozprawie doktorskiej mjr dypl.

Z. BIEŻUŃSKI^{x/}.

Na możliwości ogniowe bdsz składają się możliwości ogniowe każdego rodzaju uzbrojenia występującego w jego pododdziałach. Ogólny wynik możliwości ogniowych bdsz stanowi więc sumę wyników możliwości ogniowych jego pododdziałów.

Możliwości ogniowe kompanii szturmowej.

Na możliwości ogniowe kompanii szturmowej /ksz/ składają się możliwości poszczególnych rodzajów jej uzbrojenia.

Rozpatrzmy zatem wpierw możliwości ogniowe broni strzeleckiej.

Kompania szturmowa na uzbrojeniu posiada: 9 rkm, 68 kbk AKMS, 21 kbk GN, oraz 9 RGP-7D, 3 SPG-9, 2 PPK "FAGOT", 3 moździerze 82 mm^{xx/}. Dodatkowo ksz posiada jeszcze 11 pistoletów P-64 i 12 pistoletów maszynowych P-63, które ze względu na swój zasięg ognia kwalifikują się jako broń obronna i w badaniach nie uwzględniono ich.

Oznacza to, że broń strzelecka stanowi podstawowe uzbrojenie kompanii szturmowej. Właściwości taktyczno-techniczne tej broni umożliwiają rażenie nieprzyjaciela ogniem na odległość 600-1000 m, co przedstawiono w tabeli 3.2.

Maksymalną liczbę strzałów, którą mogą oddać poszczególne środki ogniowe podczas zwalczania celów określa się na podstawie praktycznej szybkostrzelności broni strzeleckiej, przeciętnej odległości jej skutecznego ognia i średniego tempa natarcia, wynoszącego 6-10 km/h.

x/ mjr dypl. Z. BIEŻUŃSKI, Sposoby i możliwości wykorzystania dywizji desantowej w operacji zaczepnej frontu na kierunku nadmorskim, rozprawa doktorska ASG WP 1984 r.

xx/ Patrz załącznik 29.

Tabela 3.2.

MOŻLIWA LICZBA WYSTRZELONYCH POCISKÓW PRZEZ K SZ Z BRONI STRZELECKIEJ

Rodzaj środka ogniowego	Przeciętna odległość skuteczne- go ognia /m/	Średnia prędkość poruszania się środka /m/min./	Czas prowadzenia ognia /min./x/ 6km/h 10km/h	Szybkostrzel- ność ognia w strzałach na 1 min./prakt./	Możliwa liczba wystrzelonych pocisków 6km/h 10km/h
rkm /RPKS/	1000	100	3 1,8	150	450 270
kbk AKMS	600	100	1,5 0,9	50	75 145
12,7 mm km ^{xx} 9-A-624	2000	-	3 1,8	360	1080 648

x/ Uwzględniono, że strzelający wykorzystuje tylko 1/4 czasu na prowadzenie ognia, ze względu na specyfikę działań bojowych /przemieszczanie się, zmiana SO, złożenie się do strzału itp./.

xx/ 9-A-624 - 12,7 mm występuje na pokładzie śmigłowców bojowych Mi-24d które mogą wspierać walkę ksz.

Ogień może być prowadzony przez żołnierzy ksz zarówno seryjnie, jak i pojedynczo. Stąd przyjmuje się przeciętną sumaryczną możliwość oddania przez nich strzału /ogniem ciągłym-seryjnym i pojedynczym/^{x/}. Ponieważ walkę ksz mogą wspierać śmigłowce bojowe prowadząc ogień z broni pokładowej, ich możliwości ogniowe uwzględnione zostały w załączniku 30 i 31. Możliwości ogniowe ksz przedstawiono na podstawie instrukcyjnych potrzeb amunicji do rażenia jednego celu^{xx/}. Stąd też w warunkach bojowych możliwości te mogą być znacznie mniejsze w granicach od 50 % do 70 % od wyliczeń teoretycznych. Z badań wynika, że ksz tylko ogniem etatowej broni strzeleckiej jest w stanie razić od 265 do 161 celów przy prędkości natarcia 6 km/h oraz od 159 do 95 celów przy prędkości natarcia 10 km/h.

Na podstawie doświadczeń można przyjąć, że ksz w działaniach desantowo-szturmowych w natarciu będzie wykonywać gwałtowne uderzenia z marszu i nacierać z maksymalną prędkością 10 km/h. Stosując ten sposób natarcia jest ona w stanie razić ogniem z broni strzeleckiej około kp /z batalionu zmechanizowanego, batalionu obrony lokalnej/ lub kompanię obrony regionalnej DANII i innych państw wchodzących w skład NATO^{xxx/}. Natomiast przy wsparciu ksz tylko dwoma śmigłowcami Mi-24D jej możliwości zwalczania nieprzyjaciela ogniem zwiększają się dwukrotnie^{xxxx/}.

x/ Zob. załącznik 30.

xx/ Program strzelań z broni strzeleckiej /PSS-76/ MON, 1977, s. 353, tabela 6.

xxx/ Kompendium Sił Zbrojnych państw NATO, Sztab Generalny WP, 1988.

xxxx/ Zob. załącznik 31.

Podczas jednego takiego uderzenia, kompania szturmowa średnio zużyje 0,2-0,3 jo amunicji do kbk AKMS, 0,15-0,25 jo do rkm /RPKS/ oraz 0,5-0,7 jo amunicji do 12,7 mm km 9-A 264 zamontowanego w Mi-24d^{x/}.

W analogiczny sposób określa się możliwości ogniowe broni strzeleckiej ksz realizującej zadania utrzymania /obrony/ określonego rejonu /obiektu/. Z przedstawionych wyliczeń^{xx/} wynika, że ksz w obronie może skutecznie ogniem broni strzeleckiej porazić od 211 do 355 żołnierzy nieprzyjaciela. Stąd też może ona odeprzeć atak piechoty nieprzyjaciela w sile do batalionu, a przy wsparciu ogniowym tylko dwóch /pary/ śmigłowców bojowych Mi-24d - skutecznie porazić od 268 do 449 żołnierzy.

Na podstawie tych obliczeń można przyjąć, że wyposażenie batalionu desantowo-szturmowego w broń strzelecką jest wystarczające, a jej ilość stwarza warunki skutecznego porażenia siły żywej przeciwnika. Są to jednak obliczenia teoretyczne, nie oddające rzeczywistych możliwości ogniowych tego batalionu, w różnorodnych sytuacjach bojowych. Nie uwzględniają one też możliwych strat i wynikłych z tego powodu dalszych trudnych do przewidzenia konsekwencji. Jednym z czynników zmniejszających straty może być wyposażenie żołnierzy w kurtki kuloodporne. Wykorzystywano je w Wietnamie przez wojska amerykańskie z dużym powodzeniem. Ich zastosowanie zmniejszy ilość przypuszczalnych ran w okolicy tułowia, miejsca najbardziej narażonego na oddziaływanie broni strzeleckiej i odłamków podczas walki.

x/ JO dla poszczególnych środków ogniowych wynosi:
- kbk AKMS - 300 szt;
- rkm /RPKS/ - 2000 szt;
- 9-A-264 - 1470 szt.

xx/ Zob. załącznik 32 i 33.

Możliwości ogniowe środków przeciwpancernych. Są one przeznaczone głównie do walki z celami opancerzonymi /czołgami, BWP, transporterami opancerzonymi/. Na wyposażeniu ksz znajdują się następujące środki przeciwpancerne: 3 SPG-9; 2 PPK "FAGOT"; 9 RGP-7D; 21 kbkGN. Znając liczbę środków przeciwpancernych, ich praktyczną szybkostrzelność i prędkość poruszania się celów opancerzonych na polu walki, można określić możliwości zniszczenia celów opancerzonych w obronie lub podczas wykonywania ataku. Możliwości ogniowe środków przeciwpancernych ksz przedstawiono w tabeli 3.3.

Z przedstawionych danych wynika, że ksz jest w stanie zniszczyć do 13 czołgów nieprzyjaciela będąc w obronie i do 8 czołgów będąc w natarciu. Możliwości jej wzrosną w przypadku wsparcia jej przez śmigłowce bojowe /np. dwa śmigłowce Mi-24d, które mogą zniszczyć 5 czołgów nieprzyjaciela, zaś dwa śmigłowce Mi-2 - 4 czołgi/. W sumie ksz wsparta dwoma śmigłowcami bojowymi może zniszczyć podczas natarcia od 12 do 13 czołgów, a w obronie od 17 do 18 czołgów nieprzyjaciela.

Broń artyleryjska stanowi główny środek wsparcia działań kompanii szturmowej. W strukturze organizacyjnej tej kompanii znajduje się pluton moździerzy, który posiada trzy moździerze 82 mm. Umożliwiają one ksz niszczenie i obezwładnianie siły żywej oraz odkrytych środków ogniowych nieprzyjaciela. Moździerze te są w stanie jedną jednostką ogniową obezwładnić dwa-trzy odkryte punkty dowodzenia lub do dwóch drużyn piechoty rozmieszczonych w okopie odkrytym, albo w obronie zawczasu przygotowanej^{x/} i do dwóch baterii moździerzy ciągniowych na SO ukrytych. Możliwości ogniowe

x/ Instrukcja strzelania i kierowania ogniem artylerii naziemnej, MON - 1986, cz. II, załącznik 34.

Tabela 3.3.

MOŻLIWOŚCI NISZCZENIA ŚRODKÓW OPANCERZONYCH NIEPRZYJACIELA PRZEZ KSZ

Rodzaj środka ogniowego	ATAK			OBRONA		
	Liczba środków	Współczynnik skuteczności	Możli- wości	Liczba środków	Współczynnik skuteczności	Możli- wości
PPK "FAGOT"	2	1,5	3	2	2,0	4
SPG-9	3	0,8	2,4	3	1,4	4,2
RGP-7D	9	0,2	1,8	9	0,3	2,7
kbk GN	21	0,04 ^{xx}	0,8	21	0,11 ^{xx}	2,3
RAZEM			8			13,2
M1-24D	2	2,5	5	2	2,5	5
M1-2	2	2	4	2	2	4
RAZEM			12-13 ^{xxx}			17-18 ^{xxx}

x/ Współczynniki przyjęto na podstawie - Myśl Wojskowa /tajna/ nr 1/1981 r., s. 87.

xx/ Współczynniki te przyjęto na podstawie rozprawy doktorskiej ppłk.dypl.E.DUSZEWICZA nt.: "Działania bojowe lotnictwa na korzyść taktycznych desantów powietrznych w operacji zaczepnej armii", ASG WP, 1980 r., s. 19.

xxx/Uwzględnia się tutaj dwa Mi-24D albo dwa Mi-2.

plutonu moździerzy w zakresie niszczenia są następujące:

- 3 cele pojedyncze nieopancerzone /PPK, działa bo/;
- do dwóch stacji radiolokacyjnych.

Potwierdzą to wyniki uzyskane w ćwiczeniach z wojskami przeprowadzonymi przez Warszawski Okręg Wojskowy pk. "GRAB-KLON-85" z udziałem jednostek 6 PDPD. Plutony moździerzy 82 mm w tym ćwiczeniu wykonywały następujące zadania:

- niszczenie stacji radiolokacyjnych;
- niszczenie stanowisk dowodzenia szczebla batalionu;
- niszczenie wyrzutni PPK.

Po określeniu możliwości ogniowych ksz wypada przejść do określenia jej możliwości bojowych w czasie prowadzenia przez nią działań desantowo-szturmowych na samodzielny kierunek w konkretnej sytuacji taktycznej. Z doświadczeń bojowych wiadomo, że możliwości ksz /czy też jakiegokolwiek pododdziału, oddziału, ZT/ zawsze będą większe w działaniach obronnych. Rozpatrzmy zatem działanie tej kompanii w opanowaniu określonego rejonu lub podczas ataku /uderzenia/ na określony obiekt na tyłach nieprzyjaciela w ramach oddziału desantowo-szturmowego /bdsz/.

Na możliwości ogniowe ksz wpływać będzie położenie nieprzyjaciela, przyjęty sposób ataku oraz rodzaj i zakres wsparcia przez środki walki wyższego przełożonego /artylerię, śmigłowce bojowe i lotnictwo/. Celem tych działań będzie we współdziałaniu z innymi pododdziałami opanowanie określonego rejonu /obiekty, punktu/. W związku z tym ksz natychmiast po wylądowaniu powinna jak największą ilością sił atakować siły nieprzyjaciela. Jeżeli w tych działaniach uzyska ona zaskoczenie, wówczas zadanie to wykona łatwiej mniejszym nakładem sił. W przypadku nie uzyskania zaskoczenia i zorganizowania przez nieprzyjaciela systemu obrony, zadanie jej będzie niezwykle trudne do wykonania.

W dalszej części rozpatrzony zostanie drugi wariant.

Atak ksz będzie się odbywał wówczas najczęściej z odległości około 300 m i bliżej, głównie pod osłoną ognia środków wspierających /artylerii, śmigłowców bojowych itp./. Ogień środków wspierających, jak również uderzenia ogniowe na obiekty nieprzyjaciela rozmieszczone w głębi jego ugrupowania /obrony/, ułatwią znacznie wykonanie zadania przez ksz. Doświadczenia minionych wojen i ćwiczeń wskazują, że po uderzeniach ogniowych znaczna część sił nieprzyjaciela ocaleje, a ksz w natarciu zmuszona będzie pokonywać ich opór. Na pokonanie odległości 300 m w czasie ataku ksz potrzebuje 2-3 minuty. Prowadzi ona w tym czasie /przez 30-45 sekund/ ogień efektywny ze wszystkich posiadanych środków rażenia. Jej możliwości ogniowe przedstawia tabela 3.4.

W tabeli tej uwzględniono wsparcie ataku kompanii szturmowej przez dwa śmigłowce Mi-24D, które mogą wystrzelić z karabinu maszynowego 9A-624 od 360 do 540 pocisków rażąc 11-19 celów oraz dodatkowo razić od 2 do 4 celów przy użyciu rakiet odłamkowych /S-5m/ lub kumulacyjno odłamkowych S-5ko. Ogółem śmigłowce te mogą razić około 13-23 cele.

W sumie kompania szturmowa może w ciągu 30-45 sekundowego ataku porazić około 133-225 celów. Są to oczywiście możliwości teoretyczne. Praktyka i doświadczenia osobiste, a także wnioski z badanych ćwiczeń oraz spostrzeżenia oficerów zajmujących się procesem szkolenia są mniej optymistyczne. Nakazują bardziej realne i praktyczne podejście do oceny tych możliwości, bowiem ilość wystrzelonych pocisków zależy nie tylko od praktycznej szybkostrzelności broni, lecz również od ilości amunicji jaką żołnierz będzie posiadał przy

Tabela 3.4.

MOŻLIWOŚCI OGNIOWE KSZ PODCZAS WYKONYWANIA 2-3 MINUTOWEGO ATAKU

Rodzaj środka ogniowego	Liczba środków ognio- wych	Szybko- strzel- ność strz./ min.	Liczba wystrzelo- nych pocisków w czasie 30 sek. 45 sek.	Liczba pocisków potrzeb- na do rażenia 1 celu ^{x/}	Możliwość rażenia celów w czasie 30 sek. 45 sek.	Możliwość raże- nia celów zmniej- szone o: 50% 70%
12,7 mm km 9A624 /śmigł/	2	360	360	14	25 38	12-19 7-11
RPKS	9	150	675	14	48 72	24-36 14-21
kbk AKMS	89	100	4450	20	222 333	111-166 66-99
UB-32 57mm /śmigł ^{xx} /	8	32/sek.	256	32	8	4 2
RAZEM						151-225 89-133

x/ Potrzebną ilość pocisków przyjęto na podstawie "Programu strzelań z broni strzeleckiej PSS-76", Szkol. 571/77, tab. 6, s. 353 dla odległości 300 m, a dla broni pokładowej Mi-24D tak jak dla KPWT na większą odległość

xx/ Śmigłowiec Mi-24D może być wyposażony w 4 zasobniki UB-32 posiadając razem 128 niekierowanych 57 mm rakiet, które może wystrzelić w ciągu 1 sekundy prowadząc efektywny ogień na odległość do 1 km. Na podstawie doświadczeń z ćwiczeń autor przyjmuje, że na zniszczenie jednego celu potrzeba użyć 32 rakiety.

broni w czasie wykonywanego ataku^{x/}. Możliwości te przedstawia tabela w załączniku 35. Z tabeli tej wynika, że kompania szturmowa w ciągu 30-45 sekundowego ataku porazić może około 111-187 celów, tj. siły do 1,5 kompanii zmechanizowanej. Wyliczenia te mogą budzić wiele kontrowersji z wielu powodów, chociażby z tego, że w natarciu trzeba mieć co najmniej trzykrotną przewagę w ludziach, aby pokonać broniącego się nieprzyjaciela. Dane te natomiast wskazują, że kompania szturmowa może rozbić siły nie tylko równe sobie, ale i przewyższające ją. Są to oczywiście orientacyjne wyniki. Warto jeszcze dodać, że natarcie kompanii szturmowej pod żadnym względem nie przypomina natarcia wojsk zmechanizowanych i pancernozmechanizowanych. Prowadzi bowiem ona działania w głębi ugrupowania nieprzyjaciela i wykorzystuje efekt zaskoczenia oraz stosuje inne sposoby ataku, które zostaną przedstawione w dalszej części rozprawy.

Warto podkreślić, że przedstawione obliczenia nie odbiegają znacznie od możliwości ogniowych kompanii szturmowej podanych w opracowaniu teoretycznym byłego dowódcy 6 PDPD gen. bryg. M. ZDRZAŁKI. Stwierdza on, że za pomocą broni strzeleckiej przy zużyciu 0,2-0,3 jo w obronie ksz może razić 110-130 celów, a przy zużyciu 1,0 jo może wykonać od 4 do 5 takich zadań ogniowych. Analogicznie w natarciu może ona razić 40-50 celów przy zużyciu 0,2-0,3 jo i wykonać do 4 takich zadań przy zużyciu 1,0 jo.

x/ Doświadczenia ze strzelań amunicją bojową w 6 PDPD oraz uwagi oficerów zajmujących się problematyką szkolenia, uzyskane od płk dypl. S. Balawendera, ppłk dypl. M. Bieńka i ppłk inż. J. Jabłońskiego, wskazują, że w praktyce szkoleniowej /zgodnie z instrukcją PSS-76, tabela 5, s. 339/ w natarciu kompanii /około 50 celów fig.boj./ żołnierze są w stanie zmienić magazynek z amunicją ok. dwa razy, a przy ataku na odległość 300 m jedynie jeden raz, co jest równoznaczne z możliwością wystrzelenia od 90 do 60 pocisków.

Możliwości ogniowe organicznej 120 mm baterii moździerzy batalionu desantowo-szturmowego^{x/}.

Możliwości ogniowe baterii moździerzy przy użyciu jednej jednostki ognia strzelającej na odległość 2-2,7 km przedstawiają się następująco:^{xx/}

1. W zakresie porażenia nieprzyjaciela:

- obezwładnienie jednej baterii /plutonu/ ukrytych moździerzy ciągnionych /przenośnych/;
- obezwładnienie około jednego plutonu opancerzonych moździerzy samobieżnych;
- obezwładnienie do pięciu stacji radiotechnicznych /radiolokacyjnych/ na samochodach;
- obezwładnienie dwóch stacji radiolokacyjnych rozpoznania naziemnego;
- obezwładnienie siły żywej w jednym plutonowym punkcie oporu obrony zawczasu przygotowanej;
- obezwładnienie ukrytej siły żywej w rejonie ześrodkowania /wyjściowym/ na powierzchni 2,5 ha;
- obezwładnienie czołgów i transporterów opancerzonych w rejonie ześrodkowania na powierzchni do 2,5 ha.

2. Możliwości baterii moździerzy w zakresie niszczenia siły żywej i środków walki nieprzyjaciela:

- zniszczenie około siedmiu baterii /plutonów/ odkrytych moździerzy ciągnionych /przenośnych/;

x/ Jedna jednostka ognia baterii 120 mm moździerzy wynosi 480 pocisków /6 moździerzy x 80 pocisków = 480/.

xx/ Szczegółowe obliczenia przedstawia załącznik 36.

- zniszczenie siły żywej nieprzyjaciela /odkrytej/ na powierzchni 25 ha lub inaczej, zniszczenie nacierającej piechoty nieprzyjaciela na czterech odcinkach o wymiarach 300x200 m /tj. ok. 4 plutonów piechoty/;
- zniszczenie około dwóch stanowisk dowodzenia, zajmujących rejony o powierzchni 4 ha, będących na samochodach nie ukrytych;
- zniszczenie śmigłowców na lądowisku na powierzchni 10 ha;
- zniszczenie dwóch nieopancerzonych środków ogniowych typu PPK, ZSU, działo ppanc.

Przedstawione możliwości ogniowe, są średnimi możliwościami, które zależą jeszcze od wielu innych uwarunkowań. Do nich zaliczyć należy reżim prowadzenia ognia, który w przypadku moździerzy 120 mm najkorzystniejsze wyniki daje podczas 15 minutowej nawały ogniowej.

W tym czasie moździerz może wystrzelić 0,5 jo tj. 40 pocisków, a na wystrzelenie 50 pocisków potrzeba aż 30 minut.^{x/}

Tak więc w przypadku niespodziewanego i krótkotrwałego ataku na nieprzyjaciela /w czasie do 30 minut/ możliwości ogniowe baterii moździerzy będą o połowę mniejsze od wyżej przedstawionych. Wyliczenia te wskazują, iż możliwości ogniowe baterii moździerzy będą niewystarczające na przyszłym polu walki w czasie zabezpieczenia działań desantowo-szturmowych. Szczególnie niedostateczne będą możliwości ogniowe w działaniach wysokomanewrowych, gdzie istnieje potrzeba, w krótkim czasie, wykonania silnego uderzenia

x/ Reżim ognia określono zgodnie z "Instrukcją strzelania i kierowania ogniem artylerii naziemnej", cz. I, Art. 716/85.

ogniowego na obiekty i siły nieprzyjaciela; po czym należy zmienić rejon działania. Znacznie większe możliwości wykorzystania tej baterii będą w działaniach bardziej statycznych, tzn. w działaniach prowadzonych na niewielkim obszarze i nie wymagających częstych zmian stanowisk ogniowych. W tym przypadku będzie istniała możliwość odpowiednio dobrego przygotowania stanowisk ogniowych, nagromadzenia amunicji i przygotowania danych do prowadzenia ognia.

Możliwości ogniowe organicznej baterii artylerii przeciwpancernej batalionu desantowo-szturmowego.^{x/}

Możliwości ogniowe bappanc przedstawione zostaną w dwóch podstawowych rodzajach działań bojowych, tj. w natarciu i w obronie. Bateria ta przeznaczona jest do zwalczania środków opancerzonych nieprzyjaciela.

Jej możliwości ogniowe przedstawia tabela 3.5.

Z przedstawionych w tabeli wyliczeń wynika, że bappanc jest w stanie w czasie działań desantowo-szturmowych /natarcia po wylądowaniu/ zniszczyć od 7 do 10 czołgów nieprzyjaciela /środków opancerzonych/, a w działaniach obronnych od 11 do 15 czołgów /środków opancerzonych/ nieprzyjaciela. Tak więc w działaniach

x/ Bateria artylerii przeciwpancernej bdsz składa się z jednego plutonu artylerii przeciwpancernej wyposażonego w trzy działa bezodrzutowe typu SPG-9 oraz z dwóch plutonów PPK wyposażonych łącznie w sześć wyrzutni PPK typu "Malutka". Łącznie bappanc posiada 9 środków ogniowych do zwalczania celów opancerzonych.

Tabela 3.5.

MOŻLIWOŚCI ZWALCZANIA ŚRODKÓW OPANCERZONYCH PRZEZ BAPPANC W DZIAŁANIACH BOJOWYCH

Wyszczególnienie	OBRONA		NATARCIE	
	Położenie środków ppanc w ukryciu	odkryte	Położenie środków opancerzonych /ce- lów/ w ukryciu	odkryte
Liczba SPG-9 /współczynnik skuteczności rażenia/x/	3/1.0	3/0.8	3/0.5	3/0.8
Liczba PPK/współczynnik skuteczności rażenia x/	6/2.0	6/1.5	6/1.0	6/1.3
Możliwości niszczenia czołgów przez SPG-9	3	2,4	1,5	2,4
Możliwości niszczenia czołgów przez PPK "MALUTKA"	12	9	6	7,8
RAZEM	15	11,4	7,5	10,2

x/ Wartości współczynników skuteczności rażenia uwzględniono na podstawie podręcznika: Użycie wojsk raketowych i artylerii w walce i operacji, wyd, MON, Sygn. Art. 612/77, s. 52.

obronnych bappanc może odeprzeć natarcie jednej-dwóch kompanii czołgów nieprzyjaciela. Są to możliwości orientacyjne uwzględniające natarcie i obronę. Wymagają zatem korekty i uwzględnienia specyfiki działań desantowo-szturmowych podczas prowadzenia walki w głębi ugrupowania nieprzyjaciela. Wówczas bateria ta będzie niszczyć środki opancerzone nieprzyjaciela, będące najczęściej w czasie przegrupowania lub w rejonach ześrodkowania. W tych działaniach najbardziej typowym będzie wykonywanie uderzeń ogniowych z ukrycia /z zasadzek/ z przygotowanych stanowisk ogniowych /tak, jak w obronie/ na kierunkach przewidywanego ruchu czołgów i środków opancerzonych nieprzyjaciela. Tego rodzaju działania są najkorzystniejsze ze względu na charakter środków ogniowych i ich możliwości manewrowe w czasie walki. W tego rodzaju działaniach nie można zakładać celu całkowitego rozbicia nieprzyjaciela. Chodzi tu o zadanie mu takich strat, które nie pozwolą mu wykonać zamierzonych manewrów, a jednocześnie wojskom własnym, umożliwią realizację swoich zadań.

Sumaryczne możliwości ogniowe batalionu desantowo-szturmowego.

Ogólne możliwości ogniowe batalionu desantowo-szturmowego stanowią sumę możliwości ogniowych jego kompanii szturmowych oraz samodzielnych pododdziałów wchodzących w jego skład. Pominęto jedynie te pododdziały specjalne /np. pododdziały rozpoznania i oznakowania lądowisk/, które ze względu na swoje przeznaczenie nie biorą bezpośredniego udziału w walce. Dla zobrazowania ogólnych możliwości ogniowych batalionu desantowo-szturmowego przyjęto pełny stan etatowy jego środków ogniowych. Podstawę do określenia możliwości ogniowych bdsz stanowiły współczynniki sku-

teczności poszczególnych jego środków ogniowych. Przedstawiono je w tabelach, zawartych w załączniku 37, w odniesieniu do działań zaczepnych i w załączniku 38 w odniesieniu do działań obronnych. Wypada tu dodać, że w praktyce prawdopodobnie nie powstanie taka sytuacja, w której wszystkie środki ogniowe wezmą bezpośredni udział w walce. Zależć to będzie od wielu czynników, zwłaszcza od ich przeznaczenia i miejsca w ugrupowaniu bojowym batalionu desantowo-szturmowego. Z wyliczeń wynika, że batalion desantowo-szturmowy jest w stanie porazić /obezwładnić/ za pomocą etatowej broni strzeleckiej^{x/} 633-965 żołnierzy w działaniach obronnych i 284-477 żołnierzy nieprzyjaciela w działaniach zaczepnych. Natomiast etatowymi środkami przeciwpancernymi może on zniszczyć w działaniach zaczepnych 31 czołgów /środków opancerzonych/ i 54 czołgi w działaniach obronnych. Możliwości ogniowe batalionu desantowo-szturmowego odpowiednio wzrosną w przypadku wsparcia jego działań śmigłowcami bojowymi, co przedstawiono również w załącznikach 37 i 38. Warto zobrazować te możliwości praktycznymi przykładami. I tak z analizy struktur organizacyjnych państw NATO^{xx/} wynika, że ich kompanie zmechanizowane będą mogły do bezpośredniej walki /jako piechotę/ wykorzystać ok. 80 żołnierzy w kz BELGII i HOLANDII, ok. 70 żołnierzy w kz WIELKIEJ BRYTANII i DANII, ok. 105 żołnierzy w kz USA i ok. 63 żołnierzy w kz RFN. Oznacza to, że batalion desantowo-szturmowy może etatową bronią strzelecką w obronie porazić 10-15 kz /NZ/

x/ Patrz tabele w załączniku 37 i 38.

xx/ Opracowano na podstawie "Vademecum o siłach lądowych państw NATO", wyd. Szt. Gen. 1136/83.

tj. 3-5 bcz /NZ/, 7-11 kz /B i H/ tj. 2-4 bcz /B/ lub /H/, 9-13 kz /WB/ tj. 3-4 bcz /WB/, 9-13 kz /D/ tj. 3-4 bcz /D/, 6-9 kz /A/ tj. 2-3 bcz /A/. Natomiast etatową bronią przeciwpancerną może zniszczyć ok. jednego bcz /NZ/, /H/, /A/, /B/ i ok. 1 pcz /WB/.

Powyższe wyliczenia określają możliwości batalionu desantowo-szturmowego w zakresie porażenia siły żywej przeciwnika. Te zaś dane stanowią podstawę do obliczenia prawdopodobieństwa odparcia sił nieprzyjaciela przez ten batalion w obronie lub inaczej, jak wielkie, nacierające siły nieprzyjaciela /z jakim prawdopodobieństwem/ jest w stanie załamać broniący się batalion desantowo-szturmowy. Na podstawie wyliczeń wojskowych teoretyków radzieckich wynika^{x/}, że w razie poniesienia przez atakujące czołgi przeciwnika strat w wysokości 50 %, prawdopodobieństwo zaniechania przez nie ataku wynosi 90 %. Takich samych wyników należy się spodziewać, zdaniem autora, przy ataku mieszanym tzn. piechoty z czołgami. Z wykresu w załączniku 15 wynika, że powiększenie strat o kolejne procenty zbliża prawdopodobieństwo załamania natarcia czołgów do jedności, czyli do 100 %. Tak więc można na tej podstawie przyjąć, że prawdopodobieństwo $P = 0,9 = 90 \%$ jest tutaj optymalnie wymiernym wskaźnikiem możliwości załamania natarcia sił nieprzyjaciela. A to z kolei pozwala stwierdzić, że batalion desantowo-szturmowy może załamać w obronie siły nieprzyjaciela dwukrotnie większe, niż podano w powyższych obliczeniach. Oznacza to między innymi, że batalion desantowo-szturmowy pododdziałami lądowymi może odeprzeć atak około dwóch bcz przeciw-

x/ Por. Myśl Wojskowa nr 1, 1981 r., /Tajna/, s. 84-85 oraz załącznik 39.

nika. Jeżeli natomiast batalion ten zostanie wsparty przez śmigłowce bojowe, wówczas możliwości jego znacznie wzrosną^{x/} i może on wtedy odeprzeć atak ok. trzech bcz przeciwnika.^{xx/}

Uogólniając powyższe obliczenia można stwierdzić, że w działaniach obronnych batalion desantowo-szturmowy za pomocą lądowych etatowych środków ogniowych może odeprzeć atak sił nieprzyjaciela w składzie około trzech batalionów piechoty i dwóch batalionów czołgów. Takie siły nieprzyjaciel może rozwinąć w jednym rzucie na odcinku o szerokości do 5 km. Jest to zgodne z normami taktycznymi prowadzenia działań zaczepnych przez wojska państw NATO, bowiem na takim odcinku koncentruje się siły do dwóch brygad. Stąd też natarcie pierwszego rzutu dwóch brygad nieprzyjaciela może być odparte przez batalion desantowo-szturmowy. Wyliczenia te pozwalają określić wielkość rejonu obrony batalionu desantowo-szturmowego. Z wyliczeń tych wynika, że szerokość odcinka rejonu obrony powinna wynosić do 5 km, a głębokość około 3 km. Normy te znajdują także swoje potwierdzenie w skrypcie płk.dr. E. LUSZEWICZA pt.: "Użycie i działanie oddziałów desantowo-szturmowych w operacji zaczepnej armii", ASG WP, 1987 r.

W działaniach o charakterze statycznym /w obronie/ szczególne braki będzie odczuwał batalion desantowo-szturmowy w zakresie broni artyleryjskiej. Przeprowadzone badania w jednostkach 6 PDPD wykazują, że możliwości ogniowe jej środków do ognia pośredniego pokrywają zaledwie 50 % zapotrzebowania^{xxx/}.

x/ Szczegółowe możliwości ogniowe śmigłowców bojowych przedstawiono w załączniku 40.

xx/ Przyjmuje się, że bdsz może być wsparty przez 6 Mi-24D i 12 Mi-2 /tak przyjęto m.in. w ćwiczeniu nr 308 nt. "Organizacja i prowadzenie działań bojowych przez oddział powietrznoszturmowy", ASG WP 1985 r./.

xxx/ Opracowano na podstawie uzasadnień i wniosków do propozycji zmian struktur organizacyjnych dla Sztabu Generalnego WP i Sztabu WOW w 1984 r., a także na podstawie wymiany poglądów z Szefem Artylerii 6 PDPD ppłk.dypl. J. STOPĄ.

Wypada dodać, że plutony moździerzy 82 mm są na ogół w stanie zwalczać środki nieprzyjaciela i wspierać na miarę potrzeb walkę ksz. Natomiast w stosunku do potrzeb ogniowych batalionu możliwości jego są już nie wystarczające. Skuteczność obrony batalionu desantowo-szturmowego zależy także od możliwości obezwładnienia artylerii nieprzyjaciela oraz zwalczania /opóźniania/ jego kolumn marszowych na dalekich podejściach.

Aby skutecznie zwalczać artylerię nieprzyjaciela, należałoby posiadać co najmniej taką samą jej ilość, tj. około 2-4 dywizjonów. Takiej liczby dywizjonów należy się spodziewać po stronie nieprzyjaciela. Ale o ile rozważania te są słuszne w sferze liczb bezwzględnych, o tyle nie mogą zawsze być spełnione, zwłaszcza w prowadzonych przez batalion działaniach desantowo-szturmowych. Przemawiają za tym następujące warunki:

- pojemność rejonu obrony batalionu desantowo-szturmowego nie pozwoli na ześrodkowanie takiej ilości artylerii na SO:

- przydzielenie takiej ilości artylerii batalionowi desantowo-szturmowemu obniży jego manewrowość oraz wymaga znacznych sił i środków do jej transportu;

- artyleria w takiej liczbie wymagać będzie odpowiednio dużego dowozu zaopatrzenia, zwłaszcza amunicji;

- oraz wiele innych, które autor celowo tutaj pomija np.: zasięg ognia bm na głębokość do 3 km nie spełnia wymogów zwalczania kolumn na dalekich podejściach itp.

Dlatego też zaspokojenia tych potrzeb należy poszukać w innych sferach działań, jak np.:

- poprzez wymianę sprzętu uzbrojenia na nowocześniejszy o zwiększonych możliwościach taktyczno-technicznych, a występujący już w armii radzieckiej, np. moździerz "Sani";

- poprzez wykonywanie zadań ogniowych typowych dla artylerii innymi środkami ogniowymi, np. śmigłowcami.

Sugerują to również zachodni teoretycy wojskowi. Stąd zachodzi konieczność przydzielenia dowódcy batalionu desantowo-szturmowego na stałe lub na okres wykonywania zadań określoną liczbę śmigłowców bojowych^{x/};

- obezwładnianie środków ogniowych nieprzyjaciela siłami i środkami przełożonego na wezwanie z pola walki^{xx/}.

Przedstawiona ocena możliwości ogniowych batalionu desantowo-szturmowego pozwala na sformułowanie następujących wniosków:

1. Batalion desantowo-szturmowy podczas ataku może za pomocą etatowych środków bojowych /naziemnych/ zniszczyć 31 czołgów lub innego sprzętu opancerzonego nieprzyjaciela oraz porazić ok. 380 żołnierzy.
2. Podczas prowadzenia walki obronnej batalion desantowo-szturmowy może odeprzeć atak ok. dwóch bcz nieprzyjaciela niszcząc mu 54 czołgi oraz odeprzeć atak sił ok. sześciu batalionów piechoty skutecznie rażąc ok. 800 żołnierzy^{xxx/}.
3. Batalion desantowo-szturmowy może bronić rejonu o szerokości 3-5 km i głębokości 2-3 km, a niekiedy i więcej^{xxxx/}.

x/ Do zniszczenia baterii artylerii na 30 potrzeba 2-3 śmigłowce bojowe Mi-24D, analogicznie do zniszczenia da należy użyć 6-9 Mi-24D. Możliwości bojowe śmigłowców podano w tabeli załącznika 32.

xx/ Taką metodę stosowano we wspomnianym już ćwiczeniu nr 308, gdzie dowódca batalionu desantowo-szturmowego wykorzystał LMB do obezwładnienia artylerii 52 pam.

xxx/ Dotyczy to tylko stanu osobowego batalionu piechoty nieprzyjaciela bez ich środków walki.

xxxx/ W ćwiczeniu nr 308 ćwiczący podejmowali decyzję obrony rejonu batalionu desantowo-szturmowego wykorzystując dogodne warunki terenowe o szerokości 10-15 km i głębokości również 10-15 km.

4. Posiadane środki artyleryjskie do ognia pośredniego /bm-120/ nie zabezpieczają potrzeb ogniowych zarówno pod względem ograniczonego reżimu prowadzenia ognia jak i potrzeb wykonania określonych zadań ogniowych.
5. Dla zrekompensowania potrzeb ognia artyleryjskiego /pośredniego i ppanc/ należy przydzielić bdsz śmigłowce bojowe /np. Mi-24D/.

3.3.2. Analiza możliwości manewrowych batalionu desantowo-szturmowego.

Możliwości manewrowe, obok ogniowych, stanowią główną składową możliwości bojowych bdsz. Na możliwości manewrowe wywierają wpływ dwa główne czynniki tj. tempo manewru sił bdsz na lądzie oraz tempo manewru w powietrzu. Z kolei te będą determinowane jeszcze innymi czynnikami /kondycja żołnierzy, wyszkolenie załóg śmigłowców, czas niezbędny na podjęcie decyzji, szybkość przekazywania informacji środkami łączności itp./, które są zmienne. Stąd w pracy tej zostały pominięte.

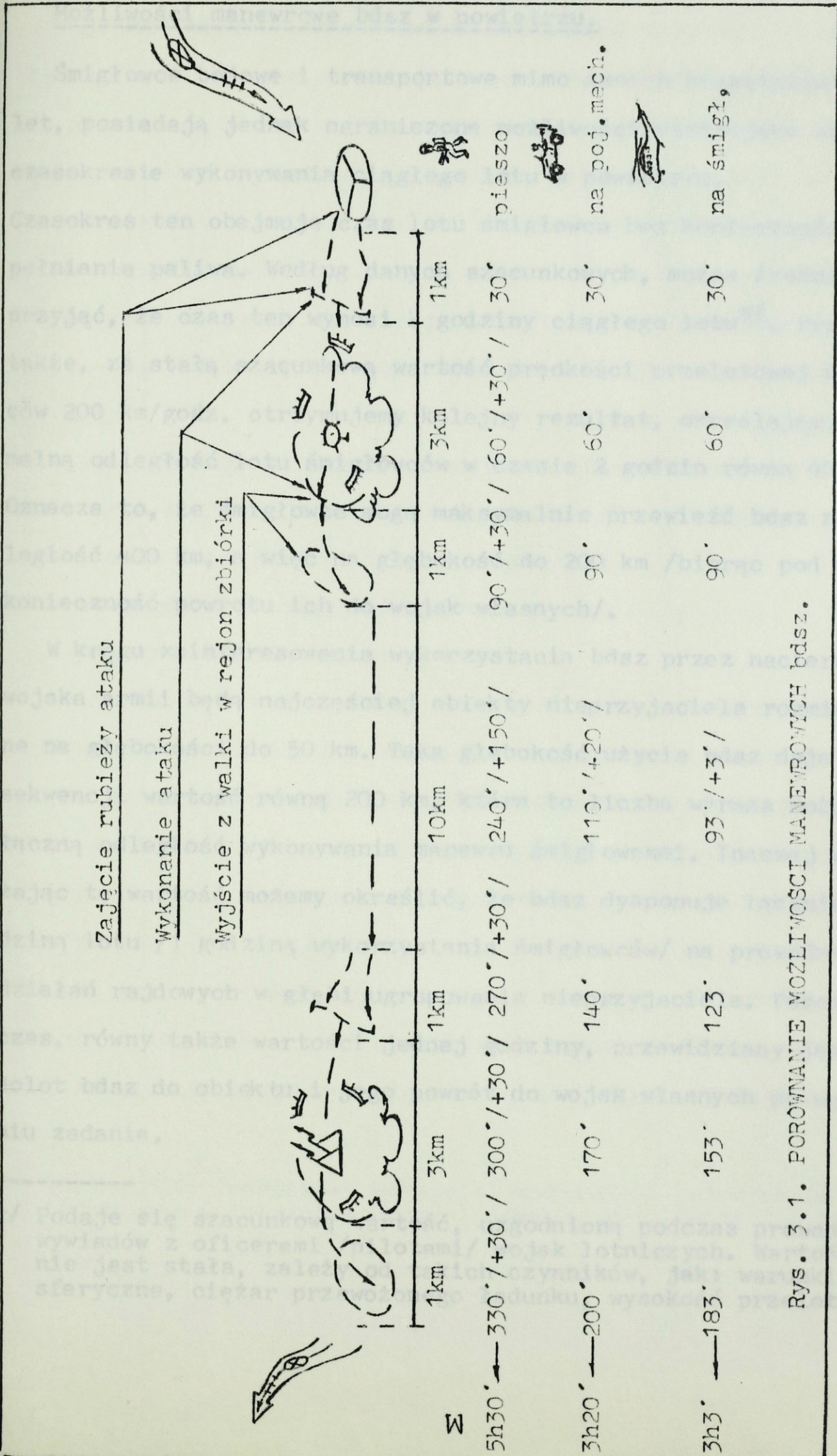
Możliwości manewrowe sił bdsz na lądzie.

Prowadząc działania desantowo-szturmowe wyłącznie na lądzie siły bdsz mogą wykonywać manewr pieszo, lub za pomocą pojazdów mechanicznych typu UAZ i BWD. Manewr będzie stosowany zarówno w ramach szturmowania obiektu, jak i w czasie poszukiwania i dojścia do nowego obiektu nieprzyjaciela. Z praktycznego punktu widzenia możliwości manewrowe bdsz zostaną przedstawione w liczbach /wartościach/ wymiernych na przykładzie zilustrowanym na rysunku 3.1.

Rysunek ten przedstawia dwa obiekty nieprzyjaciela każdy o głębokości 3 km, rozmieszczone względem siebie w odległości ok. 10 km. Na podstawie zdobytych przez autora doświadczeń jak i obserwowanych ćwiczeń z wojskami przyjęto następujące wartości stałe:

- podejście do rubieży ataku i wyjście z walki wykonywane w tempie 2 km/godz.;
- średnie tempo ataku pieszego 6 km/godz. na głębokość 3 km;
- szybki marsz pododdziałów szturmowych wykonywany w tempie - średnio 4 km/godz.

Na podstawie tych wartości możliwości manewrowe bdsz wynoszą 5 godzin i 30 minut dla pododdziałów wyłącznie działających pieszo. Natomiast dla pododdziałów wykorzystujących pojazdy kołowe bądź gąsienicowe, zakładając średnie tempo ich marszu 30 km/h, otrzymujemy wynik równy 3 godziny i 20 minut. Z kolei dla pododdziałów szturmowych wykorzystujących śmigłowce, manewr trwa 3 godziny i 3 minuty. Porównując rezultaty tych badań wynika, że najszybciej dokonuje manewru bdsz wykorzystujący w działaniach rajdowych śmigłowce. Najwolniej zaś wykonywany jest manewr bdsz realizowany wyłącznie pieszo. Można zatem stwierdzić także, że manewr pieszy, w przypadku stosowania go na niewielkie odległości, jest jeszcze możliwy do wykonania. Biorąc jednak pod uwagę oddziaływanie nieprzyjaciela i konieczność dynamicznej zmiany położenia bdsz w działaniach desantowo-szturmowych na tyłach ugrupowania nieprzyjaciela nie powinno się stosować tego typu przegrupowań. Może on być wykonywany jedynie w przypadkach niezbędnie koniecznych, np. w czasie samego szturmu obiektu, czy też dojścia do wyznaczonych w terenie lądowisk przyziemienia /załadowania/ itp.

Rys. 3.1. PORÓWNANIE MOŻLIWOŚCI MANEWROWYCH bdsz.

Możliwości manewrowe bdsz w powietrzu.

Śmigłowce bojowe i transportowe mimo swoich niewątpliwych zalet, posiadają jednak ograniczone możliwości wyrażające się w czasokresie wykonywania ciągłego lotu w powietrzu. Czasokres ten obejmuje czas lotu śmigłowca bez konieczności uzupełniania paliwa. Według danych szacunkowych, można średnio przyjąć, że czas ten wynosi 2 godziny ciągłego lotu^{x/}. Przyjmując także, za stałą szacunkową wartość prędkości przelotowej śmigłowców 200 km/godz. otrzymujemy kolejny rezultat, określający maksymalną odległość lotu śmigłowców w czasie 2 godzin równą 400 km. Oznacza to, że śmigłowce mogą maksymalnie przewieźć bdsz na odległość 400 km, a więc na głębokość do 200 km /biorąc pod uwagę konieczność powrotu ich do wojsk własnych/.

W kręgu zainteresowania wykorzystania bdsz przez nacierające wojska armii będą najczęściej obiekty nieprzyjaciela rozmieszczone na głębokości do 50 km. Taka głębokość użycia bdsz daje w konsekwencji wartość równą 200 km, która to liczba wyraża możliwą łączną odległość wykonywania manewru śmigłowcami. Inaczej wyrażając tę wartość możemy określić, że bdsz dysponuje łącznie 1 godziną lotu /1 godziną wykorzystania śmigłowców/ na prowadzenie działań rajdowych w głębi ugrupowania nieprzyjaciela. Pozostały czas, równy także wartości jednej godziny, przewidziany jest na doloł bdsz do obiektu i jego powrót do wojsk własnych po wykonaniu zadania.

x/ Podaje się szacunkową wartość, uzgodnioną podczas prowadzonych wywiadów z oficerami /pilotami/ wojsk lotniczych. Wartość ta nie jest stała, zależy od takich czynników, jak: warunki atmosferyczne, ciężar przewożonego ładunku, wysokość przelotu itp.

Kolejnym czynnikiem składowym możliwości manewrowych w powietrzu jest czynnik określający prawdopodobieństwo przeniknięcia śmigłowców przez strefę naziemnych środków OPL. Uważa się, że prawdopodobieństwo to nie powinno być mniejsze niż 0,9, co ma jednocześnie oznaczać, że na 10 śmigłowców conajmniej 9 powinno bezkolizyjnie dolecieć do celu.

Bezpośredni wpływ na określenie prawdopodobieństwa przeniknięcia śmigłowców przez strefę naziemnych środków OPL mają takie czynniki, jak:^{x/}

- stopień /współczynnik/ obozwładnienia radioelektronicznego naziemnych systemów wykrywania i rażenia OPL nieprzyjaciela;
- liczba śmigłowców i ich ugrupowanie;
- wysokość przelotowa śmigłowców;
- prędkość przelotowa śmigłowców;
- liczba i rodzaj środków przeciwlotniczych nieprzyjaciela.

Stopień obozwładnienia radioelektronicznego w znacznym stopniu wpływa na skuteczność środków OPL nieprzyjaciela w porażeniu naszych śmigłowców. Im jest większy stopień obozwładnienia radioelektronicznego, tym większe jest prawdopodobieństwo pokonania śmigłowcami bdsz strefy osłony przeciwlotniczej nieprzyjaciela. Również taka zależność występuje w stosunku do głębokości przenikania śmigłowców w głąb ugrupowania nieprzyjaciela. Określa się, że wartość prawdopodobieństwa przeniknięcia śmigłowców spada

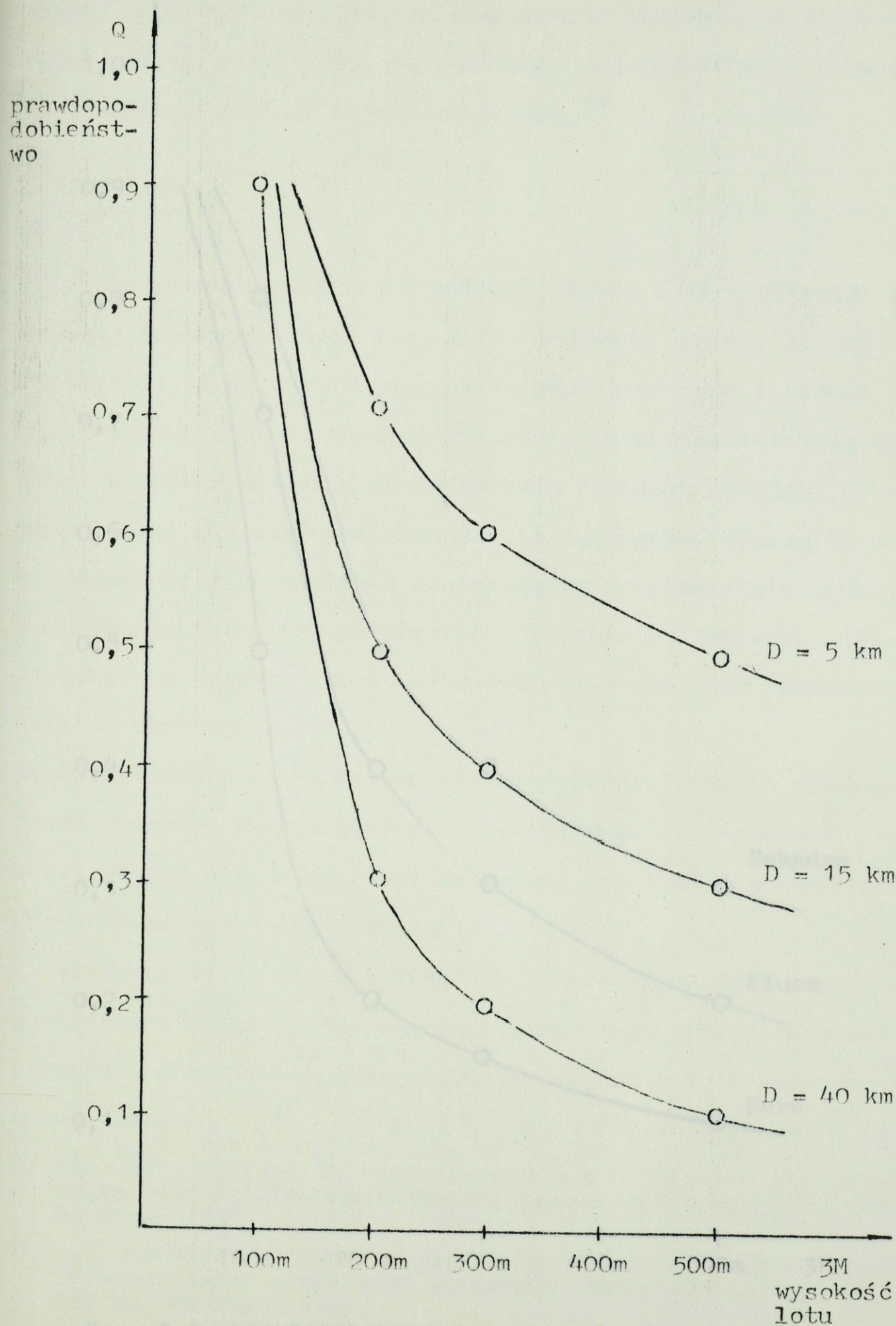
x/ Instrukcja: Podstawowe wskaźniki możliwości bojowych lotnictwa frontowego i lotnictwa wojsk lądowych, Wyd. DWLot., Poznań 1986.

proporcjonalnie do głębokości przenikania. Zmniejszając zaś wysokość przelotową śmigłowców zwiększamy wartość prawdopodobieństwa przeniknięcia. Zależności te ilustruje rysunek 3.2.

Wielkość liczby śmigłowców będących w ugrupowaniu bdsz wpływa proporcjonalnie na wielkość prawdopodobieństwa przeniknięcia śmigłowców. Oznacza to, że im większe ugrupowanie tym większe jest prawdopodobieństwo jego przeniknięcia przez strefę naziemnych środków OPL nieprzyjaciela. Zależność tą ilustruje kolejny rysunek 3.3.

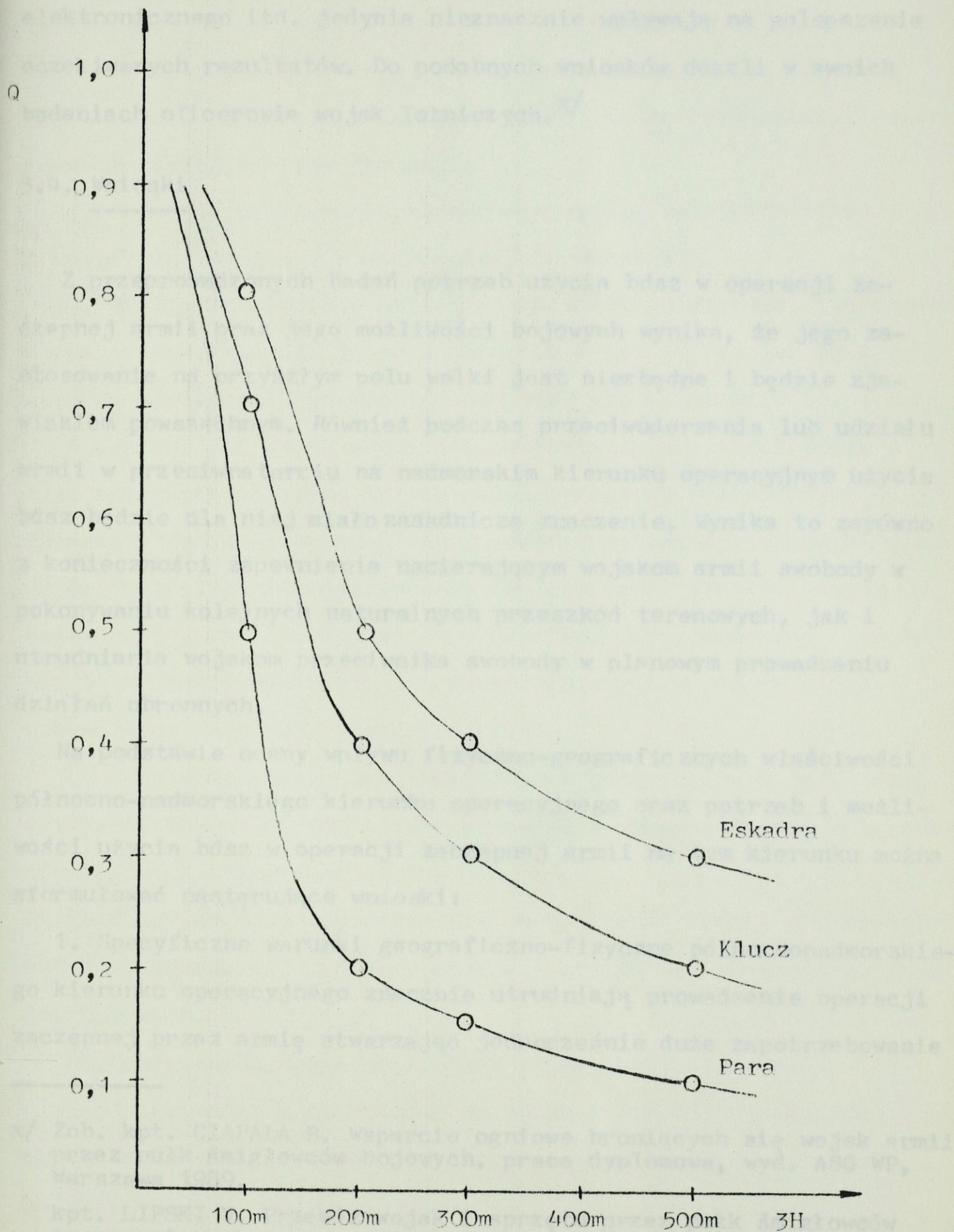
Autor korzystając z ośrodka obliczeniowego oraz przy pomocy oficerów Wydziału Wojsk Lotniczych ASG WP dokonał obliczeń dla wielu możliwych wariantów ugrupowania, posługując się programem pk. "DELTOIT-41". Wyniki tych obliczeń zawarte są w ostatnim załączniku pracy. Pozwoliły one autorowi sformułować pewne stałe zależności warunkujące prawdopodobieństwo przeniknięcia śmigłowców bdsz przez strefę naziemnych środków OPL nieprzyjaciela. Najważniejszym warunkiem, zdaniem autora jest utrzymanie wysokości przelotu poniżej 100 m oraz wykonywanie lotu całością sił jednocześnie, a jeżeli jest to niemożliwe to conajmniej grupami nie mniejszymi niż eskadra, tworząc jak najbardziej ciasne ugrupowanie. Spełnienie tego warunku, zbliża automatycznie wartość badanego prawdopodobieństwa do oczekiwanej wielkości. Pozostałe warunki, a więc prędkość przelotu, stopień obozwardnienia radio-

Rysunek 3.2.

Rys. 3.2. PRAWDOPODOBIEŃSTWO PRZENIKANIA ŚMIGŁOWCÓW

Rysunek 3.3.

Rys. 3.3. PRAWDOPODOBIENSTWO PRZENIKANIA ŚMIGŁOWCÓW

elektronicznego itd. jedynie nieznacznie wpływają na polepszenie oczekiwanych rezultatów. Do podobnych wniosków doszli w swoich badaniach oficerowie wojsk lotniczych.^{x/}

3.4. Wnioski

Z przeprowadzonych badań potrzeb użycia bdsz w operacji zaczepnej armii oraz jego możliwości bojowych wynika, że jego zastosowanie na przyszłym polu walki jest niezbędne i będzie zjawiskiem powszechnym. Również podczas przeciwdzierzenia lub udziału armii w przeciwnatarciu na nadmorskim kierunku operacyjnym użycie bdsz będzie dla niej miało zasadnicze znaczenie. Wynika to zarówno z konieczności zapewnienia nacierającym wojskom armii swobody w pokonywaniu kolejnych naturalnych przeszkód terenowych, jak i utrudniania wojskom przeciwnika swobody w planowym prowadzeniu działań obronnych.

Na podstawie oceny wpływu fizyczno-geograficznych właściwości północno-nadmorskiego kierunku operacyjnego oraz potrzeb i możliwości użycia bdsz w operacji zaczepnej armii na tym kierunku można sformułować następujące wnioski:

1. Specyficzne warunki geograficzno-fizyczne północnonadmorskiego kierunku operacyjnego znacznie utrudniają prowadzenie operacji zaczepnej przez armię stwarzając jednocześnie duże zapotrzebowanie

x/ Zob. kpt. CIAPALA B. Wsparcie ogniowe broniących się wojsk armii przez pułk śmigłowców bojowych, praca dyplomowa, wyd. ASG WP, Warszawa 1989.

kpt. LIPSKI W. Przewóz wojsk i sprzętu przez pułk śmigłowców transportowych w operacji obronnej, praca dyplomowa, wyd. ASG WP, Warszawa 1989.

użycia bdsz do realizacji wielu zadań o każdej porze roku. Pro-
wadzenie operacji zaczepnej przez wojska armii na tym kierunku
bez wsparcia bdsz /samodzielnie/ byłoby bardzo utrudnione, bowiem
teren bardziej sprzyja obrońcy.

2. Natarcie na kierunku nadmorskim wymaga wspólnych działań
z marynarką wojenną i wojskami desantu morskiego.

3. Możliwości ogniowe naziemnych środków walki bdsz, tworzonego
na bazie bpd, zapewniają mu w natarciu rozbić bcz lub bp a w
obronie - odeprzeć uderzenie dwóch bcz lub ok. sześciu bp.

4. Biorąc pod uwagę możliwość odtworzenia zdolności bojowej
bdsz może wykonać kilka takich zadań ogniowych wymienionych w
punkcie 3 /od 3 do 4 zadań/ przy pomocy posiadanej jednostki ognia.

5. Przydzielenie bdsz śmigłowców bojowych i transportowych
zwiększa jego możliwości zarówno ogniowe, jak i manewrowe. Zapew-
nia to mu także wykonanie 3-4 zadań ogniowych w jednym rajdzie
prowadzonym na tyłach nieprzyjaciela.

6. W celu większego usamodzielnienia bdsz, celowym jest jego
działania bojowe nierozłącznie powiązać z wykorzystaniem śmigłow-
ców bojowych i transportowych.

7. Batalion desantowo-szturmowy może bronić rejonu o szerokości
3-5 km i głębokości 2-3 km w czasie 4 godzin bez wsparcia śmigłow-
ców bojowych.

8. Obszar bronionego przez bdsz rejonu będzie znacznie więk-
szy, o szerokości i głębokości do 15 km i więcej, w przypadku
prowadzenia działań desantowo-szturmowych z ciągłym udziałem
śmigłowców.

ROZDZIAŁ IV

DOSKONALENIE SPOSOBÓW DZIAŁAŃ ODDZIAŁU DESANTOWO-SZTURMOWEGO ORAZ JEGO STRUKTURY.

Z przedstawionych w poprzednim rozdziale potrzeb i możliwości użycia oddziału desantowo-szturmowego /bdsz/ w natarciu wynika, że zasadniczym sposobem prowadzenia działań bojowych przez batalion desantowo-szturmowy jest wykonywanie uderzenia na obiekt przeciwnika jednocześnie w dwóch wymiarach, tj. z powietrza i z lądu. Ten sposób "szturmu" jest najbardziej efektywny, wynika bowiem nie tylko z walorów ogniowych /zalet/ bdsz, lecz także z wszechstronnych możliwości wykorzystania właściwości terenu. Batalion ten posiada zarówno siły przeznaczone do walki na lądzie o charakterze "ląd-ląd" /tj. pododdziały wojsk lądowych/, jak i siły zdolne do walki "powietrze-ląd", wyposażone w śmigłowce bojowe i transportowo-bojowe.

Dodatkowym atutem bdsz jest możliwość szybkiego przenoszenia ciężaru walki /uderzeń/ z jednego obiektu na drugi, stosownie do potrzeb wynikających z możliwości i zadań, jakie ten batalion otrzymał. Te walory, w połączeniu z dotychczasowym sposobem użycia bojowego bdsz tworzą nowy rodzaj działań - działania desantowo-szturmowe.

W dotychczasowej literaturze przedmiotu ten rodzaj działań bojowych nie występuje w przyjętej klasyfikacji^{x/}. Ukazujące się

x/ W klasyfikacji działań bojowych zawartej w podręczniku ASG WP pt.: "Podstawowe normy i pojęcia taktyczne oraz ich wykładnia", Warszawa 1985, s. 15 wymienia się następujące rodzaje działań bojowych: natarcie, obrona, działania rajdowe, działania powietrzno-szturmowe, działania desantowe, działania opóźniające, wycofanie.

artykuły i publikacje potwierdzają, że w niedługim czasie działania desantowo-szturmowe, jako rodzaj działań bojowych znajdują tam swoje miejsce^{x/}.

Zgodnie ze sprecyzowanymi w rozdziale I problemami badawczymi oraz w świetle przedstawionych walorów bdsz i obecnych poglądów o jego działaniu nasuwają się następujące pytania badawcze:

1. Jakie są formy prowadzenia działań bojowych przez bdsz?
2. Które formy i sposoby prowadzenia działań bojowych przez bdsz wymagają doskonalenia?
3. Co wymaga doskonalenia w strukturze i wyposażeniu bdsz?
4. Jaki powinien być optymalny model struktury organizacyjnej bdsz oraz formy i sposoby jego szkolenia?

4.1. Doskonalenie form i sposobów działań bojowych przez batalion desantowo-szturmowy wynikających z jego możliwości i operacyjnych wymagań.

Z oceny literatury i doświadczeń z ćwiczeń wynika, że najbardziej powszechnie stosowanym sposobem prowadzenia działań bojowych na współczesnym polu walki przez bdsz będą działania o charakterze rajdowym^{xx/}. Wynika to, z jednej strony - z dużych możliwości manewrowych bdsz i istnienia w głębi ugrupowania prze-

x/ O operacji desantowo-szturmowej pisze K. NOŻKO w podręczniku pt.: "Operacja zaczepna armii", ASG WP, Warszawa 1987, s. 25 oraz płk doc.dr hab. S.KOZIEJ: "Działania powietrzno-ładowe". Skrypt, ASG WP, Warszawa 1987, s. 8.

xx/ O potrzebie działań rajdowych mówił gen.armii W. JARUZELSKI w swym wystąpieniu w dniu 1977.10.28 na odprawie kierowniczej kadry Sił Zbrojnych PRL, wyd. Szt.Gen.WP 1977, s. 25.

ciwnika wielu różnych opłacalnych do zniszczenia obiektów; z drugiej zaś konieczności stosowania ciągłego ruchu bdsz dla jego przetrwania na polu walki, a więc utrudnienia przeciwnikowi jego lokalizacji i likwidację. Nie oznacza to, że batalion ten nie może być wykorzystany do innych działań o charakterze bardziej stabilnym, np. utrzymania określonego rejonu lub obiektu. Typowym jednak jego sposobem działania będzie ciągły ruch przy wykorzystaniu śmigłowców polegający na wykonywaniu uderzeń na kolejne obiekty przeciwnika^{x/}.

Analiza możliwych sposobów prowadzenia działań bojowych przez batalion desantowo-szturmowy, uwzględniająca czasowo-przestrzenne relacje między przebiegiem rajdu a działaniem sił głównych wojsk armii, pozwala na wyodrębnienie następujących rodzajów /form/ prowadzenia przez niego walki^{xx/}:

- a/ rajd w rejonie /ogniskowy/;
- b/ rajd kierunkowy;
- c/ rajd wahadłowy /zmienny kierunkowo/.

Podobną klasyfikację rajdów przyjął w swojej rozprawie habilitacyjnej płk dr S. KOZIEJ^{xxx/}. W rozważaniach swoich skupił on główną uwagę na wojskach pancernych i zmechanizowanych, oraz wyodrębnił dwa pierwsze z w/w rodzajów rajdów.

Niektóre opracowania teoretyczne^{xxxx/} traktują również o sposobach walki bdsz /GDSz/ wymieniając wśród nich: jednolity szturm

-
- x/ Wykorzystanie śmigłowców w działaniach bdsz przedstawia załącznik 29, rys. c.
 - xx/ Patrz załącznik 41.
 - xxx/ Zob. "Zeszyt Naukowy" Nr 010/84, Dodatek, wyd. ASG WP 1984, s. 124.
 - xxxx/ Zob. płk dr pil. R. RAJMAŃSKI, Użycie lotnictwa w działaniach desantowo-szturmowych, skrypt, ASG WP, Warszawa 1989 r.
- Mjr dypl. W. SZYROKOW, Szturm jako metoda ataku pododdziałów /grup/ desantowo-szturmowych, praca dyplomowa, wyd. ASG WP, Warszawa 1988.

powietrzny, szturm lądowo-powietrzny oraz zasadzkę w składzie powietrznym lub lądowo-powietrznym. Wymienione sposoby dotyczą jednak zawężonego problemu działań bojowych bdsz /GDSz/ i skupiają się jedynie na wykonywaniu ataku /szturmu/ na obiekty /siły i środki/ nieprzyjaciela.

Rajd w rejonie /ogniskowy/ to rajd wykonywany przez całość sił bdsz w jednym, ściśle określonym obszarze terenu, w głębi obrony przeciwnika. Obszar ten, ze względu na ukształtowanie, jego infrastrukturę i warunki terenowe, sprzyja w prowadzeniu działań bojowych przez ten batalion. Jest to z reguły obszar, na którym znajdują się ważne obiekty przeciwnika, bądź obszar przez który będą przemieszczały się określone siły i środki /obiekty/ przeciwnika. Rajd w rejonie wykonywany jest w warunkach sprzyjających, głównie ze względu na dłuższe przebywanie w jednym obszarze /rejonie/ sił bdsz. W dużym stopniu zależy to od terenu, jego właściwości maskujących i możliwości obronnych.

Przykładem takiego działania może być prowadzenie działań desantowo-szturmowych przez 5 bpsz w ćwiczeniu nr 308 o którym wspomiano w poprzednim rozdziale.

Batalion ten został przez dowódcę 5 A użyty do izolacji najsilniejszego elementu ugrupowania bojowego 52 DZmot /NZ/, tj. maszerujących sił 52 BZ w rejonie płd. NIENBURG. 5 bpsz zdeorganizował marsz tej brygady, opóźnił zajęcie przez 52 DZmot pośredniej rubieży obrony PGA, zapewniając w ten sposób swobodę działania dla OGM - 5A. Z treści zadania dla 5 bpsz wynikało ponadto, iż miał on prowadzić samodzielnie działania bojowe w jednym rejonie całą dobę /12.30 23.9 lądowanie 5 bpsz - godziny południowe 24.9 czas możliwego dojścia sił walczącej od czoła 20 DZ/. Ponadto

obiektami walki 5 bpsz, poza 52 BZ, były: pozostałe siły 52 DZmot, znajdujące się w tym rejonie, lotnisko NIENBURG oraz przeprawy na rz. WEZERA. Charakterystyczną cechą tych działań było wykorzystanie śmigłowców bojowych z miejsc bazowania, umieszczonych wewnątrz rejonu /obszaru/ działania 5 bpsz, jak również i to, że ugrupowanie, jakie ten batalion przyjął było okrężnie obronne /patrz rys. 4.1-A/.

Niezależnie od opisanego tutaj sposobu działań, w działaniach rajdowych w rejonie, można również przerzucać /przenosić/ całe siły bdsz z jednego miejsca na drugie. Inaczej z jednego obiektu ataku w rejon drugiego obiektu ataku tak, jak przedstawia to rys. 4.1-B. Bądź też po zajęciu dogodnego rejonu ześrodkowania /bazowania/ wykonywać z niego uderzenia, na kolejne obiekty nieprzyjaciela, powracając tam w celu odtwarzania zdolności bojowej /rys. 4.1-C/.

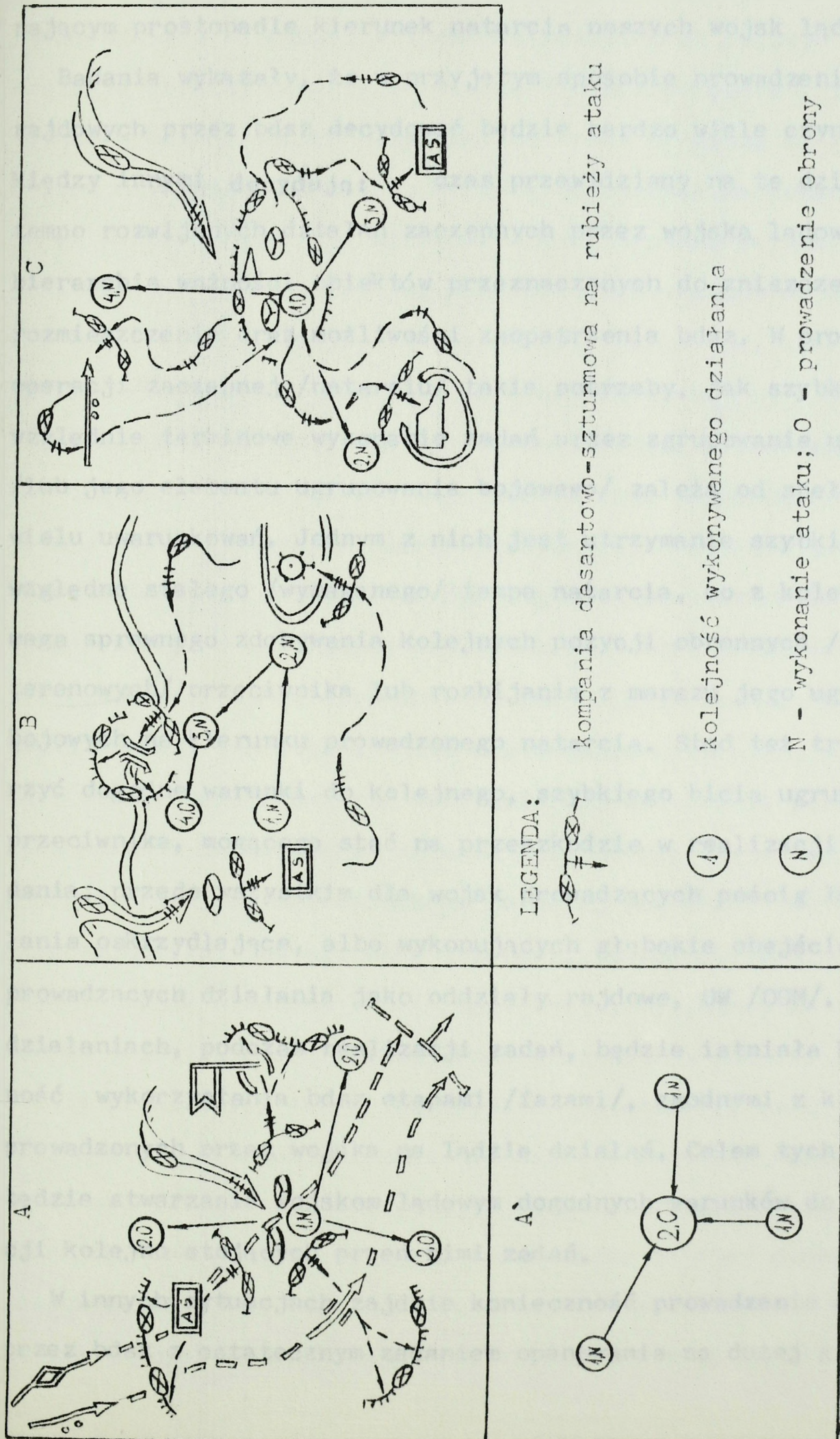
Rajd kierunkowy to rajd polegający na kolejnym zwalczaniu obiektów nieprzyjaciela przez bdsz umieszczonych względem siebie wzdłuż linii prostej^{x/}. Batalion ten może prowadzić działania rajdowe w trzech różnych kierunkach względem kierunku rozwijania działań zaczepnych przez wojska lądowe:^{xx/}

a/ w kierunku postępującym, zgodnym z kierunkiem natarcia własnych wojsk lądowych;

b/ w kierunku przeciwnym do kierunku natarcia naszych wojsk lądowych, wycofującym /powrotnym/;

x/ Tut. pojęcie linii prostej ma zastosowanie jedynie dla odróżnienia jej od linii bardzo krzywych, powyginanych w różnych kierunkach i pod znacznym kątem i nie powinno być traktowane w czysto matematycznym znaczeniu tego słowa.

xx/ Patrz załącznik 41, rys. 2.

WARIANTY SPOSOBÓW PROWADZENIA PRZYZ BÓDZ RAJDU W REJONIE

c/ w kierunku poprzecznym /rokadowym, prostopadłym/, przecinającym prostopadle kierunek natarcia naszych wojsk lądowych.

Badania wykazały, że w przyjętym sposobie prowadzenia działań rajdowych przez bdsz decydować będzie bardzo wiele czynników. Między innymi decydują: czas przewidziany na te działania; tempo rozwijanych działań zaczepnych przez wojska lądowe armii; hierarchia ważności obiektów przeznaczonych do zniszczenia i ich rozmieszczenie oraz możliwości zaopatrzenia bdsz. W prowadzonej operacji zaczepnej /natarciu/ takie potrzeby, jak szybkie i bezwzględnie terminowe wykonanie zadań przez zgrupowanie uderzeniowe /lub jego elementu ugrupowania bojowego/ zależą od spełnienia wielu uwarunkowań. Jednym z nich jest utrzymanie szybkiego, względnie stałego /wymaganego/ tempa natarcia, co z kolei wymaga sprawnego zdobywania kolejnych pozycji obronnych /rubieży terenowych/ przeciwnika lub rozbijania z marszu jego ugrupowań bojowych na kierunku prowadzonego natarcia. Stąd też trzeba stworzyć dogodne warunki do kolejnego, szybkiego bicia ugrupowań przeciwnika, mogącego stać na przeszkodzie w realizacji tego zadania, przede wszystkim dla wojsk prowadzących pościg lub działania oskrzydlające, albo wykonujących głębokie obejścia lub prowadzących działania jako oddziały rajdowe, OW /OGM/. W tych działaniach, podczas realizacji zadań, będzie istniała konieczność wykorzystania bdsz etapami /fazami/, zgodnymi z kierunkiem prowadzonych przez wojska na lądzie działań. Celem tych działań będzie stwarzanie wojskom lądowym dogodnych warunków do realizacji kolejno stojących przed nimi zadań.

W innych sytuacjach zajdzie konieczność prowadzenia działań przez bdsz z ostatecznym zadaniem opanowania na dużej głębokości

określonego rejonu i utrzymania go do czasu podejścia wojsk nacierających od czoła. W tych okolicznościach celowym jest niszczyć obiekty nieprzyjaciela na "trasie przelotu", tzn. będące w bezpośredniej bliskości od trasy przelotu do głównego rejonu działania. Zależy to głównie od stopnia zachowania zdolności bojowej bdsz /np. utrzymania max. zapasów paliwa lotniczego/. Obiekty te mogą być już wcześniej zaplanowane do zniszczenia, ale również mogą nimi być takie obiekty opłacalne, które zostaną wykryte w trakcie prowadzenia działań bojowych.

Nieco odmienne potrzeby uwarunkowują będą prowadzenie rajdu kierunkowego wycofującego. Najczęściej jego zaplanowanie podyktowane będzie związkiem hierarchii ważności obiektów z czasem przewidzianym na prowadzenie działań desantowo-szturmowych. Obiekty przeznaczone do zniszczenia przez bdsz będą rozmieszczone w terenie na różnych głębokościach. Decydującym będzie zawsze obiekt najważniejszy i głębokość jego usytuowania oraz czas, w jakim bdsz będzie mógł prowadzić działania bojowe. Jeżeli posiadany czas pozwoli na wykonanie zadania zniszczenia najważniejszego spośród obiektów, umieszczonego na dużej głębokości ugrupowania nieprzyjaciela i na kierunku natarcia, to powrót bdsz do ugrupowania wojsk własnych będzie mógł być wykorzystany na zwalczanie innych obiektów przeciwnika, rozmieszczonych w pobliżu lub na trasie przelotu. W takich działaniach ostatecznym celem działania bdsz /ostatnim zadaniem/ może być także uchwycenie ważnej rubieży terenowej /obiekty/ i utrzymanie jej do czasu podejścia wojsk własnych. Wydaje się, że takie prowadzenie działań desantowo-szturmowych przez bdsz jest bardziej korzystne dla prowadzących natarcie wojsk lądowych w pierwszej połowie dnia walki. Prowadzenie

ich w drugiej połowie dnia walki /doby bojowej/ zmniejsza możliwość pełnego wykorzystania efektów działań bdsz przez nacierające wojska armii, które w tym czasie będą kończyć realizację swoich zadań bojowych.

Rajd kierunkowy poprzeczny polega na prowadzeniu działań rokadowo /prostopadle/ do kierunku rozwijania natarcia przez wojska lądowe. Celem jego działań jest niszczenie /opanowywanie/ obiektów przeciwnika rozmieszczonych w pasie nacierających wojsk armii wzdłuż linii poprzecznej do kierunku rozwijanego natarcia. Takie linie poprzeczne "wytyczać" mogą obiekty przeciwnika rozmieszczone np. wzdłuż naturalnych przeszkód terenowych rokadowo przebiegających /rozmieszczonych/ w stosunku do kierunku natarcia. Może to być np. przeszkoda wodna /rzeka/, której pokonywanie będzie związane z koniecznością sukcesywnego opanowywania kolejno kilku przyczółków przez nacierające wojska. Batalion realizuje wtedy w ustalonej kolejności zadania uchwytywania przyczółków i utrzymywania ich do czasu podejścia oddziałów wydzielonych, bądź też niszczy /powstrzymuje, zwalcza/ siły i środki nieprzyjaciela, podchodzące do rubieży przeszkody wodnej na szerokim froncie. Może on też realizować jedno i drugie zadanie łącznie lub naprzemian, względnie niszczyć inne obiekty przeciwnika umieszczone wzdłuż przeszkody wodnej /rokadowo do kierunku natarcia/. Może to być np. realizacja zadań zniszczenia stanowisk ogniowych artylerii /różnego typu i przeznaczenia/, które uniemożliwiłyby nacierającym wojskom wysadzenie desantów taktycznych i utrzymanie przyczółków na przeszkodzie wodnej. W innym terenie, może taką naturalną przeszkodą być łańcuch górski z kilkoma przełęczami, czy też przesmyki między jeziorami.

Podobny charakter mogą przybrać działania bdsz w przypadku konieczności wykorzystania ich w ramach zadań opanowywania wybrzeży i wysp, np. w powietrzno-morskiej operacji desantowej. W celu uchwycenia odcinków lądowania desantu morskiego lub ułatwienia wojskom desantującym z morza ich uchwycenie, działania bdsz mogą przyjąć formę rajdu kierunkowego poprzecznego. Potwierdzają to ćwiczenia pk. "FALA-77", gdzie siły desantu morskiego 27 DD lądowały w zatoce FAKSE, rozbijając przeciwnika w rejonie lądowania i wspólnie z desantem powietrznym 26 DPD zabezpieczyły wejście do bitwy 37 DZ i przechodziły do natarcia w kierunku zach. KOPENHAGA, HILLEROD. W ćwiczeniu tym takie właśnie zadania realizowały wojska jeszcze wyłącznie spadochronowe, ale obecnie z powodzeniem mogłyby to zadanie wykonać wojska desantowo-szturmowe. Takie właśnie wykorzystanie wojsk desantowo-szturmowych miało już miejsce w ćwiczeniu pk. "LATO-84". W podobnej sytuacji rolę 26 DPD wykonywała BDSz/R/, która ładując w bezpośredniej bliskości odcinków desantowania opanowywała je kolejno we współdziałaniu z pierwszym rzutem desantu morskiego. W podobny sposób realizowały swoje zadania wojska Wielkiej Brytanii w konflikcie o FALKLANDY w dniach 2.04-14.06.1982 r. Brytyjczycy zaplanowali wspólne wysadzenie desantów, morskiego i powietrznego /na śmigłowcach/ w składzie 3 BPM /40, 42, 45 bpm oraz 2 i 3 bpd/. Zgodnie z opracowanym planem, na brzegu zatoki SAN CARLOS wysadzić miano 40 bpm, a w rejonie wzg. SUSSEX 42 bpm. Natomiast w rejonie AJAX BAY 45 bpm oraz 3 bpd. Desantowanie ok. 1.000 żołnierzy przeprowadzono rano 21 maja za pomocą śmigłowców pokładowych i małych łodzi desantowych przy wsparciu ogniem artylerii okrętowej. Desantuujące wojska uchwyciły przyczółek, który przez kolejne

3 dni rozszerzały i zabezpieczały dalsze lądowanie desantu morskiego w sile ok. 5 tys. żołnierzy^{x/}.

Rajd wahadłowy jest nieco inną formą /rodzajem/ prowadzenia działań rajdowych przez bdsz^{xx/}. Jest on połączeniem wymienionych już rajdów. Istota jego przejawiać się będzie w planowej częstej zmianie kierunku działania /uderzenia/ na przemian to w jedną to w drugą stronę, w zależności od potrzeb i warunków pola walki.

Głównym kryterium wyboru tej formy /rodzaju/ rajdu nie będzie ważność obiektów ataku nieprzyjaciela, lecz cel działań desantowo-szturmowych. Polegać on głównie będzie na tym, aby działania desantowo-szturmowe realizowane w miarę możliwości skrycie dezorganizowały działania obronne przeciwnika oraz wprowadzały go w błąd co do głównego zamiaru działań naszych wojsk. Celem tych działań jest uderzeniami od tyłu na obiekty przeciwnika, wyzwalać ruch wojsk walczących od czoła, stanowić czynnik przyspieszający tempo natarcia na kilku kierunkach i na szerokim froncie. Chodzi więc o to, aby natarcie rozwijało się w wymaganym tempie na kierunku nie tylko jednego, lecz dwóch-trzech lub więcej związków taktycznych.

Ten sposób prowadzenia działań desantowo-szturmowych można porównać /aczkolwiek tylko w przybliżeniu/ do sposobu szturmu, jaki stosowała amerykańska kawaleria powietrzna w czasie wojny

x/ Konflikt brytyjsko-argentyński o wyspy Falklandy, wyd. MON Sztab Gen. WP Zarząd II, Warszawa 1983 r., s. 1-21.

xx/ Patrz załącznik 41, rys. 3.

w Wietnamie zwanym "orli lot". Ciężar w tych działaniach stosowanych przez Amerykanów polegał na samodzielnym cyklicznym poszukiwaniu i następnie niszczeniu obiektów przeciwnika. Tutaj natomiast oprócz występowania elementu poszukiwania /rozpoznawania/ obiektów przeciwnika będzie występował element "konieczności" prowadzenia działań, jakoby na wezwanie z pola walki, bezpośrednio zapotrzebowanie nacierających wojsk na działanie umożliwiające im swobodę i przyspieszenie tempa natarcia.

Batalion w trakcie prowadzenia takich działań bojowych będzie mógł wybierać spośród kilku obiektów nieprzyjaciela kolejność ich zwalczania, bądź będzie otrzymywał w trakcie walki kolejne zadania od przełożonego. Kierując się wyborem kolejności obiektów przeciwnika przeznaczonych do zwalczania, za główne kryterium służyć będzie konieczność zmiany kierunku i rejonu działań, tzn. takiej zmiany, aby można było uzyskać jak największe zaskoczenie i zachować skrytość zamiaru działania. Takie działanie nie może być oparte o schemat /szablon/, o domyślnie logicznym dla przeciwnika ciągu kolejnych posunięć /kroków/.

Każda z wymienionych form /rodzajów/ rajdu bdsz realizowana będzie różnymi sposobami. Głównymi czynnikami decydującymi o sposobie działania będą: cel działania bdsz; czas w jakim bdsz ma określone zadanie wykonać; charakter obiektu przeciwnika; położenie i otoczenie zewnętrzne tego obiektu; warunki atmosferyczne i pora dnia oraz siły i środki jakimi dysponuje bdsz.

4.1.1. Sposoby wykonywania zadań przez batalion desantowo-szturmowy w czasie rajdu w rejonie.

Użycie bdsz do działań desantowo-szturmowych w określonym rejonie zależy w dużej mierze od znaczenia tego rejonu, przede

wszystkim z punktu widzenia interesów armii, realizującej operację zaczepną. Najczęściej powodem prowadzenia rajdu w rejonie będzie dążność do utrzymania tego rejonu ze względu na znaczenie jego właściwości dogodnych do prowadzenia przez dłuższy okres czasu działań desantowo-szturmowych /przesmyki między jeziorami, węzły dróg, mosty i przeprawy itp./ na tyłach nieprzyjaciela. Kolejnym powodem może być istnienie /obecność/ w określonym rejonie wielu bardzo ważnych obiektów przeciwnika. Za każdym jednak razem istnieje konieczność podejmowania walki z przeciwnikiem, który będzie miał zorganizowaną obronę swoich obiektów, zwłaszcza niezwykle ważnych.

Realizacja zadań przez bdsz podczas rajdu w rejonie polega na prowadzeniu walki na tyłach przeciwnika w sposób zaczepny i obronny. Działania zaczepne mają na celu zniszczenie, rozbicie, obezwładnienie lub uchwycenie /opanowanie/ danego obiektu przeciwnika. Natomiast działania obronne mają na celu utrzymanie już uchwyconego /opanowanego/ rejonu /obektu/ będącego zarazem rejonem bazowania.

Prowadząc badania w ćwiczeniach prowadzonych w Wojsku Polskim o charakterze desantowo-szturmowym autor zwrócił uwagę na problemy związane z poszukiwaniem określonych form i sposobów prowadzenia tych działań. Połączenie dwóch wymiarów oddziaływania na nieprzyjaciela z lądu i z powietrza w jednym elemencie jaki stanowił bdsz /bądź GDSz/ nie zawsze było właściwie wykorzystywane. Dało się to zauważyć w sposobach wykonywania zadań bojowych, gdzie z jednej strony dążono do nierozzerwalnego udziału zawsze i wszędzie jednoczesnego uderzenia z powietrza i z lądu, z drugiej zaś strony wyraźnie dążono do rozgraniczenia udziału w tych uderzeniach sił powietrznych i lądowych na okresy lub oddzielne

etapy. Stąd też zrodziło się naturalne zapotrzebowanie na doskonalenie form i sposobów działań bojowych przez bdsz oraz czynników warunkujących o tych sposobach działań bojowych.

Obiekt ataku, jego znaczenie i charakter obrony decyduje o przyjęciu sposobu walki przez bdsz. Batalion ten prowadząc działania w rejonie całością sił może dowolnie do walki z nieprzyjacielem wyznaczać swoje siły, zarówno pododdziały walczące na lądzie, jako lądowe zespoły szturmowe /LZSz/, jak i pododdziały śmigłowców bojowych, jako powietrzne zespoły szturmowe /PZSz/^{x/}.

Walka z nieprzyjacielem, broniącym obiektów, może więc przybrać w wymiarze lądowym i powietrznym formę połączonych lub rozdzielonych niezależnie od siebie występujących walk. Stąd też dowódca bdsz będzie miał do wyboru jeden z trzech możliwych wariantów /tzn. angażowanie do walki tylko LZSz lub tylko PZSz lub też LZSz i PZSz łącznie/ wykorzystania swoich sił i środków. O wyborze decyduje przewidywany końcowy efekt wydzielonych do walki sił i środków bdsz. Na przykład z prowadzonych badań wynika, że do maszerującej kolumny czołgów przeciwnika można z równym powodzeniem - wykonać uderzenie z powietrza lub z lądu, jak też jednocześnie z powietrza i z lądu. Jednak, o tym który z tych wariantów będzie efektywniejszy decydować będzie wiele różnych czynników /np. teren, pora doby, warunki meteo itp./. Otóż jeżeli np. kolumna tych czołgów przegrupowuje się w lesie,

x/ Autor nawiązuje do nazewnictwa stosowanego w ćwiczeniu nr 308, gdzie przyjęto m.in. następujące elementy ugrupowania bojowego bpsz:

- LZSz /lądowy zespół szturmowy/ - wyznaczone pododdziały lądowe do prowadzenia samodzielnej walki;
- PZSz /powietrzny zespół szturmowy/ - wyznaczone pododdziały śmigłowców bojowych do prowadzenia samodzielnej walki;
- PZT /powietrzny zespół transportowy/ - wyznaczone pododdziały śmigłowców transportowych.

uderzeniem PZSz /atakami/ z powietrza można uzyskać niewielkie lub minimalne efekty. Wynika to z braku dobrych warunków strzelania /gęste drzewa stanowią istotną przeszkodę dla obserwacji i celności PPK/. Podobne efekty w przypadku mgły, stosowania dymów, czy też w nocy. Warunki te, jednoznacznie wskazują, że tylko atak na czołgi z ładu ogniem z lekkiej broni przeciwpancernej /SPG-9, RGP-7D, ręczne granaty ppanc/, zza ukryć /za drzewami/ przez pojedynczych żołnierzy jest najbardziej skuteczny.

Podobny przykład, lecz w nieco innych warunkach zmienia zasadę wyboru środka walki, np. w odniesieniu do kolumny czołgów przegrupowującej się w terenie odkrytym z dobrą widocznością. Wykonanie manewru lądowania śmigłowców w celu wyładowania żołnierzy desantu /LZSz/ na kierunku /drodze/ przegrupowania czołgów staje się ryzykowne, niebezpieczne. Równie niebezpieczny jest atak na czołgi przez samych żołnierzy, chociażby uzbrojonych w najlepsze przenośne środki przeciwpancerne. Dowodzą tego liczne doświadczenia wojenne. Na tej podstawie można stwierdzić, że czołgi mogą rozbić zarówno śmigłowce bdsz w czasie wysadzania /LZSz/ desantu, jak i siły desantu na lądzie.

Inaczej w tych warunkach przedstawiają się możliwości wykorzystania do walki z czołgami śmigłowców bojowych /PZSz/. PZSz mogą skutecznie razić czołgi przeciwnika z odległych /bezpiecznych/ rubieży ogniowych jednocześnie z różnych kierunków, niewygodnych dla wykonujących marsz kolumn czołgów.

Rozpatrzmy teraz możliwość niszczenia innego obiektu przeciwnika, np. rakiety /armaty/ przeciwlotnicze na SO. Już sam fakt, że jest to broń przeznaczona do walki z celami powietrznymi świadczy o dużej niepewności co do skuteczności użycia przeciwko

nim śmigłowców /PZSz/. Stąd bardziej korzystny jest rajd sił LZSz, które pieszo, bądź na BWP zbliżą się do obiektu nieprzyjaciela i uderzeniem z lądu rozbiją lub zniszczą go.

Z kolei walka z obiektami artyleryjskimi typu haubice, armaty, haubice samobieżne itp. może być prowadzona w różny sposób. Inaczej należałoby zwalczać artylerię rozwiniętą na SO, a jeszcze inaczej w trakcie wykonywania przez nią manewru przegrupowania. W czasie badań analizowano różne sposoby walki z obiektami artyleryjskimi. Z badań tych wynika, że o wyborze sposobu walki w dużej mierze decyduje również rodzaj występującego u przeciwnika sprzętu artyleryjskiego. I tak artyleria samobieżna stanowi sobą podobny cel, jak czołg, czy też transporter opancerzony, który można skutecznie zwalczać jedynie środkami przeciwpancernymi typu np. PPK. Do niszczenia takiej artylerii przeznaczone są śmigłowce ze składu PZSz, z takim samym stopniem prawdopodobieństwa rażenia, jak czołgów i transporterów opancerzonych.

Do niszczenia artylerii na SO można również użyć LZSz. Jednak ich użycie jest mało opłacalne, z powodu możliwości poniesienia znacznych strat. Wynika to z możliwości porażenia LZSz ogniem tej artylerii. Atak LZSz wyposażonych w BWP - mniej niż sama piechota - będzie również narażony na poniesienie znacznych strat, niż atak wykonywany przez śmigłowce /PZSz/. Oznacza to, że w tym przypadku bardziej opłacalnym sposobem jest atak z powietrza przy użyciu śmigłowców bojowych.

Inaczej natomiast, ten sam problem wyboru sposobu zniszczenia artylerii nieprzyjaciela na SO, wygląda w przypadku występowania artylerii ciągnionej. Sama armata /haubica/ jest zbyt

małym celem dla środków ppanc. Prawdopodobieństwo zniszczenia jej środkami typu PPK jest dużo mniejsze i mało opłacalne.

Zniszczenie takiego obiektu wymaga tutaj wykorzystania innych środków walki. Istnieje mianowicie możliwość porażenia trzech wyodrębniających się jakoby elementów stanowiących całość tego obiektu. Są to żołnierze obsługi armat /haubic/, same armaty oraz amunicja /na samochodach lub na składzie/.

Zniszczenie tylko jednego z tych elementów takiej właśnie artylerii w zasadzie wyklucza /przynajmniej na okres odtworzenia zdolności bojowej/ ją z walki. Armat /haubic/ zniszczonych nie można odtworzyć. Natomiast pozostałe elementy /cz. obsługi i amunicja/ mogą być uzupełnione. Stąd konieczność, w przypadku założonego celu działania, jakim jest zniszczenie tej artylerii, takiego użycia posiadanych sił, które będą w stanie skutecznie to zadanie wykonać. Powinien więc być to atak wykonany na lądzie przez LZSz samodzielnie lub przy wsparciu ognio-
wym PZSz. Wymagane jest bezpośrednie przejście /atak/ pododdziałów szturmowych /LZSz/ przez SO artylerii przeciwnika w celu jej zniszczenia.

W innym przypadku, gdy artyleria przeciwnika wykonuje manewr przegrupowania /zmianę SO/, decydującym czynnikiem o sposobie ataku będzie już nie rodzaj występującego sprzętu, lecz teren w jakim przyjdzie bdsz przystąpić do walki, podobnie, jak to miało miejsce w przypadku ataku na kolumnę czołgów przeciwnika. I podobnie, jak w tamtym przypadku, bardziej opłacalne jest wykonanie ataku sposobem szturm z powietrza w warunkach dobrej

widoczności i w terenie odkrytym oraz szturm /ataku, zasadzki/ z lądu w warunkach temu sprzyjających.

Mogą jednak jeszcze zaistnieć jak wykazały badania uwarunkowania, które zdecydują o jeszcze innym sposobie zniszczenia takiego obiektu, np. sposobem wykonania szturm jednocześnie częścią sił z lądu /LZSz/ na tyły kolumny, a częścią sił z powietrza /PZSz/ na przednią część kolumny lub odwrotnie. Może to nastąpić w przypadku bardzo opłacalnego i jednocześnie zbyt dużego obiektu przeciwnika. Wówczas te warunki zadecydują, że do wykonania tego zadania w równym stopniu przydatne będą powietrzne i lądowe zespoły szturmowe. Taki sposób ataku będzie szczególnie opłacalny przy wykorzystaniu w działaniach LZSz ich BWD. Jednoczesny atak z lądu przy wykorzystaniu najbardziej manewrowego środka walki, przeznaczanego do zwalczania czołgów i środków opancerzonych przy wykorzystaniu efektu zaskoczenia, powinno dać pozytywny rezultat. Badania ćwiczenia specjalistycznego nr 308 oraz doświadczenia w Armii Radzieckiej potwierdzają skuteczność wykorzystania BWD do działań rajdowych w celu niszczenia maszerujących kolumn^{x/}. W ćwiczeniu 308/S zgodnie z decyzją dowódcy 30 DPD użyto do tego celu dwie ksz, wyposażone w BWD, którym wyznaczono rejony do prowadzenia działań bojowych metodą rajdową na drogach przegrupowania wojsk 62 DZmot. Każdy rejon obejmował w swoim zasięgu odcinek drogi o długości ponad 20 km.

x/ Ćwiczenie specjalistyczne nr 308/S nt.: Organizacja i prowadzenie działań bojowych przez DPD. ASG WP, Warszawa, 1984 r.

Kolejność zaś realizacji działań rajdowych w rejonie w sposób zaczepny i obronny może być różna. Zależy ona od treści otrzymanego zadania, a dalej decyzji, jaką podejmie dowódca bdsz. I tak jeżeli z treści zadania i czasu przeznaczanego na jego realizację wynikać będzie potrzeba w pierwszej kolejności zniszczenia określonych obiektów przeciwnika w rejonie prowadzonych działań, a w drugiej kolejności utrzymanie określonego rejonu do czasu podejścia wojsk własnych, wówczas w pierwszej kolejności prowadzone działania będą miały głównie charakter zaczepny^{x/}. Natomiast jeśli z zadania wynika konieczność natychmiastowego opanowania określonego rejonu i utrzymania go przez określony czas oraz jako drugie /dodatkowe/ zadanie, zniszczenie wybranych obiektów przeciwnika, wtedy ciężar gatunkowy zadania zadecyduje o kolejności jego realizacji. Najprawdopodobniej w pierwszej kolejności będzie istniała konieczność opanowania rejonu i zorganizowania jego obrony, a w drugiej, realizacja pozostałych zadań^{xx/}. W przytaczanym przykładzie, w ćwiczeniu 308 5 bpsz realizował postawione zadania dwoma sposobami. Batalion ten lądował w rejonie przeznaczonym do obrony i jednocześnie wykonywał uderzenie na przegrupowujące się przez obszar tego rejonu wojska 52 DZmot. Ze względu na fakt, że jego obiekt ataku znajdował się w rejonie, przeznaczonym do utrzymania /obrony/ zdecydowano, że wykonanie tych zadań nastąpi jednocześnie dwoma sposobami. Tak więc, w tym przypadku 5 bpsz połączył w jedną całość dwa sposoby realizacji

x/ Zob. rys. 4.1. A, A', B.

xx/ Zob. rys. 4.1. C.

zadań. Dowódca 5 bpsz zdecydował jednocześnie atakować przeciwnika na drogach marszu oraz organizować obronę zajętego rejonu. Przykład przyjętego sposobu prowadzenia walki przez 5 bpsz nie wyklucza istnienia wymienionych dwóch sposobów w jednorodnym wydaniu.

Prowadzenie działań w sposób zaczepny jako pierwsze może być podjęte w przypadku, gdy czas na wykonanie zadań przez bdsz oraz jego siły pozwoli na taką kolejność. Tym sposobem będzie realizowane takie zadanie bdsz, polegające tylko i wyłącznie na zniszczeniu /rozbiciu, dezorganizacji/ określonych obiektów w wyznaczonym rejonie. Zakres działań obronnych /organizowanej obrony/ rejonu w tym przypadku może ograniczyć się jedynie do ochrony /ubezpieczeń/ lądowisk bazowania śmigłowców bdsz.

W zależności zaś od odległości między poszczególnymi obiektami przeciwnika, od przyjętej kolejności i sposobu ich niszczenia /zwalczania/ bdsz może zmieniać swoje położenie całością sił lub częściami. Batalion także w tym przypadku może wykonywać kolejne ataki z jednego lub więcej rejonów bazowania^{x/}. Każdy z przyjętych wariantów musi być jednak podyktowany zachowaniem skrytości działań, zapewnieniem bezpieczeństwa działań, a zwłaszcza bezpieczeństwem przebywania wojsk w rejonach bazowania.

Analizując zadania, jakie stawia się wojskom desantowo-szturmowym /w ćwiczeniach/, można stwierdzić, że większość jest

x/ Rejon bazowania - to rejon czasowego ześrodkowania wojsk w głębi ugrupowania nieprzyjaciela.

zbliżona do przytaczanego zadania 5 bpsz. Za podstawę wyboru rejonu działań bdsz służy gęstość występowania w nim obiektów przeciwnika w połączeniu z terenem decydującym o tempie nacierających wojsk. Takie wykorzystanie bdsz spełniać ma dwie funkcje jednocześnie. Jedną - niszczącą /zwalczającą/ obiekty nieprzyjaciela, wyręczając lub uzupełniając ogniowe oddziaływanie posiadanych środków ogniowych. Drugą - obronną, polegającą na występowaniu w roli desantu powietrznego, którego głównym celem jest utrzymanie określonego rejonu do czasu podejścia sił głównych. Analiza ćwiczeń w Wojsku Polskim nie pozwoliła także na odnalezienie przykładu użycia bdsz tylko i wyłącznie do spełnienia jednej samodzielnie występującej funkcji /zadania/, tzn. wyłącznie niszczącej lub wyłącznie obronnej. Nie ma też przykładu, aby działania desantowo-szturmowe zaplanowano tylko i wyłącznie do wykonania np. funkcji niszczącej, po wykonaniu której bdsz powracałyby w rejon wojsk własnych. Przesłanek tego rodzaju tendencji w stawianych zadaniach można dopatrywać się jedynie we wszelkiego rodzaju wypadach, napadach organizowanych znacznie mniejszymi siłami^{x/}. Na planowanie tak rozumianych działań desantowo-szturmowych w znacznym stopniu rzutuje analiza materiałowo-techniczno-organizacyjnego wysiłku, jaki się ponosi w organizowaniu tych działań.

Kolejnym zadaniem w działaniach desantowo-szturmowych będzie zadanie rozpatrywane jako drugi przypadek, tj. obronny^{xx/}.

x/ Takie zadania wykonywały pododdziały bdsz /zorganizowanego na bazie 10 bpd/ w ćwiczeniu instruktorskim WOW prowadzonym w lutym 1989 r.

xx/ Patrz rys. 4.1. C.

Polega ono na opanowaniu w pierwszej kolejności określonego /ważnego/ rejonu /rubieży, obiektu itp./. Po zorganizowaniu w tym rejonie obrony, kolejnym zadaniem jest wykonanie uderzeń /szturmów/ na obiekty nieprzyjaciela. Aby spełnić wymogi tego sposobu działań, należy opanować odpowiednio dogodny do tego celu obszar terenu. Obszar ten powinien stanowić dogodną bazę dla sił bdsz, zapewniającą im bytowanie przez dłuższy okres czasu /1-1,5 doby/. Wybór takiego rejonu powinien spełniać wiele wymogów. Pod uwagę powinny być wzięte możliwości wykorzystania śmigłowców /PZSz/ oraz innego sprzętu, jak np. BWD, moździerzy itp. W rejonie tym powinna istnieć możliwość odtwarzania zdolności bojowej bdsz. Tak prowadzone działania upodobnią się w pewnym sensie do działań partyzanckich prowadzonych przy pomocy najnowszej techniki bojowej - na śmigłowcach. W tego rodzaju działaniach bdsz będzie wykonywał bardzo niebezpieczne dla nieprzyjaciela uderzenia. Stopień niebezpieczeństwa dla nieprzyjaciela w tak prowadzonych działaniach wzrasta wraz z niemożliwością wykorzystania jego sił do walki z bdsz. Działania takie jak wykazują badania mogą być prowadzone, ale tylko w nielicznych okolicznościach, gdy zostaną stworzone ku temu odpowiednie warunki na polu walki. Wydaje się jednak, że na współczesnym polu walki mogą takie warunki wystąpić, chociaż w ograniczonym wymiarze czasowym.

Z analiz wyników badań wynika, że bdsz bardzo często będzie otrzymywał zadania w celu opanowania i utrzymania określonego rejonu /obektu/ do czasu podejścia sił walczących od czoła /OW, OR itp./. Zadania te typowe dla dotychczasowych desantów powietrznych /spadochronowych i taktycznych desantów śmigłowcowych/ realizowane były prowadzeniem walki obronnej tradycyjnymi sposobami. W przypadku użycia bdsz dotychczasowy sposób prowa-

dzenia walki powinien ulec istotnym zmianom. Zadanie utrzymania takiego rejonu bdsz będzie realizował w sposób zaczepny, polegający na wykonywaniu uprzedzających uderzeń na wojska przeciwnika, zbliżające się do bronionego rejonu. Uderzenia te będą miały na celu rozbicie, dezorganizację lub opóźnienie maszerujących kolumn wojsk. Wykonywane będą na dalekich podejściach do obiektu obrony od 15 do 25 km. Podobny sposób prowadzenia działań po lądowaniu przyjął dowódca 30 DPD w przytaczanym już ćwiczeniu nr 308/S. W celu zabezpieczenia i osłony głównej rubieży obronnej /przyczółki na WEZERZE/ przed uderzeniem nieprzyjaciela, część sił wyposażonych w BWD skierowano do prowadzenia działań rajdowych w rejonach na głębokości 20-25 km od bronionych przyczółków. Tak przyjęty sposób obrony rejonu zapewnił dowódcy 30 DPD skuteczne jego utrzymanie w wyznaczonym czasie. Wyposażone w BWD wojska 30 DPD mogły jednocześnie skutecznie prowadzić działania obronno-opóźniające, organizując obronę na kolejnych rubieżach i działania dezorganizujące ruchy wojsk nieprzyjaciela, wykonując rajdy na tyłach jego maszerujących kolumn.

4.1.2. Sposoby wykonywania zadań przez batalion desantowo-szturmowy podczas prowadzenia rajdu kierunkowego.

Badania ćwiczeń dowódczo-sztabowych i z wojskami wykazały, że obiekty przeciwnika, stanowiące treść zadań bdsz w rajdzie kierunkowym, będą ułożone /rozmieszczone/ w logicznym ciągu jeden za drugim. W rajdzie kierunkowym postępującym^{x/} obiekty prze-

x/ Patrz rys. 2a załącznik 41.

ciwnika będą opanowywane lub niszczone zgodnie z kierunkiem natarcia wojsk lądowych armii. Do ważnych obiektów przeciwnika, które będą przedmiotem działań bdsz w rajdzie kierunkowym można zaliczyć:

- wycofujące się kolumny wojsk przeciwnika;
- wojska drugorzutowe, wyznaczone do zajęcia kolejnej rubieży obronnej;
- siły i środki przeciwnika, wyznaczone do rozbudowy kolejnych rubieży obronnych;
- przygotowane obiekty, rubieże /pasy/ do niszczeń;
- wojska odtwarzające zdolność bojową w rejonach ześrodkowania;
- inne ważne obiekty.

Wymienione obiekty przeciwnika podano, jako te, które najczęściej będą stały na przeszkodzie utrzymania przez armię wysokiego tempa natarcia. Nie tracą na swej aktualności obiekty typu: środki napadu jądrowego; broń masowego rażenia; broń precyzyjna; stanowiska i węzły dowodzenia oraz śmigłowce na lotniskach i inne.

Głównym celem działań desantowo-szturmowych w rajdach kierunkowych postępujących jest stworzenie dogodnych warunków do rozwijania natarcia /pościgu/ na jednym, wybranym spośród innych, kierunku. Dlatego też, aby zapewnić skuteczną /dużą/ swobodę działań wojskom "podążającym" /nacierającym/ w ślad za bdsz, należy usuwać największe z możliwych przeszkód, jakimi dla nich najczęściej będą odwody /wojska/ przeciwnika, broniące kolejnych rubieży obronnych.

W armii tego rodzaju zadania realizują bdsz. Będą one wykonywane z chwilą przejścia wojsk armii do pościgu, po przełamaniu obrony

przeciwnika. Batalion ten prowadząc działania rajdowe w kierunku zgodnym z kierunkiem prowadzonego pościgu może zwalczać takie obiekty /elementy ugrupowania bojowego/ przeciwnika, które będą utrudniać pościg. Do obiektów tych można zaliczyć:

- wojska wycofujące się za naturalne przeszkody /rzeki/ dla zorganizowania tam obrony;
- wojska stanowiące odwód przeciwnika, zmierzające do wzmocnienia kolejnej rubieży obronnej;
- stanowiska dowodzenia nieprzyjaciela, kierujące wojskami broniącymi kolejnych rubieży;
- śmigłowce bojowe na lotniskach lub ich czołówki zaopatrzenia w paliwo;
- itp.

W badaniach nad tym sposobem rajdu przyjęto usytuowanie /położenie/ obiektów wojsk przeciwnika zgodnie z obowiązującymi zasadami ich rozmieszczenia w ugrupowaniu operacyjnym. Stąd założono taką kolejność zwalczania jego obiektów, która zapewnia wysokie tempo pościgu wojsk armii.

Są to zatem następujące obiekty:

1. Wycofujące się na kolejną rubież obrony wojska przeciwnika;
2. Odwód przeciwnika.
3. SD.
4. Śmigłowce bojowe na lotnisku /cysterny MPS/.

Zwalczanie tych obiektów może odbywać się również wg innej kolejności. Na przykład SD stanowiące "mózg" poczynąń broniącego się przeciwnika, ustawia go jako obiekt pierwszej kolejności rażenia /niszczenia/. Niekiedy jednak większym zagrożeniem dla

ścigających wojsk armii będą wojska, które przystąpiły do zajmowania kolejnych rubieży obrony. Pokonanie tej właśnie rubieży obrony przez wojska prowadzące pościg przesunęło kolejność znaczenia SD, na drugie w kolejności miejsce. Wynika z tego, że o kolejności zwalczania obiektów przeciwnika decyduje przede wszystkim rola /funkcja/ obiektu, jaką on spełnia w aspekcie całości prowadzonej walki przez przeciwnika w określonym przedziale czasu /momencie/ jej trwania. Niniejsze rozważania zilustrowano w załączniku 42. Z oceny wynika bowiem, że początkowo najważniejszym obiektem, z punktu widzenia utrzymania tempa pościgu, jest przeciwnik dążący do opanowania mostu na rzece /rys. 1, zał. 42/. Jego rozbicie i uchwycenie przeprawy zapewni uzyskanie przewagi nad przeciwnikiem. Pokonanie rzeki, bez potrzeby forsowania /budowy przepraw/, zezwala śmigającym wojskom armii na utrzymywanie wymaganego tempa pościgu.

Następnym obiektem, najbardziej zagrażającym wojskom prowadzącym pościg, jest odwód nieprzyjaciela przegrupowujący się z zamiarem zajęcia obrony za rzeką /rys. 2, zał. 42/. Zdezorganizowanie jego przegrupowania, zadanie mu strat jest w tej sytuacji czynnikiem najważniejszym. Realizacja tego zadania jest ważniejsza, niż np. zniszczenie WSD KA, które kieruje poczynaniami tego odwodu.

W kolejnej sytuacji /rys. 3, zał. 42/ WSD KA stanowi istotnie ważny obiekt, który kieruje /dowodzi/ walką obronną wojsk przeciwnika na zachodnim brzegu rzeki. Jego zniszczenie zdezorganizuje działania obronne wojsk przeciwnika. W następnej kolejności obiektem ataku będą są śmigłowce bojowe przeciwnika,

które przybyły w rejon prowadzonych działań /rys. 4, zał. 42/. Śmigłowce te jako najbardziej manewrowe środki przeciwpancerne stanowią istotne zagrożenie dla wojsk prowadzących pościg. Stąd są kolejnym obiektem uderzenia bdsz.

Warto jeszcze zwrócić uwagę na rozwiązanie prowadzenia rajdu kierunkowego postępującego w ćwiczeniu nr 308 przyjęte przez jedną z grup słuchaczy na III kursie Wydziału Wojsk Lądowych ASG WP^{x/}. Wypracowując decyzję o użyciu 5 bpsz grupa słuchaczy określiła dla niego następującą kolejność realizacji zadań:

1. Zniszczenie SD dywizji.
2. Zniszczenie przegrupowującej się artylerii /ok. 1-2 da/.
3. Zniszczenie pododdziałów broniących przepraw, uchwycenie przyczółków na WEZERZE i utrzymanie ich do czasu podejścia wojsk własnych oraz połączenie się z nimi.

Zadania w tej kolejności 5 bpsz realizował wzdłuż trasy przelotu do rejonu wykonania głównego zadania. Tego typu zadania może wykonywać bdsz w trakcie przelotu do zasadniczego rejonu działania. W ten sposób wyzyskuje się większy efekt wysiłku włożonego dla zapewnienia warunków przystąpienia bdsz do działań.

Kolejnym przykładem, tak prowadzonych działań desantowo-szturmowych, jest jedna z koncepcji wykorzystania oddziałów desantowo-szturmowych przyjęta w ćwiczeniu pk. "IATO-84". Przewidywała ona, między innymi, użycie PDSz /R/ do samodzielnego prowadzenia działań desantowo-szturmowych na jednym kierunku.

x/ Autor prowadził zajęcia w ćwiczeniu nr 308 ze słuchaczami III KWVL.

Wysadzenie sił BDSz /R/ zaplanowano w rejonie na zachód od KOGE, skąd miała ona prowadzić działania desantowo-szturmowe w kierunku HELSIGER. W ślad za jej działaniami planowano rozwijać natarcie sił lądowych, oceniając, że w ten sposób zapewni się wysokie tempo natarcia.

Wypada też podkreślić nieco inny sposób działań przyjęty w rajdzie kierunkowym wycofującym^{x/}. Podstawą przyjęcia tego sposobu działań rajdowych był ograniczony czas, wyznaczony na zniszczenie bardzo ważnego obiektu przeciwnika rozmieszczonego głęboko w jego ugrupowaniu. Jak z tego wynika ograniczony limit czasu zmusił poniekąd do podjęcia decyzji o zniszczeniu w pierwszej kolejności obiektu najważniejszego. Dopiero w następnej kolejności będzie można niszczyć kolejne obiekty, lecz już w działaniach powrotnych, a więc działaniach przeciwnych do kierunku prowadzonego natarcia. Końcowym etapem tych działań może być uchwycenie i utrzymanie do czasu podejścia nacierających wojsk ważnego rejonu /obektu/. W ten sposób nastąpi połączenie sił bdsz z wojskami własnymi. Przykład takich działań bdsz w operacji desantowej w celu uchwycenia odcinków lądowania ilustruje załącznik 43. Przedstawiono w nim kolejność zwalczania obiektów przeciwnika w rajdzie kierunkowym wycofującym. W tym przypadku za najbardziej groźny i niebezpieczny obiekt dla wojsk zespołu sił lądowania uznano odwody przeciwnika /rys. 1, załącznik 43/. Przeciwnik, broniący wybrzeża, może użyć odwodów w czasie walki o uchwycenie odcinka lądowania i w ten sposób uniemożliwić desantowanie bdsz.

x/ Patrz rys. 2b, załącznik 41.

Taka ocena wynika z badań zasad organizacji obrony wybrzeża przez odwody nieprzyjaciela. Z reguły będą one rozmieszczone głębiej. Pozostałe, także ważne obiekty przeciwnika, będą rozmieszczone bliżej odcinka desantowania. Do nich można zaliczyć elementy tyłowego /logistycznego/ zaopatrzenia, artylerię, czy wreszcie SD lub nawet wojska broniące brzegu itp. Układ rozmieszczenia tych obiektów oraz ich ważność z punktu widzenia wojsk, rozpoczynających desantowanie, sugerują o przyjęciu następującej kolejności zwalczania ich przez bdsz:

1. Odwód przeciwnika.
2. Środki tyłowego zaopatrzenia /amunicja/.
3. Artyleria na SO.
4. Pododdziały bezpośrednio walczące.

Taka kolejność zwalczania obiektów nieprzyjaciela przez bdsz, zsynchronizowana z działaniami desantu morskiego umożliwi wojskom desantu wykonanie zadania zasadniczego, tzn. uchwycenie odcinka desantowania. Innym przykładem podobnego sposobu działania bdsz może być wykorzystanie go w celu umożliwienia realizacji zadań przez takie elementy ugrupowania bojowego, jak np. OW. W załączniku 43 rys. 2 przedstawiono kolejność zwalczania obiektów przez bdsz na kierunku działania OW. W tym przypadku bdsz stwarza OW sprzyjające warunki uchwycenia przepraw na rzece. W celu wykonania tego zadania, bdsz w działaniach rajdowych przeciwnych do kierunku rozwijanego natarcia /działania OW/, powinien kolejno zwalczać: odwody przeciwnika, jego SD oraz wojska bezpośrednio broniące przeszkody wodnej.

W specyficznych sytuacjach pola walki może zaistnieć naturalna potrzeba prowadzenia działań desantowo-szturmowych przez

bdsz sposobem rajdu kierunkowego poprzecznego.^{x/}

Taka konieczność będzie występowała np. z chwilą zbliżania się wojsk na szerokim froncie do przeszkód terenowych /rzeki, kanały, pasma gór itp./ i w przypadku zdobywania wysp morskich, albo konieczności pokonywania pasów zapór pól jądrowych itp. Każdorazowo taka sytuacja operacyjno-taktyczna zmuszać będzie wojska lądowe /armie/ do wykorzystania bdsz w celu ułatwienia im prowadzenia natarcia od czoła przede wszystkim w sytuacjach dla nich trudnych. Takie sytuacje będą często miały miejsce wówczas, gdy za pasami /rubieżami/ przeszkód zostanie organizowana /przygotowana/ obrona przez wojska przeciwnika, a opanowanie tych zapór od czoła wymaga dużego wysiłku i czasu. W tym przypadku działanie bdsz sposobem rajdu kierunkowego poprzecznego /wzdłuż przeszkody/ powinno umożliwić przedostanie się części wojsk poza tę przeszkodę /zapory/ jednocześnie na szerokim froncie. Takie działanie zapewni szybkie pokonanie przeszkody /zapór/ i utrzymanie wymaganego tempa natarcia. Zasadność tej tezy może budzić wiele wątpliwości i sugerować, że zadanie to mogą wykonać TDP, wysadzane przez nacierające związki taktyczne w czasie podchodzenia do tego rodzaju przeszkód. Z oceny możliwości wykonania tego /praktycznie/ zadania wynika, że jest to przedsięwzięcie mało realne. Zakładając bowiem rozwijanie natarcia w miarę w równym tempie oraz równoczesne podchodzenie do tego rodzaju przeszkód /bronionych rubieży/ wojsk armii istniałaby potrzeba niemal równoczesnego wysadzenia 2-4 taktycznych

x/ Patrz rys. 2c załącznik 41.

desantów powietrznych /TDP/. A to z kolei jest niewykonalne. Wiąże się mianowicie z koniecznością dysponowania w krótkim czasie przez wojska armii dwoma-czterema p/1 lotnictwa transportowego wojsk lądowych. Trudności te potwierdzają liczne ćwiczenia w wojskach oraz w ASG WP. Ocenę możliwości przedstawiono w oparciu o ćwiczenie główne nr 302 pt. Operacja zaczepna armii. W ćwiczeniu tym istniał problem pokonania z marszu przez wojska nacierającej 5 armii rz. WEZERY. Możliwości armii dysponowania lotnictwem transportowym zezwoliły jej na zorganizowanie wysadzenia tylko dwóch TDP, jednak w dużych odstępach czasowych /pierwszy o 22.00 24.9. i drugi o 4.00 25.9./, przy tym z dużymi trudnościami wykonania przez nie postawionych im zadań. Wojska armii forsowały rz. WEZERĘ w rejonach trzech utrzymywanych przyczółków /jeden przyczółek był już wcześniej opanowany przez wojska OGM/. Tego typu zadanie /ułatwienie w uchwyceniu przyczółków/ mógł wykonać z powodzeniem bdsz, którego zadanie zsynchronizowane byłoby z działaniem, nawet niewielkich oddziałów wydzielonych /w sile bp lub bcz/. Także wtedy byłby jeszcze jeden problem łatwiej rozwiązany, a dotyczący zabezpieczenia i związanego z nim wysiłku przelotu każdego z desantów. W przypadku użycia bdsz istniałaby potrzeba organizowania tylko jednego typu takiego przedsięwzięcia.

Warto podkreślić, że decyzje o takim użyciu bdsz w działaniach rajdowych, kierunkowo poprzecznych /prostopadłych/, podejmowali słuchacze III KWWL w ćwiczeniu nr 308. Z chwilą zbliżania się sił OGM armii do rz. WEZERY zdecydowali oni, będący w rejonie pld. NIENBURG 5 bpsz, wykorzystać do uchwycenia przepraw na pln. od NIENBURG. W tym celu, w pierwszej kolejności część sił tego bpsz przerzucono śmigłowcami w rejon zaplanowanych prze-

praw, a część sił drogą lądową. W połączeniu działania te stanowiły rajd kierunkowy poprzeczny.

W czasie prowadzenia operacji zaczepnej na kierunku nadmorskim we współczesnych warunkach znajdzie konieczność opanowywania różnego rodzaju obiektów, mających większe lub mniejsze znaczenie dla obu stron walczących. Wywierać jednak one mogą istotny wpływ na całokształt operacji, bitwy lub walki. W rejonie wybrzeża morskiego znajduje się bowiem, zawsze wiele obiektów, których opanowanie i utrzymanie będzie miało wpływ na ułatwienie wojskom własnym prowadzenia działań i jednocześnie utrudnienie takich działań wojskom przeciwnika. W tym też celu, do takich zadań powinien być przygotowany i przeszkolony bdsz.

W czasie prowadzenia operacji na nadmorskim kierunku operacyjnym wystąpi też konieczność opanowania i utrzymania odcinków wybrzeża morskiego, jak i rozbicia wojsk przeciwnika na wyspach w pobliżu wybrzeża. Podyktowane to będzie potrzebą uniemożliwienia przeciwnikowi oddziaływania ogniowego na skrzydła prowadzącej operację zaczepną armii, jak również wysadzania na jej tyłach desantów /powietrzno-morskich/. Zdobycie przybrzeżnych wysp to także stworzenie warunków swobodnego manewrowania przez cieśniny okrętami własnej floty, wspierającej np. walkę wojsk lądowych wzdłuż wybrzeża. Bdsz takie zadania będzie realizował najczęściej wspólnie ze związkami taktycznymi, prowadzącymi natarcie w kierunku wybrzeża oraz wzdłuż wybrzeża, jak również z jednostkami desantu morskiego. Działania rajdowe bdsz będą wykorzystywane zarówno w przypadku opanowywania wybrzeża morskiego przez związki taktyczne prowadzące natarcie na lądzie, jak i przez oddziały desantu morskiego, wykonujące uderzenie od strony

morza. W pierwszym przypadku mamy do czynienia z działaniami, których celem będzie opanowanie ważnych obiektów na wybrzeżu w celu niedopuszczenia do wykonania desantu morskiego przez nieprzyjaciela, bądź zamknięcie mu odwrotu drogą morską.

W drugim przypadku celem działań może być np. okrążenie zgrupowań nieprzyjaciela poprzez wykonanie częścią sił armii manewru okrążającego od strony morza^{x/}.

Użycie bdsz w celu zdobycia lub zniszczenia obiektów przeciwnika w operacji zaczepnej armii na kierunku nadmorskim za każdym razem będzie miało duży wpływ, a nieraz i decydujący o jej powodzeniu.

Problem opanowywania wysp szczególnie uwidoczni się podczas prowadzenia działań na jutlandzkim kierunku operacyjnym.

Wiele wniosków z działań, prowadzonych na tym kierunku dostarczają ćwiczenia prowadzone w ramach powietrzno-morskich operacji desantowych. Do nich zaliczyć można ćwiczenia pk. "LATO-82", "SOJUZ-83", "LATO-84", czy też ćwiczenia prowadzone do 1988 r. ze słuchaczami III KWVL w ASG WP nt. "Powietrzno-morska operacja desantowa".

W ćwiczeniu pk. "LATO-84" rozpatrywano użycie bdsz ze składu BDSz /R/, jako konieczne do zniszczenia artylerii przeciwnika, rozmieszczonej na SO wzdłuż odcinka wybrzeża, który planowano opanować. Zadanie tego bdsz polegało na prowadzeniu działań desantowo-szturmowych wzdłuż wybrzeża morskiego i niszczeniu

x/ Omawiane przykłady wykorzystania bdsz na kierunku nadmorskim przedstawiono w załączniku 44.

artylerii przeciwnika. Badania wykazały, że prowadzenie rajdu kierunkowego poprzecznego może być realizowane całością sił bdsz w jednym kierunku lub częściami w jednym lub w dwóch kierunkach^{x/}. Prowadzenie działań desantowo-szturmowych przez bdsz jednocześnie całością sił w jednym kierunku będzie wynikało z konieczności uzyskania wymaganej przewagi w walce z siłami broniącymi obiektów. Idea takiego rajdu polega na jednoczesnym wykonaniu szturmów /ataku/ całością sił bdsz, kolejno na poszczególne obiekty^{xx/}. Jeśli natomiast nie zachodzi konieczność użycia całości sił bdsz do zwalczania każdego obiektu oddzielnie wtedy zadanie to można realizować częściami sił bdsz, jednocześnie atakujące dwa lub więcej obiektów, wykonując rajd w jednym kierunku. Wariant takiego rajdu przedstawia rys. 2 załącznik 45.

Przedstawione sposoby mogą być przemiennie stosowane, a uzależnione to będzie jedynie wielkością i układem obiektów przeciwnika. Wynika z tego, że bdsz może jeden obiekt niszczyć całością swoich sił jednocześnie oraz np. dwa-trzy kolejne obiekty niszczyć albo częściami swoich sił /np. oddzielnie LZSz i PZSz itp./, albo całością sił jednocześnie.

Taki sposób działania możemy nazwać rajdem jednokierunkowym poprzecznym mieszanym /kombinowanym/^{xxx/}.

Prowadzenie rajdu częściami sił bdsz w dwóch kierunkach przedstawiają kolejne rysunki w załączniku 45. Na rys. 3 przedstawiono rajd rozbieżny /odśrodkowy/, który cechuje

x/ Sposoby te zilustrowano w załączniku 45.

xx/ Patrz rys. 1 załącznik 45.

xxx/ Patrz rys. 2 załącznik 45.

zapoczątkowanie /rozpoczęcie/ działań desantowo-szturmowych z jednego, wspólnego dla sił bdsz rejonu /punktu/. Wspólny "punkt" wyjściowy do działań rozmieszczony jest pomiędzy /pośrodku/ obiektami przeciwnika, przeznaczonymi do zniszczenia przez bdsz. Z tego właśnie rejonu jedna część sił bdsz przystępuje do rajdu w jednym kierunku, a druga część w drugim kierunku. Przeciwnieństwem tego sposobu jest prowadzenie rajdu częściami sił bdsz w dwóch kierunkach zbieżnych^{x/}. W tym sposobie rajdu bdsz rozpoczyna działania z dwóch punktów wyjściowych, rozmieszczonych na skraju obiektów przeciwnika, będących celem działania.

Tego rodzaju działania rajdowe na tyłach przeciwnika były prowadzone w ramach operacji przeciwpartyzanckich w Wietnamie przez Amerykanów.

Operacja pk. "Hickory" /18-27.5.1967 r./^{xx/} miała charakter kombinowany, polegający na powiązaniu natarcia na lądzie z wysadzeniem desantu morskiego i desantu powietrznego /śmigłowcowego/. Celem tych działań było zniszczenie zgrupowania partyzanckiego /ok. 6000 żołnierzy/^{xxx/}. W operacji tej /uczestniczyło ok. 15000 żołnierzy/ zaangażowano:

- osiem bpm amerykańskich;
- cztery bpd południowo-wietnamskie;
- cztery bp południowo-wietnamskie;
- cztery kcz;
- dwie kompanie transporterów opancerzonych;

x/ Patrz rys. 4 załącznik 45.

xx/ Płk A. WOLNY. wyd. cyt., s. 462.

xxx/ Patrz załącznik 47.

- grupę okrętów wojennych;

- lotnictwo taktyczne.

Z sił tych utworzono następujące zgrupowania:

- lądowe, w składzie ok. 14 batalionów, którego zadaniem było nacierając wzdłuż drogi nr 1 w kierunku rzeki BEN HAI, we współdziałaniu z desantem śmigłowcowym i morskim rozbić zasadnicze siły partyzantów;

- desant morski, w składzie bpm, wzmocniony czołgami i artylerią, którego zadaniem było uderzeniem wzdłuż rzeki BEN HAI rozbić siły partyzanckie na tyłach jego zgrupowania i połączyć się z desantem śmigłowcowym;

- desant śmigłowcowy w składzie dwóch batalionów, którego zadaniem było prowadzenie działań rajdowych wzdłuż rzeki BEN HAI na tyłach sił partyzanckich.

Prowadzone działania bojowe desantu śmigłowcowego miały charakter rajdu kierunkowego rozbieżnego. Część sił desantu śmigłowcowego po wylądowaniu prowadziła działania rajdowe w kierunku wybrzeża na "spotkanie" z desantami morskimi. Druga zaś część wykonywała rajd w górę biegu rzeki BEN HAI z ostatecznym zadaniem zniszczenia artylerii na SO w CON THIEN.

4.1.3. Sposoby wykonywania zadań przez batalion desantowo-szturmowy podczas prowadzenia rajdu wahadłowego.

Istotą rajdu wahadłowego jest powtórne wykonywanie uderzeń na obiekty przeciwnika rozmieszczone w tych samych rejonach lub w ich pobliżu. Sposób ten polega na niszczeniu powtórnie tych samych obiektów lub innych, rozmieszczonych w rejonach, będących już uprzednio rejonami działań bdsz. Trasa przelotu bdsz, pomiędzy kolejnymi uderzeniami na obiekty przeciwnika,

przyjmuje odcinki, jakie wykreśla ruch wahadła. Zastosowanie tego sposobu wymaga spełnienia określonych uwarunkowań. Dotyczą one celu i zadania, jaki został postawiony przed bdsz, charakteru obiektów przeciwnika, rejonu działania /rozmieszczenia obiektów w tym rejonie/ oraz innych, jak np.: skład bdsz, pora roku, doby, itp.

Ocenia się, że sposób ten może być stosowany w przypadku, gdy bdsz nie będzie posiadał realnych możliwości wykonania zadania poprzez wykonanie jednorazowego szturm /ataku/. Może to wynikać z wielkości składu sił i środków przeciwnika przeważających siły bdsz, które okażą się nie wystarczające do wykonania tego zadania jednym uderzeniem. Może także wynikać z charakteru sił i środków przeciwnika i sposobu ich rozmieszczenia. Tam też koniecznym będzie wykonywanie rajdów całością sił bdsz z jednego miejsca na drugie w rejon, gdzie będą rozmieszczone elementy tego samego obiektu ataku.

Ponowne uderzenia na te same obiekty lub obiekty w tych samych rejonach wykonywane będą w celu np. uniemożliwienia nieprzyjacielowi odtworzenia zdolności bojowej utraconej w wyniku poprzedniego uderzenia. Albo w wyniku potrzeby /opłacalności/ wykonania doraźnego /chwilowego/, zaskakującego ataku na inny obiekt w tym rejonie.

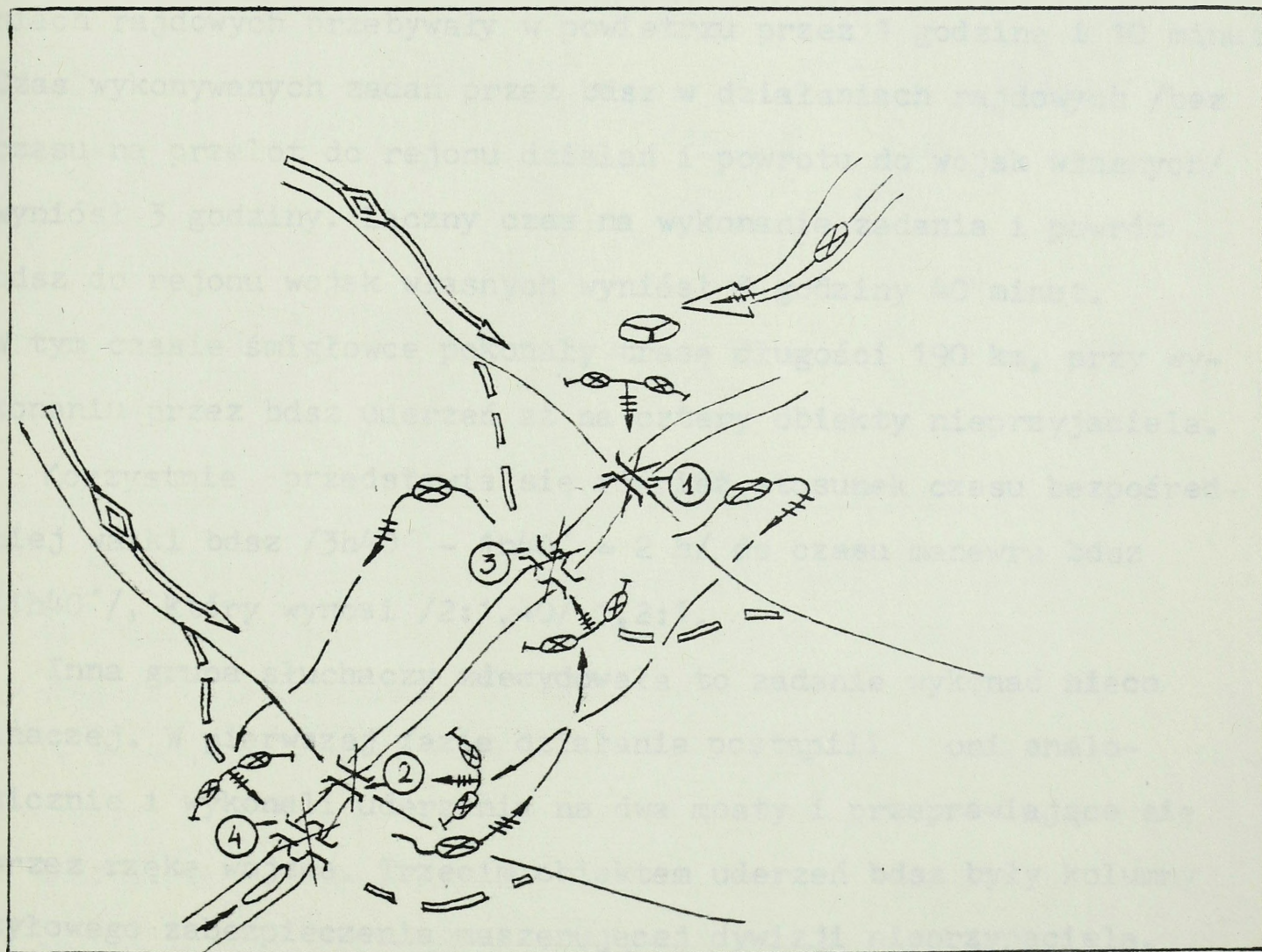
Ten sposób działania stosowali słuchacze III KWWL ASG WP na zajęciach grupowych ze sztuki operacyjnej. W zajęciu tym rozwiązywano problem wykonania zadania bojowego przez bps, które polegało na częściowym rozbiciu maszerującej dywizji przeciwnika, opóźnieniu jej marszu i utrudnieniu pokonania

przeprawy wodnej. Jednocześnie zadaniem bpsz było ułatwienie prowadzenia działań rajdowych OGM armii.

Słuchacze występujący w roli dowódcy bpsz zdecydowali uderzać na maszerujące kolumny wojsk przeciwnika całością sił dwukrotnie w tych samych rejonach. Obrazuje to rysunek 4.2.

Rys. 4.2.

Sposób wykonania rajdu wahadłowego

Pierwsze uderzenia zaplanowali oni wykonać jednocześnie na maszerujące wojska i na mosty na rzece /pierwsze uderzenie na kolumnę wojsk i na most na jednej drodze mar-

szu. Drugie uderzenie analogicznie - w rejonie drugiej drogi. W wyniku tak zaplanowanych uderzeń nieprzyjaciel poniósł straty w siłach i środkach oraz tracił przeprawę, co powodowało opóźnienie marszu i konieczność budowy nowych mostów. Kolejne uderzenia zdecydowano wykonać bezpośrednio po wybudowaniu przez nieprzyjaciela nowych przepraw w sposób podobny i w tym samym celu. Tak więc obiekty ataku w trakcie wykonywania tych zadań dwukrotnie się powtórzyły.

Warto przedstawić kalkulacje czasowe wykorzystania śmigłowców transportowych i bojowych, które tylko w samych działaniach rajdowych przebywały w powietrzu przez 1 godzinę i 10 minut. Czas wykonywanych zadań przez bdsz w działaniach rajdowych /bez czasu na przelot do rejonu działań i powrotu do wojsk własnych/ wyniósł 3 godziny. Łączny czas na wykonanie zadania i powrót bdsz do rejonu wojsk własnych wyniósł 3 godziny 40 minut.

W tym czasie śmigłowce pokonały trasę długości 190 km, przy wykonaniu przez bdsz uderzeń aż na cztery obiekty nieprzyjaciela.

Korzystnie przedstawia się również stosunek czasu bezpośredniej walki bdsz /3h40' - 1h40' = 2 h/ do czasu manewru bdsz /1h40'/, który wynosi /2:1.40/ 1,2:1.

Inna grupa słuchaczy zdecydowała to zadanie wykonać nieco inaczej. W pierwszej fazie działania postąpili oni analogicznie i wykonali uderzenia na dwa mosty i przeprowadzające się przez rzekę wojska. Trzecim obiektem uderzeń bdsz były kolumny tyłowego zabezpieczenia maszerującej dywizji nieprzyjaciela. Oceniono, że takie użycie bdsz w wystarczający sposób opóźni wykorzystanie przez nieprzyjaciela tej dywizji. Następnym obiektem dla działania bdsz określono rejon przepraw, zajmowany przez nieprzyjaciela, który po jego opanowaniu mógł przyspieszyć

przez wysłanie ich na lądowiska w ugrupowaniu wojsk własnych, z chwilą zaistnienia groźby ich porażenia. W tym przypadku powrót śmigłowców do LZSz nastąpiłby z chwilą połączenia się LZSz z siłami OGM armii. W ten sposób planowano kontynuować działania desantowo-szturmowe, wykorzystując bdsz drugi raz w ciągu doby walki, na kierunku działania OGM /z chwilą powrotu śmigłowców ze środkami zaopatrzenia i po odtworzeniu przez nie zdolności bojowej/.

WNIOSKI:

1. Wybór sposobu prowadzenia działań desantowo-szturmowych przez bdsz uwarunkowany będzie czynnikami:
 - a/ czasem prowadzenia działań przez bdsz;
 - b/ charakterem obiektu /jego wielkość i skład/;
 - c/ zadaniem, jakie otrzyma bdsz;
 - d/ warunkami terenowymi, w których prowadzone będą działania;
 - e/ składem bdsz.
2. Typowym działaniem bojowym dla bdsz będzie działanie o charakterze rajdowym.
3. W prowadzonych przez bdsz działaniach rajdowych można wyodrębnić następujące rodzaje:
 - rajd w rejonie;
 - rajd kierunkowy /postępujący, wycofujący, poprzeczny/;
 - rajd wahadkowy.
4. Śmigłowce bojowe stanowią odrębny element ugrupowania bojowego bdsz, tworzący PZSz. Wykorzystywany on będzie w działaniach bojowych bdsz w krótkich, lecz ważnych okresach walki. Jego wykorzystywanie może być podobne, jak wykorzystuje się artylerię, tzn. na zasadzie zapotrzebowania /wezwania/ z pola walki.

5. Prowadzenie działań desantowo-szturmowych sposobem rajdu w rejonie i rajdu wahadłowego ma przede wszystkim na celu izolowanie wojsk przeciwnika. Natomiast działania desantowo-szturmowe sposobem rajdu kierunkowego najbardziej celowo będzie prowadzić podczas realizacji zadań związanych z utrzymywaniem wysokiego tempa natarcia wojsk lądowych.
6. Analiza wielu ćwiczeń dowódczo-sztabowych, z wojskami i w ASG WP wskazuje, że końcowym etapem działań bdsz będzie najczęściej utrzymanie określonego rejonu do czasu połączenia się z wojskami własnymi.
7. Batalion desantowo-szturmowy, z zasady wykorzystywany będzie najczęściej na kierunku działania oddziałów wydzielonych /oddziałów rajdowych/.
8. Możliwości bojowe bdsz zezwalają mu na dwukrotny jego udział w działaniach desantowo-szturmowych w ciągu doby walki.
9. W przypadku dysponowania przez bdsz BWD /BWP/ najefektywniej będzie wykorzystać je w działaniach prowadzonych w dłuższym wymiarze czasu w określonym rejonie /np. rajd w rejonie/, jak również w działaniach nacelowanych na utrzymanie ważnych rejonów do czasu podejścia wojsk lądowych armii.

4.2. Założenia i wymagania w zakresie **doskonalenia struktur organizacyjnych oddziałów desantowo-szturmowych.**

Wymogi i zalecenia organizacyjne tworzenia struktur pododdziałów, oddziałów i związków taktycznych ujęte są w literaturze traktującej o teorii organizacji sił zbrojnych. Niemniej jednak nie ma wśród nich jednoznacznie sprecyzowanych uwarunkowań, tak specyficznych dla wojsk desantowych, zwłaszcza desantowo-szturmowych. Istnieje wprawdzie opracowanie naukowe na zbli-

żony temat, lecz przedmiotem rozważań jest tam dywizja desantu morskiego^{x/}. Sympozjum przeprowadzone także przez WOW na terenie 6 BPD w dniach 29-31.05.1989 r., poświęcone problemom szkolenia pododdziałów tej brygady w działaniach desantowo-szturmowych nie rozwiązało problemu budowy organizacyjnej przyszłego bdsz.

Rozpatrując problem struktury organizacyjnej oddziału desantowo-szturmowego /bdsz/ należy go oceniać z pozycji operacyjnej, opierając się na wynikach badań dotychczasowych doświadczeń szkoleniowych i wnioskach z ćwiczeń taktycznych, przeprowadzonych z wojskami. Na tej podstawie można sformułować następujące pytania badawcze:

1. Jaki wpływ wywierają warunki i właściwości prowadzenia działań bojowych na strukturę organizacyjną oddziału desantowo-szturmowego /bdsz/?
2. Jak sposób prowadzenia działań bojowych przez oddział desantowo-szturmowy /bdsz/ wpływa na jego strukturę organizacyjną?
3. Jaki jest wpływ rozwoju sprzętu, uzbrojenia i techniki bojowej na kształtowanie struktury organizacyjnej oddziału desantowo-szturmowego /bdsz/?

Oddział desantowo-szturmowy, z punktu widzenia organizacyjnego,^{xx/} powinien składać się z elementów dobranych zgodnie z celem wynikającym z jego przeznaczenia i przewidywanego charakteru.

x/ Mjr dypl. Jacek GETTER, Model organizacyjny dywizji desantowej przewidywanej do udziału w operacji zaczepnej frontu na kierunku nadmorskim, rozprawa doktorska, ASG WP 1978 r.

xx/Przez organizację rozumiemy "...taką całość, której wszystkie składniki współpracują między sobą do powołania całości".
T. KOTARBIŃSKI: Traktat o dobrej robocie. Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław, 1953 r., s. 75.

ru działań oraz dostosowania do warunków konkretnego /operacyjnego/ kierunku działań i właściwości terenu. Wspomniane elementy organizacyjne muszą we właściwy dla siebie sposób i w wystarczającym stopniu współprzyczyniać się do osiągnięcia celu działania oddziału desantowo-szturmowego /bdsz/.^{x/}

Jako podstawę rozważań autor przyjął ogólne założenia i zasady organizacyjne oddziałów i związków taktycznych sił zbrojnych przedstawione w załączniku 48 podobnie jak to uczynił mjr J. GETTER w swojej rozprawie. Również prowadzone badania wskazują, że założenia modelu bdsz wymagają przyjęcia następujących zasad organizacyjnych, które uwzględniałyby poniższe wymagania:^{xx/}

1. Dostosowanie struktury organizacyjnej oddziału desantowo-szturmowego do warunków i właściwości prowadzenia działań bojowych.
2. Dostosowanie struktury organizacyjnej oddziału desantowo-szturmowego /bdsz/ do rodzaju działań bojowych, sposobu ich prowadzenia oraz konkretnej sytuacji operacyjno-taktycznej.
3. Przyjęcie i dostosowanie formy organizacyjnej, uzbrojenia, wyposażenia adekwatne do przeznaczenia /celu działania/, jakim jest skuteczne prowadzenie walki z silnym, dobrze zorganizowanym i uzbrojonym nowoczesnie przeciwnikiem.

Z uwagi na to, że ODSz /bdsz/ jest przerzucany na teren przeciwnika, to przy rozpatrywaniu jego modelu organizacyjnego,

x/ Por. Wł. MRÓZ, Zarys kierowania i organizacji pracy dowódczej i sztabowej, Wyd. ASG WP, Warszawa 1987 r., s. 30-37.

xx/ Autor wykorzystał wymagania budowy projektu struktur organizacyjnych w/g przyjętych etapów w załączniku 49.

szczególnego znaczenia nabierają środki, przy pomocy których dokonuje się jego przerzutu, co także ma istotny wpływ na sposób jego działania, jak i formę organizacyjną. Dlatego też, wymagania te powiększą się o następujące czynniki:

1. Dostosowanie struktury organizacyjnej do pojemności środków transportowych /śmigłowców/ i zasad ich operacyjno-taktycznego wykorzystania.

2. Zachowanie spójności organizacyjnej pododdziałów podczas transportu w pełnej gotowości do realizacji, stojących przed nimi zadań.

3. Zachowanie prostoty form organizacyjnych poszczególnych elementów oraz ich standaryzacja.

Badania wykazują, że na tle szczegółowych wymagań organizacyjnych pododdziałów i oddziałów desantowo-szturmowych powstały i utrzymują się dwie zasadnicze koncepcje ich budowy. Pierwsza z nich zakłada łączenie w jedną całość organizacyjną wojsk desantowych z jednostkami przeznaczonymi do ich transportu, osłony i wsparcia^{x/}, druga zaś utrzymuje potrzebę ich wzajemnego wyodrębnienia. W takiej sytuacji istnieją oczywiście obopólne racje, polegające na uwzględnianiu wyłącznie stron dodatnich każdego z rozwiązań. Wydaje się jednak, że chcąc oceniać walory wojsk desantowo-szturmowych należy zauważyć konieczność łącznego istnienia w ich strukturze organizacyjnej powietrznych środków transportowo-bojowych i wojsk lądowych /desantowanych/.

Tak więc autor, obok stopnia przygotowania wojsk desantowych i wojsk dokonujących ich przerzutu, osłony i wsparcia, jako

x/ Sprawozdanie z badań ćwiczenia pk. "ORION-88" wyd. ŚOW, nr 0353 z dnia 18.03.1988 r. potwierdza tę tezę.

niezbędny atut widzi konieczność połączenia ich^{x/} w celu realizacji stojących przed nimi zadań. Wynika to z faktu właściwości prowadzenia działań, gdzie w przypadku ODSz powietrzne środki /transportu, osłony i wsparcia/ nieprzerwanie towarzyszą wojskom, prowadzącym walkę na lądzie. Powietrzne środki transportowo-bojowe stają się czymś w rodzaju czołgów, artylerii wsparcia i transporterów bojowych piechoty. I gdybyśmy np. teraz /na obecnym etapie rozwoju/ chcieli wyodrębnić organizacyjnie w wojskach lądowych te rodzaje wojsk, jak czołgi, BWP, piechota, artyleria, które stanowią podstawę działań na lądzie, to wydaje się, że nawet najlepsze ich wyszkolenie w działaniach samodzielnych nie wytrzymałoby próby bojowego ich wykorzystania, każdego z osobna.

Koniecznym także jest rozwiązanie problematyki organizacyjnej oddziału desantowo-szturmowego /bdsz/ w aspekcie przystosowania go do celu jego działania, jako wymagania poprzednio już wspomnianego.

Spojrzenie na ten problem jest nieco inne niż ma to miejsce w przypadku dywizji desantowej, gdzie sam transport jej, traktowany jest jako cel pomocniczy, wpływający na początkowy okres działań, natomiast główny cel realizowany jest przez wojska, które wylądowały na brzeg^{xx/}.

Natomiast na aktualności swojej nie straci przyjęty w sztuce operacyjnej czteroetapowy cykl działania desantów, w którym wyodrębnia się zwykle:

x/ Podobny pogląd wyraża w swojej rozprawie doktorskiej mjr J. GETTER.

xx/ Mjr J. GETTER, op.cit., s. 64.

Etap I - załadowanie wojsk na środki transportu powietrznego /morskiego/.

Etap II - przelot desantu /przejście desantu morzem/.

Etap III -- wysadzenie desantu /walka o lądowanie/.

Etap IV - walkę na lądzie.

W takim ujęciu, cel działań desantowo-szturmowych osiąga się w etapie czwartym, również z czynnym udziałem śmigłowców, przeciwnie niż miało to miejsce z desantami spadochronowymi i wysadzonymi z okrętów. Należy tutaj jeszcze dodać, że ten czter etapowy cykl działania desantów w przypadku działań oddziału desantowo-szturmowego /bdsz/ będzie często występował kilkakrotnie z częstotliwością konieczną do osiągnięcia celu głównego w czasie jednorazowego użycia batalionu.

Aby wypracować założenia organizacyjne ODSz /bdsz/ zgodnie z przyjętymi wymaganiami konieczne jest uwzględnienie wszystkich elementów działania oraz przyjętego sposobu osiągania celu /taktyki działania/^{x/}, które to dane przedstawiono w dalszej części rozprawy.

4.2.1. Wpływ warunków i właściwości prowadzenia działań desantowo-szturmowych na strukturę organizacyjną oddziału desantowo-szturmowego /bdsz/.

Zarówno wnioski z ćwiczeń, doświadczenia historyczne, jak i wyniki badań w poprzednich rozdziałach wykazują, że warunki prowadzenia działań bojowych /walki i operacji/ przez

x/ Patrz załącznik 50.

wojska, wywierają istotny wpływ na sposób ich prowadzenia, ich skład organizacyjny, uzbrojenie, wyposażenie oraz przygotowanie do działań.

Uogólnienie powyższego stwierdzenia według teorii organizacji sił zbrojnych nosi miano zasady koniecznego dostosowania struktury organizacyjnej, uzbrojenia i wyposażenia wojsk do warunków prowadzenia działań. Suma warunków fizyczno-geograficznych, klimatyczno-meteorologicznych i operacyjno-taktycznych powoduje określoną specyfikę prowadzenia działań desantowo-szturmowych i stanowi właściwości prowadzenia działań, która bezpośrednio wpływa na strukturę organizacyjną oddziału desantowo-szturmowego /bdsz/. Przeprowadzona analiza szeregu ćwiczeń w wojskach zarówno naszej armii, jak i w armiach sojusznicznych oraz wnioski z literatury przedmiotu wskazują na szereg właściwości prowadzenia działań desantowo-szturmowych, które muszą być uwzględnione przy rozpatrywaniu organizacji batalionu /bdsz/, ponieważ wywierają poważny wpływ na jego skład i konstrukcję.

I tak prowadzenie działań bojowych w warunkach oderwania od sił głównych armii i frontu stwarza potrzebę pełnego usamodzielnienia batalionu pod każdym względem. Z punktu widzenia organizacyjnego oznacza to konieczność zapewnienia każdemu elementowi organizacyjnemu bdsz właściwego stopnia współprzyczynienia się do osiągnięcia celu działania poprzez zapewnienie mu niezbędnych możliwości bojowych. Właściwości początkowego okresu działań, to walka o bezpieczne wysadzenie desantu, przy wsparciu lotnictwa frontu, a niekiedy i okrętów /w działaniach w strefie przybrzeżnej/. Występuje tutaj konieczność rozpoznania, /ewentualnie oczyszczenia, rozminowania/ oraz oznakowania

ładowisk dla śmigłowców. Stąd rodzi się potrzeba posiadania niezbędnych sił i środków zapewniających pełną samowystarczalność w tym zakresie. Tym bardziej, że prowadzone działania desantowo-szturmowe będzie cechował częsty manewr bdsz od jednego obiektu nieprzyjaciela do drugiego.

Wiąże się to z koniecznością posiadania odpowiednio wyposażonych pododdziałów do przygotowania i oznakowania ładowisk, grupy specjalistów korygowania ogniem środków wspierających /lotnictwa, artylerii okrętowej, armijnej/ oraz zabezpieczenia nawigacyjnego lotów. Obecnie problem ten jest załatwiony w sposób doraźny poprzez włączanie w skład elementów ugrupowania bojowego pododdziałów desantowo-szturmowych odpowiednich przedstawicieli lotnictwa, marynarki wojennej, WRiArt. z własnymi środkami łączności lub dostępem do nich. W obserwowanych ćwiczeniach "zespół" ten z reguły znajduje się już zawczasu w pobliżu rejonów ładowisk jeszcze przed wysadzeniem pierwszych elementów ugrupowania bojowego ćwiczących pododdziałów desantowo-szturmowych. I o ile stosowanie takiej praktyki dobrze zdaje egzamin podczas prowadzenia szkolenia, to w ćwiczeniach taktycznych jest jednak niedopuszczalne i nie powinno mieć miejsca. Dlatego też wobec potrzeby stosowania takich rozwiązań istnieje konieczność stworzenia odpowiedniego zespołu /grupy, grup/ z ustaleniem miejsca w środkach transportowych i w ugrupowaniu bojowym tworzonego bdsz. Konieczność posiadania silnych o dużych walorach ogniowych elementów ugrupowania bojowego /w tym i uzbrojonych śmigłowców/ występuje ze względu na brak możliwości zapewnienia ciągłego wsparcia ogniowego środkami armii

/artylerią armijną i lotnictwem frontu/ przez cały okres prowadzenia działań desantowo-szturmowych. Będzie to podyktowane zarówno dużą odległością do rejonu prowadzonych działań desantowo-szturmowych, często poza zasięgiem armijnych środków ogniowych oraz warunkami skuteczności i bezpieczeństwa prowadzonego na dużą odległość ognia.

Działania desantowo-szturmowe w głębi ugrupowania bojowego przeciwnika wymagają także specjalnego wyposażenia w środki osłony przed uderzeniem lotnictwa nieprzyjaciela oraz środki do zwalczania systemów przeciwlotniczych i środków walki radioelektronicznej.

Rozwiązania wymaga także wpływ warunków/zasad/przydziału/funkcjonowania/lotnictwa wojsk lądowych w stworzonym bdsz na strukturę/organizację/jego dowodzenia. Problem ten przewija się w każdym tego typu ćwiczeniach z wojskami i do tej chwili nie znalazł ostatecznego rozwiązania^{x/}. Występuje on zarówno w ćwiczeniach taktycznych, prowadzonych w naszej armii, jak i w armiach sojuszniczych.

Sprawa polega na tym, że w świetle obowiązujących ustaleń regulaminowych dowodzenie środkami walki i transportu powietrznego spoczywa w rękach dowódcy /"lotnika-pilota"/ tych środków^{xx/}.

x/ Problem ten podejmowano na sympozjum poświęconemu działaniom desantowo-szturmowym prowadzonym przez WOW na terenie 6 BPD w dniach 29-31.05.1989 r. Nie został on jednak rozwiązany.

xx/ Regulamin WWL SZ PRL cz. I, s. 237, p. 346.

Wymóg ten wprawdzie jest wystarczający w przypadku, gdy lotnictwo wojsk lądowych występuje głównie w roli przewoźnika, tzn., gdy jego zadaniem jest jedynie zapewnienie wojskom lądowym przerzutu do zaplanowanego rejonu drogą powietrzną. Jednak funkcja i rola tego lotnictwa już w działaniach desantowo-szturmowych jest zupełnie inna. Element przewozu wojsk lądowych ma tutaj różny wymiar /często uzależniony od określonej sytuacji/ i nie dający się tak dokładnie, jak w poprzednim przypadku, zaplanować. Dynamika działań bojowych, konieczność podejmowania decyzji o walce w zależności od wytworzonej sytuacji na polu walki w obszarze działań desantowo-szturmowych wymaga innego dowodzenia. Dowodzenia elastycznego, uwzględniającego aktualne zmiany na polu walki i dostosowanego do jednej i tylko jednej koncepcji wykonania zadania. Tak więc nie może być w tych działaniach dowodzenie rozdzielone na dwa wymiary, lądowy i powietrzny. Istnieje konieczność zintegrowania dowodzenia w tych działaniach. Zintegrowane dowodzenie wszystkimi elementami ugrupowania bojowego winno przybrać charakter, odpowiadający wymogom skutecznego prowadzenia działań desantowo-szturmowych.

Obecne dowodzenie działaniami desantowo-szturmowymi oparte jest na systemie wydzielania odpowiednich sił i środków /śmigłowców/ na zapotrzebowanie dowódcy, który prowadzi walkę na lądzie.

Zapotrzebowanie takie składa on drogą radiową swojemu bezpośredniemu dowódcy /dowódcy armii/. Ten z kolei, w uzgodnieniu z dowódcą wojsk lotniczych armii /lub jego przedstawicielem/ podejmuje stosowne decyzje. Tak rozciągnięte ogniwo jest również wynikiem braku środków łączności, zapewniających pracę we wspólnych sieciach radiowych oraz zastrzeżenie sobie także przez dowództwo wojsk lotniczych podejmowania decyzji, odnośnie użycia

ich sił i środków.

Usiłuje się znaleźć /w/g autora/ tzw. formę pośrednią, zapewniającą dowódcy sił lądowych przedłużenie dowodzenia stworzonym bdsz, również w czasie lotu. Polega to na tym, że dowódca wojsk lądowych, do czasu wysadzenia ich zasadniczych sił może np. znajdować się w śmigłowcu razem z dowódcą /pilotem/ środków powietrznych /śmigłowców/. Uzyskuje się w ten sposób możliwość przedłużenia współdziałania poprzez kontakt osobisty z dowódcą "lotnictwa" w okresie przelotów. Przykładem takiego dowodzenia jest opisane ćwiczenie Południowej Grupy Wojsk Armii Radzieckiej w rozdziale II.

Również w czasie walki na lądzie doszukuje się wyboru pośrednich ogniw dowodzenia, zapewniających niemal natychmiastowe użycie śmigłowców do wsparcia ogniowego lub kolejnego przerzutu LZSz. W tym celu wyznacza się pilotów ze środkami łączności, którzy znajdują się przy dowódcy LZSz /jak miało to miejsce w ćwiczeniu ŚOW pk. "ORION-88"/ lub też przydziela się takie środki łączności dowódcy LZSz /gdzie miało to miejsce we fragmencie ćwiczenia WOW pk. "KLON-88"/. Przedsięwzięcia te miały zapewnić natychmiastową /bezpośrednią/ łączność dowódcy LZSz z dowódcą /podległych lub przydzielonych/ śmigłowców. Jak więc widać, w prowadzonych ćwiczeniach z wojskami wyraża się w ten sposób naturalne zapotrzebowanie na trwałe rozwiązania w sferze dowodzenia oraz szuka rozwiązań doraźnych na zapełnienie luki w systemie dowodzenia podczas działań desantowo-szturmowych. I takie właśnie wydzielenie sił i środków do zapewnienia łączności bezpośredniej pomiędzy walczącymi na lądzie i w powietrzu, w ramach zapewnienia

ciągłości i skuteczności współdziałania jest symptomem zmian, jakie w tym zakresie winny być dokonane.

Również obok bariery niedostatku w organizowanym systemie dowodzenia niepoślednią rolę odgrywają czynniki o charakterze bardziej ludzkim, dość spektakularne. Chodzi tutaj o to, że dowódcą bdsz powinien być w mniemaniu i odczuciu całego stanu osobowego wojsk, oficer najbardziej doświadczony oraz zajmujący aktualnie najwyższe stanowisko w hierarchii wojskowej, jak i oficer posiadający najwyższy stopień wojskowy. Jeżeli więc założymy, że oddział desantowo-szturmowy to tylko czasowy skład, faktycznie o organizacyjno-strukturalnie odrębnych elementach składowych, jakimi są na ziemi pododdziały wojsk lądowych, a w powietrzu - pododdziały śmigłowców bojowych i transportowych, to już z tego faktu wynika trudność wyboru dowódcy w/g wyżej wymienionych kryteriów.

I tak dowódcą tutaj powinien być dowódca najważniejszego elementu, którym są niewątpliwie pododdziały lądowe. Pozostałe elementy, uczestniczące w wykonaniu tego samego zadania spełniają rolę wspierającą, zabezpieczającą /pomocniczą/, chociaż niezbędną i istotnie ważną dla zapewnienia wykonania zadania przez wojska walczące na lądzie. Otóż dowódcą wojsk lądowych jest zazwyczaj oficer w stopniu major-kapitan, będący na stanowisku dowódcy batalionu. Dowódcami zaś tych pozostałych elementów są najczęściej oficerowie w stopniu pułkownik-podpułkownik będący na stanowiskach dowódców pułków /plt, pśb/.

Takie okoliczności, oczywiście, nie sprzyjają w praktyce /ze względu na prestiż i z tym związane różne naciski gremiów dowódczych/ podjęciu ostatecznej decyzji, odnośnie przekazania

dowodzenia takim bdsz w jedne kompetentne ręce^{x/}. W tych to okolicznościach dowodzenie całością sił realizowane jest drogą okrężną, tzn. dowódca bdsz składa każdorazowo zapotrzebowanie na śmigłowce poprzez szczebel nadrzędny /dowódcę armii/. Ten z kolei przesyła to poprzez kolejne swoje ogniwa dowodzenia i w efekcie lotnictwo wojsk lądowych spełnia w dalszym ciągu rolę wyłącznie epizodycznie usługową w dotychczasowym znaczeniu. Nie sprzyja to oczywiście wykonaniu zadań w szybko zmieniającej się sytuacji i przy jednak osiągniętym systemie dowodzenia, nie uwzględniając dodatkowych trudności jakie mogą powstać w wyniku stosowania zakłóceń przez przeciwnika w relacjach naszej łączności.

Utrudniającym warunkiem włączenia /podporządkowania/ lotnictwa wojsk lądowych /wymaganej jego ilości sił i środków/ na trwałe w skład oddziału desantowo-szturmowego jest aktualna rzeczywistość występująca w strukturze armii. A fakt ograniczonej ilości lotnictwa wojsk lądowych na szczeblu armii powoduje w gronie oficerów wyższych szczebli dowodzenia nieustanną dążność do kurczowego utrzymywania go jak najdłużej w swojej dyspozycji. Wynika to z obawy /często nadwymiar wyolbrzymianej/, dotyczącej utraty całego lotnictwa armijnego z chwilą włączenia

x/ W obserwowanych ćwiczeniach na terenie WOW i ŚOW trudności takie w przekazaniu dowodzenia występowały już na szczeblu GDSz w składzie: kp, 4 śmigłowce Mi-8, dwa śmigłowce Mi-2.

go /podporządkowania/ na stałe /lub czasowo na okres prowadzonych działań/ w skład takiego batalionu. Takie kategoryczne stanowiska rzecz jasna nie sprzyjają rozwojowi myśli i sztuki wojennej, ograniczając bazę i zakres doświadczeń w prowadzonych ćwiczeniach desantowo-szturmowych. Autor uważa, że nie można w obawie przed niewątpliwie realnymi stratami, jakie będą w działaniach desantowo-szturmowych popadać w skrajne stanowisko, które przecież nie może się utrzymać w aspekcie wymogów współczesnej dynamiki pola walki.

Nie można także, ciągle i zawsze oceniać, że przeciwnik ma nie-naruszony i bezwzględnie skuteczny system OPL, zwłaszcza wówczas, gdy wojska armii przeszły już do działań zaczepnych.

Analizując struktury podobnych elementów w państwach zachodnich /USA/ widać, że problem ten został rozwiązany poprzez włączenie lotnictwa wojsk lądowych /wydzielonych jednostek śmigłowców/ na stałe w struktury organizacyjne batalionów powietrzno-szturmowych^{x/}. W ten sposób problem podległości i dowodzenia został w dużym stopniu rozwiązany z korzyścią dla organizacji i prowadzenia działań desantowo-szturmowych. Wydaje się, że tak zintegrowane struktury tzn. powietrzna /śmigłowce/ z lądową jako całość posiadają jeszcze jedną zaletę. Zmuszają mianowicie wszystkie elementy tego organu do ciągłej dobrze rozumianej współpracy, do myślenia perspektywicznego i całościowo /w wymiarze prowadzonych działań/ oraz czują swoją współzależność w pomyślnym wykonaniu zadania. Nie występuje w takim działaniu forma współpracy tylko i wyłącznie usługowo epizodycznej /fragmentarycznej/, wykonanie której może być traktowane zbyt pobieżnie

x/ Patrz załączniki 8, 20.

ze względu na brak dokładnej i wnikliwej oceny potrzeb w realizowanym zadaniu. Potrzebę tworzenia tak zintegrowanych elementów potwierdzają wyniki badań prowadzonych w czasie ćwiczeń z wojskami na terenie ŚOW i WOW^{x/}.

Szczególnego potraktowania wymagają także uwarunkowania fizyczno-geograficzne i klimatyczno-meteorologiczne. Rzutują one w dużym stopniu na możliwości wykorzystania śmigłowców bojowych i transportowo-bojowych. Takie warunki jak noc, słaba widoczność /w ciągu dnia zamglenia, dymy/, opady śniegu i zamarzającego deszczu są częstym powodem dużego ograniczenia wykorzystania śmigłowców lub wręcz uniemożliwiają całkowicie ich zastosowanie^{xx/}. Drugą wadą występującą obecnie w naszej armii śmigłowców są ich ograniczenia w prowadzeniu ognia z zawisu. I mimo posiadania teoretycznie takich możliwości, w praktyce prowadzenie ognia przez te śmigłowce odbywa się z ruchu postępowego przy manewrze opadającym /z tzw. "górkę"/^{xxx/}. Jest to o tyle niekorzystne, że śmigłowiec w tych warunkach znajduje się na znacznej wysokości /100-200 m/, zwiększając kąt obserwacji i przez to, niebezpieczeństwo porażenia środkami przeciwlotniczymi, a ruch postępowy w czasie ataku celu przybliża go w strefę zasięgu większej masy środków ogniowych przeciwnika.

x/ Ćwiczenie pk. "ORION-88" i "KLON-88".

xx/ W ćwiczeniu pk. "ORION-88" opady deszczu ze śniegiem były powodem uniemożliwiającym wykonanie zadania przez śmigłowce.

xxx/ Sposób takiego ataku przedstawia załącznik nr 41.

Współczesne, nam, generacje śmigłowców produkcji radzieckiej wydaje się, że już w dużym stopniu zaspakajają stawiane w tym zakresie wymagania. Rozwiązania techniczne wprowadzone w nowej generacji śmigłowców typu Mi-28, Mi-35 oraz nowej wersji śmigłowców z serii Kamowa pozwalają sądzić, że swoimi walorami przewyższają nawet najlepsze podobnego typu śmigłowce, występujące w uzbrojeniu państw zachodnich /jak np. AH-64 czy PAH-1/x/. Natomiast wyposażenie śmigłowców w nowocześniejszą nawigacyjną aparaturę pokładową pozwala na wykonywanie lotów w warunkach ograniczonej widoczności, co w sposób znaczący wpływa na znacznie szerszą możliwość zapewnienia ciągłości prowadzenia działań desantowo-szturmowych.

4.2.2. Wpływ sposobu prowadzenia działań desantowo-szturmowych na skład organizacyjny oddziału desantowo-szturmowego /bdsz/.

Wyniki przeprowadzonych badań pozwalają sformułować pewną prawidłowość, która występuje w działaniach desantowo-szturmowych jednocześnie na dwóch szczeblach organizacyjnych, a mianowicie na szczeblu kompanii i batalionu desantowo-szturmowego. Prawidłowość ta polega na tym, że w/w szczeble organizacyjne realizują w sposób podobny lub bardzo zbliżony stojące przed nimi zadania /cele/, różniące się jedynie zakresem hierarchicznym /wielkości/. Np. bdsz opanowuje rejon lądowania, a kdsz opanowuje punkt lądowania. Sposoby realizacji zadań sprowadzają się głównie /z wyjątkiem szczególnych przypadków i rozwiązań szczegółowych/ do:

x/ Na podstawie "Sygnałów" nr 1/137/, z dnia 15.01.1987 r., s. 22.

- po pierwsze - rozpoznania i rozbicia przeciwnika w rejonie lądowania w stopniu zapewniającym wysadzenie sił głównych;
- po drugie - wykonania uderzenia /szturmu/ na określony obiekt /lub jego element/ w celu realizacji celu głównego /zniszczenia, rozbicia itp./;
- po trzecie - wyjścia z walki oraz przystąpienia do realizacji kolejnego zadania.

Wyodrębniająca się w sposób naturalny kolejność realizacji zadań, wymaga zgodności przyjętego ugrupowania bojowego z decyzją dowódcy określonego szczebla dowodzenia, co stanowi podstawy wymóg prowadzenia walki i operacji. Przypomnieć w tym miejscu należy o istotnym fakcie rzutuującym na sposób prowadzenia działań, tj. prowadzenie działań w głębi ugrupowania nieprzyjaciela w oderwaniu od wojsk własnych. Przedstawiona prawidłowość powtarza się cyklicznie od momentu rozpoczęcia walki o lądowanie poprzez wysadzenie sił głównych, wykonanie szturmu na obiekt do wyjścia z walki i wykonania ubezpieczonego przelotu w celu wykonania kolejnego zadania. Na tej podstawie można określić naturalnie wyodrębniające się elementy organizacyjne ugrupowania bojowego w okresie przelotu i lądowania sił bdsz:

1. Ugrupowanie sił rozpoznania i oznakowania lądowisk^{x/} /grupa rozpoznania i oznakowania lądowisk - GRiOL/.
2. Ugrupowanie sił opanowania lądowisk i zabezpieczenia lądowania^{xx/} i walki sił głównych /grupa opanowania lądowisk lub

x/ W Armii Radzieckiej wyróżnia się grupę rozpoznawczo-uderzeniową i oznakowania lądowisk - patrz załącznik 52.

xx/ Patrz załącznik 53.

oddział wydzielony - GOL lub OW/.

3. Ugrupowanie sił uderzeniowych /szturmowych/^{x/} /zespół szturmowy - ZSz/.
4. Ugrupowanie sił osłony /ubezpieczenia/^{x/} /grupy osłony bocznej, tylnej - GOR, GOT/.

Ugrupowanie sił rozpoznania i oznakowania lądowisk /GRiOL/ przeznaczone jest do wykrycia obiektu oraz do wszechstronnego rozpoznania terenu przewidzianego na lądowiska dla śmigłowców /bdsz/ i wysadzenia lądowych grup rozpoznawczych. Chodzi tu o wykrycie obiektu i umiejscowienie dogodnych lądowisk /przyziemienia/ do wysadzenia sił desantu, maksymalnie bezpiecznych i rozmieszczonych w pobliżu obiektu ataku, jak również wyszukanie i oznaczenie lądowisk tymczasowego bazowania /gdzie przebywać będą śmigłowce w czasie wykonywania szturmów obiektu przez LZSz/ oraz lądowisk /tzw. przyziemienia/ w celu zabrania sił desantu po wykonaniu zadania bojowego.

W tym elemencie ugrupowania powinny znaleźć się siły zdolne do rozpoznania z powietrza obiektu nieprzyjaciela, elementy rozpoznania lądowego i siły do walki ze środkami OPL przeciwnika /śmigłowce bojowe/. Element ten na swym wyposażeniu powinien posiadać środki do oznakowania, a także oczyszczania i rozminowania lądowisk /np. ładunki paliwowo-powietrzne/, świece z kolorowymi dymami, płachty, odbijacze świetlne, radiolatarnie itp./ oraz środki do łączności i nawigacji lotniczej. Praktyka ćwiczeń z wojskami określa potrzebę posiadania w tym ugrupowaniu co najmniej jednego śmigłowca z przygotowanymi siłami i środkami na lą-

x/ Patrz załącznik 54.

dowiska dla występującego jednego zwartego zgrupowania śmigłowców /klucz-eskadra/. W przypadku bdsz może to być grupa w składzie 2-4 śmigłowców. Grupa ta z zasady nie bierze udziału w walce bdsz.

Ugrupowanie sił, przeznaczonych do opanowania lądowisk i zabezpieczenia lądowania bdsz oraz wprowadzenia go do walki, prowadzi działania bojowe samodzielnie, poprzedzając siły główne bdsz w czasie równym 15'-20'. Ugrupowanie to podąża w ślad za pierwszą grupą /GRiOL/ z przerwą czasową 10'-15'. Po przybyciu w wyznaczone rejony lądowania zadaniem tego ugrupowania jest rozbicie ewentualnego nieprzyjaciela w rejonach lądowisk i ich opanowanie oraz uchwycenie rubieży, dogodnych do wprowadzenia sił głównych bdsz do walki /szturmu obiektu/. W Armii Radzieckiej tego rodzaju ugrupowanie nosi nazwę oddziału wydzielonego^{x/}. W składzie tego ugrupowania często znajdują się także elementy ogólnowojskowego rozpoznania lądowego. Skład takiego ugrupowania zawsze zależy od konkretnej sytuacji i decyzji dowódcy. Z reguły są to siły nie mniejsze od plutonu desantowo-szturmowego i nie większe od kompanii desantowo-szturmowej ze wzmocnieniem śmigłowcami bojowymi /do eskadry śmigłowców bojowych/. Głównymi elementami tego ugrupowania są pododdziały lądowych zespołów szturmowych /LZSz/ oraz pododdziały powietrznych zespołów szturmowych /PZSz/. W przypadku, gdy bdsz nie posiada wystarczającej ilości śmigłowców transportowych występują wówczas także pododdziały powietrznych zespołów transportowych /PZT/.

x/ W opracowaniach ASG WP często ten element nazywany jest jako grupa opanowania lądowisk /GOL/.

Ugrupowanie sił uderzeniowych /ZSz/ składa się z głównych sił bdsz, a więc sił przeznaczonych do walki na lądzie /LZSz-ych/ wraz z ich środkami transportu powietrznego lub wydzielonymi środkami transportu /PZT/. Siły te przeznaczone są do wykonania zasadniczego zadania, a więc pobicia sił przeciwnika broniącego obiektu oraz zniszczenie lub opanowanie samego obiektu. Ich działanie w największym skrócie polega na wysadzeniu LZSz-ych, które są przewidziane do walki z nieprzyjacielem /do zniszczenia obiektu/. Lądowanie i wysadzenie LZSz odbywa się na wyznaczonych i utrzymywanych /bronionych/ lądowiskach przez poprzednie ugrupowanie, tzn. OW /lub GRiOL, GOL/. Po wysadzeniu sił głównych ugrupowanie bojowe bdsz zgodnie z decyzją dowódcy przystępuje do niszczenia obiektu^{x/}.

Analiza istniejących struktur organizacyjnych w tego typu wojskach i przyjmowanych w ćwiczeniach, pozwala wyodrębnić następujący skład zasadniczych sił /głównych/ w występujących podobnych LZSz na szczeblu batalionu:

- trzy kompanie powietrzno-szturmowe /kpsz/. W bpsz armii USA na etatowych środkach transportu powietrznego i z etatowymi śmigłowcami bojowymi^{xx/};

- trzy kompanie szturmowe /ksz/ w bdsz przyjętym w ćwiczeniu 302 G, przystosowane do skoków ze spadochronem^{xxx/};

- trzy kompanie powietrzno-desantowe /kpd/ i jedna kdsz /w sbdsz w Armii Radzieckiej/ wyposażona w BWD^{xxxx/};

x/ Autor opracował niektóre kalkulacje rzutujące na przyjęcie ugrupowania bojowego bdsz w czasie przelotu i walki, zawarte w załącznikach 52, 53, 54 do obliczeń posłużył się m.in. normami przedstawionymi w załączniku 55.

xx/ Patrz załącznik 8.

xxx/ Patrz załącznik 56.

xxxx/ Patrz załącznik 12.

- trzy kdsz wyposażone w BWD /w bdsz wchodzącym w skład SPDSz w Armii Radzieckiej/^{x/};

- trzy kompanie kawalerii powietrznej /kkp/ z etatowymi śmigłowcami i kpsz /w dywizjonie KP armii USA/^{xx/}.

Jak z tego wynika istnieją dwie cechy odróżniające te struktury: jedna, określająca sposób wykonywania manewrów w prowadzonych działaniach desantowo-szturmowych, i druga - określająca stopień samodzielności działania /samowystarczalności pododdziałów/ w obrębie całej struktury batalionowej. W armii USA lansowana jest praktyka wykonywania manewru w tych działaniach, głównie drogą powietrzną. Potwierdzeniem tego jest włączenie śmigłowców na stałe w skład struktury tych batalionów. Natomiast w armii radzieckiej, polskiej i jak należy przypuszczać w innych armiach UW, manewr powietrzny traktowany jest tylko w kluczowych fragmentach działań desantowo-szturmowych. Większe znaczenie kładzione jest na manewr środkami transportu lądowego /typu BWD, samochody osobowo-terenowe/ lub pieszo, w ramach prowadzonych działań desantowo-szturmowych.

Oceniając stopień samodzielności działania w obrębie tak istniejących struktur batalionowych oraz stopień samowystarczalności i manewrowości występujących tam pododdziałów należy stwierdzić, że najwyższy jest w strukturach armii USA. Pozostałe struktury są dodatkowo bardziej wzbogacone w pododdziały wsparcia, jak ba, bm, bppanc, brplot itp.^{xxx/} w wyniku cze-

x/ Patrz załącznik 13.

xx/ Patrz załącznik 20.

xxx/ Patrz załączniki: 8, 12, 13, 56, 20.

go takie bdsz są bardziej ociężałe /mniej manewrowe/. Powoduje to wydłużenie czasu prowadzenia walki i przelotów. Do tych batalionów śmigłowce przydzielane są w ograniczonej ilości /niekiedy przydziela się nawet samoloty transportowe/, co w zasadniczy sposób ogranicza możliwości szybkiego manewru i wielokrotnego wykorzystania takiego bdsz w jednej operacji. To także wydłuża ramie dowodzenia, powiększa ilość różnorodnych ogniw dowódczych, wymagając od dowódcy /i jego sztabu/ dużo więcej pracy oraz podwyższonych kwalifikacji i predyspozycji szczególnie dużych umiejętności organizatorskich.

Badania potwierdzają, że tego rodzaju struktury sprzyjają lepszemu prowadzeniu przedłużających /wydłużających/ się walk na lądzie, walk zbliżonych do działań nakierowanych na zdobycie i utrzymanie określonych rejonów, obiektów, podobnie, jak ma to miejsce w przypadku taktycznych desantów powietrznych. Zresztą tę tezę potwierdzają doświadczenia z ćwiczeń z wojskami, gdzie w wielu przypadkach dla bdsz przewiduje się takie zadania, co zdaniem autora mijają się z istotą działań desantowo-szturmowych.

Ugrupowanie sił osłony /ubezpieczenie - GOB i GOT/ to element ugrupowania bojowego, którego celem jest osłona sił głównych bdsz w czasie przelotów. Tworzone jest ono na czas przelotu, a w skład jego wchodzi śmigłowce bojowe ze składu PZSz, tworząc na obrzeżach ugrupowania bojowego sił głównych w czasie lotu grupy osłony /GO/ prawego i lewego skrzydła oraz grupy osłony tylnej. Przemieszczają się one zgodnie z wymogami i zadaniem najczęściej po osiach równoległych do trasy lotu sił głównych w odległości do 2 km^{x/}. W trakcie prowadzenia walki na lądzie ugru-

x/ Normę taką uwzględnia regulamin wojsk powietrznodesantowych Armii Radzieckiej.

powanie to wchodzi ponownie w skład PZSz.

W Armii Radzieckiej praktykuje się wprowadzenie jeszcze jednego elementu ugrupowania - tzw. grupę śmigłowców /śmigłowiec/ walki radioelektronicznej. Przywiązuje się do tego elementu dużą uwagę. Grupa ta zajmuje swoje miejsce na samym ogonie ugrupowania bojowego, prowadząc w czasie lotu zakłócenia relacji radiowych nieprzyjaciela. W ćwiczeniach z wojskami w LWP, tego elementu w praktyce do tej pory nie organizowało się. Wynikało to z faktu, że prowadzone działania desantowe, desantowo-szturmowe organizowane były na głębokość do 150 km, zapewniając skuteczną walkę środkami WRE rozmieszczonymi wewnątrz ugrupowania wojsk własnych w ramach centralnego planu zabezpieczenia działań desantowych.

Wymienione wyżej zadania tak tworzonych elementów ugrupowania bojowego realizowane będą w zasadniczych fragmentach walki bdsz. Dodać jednak należy, że elementy te mogą wykonywać doraźnie jeszcze inne zadania, wynikające ze specyfiki doboru /wyboru/ sposobu zniszczenia obiektu /lub sposobu prowadzenia działań desantowo-szturmowych/. Otóż w trakcie prowadzenia walki istnieć będzie potrzeba pozostawienia części śmigłowców bojowych /mogą być to śmigłowce z GO lub GOL/ w strefach dyżurowania, bądź też na lądowiskach dyżurnych. Może być także utworzony dodatkowy element odwodowy dowódcy jako powietrzny odwód przeciwpancerne lub przeciwlotniczy. Także spośród sił prowadzących walkę na lądzie, mogą być utworzone specjalne, specyficzne dla wykonania danego zadania elementy ugrupowania. I tak, obok zasadniczych elementów, jakie stanowią LZSz /na szczeblu bdsz najczęściej-

ciej w składzie kdsz wzmocnionej środkami przeciwpancernymi, artyleryjskimi i inżynierskimi/ tworzone będą np. grupy osłony przeciwlotniczej, artylerii wsparcia /na bazie etatowych bm typu "Sani"/ oraz OPpanc, OZap, OInż, jak również i odwód ogólnowojskowy /1-2 pldsz/. Specyfika działań bojowych, prowadzonych w oderwaniu od sił głównych, wymaga także zorganizowania dobrze funkcjonujących elementów materiałowo-technicznego i medycznego zabezpieczenia działań desantowo-szturmowych.

Z przedstawionych rozważań wynika niezbicie, że charakterystyczną właściwością sposobów prowadzenia walki przez bdsz jest jej jednoczesne prowadzenie na lądzie i z powietrza. Z tego też podziału wyłaniają się dwa główne elementy składowe oddziału /batalionu/ desantowo-szturmowego:

1. Element powietrzny /śmigłowce bojowe, transportowo-bojowe, transportowe, specjalne/.

2. Element lądowy (pododdziały piechoty /bez lub na BWD/, pododdziały artylerii /ppanc, plot/, pododdziały specjalistyczne /inżynierskie, rozpoznawcze, chemiczne, zabezpieczenia materiałowo-technicznego, ratunkowo-ewakuacyjne, medyczne itp./).

Element powietrzny spełnia dwojakiego rodzaju ważne funkcje:

- pierwszą — transportową;
- drugą — bojową.

Aby spełnić określone potrzeby oddziału desantowo-szturmowego /bdsz/, jego skład elementu powietrznego powinien być odpowiednio dobrany. Badania wykazały, że pododdziały prowadzące na lądzie bezpośrednią walkę z przeciwnikiem /LZSz/ winny być wyposażone /na zasadzie etatu lub przydziału/ w śmigłowce o charakterze

transportowo-bojowym. Pozostałe zaś elementy sił lądowych mogą być przerzucane śmigłowcami transportowymi. W ten sposób element powietrzny spełnia niejako pierwszą swoją funkcję.

Wymagania bojowego wsparcia wojsk walczących na lądzie oraz prowadzenia względnie samodzielnej walki, a zwłaszcza z czołgami nieprzyjaciela, spełniają specjalnie do tego przeznaczone pododdziały śmigłowców bojowych. Na tym polega druga - bojowa funkcja elementu powietrznego batalionu.

Element lądowy jest podstawowym i najważniejszym elementem w składzie bdsz. Wykonuje on zasadnicze zadanie, które trudno będzie wykonać innymi środkami. Posiada w swoim składzie największy potencjał ludzki, na rzecz którego pozostałe elementy powinny spełniać rolę wspierającą i pomocniczą. Do wykonania tej funkcji potrzebny jest specjalnie wyszkolony pododdział piechoty /np. batalion szturmowy/^{x/}. Zdając sobie z tego sprawę specjaliści wojskowi /zwłaszcza w przodujących armiach świata/ do tego rodzaju działań pierwotnie wykorzystywali bataliony powietrznodesantowe. I w zasadzie trend w tym kierunku w dalszym ciągu zostaje podtrzymywany mimo, że podejmowano próby szkolenia pozostałych pododdziałów wojsk piechoty w zakresie transportu śmigłowcami. Największe jednak doświadczenia w tym zakresie

x/ Podobny problem był rozpatrywany w ASG WP w dniu 25.2.76 r. w czasie zorganizowanego sympozjum na temat: "Taktyczny desant śmigłowcowy w operacji zaczepnej". Między innymi stwierdzono, że nie może być to dowolnie /przypadkowo/ wybrany bp, dlatego, że:

- jego struktura organizacyjna i wyposażenie nie odpowiada temu przeznaczeniu;
- batalion piechoty nie jest dostosowany do warunków prowadzenia tego typu działań;
- wbrew powszechnie używanemu terminowi "wzmocniony" jest on znacznie osłabiony, nie posiada bowiem transporterów opancerzonych, ma określony stan osobowy, bez należnej ilości zapasów materiałowych i środków wzmocnienia;
- nie jest szkolony w tym zakresie.

Również takie stanowisko wyraża w rozprawie doktorskiej ppłk E. DUSZEWICZ cyt. poz. s. 65.

posiadają armie USA i ZSRR poparte bojowym wykorzystaniem tych wojsk w Wietnamie i w Afganistanie. Jednak analiza wniosków z tych i innych doświadczeń wskazuje, że do tego rodzaju działań powinny być szkolone i specjalnie przygotowane oddziały i pododdziały wojsk. Daje się to zauważyć szczególnie w największych armiach, gdzie występują oddzielnie niezależnie od innych, struktury wojsk powietrznoszurmowych i desantowo-szturmowych, co przedstawiono w drugim rozdziale niniejszej rozprawy. W pozostałych armiach do tego rodzaju działań z wykorzystaniem śmigłowców wykorzystuje się najbardziej do tego przygotowane - wojska powietrznodesantowe, tworząc doraźnie oddziały desantowo-szturmowe /bdsz/. Potwierdzają to wymieniane już ćwiczenia z wojskami pk. "GRAB-KLON-88" oraz instruktażowe ćwiczenie taktyczne 10 bpd ze strzelaniem amunicją bojową prowadzone w dniach 8-24.02.89 r., w którym to organizowano oddziały desantowo-szturmowe na bazie wojsk 6 BPD.

Niezależnie od powyższych właściwości, budowy struktur organizacyjnych bdsz, wynikających ze sposobu prowadzenia działań desantowo-szturmowych, występuje jeszcze jedna właściwość, jaką jest przemienność roli głównych czynników składowych bdsz w wykonywanych zadaniach. Uwidacznia się to zwłaszcza w trakcie wykonywania manewru drogą powietrzną, gdzie zasadnicze zadanie bojowe i główny ciężar odpowiedzialności przypada jednostkom śmigłowców. W tej fazie działań /manewru/, rola pododdziałów lądowych w zasadzie jest ograniczona jedynie do funkcji "biernego pasażera". Nie wyklucza się jednak ich znaczenia w czasie wykonywania zadań doraźnych, wynikających z sytuacji i potrzeb

prowadzenia ognia z burt śmigłowców w trakcie lotu. Może to mieć miejsce np. w opisywanym już poprzednio ataku ważnego obiektu z trasy lotu, gdzie oddziaływanie ogniowe przez pododdziały szturmowe z broni strzeleckiej z burt śmigłowców będzie bardzo pożądane. Jednak główne zadanie w tym przypadku będą wykonywały śmigłowce i w tym celu będzie potrzeba wykorzystania innych głównie powietrznych elementów ugrupowania. Stąd model organizacyjny jednostki /oddziału/ desantowo-szturmowej /bdsz/ wynika z potrzeb, sposobu prowadzenia samej walki /ataku, szturm/ oraz sposobu działań poprzedzających walkę /manewru powietrznego, przelotu/ w działaniach desantowo-szturmowych^{x/}.

Przedstawione wyniki badań stanowiły podstawę do sformułowania ogólnego modelu organizacyjnego bdsz:

- dowództwo;
- pododdziały liniowe /pododdziały piechoty/;
- pododdziały śmigłowców bojowych;
- pododdziały śmigłowców transportowych, transportowo-bojowych i specjalnych;
- pododdziały rodzajów wojsk;
- pododdziały zabezpieczenia lotów;
- pododdziały tyłowego zabezpieczenia działań.

Jak z tego wynika trzonem składu organizacyjnego bdsz powinny być kompanie. W istniejących już strukturach organizacyjnych na szczeblu batalionu przewidywanego do działań desantowo-szturmo-

x/ Patrz załącznik 57.

wych w większości armii świata występują następujące kompanie:

- kompania powietrznoszturmowa /kpsz/ w armii USA. Brak odpowiednika w innych armiach;

- kompania szturmowa /kszt/ w LWP. Jej odpowiednikami są kpd w Armii Radzieckiej, armiach RFN i USA;

- kompania desantowo-szturmowa /kdszt/ w Armii Radzieckiej. Jej odpowiednikiem jest kompania kawalerii powietrznej /kkp/ w armii USA.

Specyfiką tych pododdziałów jest przede wszystkim różny sprzęt, występujący na ich wyposażeniu oraz odmienne specjalistyczne wykształcenie, a także odmienne metody prowadzenia działań bojowych.

Podstawowym, etatowym sprzętem bojowym kpsz - występującej obecnie tylko w armii USA - jest śmigłowiec, który występuje w dwóch odmianach /typach/ transportowo-bojowej i bojowej. Spośród wszystkich, ta kpsz jest najbardziej manewrowa i posługuje się tylko i wyłącznie śmigłowcami.

Kompania szturmowa i jej odpowiednik kpd w Armii Radzieckiej to typowe pododdziały występujące w wojskach powietrznodesantowych, przystosowana do zrzutu ze spadochronami. W Wojsku Polskim w strukturach wojsk powietrznodesantowych występują one jako podstawowe pododdziały. W Armii Radzieckiej natomiast występują one w składzie wojsk powietrznodesantowych i wojsk desantowo-szturmowych. Ich specyficzne wykształcenie oraz struktura organizacyjna przystosowana do prowadzenia działań bojowych na tyłach nieprzyjaciela pozwalają na wykorzystanie ich właściwości do prowadzenia działań desantowo-szturmowych i wykorzystanie do przerzutu tych pododdziałów, zarówno śmigłowców, jak i samolotów transportowych. W taki sposób, kombinowanym przerzutem, użyto we wspomnianym ćwiczeniu 302 i 308 bdsz oraz w ćwiczeniu tak-

tycznym z wojskami Południowej Grupy Wojsk Armii Radzieckiej. Do manewru na lądzie wykorzystywano zdobyczne lub etatowe samochody osobowo-terenowe.

W Armii Radzieckiej występujące kdsz są już przystosowane i przeszkolone tylko do przerwotu śmigłowcami. Na swoim etatowym wyposażeniu posiadają jako główny środek walki BWD. Te wozy bojowe pozwalają im na manewrowe prowadzenie działań desantowo-szturmowych na lądzie.

W pewnym sensie jej odpowiednikiem jest kkp /USA/, której podobieństwo uwidacznia się w przystosowaniu /przygotowaniu/ jej do użycia na śmigłowcach z etatowym sprzętem /w tym i trakcyjnym/. Podobnie jest także z kompanią zmotoryzowaną, występującą we francuskim pułku powietrznoszturmowym^{x/}.

Podsumowując tę problematykę należy stwierdzić, że struktura organizacyjna współczesnego bdsz powinna być tworzona w oparciu o najbardziej pozytywne cechy przedstawionych pododdziałów, a mianowicie batalion ten powinien:

- posiadać duży stopień samodzielności wykonywania manewru drogą powietrzną;
- cechować się szybkim manewrem na lądzie;
- także być przystosowany do prowadzenia w razie potrzeby uciążliwych i długotrwałych walk z nieprzyjacielem w jednym rejonie /w tym i obronnych/ wewnątrz jego ugrupowania w oderwaniu od sił własnych.

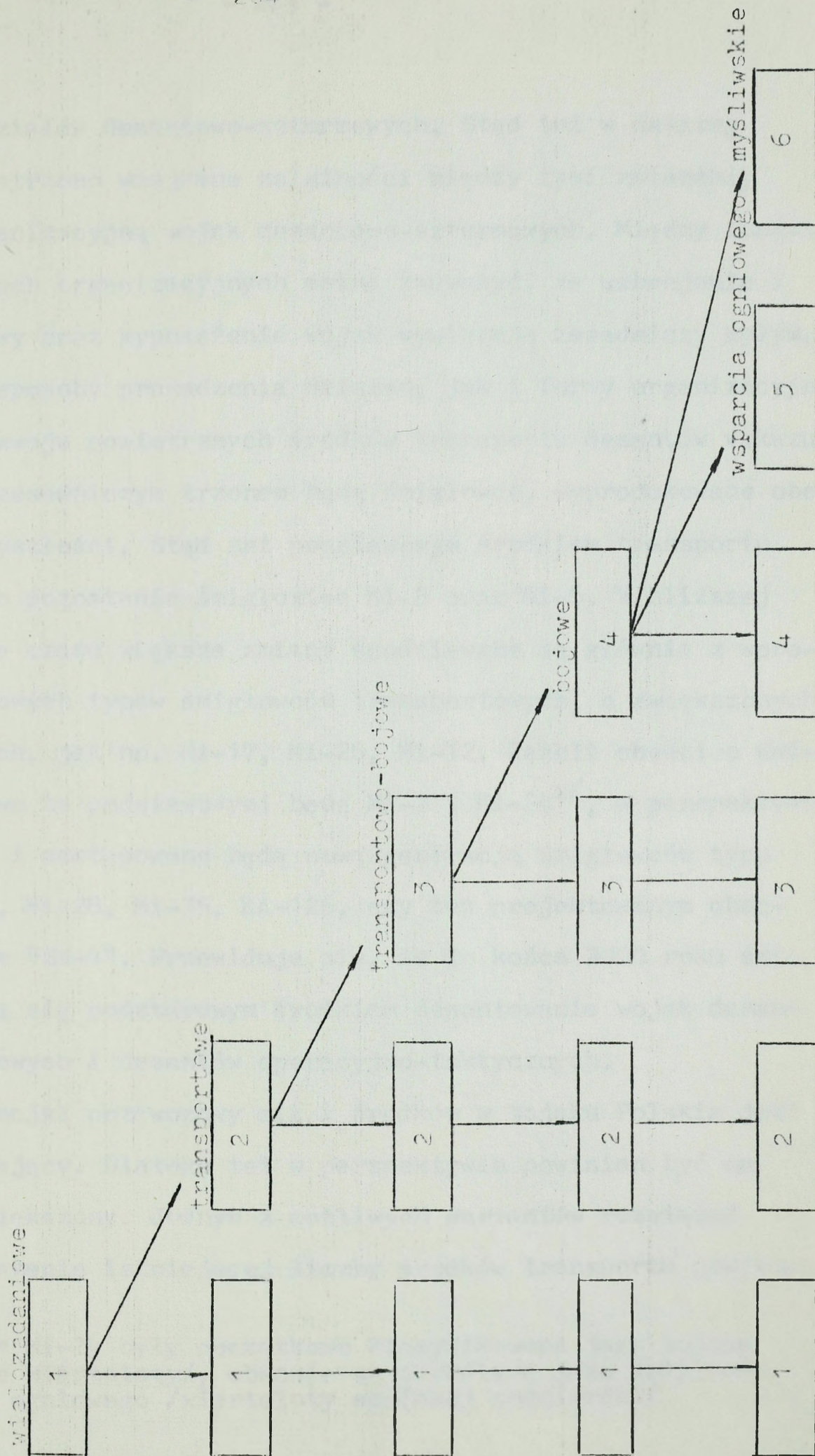
4.2.3. Wpływ rozwoju sprzętu transportowego i bojowego na kształt modelu organizacyjnego batalionu desantowo-szturmowego.

Powstanie nowych i ciągle doskonalenie istniejących środków i sposobów transportu wywiera istotny wpływ na struktury orga-

x/ Patrz załącznik 9.

Rys.4.3.1.

Ewolucja śmigłowców wojsk lądowych

nizacji oddziałów desantowo-szturmowych. Stąd też w dalszej części rozpatrzono wzajemne zależności między tymi zmianami, a formą organizacyjną wojsk desantowo-szturmowych. Między innymi także w zasach organizacyjnych można zauważyć, że uzbrojenie i sprzęt bojowy oraz wyposażenie wojsk wywierają zasadniczy wpływ, zarówno na sposoby prowadzenia działań, jak i formy organizacyjne.

Ocena rozwoju powietrznych środków transportu desantów wskazuje, że ich zasadniczym trzonem będą śmigłowce, wyprodukowane obecnie i w przyszłości. Stąd też podstawowym środkiem transportu powietrznego pozostanie śmigłowiec Mi-8 oraz Mi-6. W bliższej perspektywie czasu większe zmiany spodziewane są głównie z wprowadzeniem nowych typów śmigłowców transportowych, o zwiększonych możliwościach, jak np. Mi-17, Mi-26, Mi-12. Jeżeli chodzi o śmigłowce bojowe to podstawowymi będą Mi-2 i Mi-24^{x/}, w perspektywie uzupełniane i zastępowane będą nową generacją śmigłowców typu W-3 "Sokół", Mi-28, Mi-35, KA-126, czy też projektowanym obecnie w Polsce "SW-4". Przewiduje się, że do końca 2000 roku śmigłowce staną się podstawowym środkiem desantowania wojsk desantowo-szturmowych i desantów operacyjno-taktycznych.

Obecny potencjał przewozowy sił i środków w Wojsku Polskim jest niewystarczający. Dlatego też w perspektywie powinien być on poważnie zwiększony. Jednym z możliwych wariantów rozwiązań jest powiększenie istniejącej liczby środków transportu powietrz-

x/ Śmigłowce Mi-24 były początkowo klasyfikowane jako bojowe /bojowyje wiertoloty/, obecnie są określane jako śmigłowce wsparcia ogniowego /wiertoloty ogniewoj poddierżki/.

nego, drugim zaś, wprowadzenie na wyposażenie wojsk nowych generacji śmigłowców o zwiększonych możliwościach taktyczno-bojowych.

Osobnym problemem jest zmechanizowanie wojsk desantowo-szturmowych w prowadzeniu działań na lądzie. Obecny stan wyposażenia wojsk jest niewystarczający. Pozwala jedynie na częściowe wykorzystanie do transportu i manewru na lądzie pojazdów osobowo-terenowych /typu GAZ, UAZ/. Rozwiązania w tym zakresie mogą pójść w dwóch kierunkach, tj. poprzez wyposażenie wojsk w wystarczającą liczbę samochodów osobowo-terenowych, przystosowanych do tych działań lub wprowadzenie na wyposażenie sprawdzonych już w Armii Radzieckiej BWD.

Przeprowadzone badania wskazują, że istnieją warunki /przypadki/, gdzie w działaniach desantowo-szturmowych nieodzownym jednak staje się lądowy środek transportowo-bojowy typu BWD. Zwłaszcza w dłuższych działaniach rajdowych lub w czasie uciążliwych walk o utrzymanie nakazanych rejonów. Ale są też i takie przypadki, gdzie obecność BWD stanowiłaby zbędny balast, zwłaszcza podczas wykonywania krótkotrwałych szturmów /walk/.

Wobec tak przedstawionych problemów wykonano naliczenia ilościowego niezbędnych środków transportu powietrznego dla podstawowego pododdziału ze składu bdsz, jakim jest kompania. W obliczeniach uwzględniono wariant ze sprzętem, jak i bez sprzętu transportu lądowego. Poniżej w tabeli 4.1. przedstawiono trzy możliwe warianty transportowe w celu przerzutu jednej kompanii, o trzech różnych składach.

LICZBA ŚMIGŁOWCÓW NIEZBĘDNA DO PRZEWOZU ksz

Lp. typ	Skład i wyposażenie kompanii	Warianty transportowe			Uwagi
		I	II	III	
"A"	ksz z plppanc, drsap, drsanit - 150 żołn. Ważniejszy sprzęt i wyposażenie: 3 wyrz. PPK, 3xSPG-9, 3M-82, 2S-2M, ok. 250 kg min lub MW i 1 bjo artyleryjskiej	Mi-8 /Mi-17/ 9 /24t/	Mi-6 4 / 24t/	Mi-8 4 /12t/	Mi-6 2 /12t/
"B"	ksz z plppanc, drsap, drsanit - 150 żołn. Ważniejszy sprzęt i wyposażenie: 13 sam. osob.-teren. UAZ; 3 wyrz. PPK; 3xSPG-9; 3M-82; 2S-2M; 10jo do M-82 i SPG-9, 1, 5jo do PPK, 3jo do S-2, ok. 250 kg min lub MW	20 /54t/	9 /54t/	4 /12t/	7 /42t/
"C"	ksz o składzie jak w przypadku "A". Ważniejszy sprzęt; 10 BWD i 6 BRT-Dx/	-	18 /108t/	4 /12t/	16 /96t/
				9 /24t/	14 /84t/

x/ BWD i BTR-D są przystosowane do zrzutu na spadochronach i przewozu śmigłowcami typu Mi-6, Mi-12 i Mi-26.

BTR-D wykorzystywany jest przez obsługi plm i plppanc.

Przedstawione warianty wskazują, że przy zmieniającym się wyposażeniu pododdziałów desantowo-szturmowych i przy zachowaniu tego samego typu śmigłowców, odpowiednim zmianom ulega liczba śmigłowców, niezbędnych do wykonania zadań transportowych. Wraz ze wzrostem wyposażenia pododdziałów lądowych wzrasta ich ogólny ciężar i wzrasta zapotrzebowanie na dodatkowe środki transportu powietrznego. I tak:

- w przypadku składu ksz typu "A" i "B" całość pododdziału może być przewożona w systemie jednorodnym na śmigłowcach typu Mi-8 /wariant I/ lub Mi-6 /wariant II/;

- w przypadku natomiast składu ksz "C" takiej możliwości nie ma w odniesieniu do śmigłowców Mi-8;

- wielokrotnie powiększyła się także liczba niezbędnych śmigłowców do przerzutu tak zmieniających się pododdziałów, np. wariant II w składzie ksz "A" i "C" uległ prawie pięciokrotnemu powiększeniu.

Wprowadzenie wymienionych poprzednio śmigłowców transportowych na wyposażenie wojsk desantowo-szturmowych, spowoduje daleko idące zmiany jakościowe w tych wojskach. Konsekwencją tego będzie znaczne ograniczenie lub likwidacja podstawowego elementu składowego, jakim są pododdziały, przystosowane do zrzutu ze spadochronami^{x/}.

W oparciu o wyniki przeprowadzonych badań i wnioski z ćwiczeń taktycznych z wojskami, przeprowadzonych na terenie SOW, WOW i POW, a także w ASG WP wypracowano następujące założenia modelowe,

x/ Pododdziały powietrznodesantowe nie zostały jeszcze wyparte przez pododdziały desantowo-szturmowe w strukturach organizacyjnych wojsk desantowo-szturmowych w Armii Radzieckiej i stanowią nadal ich zasadniczy trzon. Wynika to jednak, jak należy przypuszczać, z ograniczonej liczby śmigłowców.

wyznaczające formę organizacyjną batalionu desantowo-szturmowego:

1. Skład organizacyjny bdsz powinny stanowić aktualnie trzy elementy organizacyjne, a mianowicie:
 - a/ lekkie-piesze pododdziały szturmowe ze śmigłowcami;
 - b/ pododdziały szturmowe z lekkimi środkami transportu lądowego;
 - c/ pododdziały szturmowe /ciężkie/ zmechanizowane wyposażone w BWD.
2. Podstawową jednostką organizacyjną bdsz powinna być kompania.
3. Każda z kompanii powinna posiadać pełną samodzielność w prowadzeniu działań desantowo-szturmowych z uwzględnieniem dużej skuteczności ogniowej, zwłaszcza przeciwpancernej i dużej swobody manewru.
4. Konieczność dostosowania struktury organizacyjnej do rodzaju wykonywanych zadań oraz różnorodnej sytuacji operacyjno-taktycznej sugeruje posiadanie przez bdsz sprawnego systemu organizacyjnego, jakim jest system trójkowy.
5. Ze względu na specyfikę wykonywanych zadań, bdsz powinien posiadać wyodrębniony pododdział dowodzenia wsparciem ogniowym, zabezpieczeniem wykonywania lotów i osłony przeciwlotniczej.

4.3. Modele struktur organizacyjnych batalionu desantowo-szturmowego.

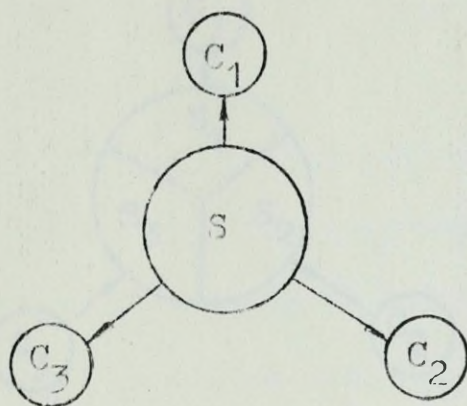
Aby model struktur organizacyjnych był właściwy powinien spełniać jedno z głównych wymagań tj. dostosowanie struktur do wyznaczonego dla nich celu działania.

Podstawowym celem działania bdsz w ramach realizowanej w trakcie przeciwwuderzenia lub przeciwnatarcia operacji zaczepnej armii /lub operacji desantowo-szturmowej/ będzie stworzenie, w ścisłym współdziałaniu z OW /OGM/ /frontu lub armii/, aktywnie działającego frontu na zapleczu przeciwnika i dezorganizacja jego wysiłku obronnego na kierunku natarcia głównego zgrupowania uderzeniowego armii /frontu/ poprzez wykonanie następujących grup zadań:

- zniszczenie sił i środków napadu jądrowego, chemicznego, elementów systemów rozpoznawczo-uderzeniowych i OPL, stanowisk dowodzenia, środków napadu powietrznego oraz elementów systemu zaopatrzenia materiałowo-technicznego i infrastruktury nieprzyjaciela;
- niedopuszczenie /dezorganizacja i opóźnianie/ podejścia odwodów przeciwnika w kierunku dofrontowym oraz oderwanie się jego sił podczas przejścia do pościgu;
- opanowanie i utrzymanie ważnych obiektów, rubieży /rejonów/, węzłów dróg, przepraw, przesmyków, cieśnin, wysp i odcinków wybrzeża morskiego na korzyść OW /OGM/, oddziałów specjalnych, rajdowych, desantowych itp.

Na tej podstawie można wyodrębnić co najmniej trzy cele działania, różniące się zasadniczo sposobem wykonania, do realizacji których jest przeznaczony bdsz w ramach rozwijanej przez armię operacji zaczepnej na północnonadmorskim kierunku operacyjnym. Oznaczmy te cele kolejno C_1 , C_2 i C_3 , a literą S - strukturę organizacyjną bdsz, co w uproszczeniu ideę tego przedstawia rysunek 4.4.

Rysunek 4.4.

Końcowym rezultatem tworzenia modelu struktury organizacyjnej bdsz jest jego operacyjno-taktyczne przeznaczenie. W związku z tym, jako punkt wyjściowy do rozważań, należałoby przyjąć cele, dla realizacji których model jest przeznaczony. Ponieważ, z punktu widzenia teorii organizacji schemat ten zawiera dwa podstawowe błędy:

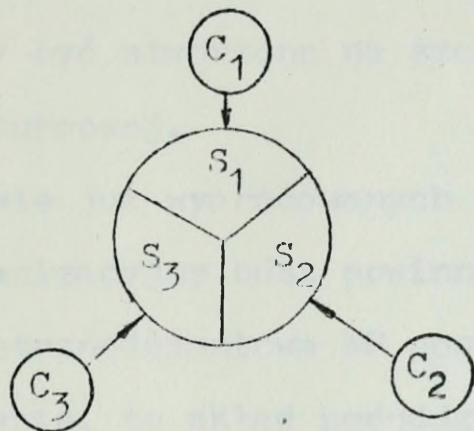
- no pierwsze, nie struktura warunkuje cel działania, lecz cel determinuje strukturę;

- po drugie, struktura organizacyjna jednostki nie może odpowiadać jednocześnie trzem różnym celom działania, lecz tylko jednemu, dla którego realizacji została stworzona.

Wobec powyższego, zgodnie z naczelną zasadą "właściwego wyboru struktur organizacyjnych do realizacji danego celu działania"^{x/} otrzymujemy trzy struktury organizacyjne o odpowiadających im celach działania, co przedstawia rysunek 4.5.

x/ St. SOKOŁOWSKI, Decyzja a działanie, MON, Warszawa 1975, s. 237.
K. MREŁA, Problemy organizacji, wyd. ASG WP, nr 2/80.

Rysunek 4.5.

Ponieważ, żadna organizacja nie jest w stanie jako całość przyjąć jednocześnie trzech różnych struktur organizacyjnych, należałoby posiadać trzy organizacje różniące się celem działania. Z operacyjnego jednak punktu widzenia istnieje potrzeba posiadania jednego bdsz lecz o różnym przeznaczeniu. I jeszcze jeden szczegół, mianowicie to, że bdsz może realizować w danym czasie tylko jeden główny /całościowy/ cel działania, posiadając odpowiadającą temu celowi strukturę organizacyjną. Np.: w czasie t_1 struktura S_1 odpowiada celowi C_1 . A więc dostrzegana jest prawidłowość możliwości zmiany organizacyjnej jednostki w czasie t od $1 \dots n$. Odpowiadającą celowi od $1 \dots n$ pod warunkiem posiadania zgodności indeksów czasu, celu i struktury. Ta prawidłowość daje podstawę do stwierdzenia, że bdsz powinien posiadać zmienną strukturę organizacyjną, a ściślej strukturę dostosowaną do realizacji określonego celu działania.

Konsekwencją takiej zmiennej struktury, wynikającej z celu działania jest potrzeba posiadania określonego /przygotowanego/ "organu dowodzenia" bdsz, mogącego przejąć dowodzenie wymie-

nialnymi, pod względem ilościowym i jakościowym, podległymi pododdziałami /lądowymi i powietrznymi/. Takie możliwości, zdaniem autora, winny być stworzone na szczeblu batalionu i brygady desantowo-szturmowej.

Na podstawie już wypracowanych wniosków potwierdza się teza, że skład organizacyjny bdsz powinny stanowić kompanie. Ponieważ brygada powietrznodesantowa WP posiada cztery bataliony, w każdym po trzy kompanie, to skład pododdziałów liniowych /bojowych/ brygady stanowi dwanaście kompanii. Budując oddziały desantowo-szturmowe na bazie brygady, aby być konsekwentnym, w prowadzonych badaniach, autor zakłada istnienie trzech batalionów jako podstawę struktury brygady. Pierwszy batalion obejmuje lekkie pododdziały szturmowe /piesze/, wykonujące manewr /etatowymi - przydzielonymi/ śmigłowcami. Drugi - pododdziały szturmowe /średnie/ z lekkimi pojazdami lądowymi /samochody osobowo-terenowe bądź motocykle z przyczepami itp./ także przewożone /etatowymi - przydzielonymi/ śmigłowcami.

I wreszcie trzeci, tj. pododdziały szturmowe /ciężkie/ wyposażone w BWD przewożone /etatowymi - przydzielonymi/ śmigłowcami^{x/}.

W tym ujęciu, skład pododdziałów bojowych /desantowo-szturmowych/ stanowi dziewięć kompanii: trzy kdsz /lekkie/, trzy kdsz /średnie/, trzy kdsz /ciężkie/. Uwzględniając konieczność posiadania zmiennej struktury organizacyjnej wymieniona ilość kompanii zapewnia dokonanie 27 różnych wariantów modeli batalionu, a 10 podstawowych modeli przedstawia rysunek 4.6.

x/ Patrz załącznik 58.

Rysunek 4.6.

WYBRANE WARIANTY ORGANIZACYJNE bdsz /BDSz/

MODEL 1	1	1	1
2	1	1	3
3	1	1	2
4	1	2	2
5	1	2	3
6	1	3	3
7	2	2	2
8	2	2	3
9	2	3	3
10	3	3	3

LEGENDA:

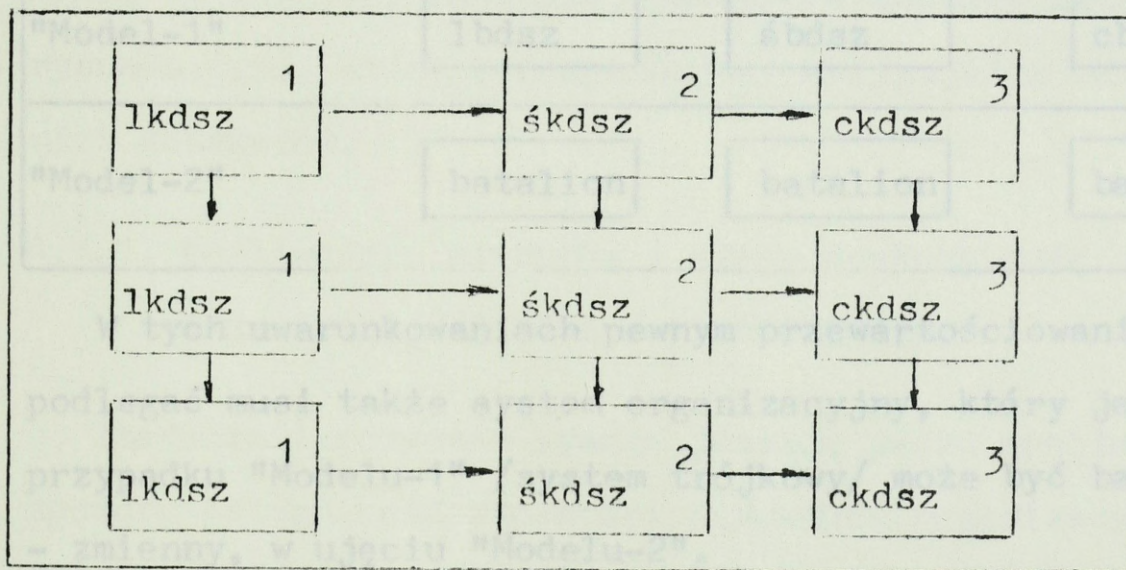
- 1 - pododdział szturmowy pieszy /lkdsz/;
- 2 - pododdział szturmowy na pojazdach /śkdsz/;
- 3 - pododdział szturmowy na BWD /ckdsz/.

Spośród tak wyselekcjonowanych 10 modeli podstawowych wariantów organizacyjnych bdsz, trzy z nich o strukturze jednorodnej najbardziej odpowiadają wymogom szkolenia w garnizonie /tzn. model 1, 7, 10/. Pozostałe zaś odpowiadają potrzebom szkolenia wojsk podczas ćwiczeń taktycznych z wojskami na poligonach, zapewniając możliwość wyboru konkretnej sytuacji taktyczno-operacyjnej do szkolenia dowództw i sztabów oraz wojsk.

Optymalnym jest model 5, który w procesie szkolenia bdsz pozwala, nawet przy dużym skadrowaniu /ponad 50 %/, zachować proces szkolenia w podstawowych specjalnościach. Prowadzenie przez armię operacji zaczepnej na północnonadmorskim kierunku operacyjnym, ze względu na zmienność celu działania, sugeruje, że celowym będzie przyjęcie jako ostatecznego rozwiązania, układu przedstawionego na poniższym schemacie /rysunku/, który zdaniem autora zapewnia elastyczność w formowaniu ugrupowania bojowego bdsz w stosunku do celu działania.

Rysunek 4.7.

MOŻLIWE KIERUNKI TWORZENIA bdsz

Jak to na powyższym rysunku 4.7. widać w układzie pionowym kompanii, otrzymujemy bdsz o jednolitym składzie organizacyjnym, a więc:

- 1 - bdsz /lekki/ bez pojazdów lądowych /sama piechota/;
- 2 - bdsz /średni/ piechota z samochodami osobowo-terenowymi;
- 3 - bdsz /ciężki/ piechota z BWD.

Natomiast w układzie poziomym zawsze otrzymujemy przy zastosowaniu różnych kombinacji, trzy bdsz, lecz o niejednolitym składzie organizacyjnym, co z kolei jest zgodne z potrzebami w czasie prowadzenia działań desantowo-szturmowych. Takie podejście pozwala na wypracowanie w brygadzie dwóch podstawowych modeli organizacyjnych- jeden /"Model-1"/ jako wyjściowy oraz drugi /"Model-2"/ jako przystosowany do wykonywania zadania w konkretnej sytuacji taktyczno-operacyjnej i w/g konkretnych potrzeb. Przedstawia to rysunek 4.8.

Rysunek 4.8.

"Model-1"	lbdsz	śbdsz	cbdsz
"Model-2"	batalion	batalion	batalion

W tych uwarunkowaniach pewnym przewartościowaniami /zmianom/ podlegać musi także system organizacyjny, który jako stały, w przypadku "Modelu-1" /system trójkowy/ może być bardzo różny - zmienny, w ujęciu "Modelu-2".

Potrzeby przyjęcia takiej prawidłowości potwierdzają liczne przykłady z ćwiczeń w 6 BPD /6DPD/. Np. w ćwiczeniu "GRAB-KLON-85" na bazie 6 BPD w konkretnej sytuacji podyktowanej warunkami taktyczno-operacyjnymi, zorganizowano /stworzono/ sześć tzw. "zgrupowań", które dysponowały różną ilością sił i środków /pododdziałów/. Tym samym, był to kombinowany system organizacyjny.

Takie elastyczne przyjmowanie systemu organizacyjnego stworzy w określonej sytuacji pola walki warunki do uzyskania przewagi i zaskoczenia nieprzyjaciela poprzez ilość i jakość użytych

sił oraz stosowanie zasady ekonomii sił.

Jeżeli przyjmiemy jako odpowiadający celowi działania "Model-1" z powyższego schematu, to bataliony i kompanie powinny posiadać układ odpowiadający odpowiednio MODELOM 1, 7 i 10, przedstawionym na rysunku 4.6. przedstawiającym warianty organizacji bdsz /BDSz/, co odpowiada ściśle pionowemu układowi jednostek /por. rysunek 4.7. oraz rysunek 4.9./. Jeżeli natomiast przyjmiemy jako odpowiadający celowi działania "Model-2" z powyższego schematu, to batalionowi odpowiadają pozostałe MODELE, jak np. MODEL-5 /patrz rysunek 4.6./, który może przyjmować kompanie wszystkich pozostałych wariantów modeli /np. MODEL 1, 7 i 10/. Powyższe rozważania zostały uwidocznione na rysunku 4.9., który koresponduje /nawiązuje/ z układami poprzednich schematów.

4.3.1. Możliwości, kierunki i etapy doskonalenia struktury organizacyjnej bdsz /a także BDSz/.

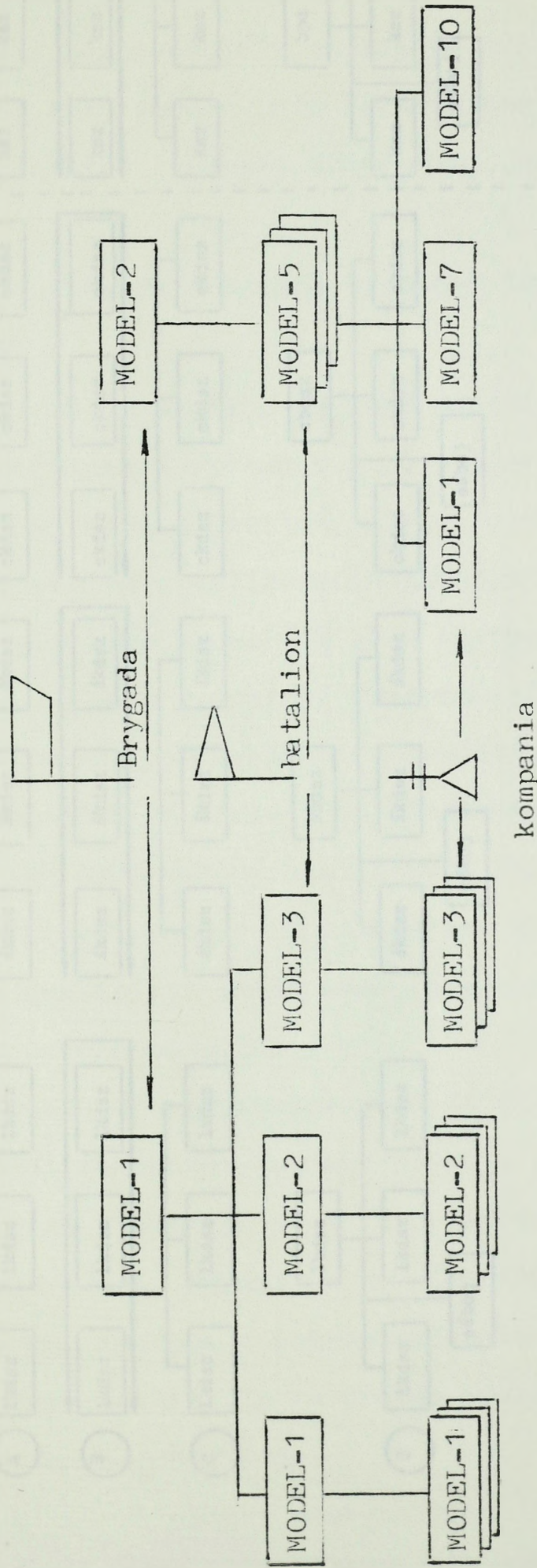
Zbadania i rozważań wymaga jeszcze jeden problem, dotyczący sposobu osiągnięcia zgodności struktury organizacyjnej bdsz /BDSz/ z celem jej wykorzystania przez armię oraz w jaki sposób można w praktyce przeprowadzić wypracowane ugrupowania organizacyjne, tych struktur? Przyjrzyjmy się pododdziałom brygady. Otóż na podstawie kolejnego rysunku 4.10. w pozycji "A" dostrzegamy /przy założeniu systemu trójkowego organizacji/, że wyodrębniają się w sposób naturalny następujące zgrupowania:

- piesze, w składzie trzech lekkich kdsz /MODEL-1/;
- drugie, w składzie trzech średnich kdsz /MODEL-7/;
- trzecie, w składzie trzech ciężkich kdsz /MODEL-10/x/.

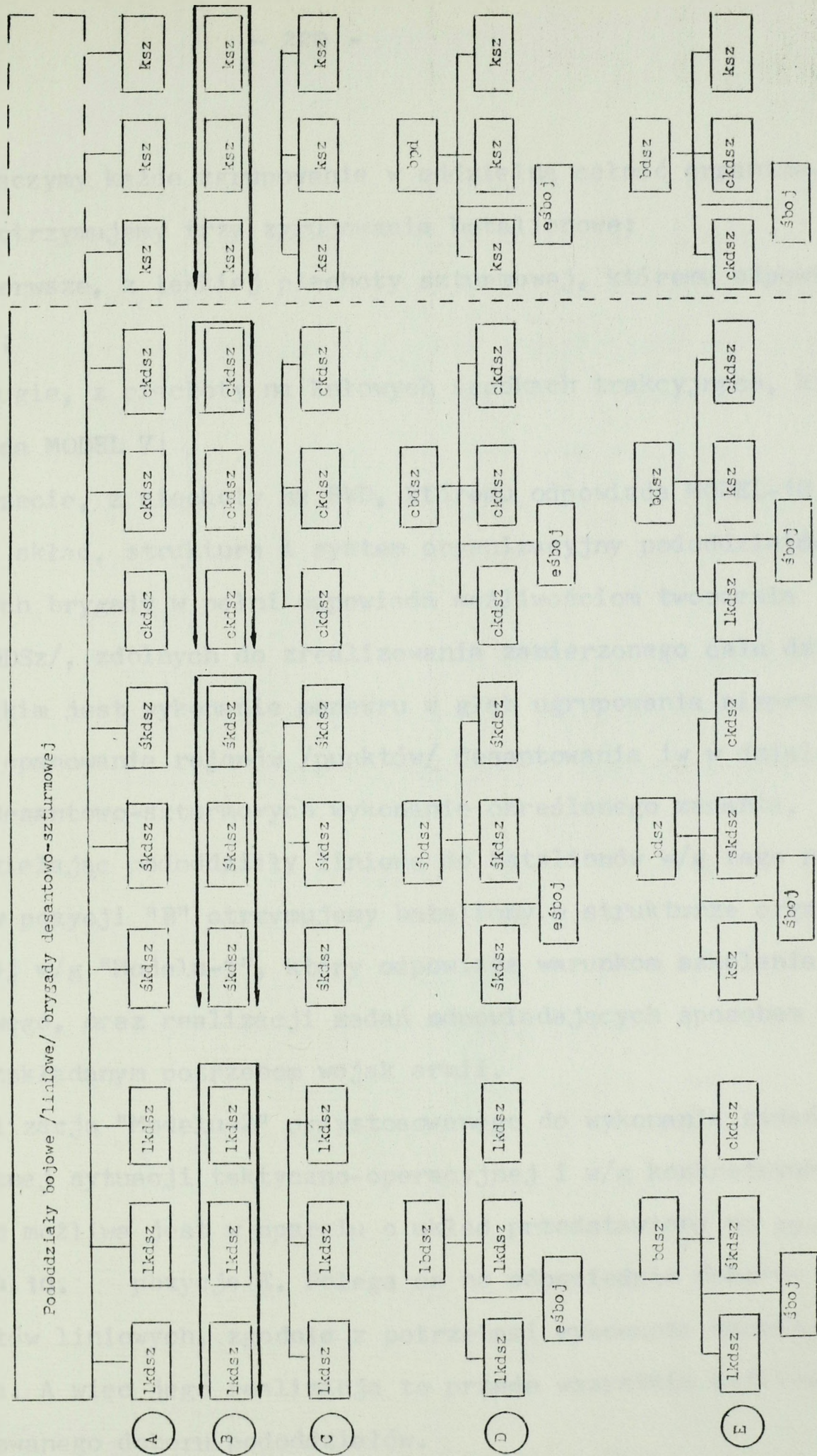
x/ Na rysunku 4.10. umieszczono jeszcze jedno czwarte zgrupowanie w składzie trzech ksz /spadochronowych/ przy założeniu zachowania dotychczasowej czwórkowej struktury batalionowej brygady.

Rysunek 4.9.

PODSTAWOWE MODELE ORGANIZACJI bdsz /i BDSZ W/G PRZYJĘTYCH WARIANTÓW/

Możliwości tworzenia modelu bdsz

Gdy połączymy każde zgrupowanie w oddzielną całość organizacyjną, otrzymujemy trzy zgrupowania batalionowe:

- pierwsze, z lekkiej piechoty szturmowej, któremu odpowiada MODEL 1;

- drugie, z piechoty na kołowych środkach trakcyjnych, któremu odpowiada MODEL 7;

- trzecie, z piechoty na BWD, któremu odpowiada MODEL-10.

Taki skład, struktura i system organizacyjny pododdziałów liniowych brygady w pełni odpowiada możliwościom tworzenia bdsz /ODSz/, zdolnych do zrealizowania zamierzonego celu działania, jakim jest wykonanie manewru w głąb ugrupowania nieprzyjaciela, opanowanie rejonów /punktów/ desantowania i w działaniach desantowo-szturmowych wykonanie określonego zadania.

Wydzielając pododdziały liniowe do batalionów w/g tego rysunku w pozycji "B" otrzymujemy bataliony o strukturze organizacyjnej w/g "Modelu-1", który odpowiada warunkom szkolenia garnizonowego, oraz realizacji zadań odpowiadających sposobem działania zakładanym potrzebom wojsk armii.

Realizacja "Modelu-2" przystosowanego do wykonania zadań w konkretnej sytuacji taktyczno-operacyjnej i w/g konkretnych potrzeb możliwa jest w oparciu o układ przedstawiony na rysunku 4.10. pozycja E. Polega on na odpowiednim doborze pododdziałów liniowych, zgodnie z potrzebami wykonania określonego zadania. A więc jego realizacja to przede wszystkim możliwość kombinowanego doboru pododdziałów.

Zatem powstają trzy kierunki doskonalenia brygady i tworzenia w armii samodzielnych bdsz. Pierwszy - to potrzeba wyodrębnienia

/posiadania/ dowództw batalionów desantowo-szturmowych^{x/}, zdolnych do organizacji i prowadzenia działań desantowo-szturmowych w dwóch wymiarach /powietrznym i lądowym/ jednocześnie. Dowództwa te, zdaniem autora nie zajmowałyby się bezpośrednim szkoleniem wojsk w garnizonach, byłyby jedynie szkolone i przygotowywane do przejęcia dowodzenia stworzonym bdsz do prowadzenia działań desantowo-szturmowych. Zatem ich kwalifikacje powinny predysponować je do umiejętnego kierowania występującymi w składzie bdsz rodzajami wojsk /lotniczych i lądowych/.

Drugi kierunek - wyodrębnianie nowego rodzaju wojsk powietrzno-szturmowych, które zapewnią realizację zadań brygady i batalionu w zupełnie nowym wymiarze, przyjmując charakter powietrzno-pancernych uderzeń.

Trzeci kierunek - stopniowe przystosowywanie do przerzutu śmigłowcami wszystkich sił i środków, znajdujących się na wyposażeniu wojsk brygady i batalionu /w tym głównie sił i środków tyłowego zabezpieczenia/. Aby w praktyce przeprowadzić tak wypracowane usprawnienia organizacyjne należy je zrealizować etapami:^{xx/}

Etap I - dokładne zaplanowanie wariantu reorganizacji;

Etap II - przygotowanie kierowniczej kadry dowódczej do wprowadzenia reorganizacji;

Etap III - dokonanie usprawnień organizacyjnych;

Etap IV - sprawdzenie efektów reorganizacji.

x/ Patrz załącznik 59 i 60.

xx/ W. Mróz w swoim opracowaniu: Zarys kierowania i organizacji pracy dowódczej i sztabowej - w działalności związanej z modernizacją organów kierowania i innych instytucji wyróżnia sześć faz jej realizacji, które w swojej treści są zbieżne z przedstawionymi etapami.

4.3.2. Ocena projektowanego modelu oraz niektóre wymogi szkolenia wojsk.

Projektowany model oddziału desantowo-szturmowego /bdsz/ w stosunku do istniejącej organizacji bpd różni się zasadniczo pod względem składu, struktury i systemu organizacyjnego. Uwidocznione jest to w załączniku 61. Podobnych /analogicznych/ różnic można doszukać się między projektowanym modelem BDSz a BPD. Zasadnicze walory projektowanego modelu organizacji widoczne są w płaszczyźnie operacyjno-taktycznej i organizacyjnej, która to spełnia rolę usługową w stosunku do pierwszej.

Nowa struktura zawiera pod względem operacyjno-taktycznym nowe jakościowo warunki do prowadzenia działań bojowych jednocześnie w dwóch wymiarach, przez wprowadzenie /wyposażenie/ do pododdziałów lądowych śmigłowców o charakterze transportowym i transportowo-bojowym. Takie zmiany, dają możliwość podjęcia walki przez bdsz z dowolnie wybranymi elementami ugrupowania bojowego nieprzyjaciela w strefie operacyjnej i taktycznej. Te zmiany to także nowe znamiona wojsk powietrznodesantowych w charakterze prowadzenia działań bojowych - nazwanych desantowo-szturmowymi.

Przewidywane zmiany organizacyjne w strukturze brygady desantowo-szturmowej zapewniają warunki realizacji podstawowej zasady organizacyjnej, tj. zachowania zgodności struktury tworzonych batalionów desantowo-szturmowych z celem ich działania w konkretnej sytuacji operacyjno-taktycznej i w każdych warunkach pola walki. Przez to, między innymi, że każdy element składowy organizacji bdsz posiada ścisłe przeznaczenie /możliwości/ do realizacji wyznaczonego mu celu cząstkowego. Natomiast całość organizacyjna odpowiada przyjętemu sposobowi realizacji całościowego

celu działania, głównie przez stworzenie możliwości dostosowania struktury organizacyjnej stosownie do istniejących warunków i dysponowanych środków. Dodatkowo także elementem składowym zapewniono możliwość przyjęcia takich rozwiązań organizacyjnych /pód względem ilościowym i jakościowym/ przez możliwość ustalenia składu bdsz przystosowanego do charakteru realizowanych przez niego zadań.

Nowa struktura, czyni kolejny krok w zapewnieniu warunków sprawniejszego kierowania poszczególnymi elementami organizacyjnymi, zwłaszcza w płaszczyźnie "ziemia - powietrze" m.in. przez wprowadzenie /wyodrębnienie/ na szczeblu brygady, dowództw batalionów /oddziałów/ desantowo-szturmowych.

Wprowadzenie usprawnień organizacyjnych podyktowanych zmianami jakościowymi wprowadzanego sprzętu bojowego oraz zmianami wymogów współczesnego pola walki wymaga także wypracowania nowych form szkolenia wojsk desantowo-szturmowych. Uwidaczniają się tutaj trzy płaszczyzny zasadniczego /podstawowego/ wyszkolenia:

- pierwsza, która wiąże się z wyszkoleniem załóg śmigłowców i elementów /pododdziałów/ zabezpieczających ich działanie;
- druga, ściśle związana z wyszkoleniem oddziałów i pododdziałów, przeznaczonych do wykonywania zadań na lądzie;
- trzecia, związana z odpowiednim wyszkoleniem i przygotowaniem dowództw bdsz, oraz dodatkowo: jedna
- płaszczyzna najwyższej formy szkolenia, związana z praktycznym, zgrywającym wszystkie elementy, ćwiczeniem taktycznym z wojskami na poligonach.

Wyszkolenie podstawowe załóg śmigłowcowych obejmować powinno swoim zakresem umiejętność wykonywania między innymi takich czynności, jak:

- lot samodzielny i w składzie różnych ugrupowań w/g orientacji z mapy i terenu;
- lot w warunkach ograniczonej widoczności, w/g orientacji z mapy i terenu;
- lot na różnych wysokościach i z różną prędkością samodzielnie i w ugrupowaniu;
- wykonanie lotu na bardzo małych wysokościach z uwzględnieniem taktycznych wymogów pola walki w celu wysadzenia, zabrania desantu;
- umiejętność wysadzenia desantu w różnych formach, z przyziemieniem, z zawisu, z lotem postępowym na małej wysokości przy pomocy lin lub drabinek;
- umiejętność załadowania i transportu sprzętu uzbrojenia wewnątrz śmigłowca, jak i na zewnątrz przez podwieszenie;
- umiejętność wykonywania zadań ogniowych samodzielnie i zespołowo na wezwanie z pola walki;
- umiejętność samodzielnego wyszukania i wyboru celu oraz wykonania zadania ogniowego do celu wskazanego z ziemi;
- umiejętność prowadzenia walki ze środkami przeciwlotniczymi nieprzyjaciela ziemnymi jak i powietrznymi;
- umiejętność sprawnej obsługi technicznej śmigłowca w zakresie podstawowych czynności, tankowania, przezbraniania, uzupełniania amunicji itp.;
- umiejętność w prowadzeniu koleżeńskiej pomocy ratowniczej uszkodzonym czy też zestrzelonym załogom śmigłowców;
- umiejętność wyboru dogodnych lądowisk w terenie przygodnym.

Wyszkolenie pododdziałów przeznaczonych do wykonywania zadań na lądzie powinno wykształcać następujące umiejętności:

- sprawne i wysokie umiejętności prowadzenia ognia ze wszystkich środków ogniowych;
- dużą zmienną funkcji na podstawowych stanowiskach etatowych;
- sprawne zajmowanie miejsc w śmigłowcach oraz mocowanie sprzętu bojowego wewnątrz kabiny transportowej, jak i na podwieszeniu zewnętrznym;
- sprawne opuszczanie pokładu śmigłowca różnymi sposobami np. po wylądowaniu, z zawisu, z lotu postępowego na małej wysokości nad ziemią, przy pomocy lin lub drabinek;
- sprawne posługiwanie się środkami pola walki /granaty, miny, ładunki wybuchowe, świece sygnalizacyjne, dymy itd./ występującymi aktualnie na wyposażeniu;
- naprowadzanie śmigłowców na lądowiska za pomocą środków radiowych, sygnalizacji świetlnej, dymnej oraz rękoma jako zdolność każdego żołnierza desantu;
- wskazywanie obiektów /celów/ nieprzyjaciela do wykonania zadań ogniowych przez wszystkie środki ogniowe, a zwłaszcza śmigłowce uzbrojone;
- wysoka sprawność fizyczna i umiejętność walki wręcz;
- wysoka odporność psychiczna w prowadzeniu działań bojowych w oderwaniu od sił głównych;
- posiadanie cech dynamicznego, zdecydowanego i skrytego zachowania się na polu walki;

- wykonywanie ataku różnymi sposobami na broniącego się nieprzyjaciela;
- wykonywanie krótkotrwałych napadów i wejść na obiekty w celu zniszczenia ich ważnych elementów lub zdobycia cennych materiałów;
- wszechstronnego korzystania z zasobów miejscowych w celu przedłużenia żywotności podczas prowadzonych działań desantowo-szturmowych;
- kierowania ogniem i wykorzystania wszystkich walorów posiadanego sprzętu bojowego;
- prowadzenia działań w rozproszeniu.

Szkolenie dowództw bdsz powinno być nacelowane na umiejętne organizowanie i prowadzenie działań desantowo-szturmowych. Ponieważ problematyka działań desantowo-szturmowych w swoim działaniu obejmuje nierozdzielnie wymiar powietrzny i lądowy, dlatego też kwalifikacje takich dowództw muszą być adekwatne do prowadzenia działań w tych wymiarach.

A więc powinni być tam oficerowie wojsk lotniczych w liczbie zapewniającej wszechstronną możliwość wypracowania decyzji o użyciu lotnictwa wojsk lądowych i praktycznego kierowania nim w czasie działań desantowo-szturmowych. Powinni tam być również oficerowie wojsk lądowych w liczbie, zapewniającej rozwiązywanie analogicznych problemów w odniesieniu do wojsk walczących na lądzie. Dowódca bdsz, mający w swoim sztabie taki zestaw oficerów-specjalistów będzie w stanie zorganizować działania desantowo-szturmowe i praktycznie dowodzić bdsz podczas prowadzenia walki.

W przyszłości, sztab dowództwa powinien posługiwać się w praktycznej pracy zautomatyzowanym systemem dowodzenia. System ten

powinien w oparciu o bank informacji i wprowadzane aktualne dane rozwiązywać /wypracowywać/ fragmenty lub całe decyzje w zakresie działań desantowo-szturmowych. Powinien także umożliwić przeprowadzenie symulacji działań desantowo-szturmowych i ich efektów w zakresie wypracowywanych wariantów decyzji. Wymaga to przygotowania dowództw bdsz w zakresie wykorzystywania najnowszej techniki obliczeniowej, minikomputerów, które powinny mieć zastosowanie na pokładach śmigłowców dowodzenia. Wykorzystanie tej techniki pozwoli w szybkim czasie określić: wybór trasy lotu, wysokości lotu na określonych odcinkach, ugrupowanie w czasie przelotu, wskazać obszary zagrożone środkami przeciwlotniczymi nieprzyjaciela. Posługując się tą techniką obliczeniową dowódca bdsz uzyskać powinien odpowiedź odnośnie niezbędnego składu bdsz w liczbie i rodzaju sił i środków w celu wykonania postawionego zadania.

W zakresie problemu, kto? który? z oficerów powinien być dowódcą takiego bdsz /tzn. czy oficer wojsk lądowych? czy też oficer wojsk lotniczych? autor definitywnie nie daje odpowiedzi^{x/}. Nie ulega wątpliwości, że może nim być każdy, musi tylko posiadać autentyczne kwalifikacje do dowodzenia takim bdsz. Niemniej jednak wydaje się, że przewaga zakresu i wagi zadań wykonywanych na lądzie, decyduje samoistnie, że problemy te będą najbardziej bliskie oficerowi wojsk lądowych.^{xx/} Dalsze tendencje rozwojowe

x/ Tego rodzaju pytania stawiano również na sympozjum poświęconym problemom szkolenia pododdziałów 6 BPD do działań desantowo-szturmowych zorganizowanym w dniach 30-31.05.89 r. w Krakowie przez sztab WOW.

W odpowiedzi sugerowano konieczność przekazania jednoosobowego dowodzenia w ręce oficera wojsk lądowych.

xx/Zgodnie z relacją attache USA w RP płk. GLENN A. BAILEY, jr. przekazaną w czasie pobytu w ASG WP w dniu 30.01.1990 r. w armii USA dowodzenie tego typu oddziałami znajduje się w ręku oficera wojsk lądowych.

wojsk w tym wymiarze, sugerują przeniesienie ciężaru gatunkowego w wykonywanych działaniach na barki śmigłowców uzbrojonych. Być może, spowoduje to utworzenie w niedługiej przyszłości oddziałów o charakterze powietrznoszurmowym, co zweryfikuje i zmieni moją sugestię w zakresie wyznaczania dowódców, oddając dowodzenie całkowicie w ręce oficerów wojsk lotniczych.

Uogólniając, szkolenie dowództw bdsz powinno ukształtować następujące umiejętności:

- planowania i organizowania działań desantowo-szturmowych;
- kierowania walką bdsz w działaniach desantowo-szturmowych;
- organizowania działań obronnych w głębi ugrupowania nieprzyjaciela i umiejętność prowadzenia walki w okrążeniu;
- organizowania działań w rozproszeniu;
- organizowania działań dywersyjno-rozpoznawczych.

4.4. Wnioski:

1. Zmiany jakościowe współczesnego pola walki wraz ze zmianami we wprowadzanym sprzęcie do wyposażenia wojsk powietrznodesantowych są warunkiem koniecznym do wprowadzenia usprawnień organizacyjnych.

2. Realizacja skomplikowanych zadań w głębi ugrupowania bojowego nieprzyjaciela wymaga, aby bdsz posiadał najbardziej mobilny środek transportu powietrznego wojsk desantowo-szturmowych na swoim etatowym wyposażeniu.

3. Ze względu na różne cele działań desantowo-szturmowych struktura składu bdsz powinna być zmienna, dostosowana do celu działań i oparta o podstawowe pododdziały liniowe, jakimi są kompanie.

4. W skład bdsz, obok podstawowych pododdziałów /kompanii/, wchodzić powinny pododdziały śmigłowców bojowych /i specjalnych/ oraz niezbędne, wydzielone pododdziały rodzajów wojsk i służb.

5. W celu stworzenia warunków sprawnego dowodzenia w pełni samodzielnym elementem ugrupowania bojowego armii /frontu/, jakim jest bdsz /BDSz/ należy na szczeblu brygady mieć do tego celu przygotowane i wyszkolone dowództwa.

6. Wyniki przeprowadzonych badań wskazują, że BDSz oraz bdsz powinny posiadać w swym składzie organizacyjnym odmienne pod względem charakteru i przeznaczenia elementy organizacyjne, a mianowicie:

- wojska szturmowe lądowe /piechota/;
- wojska szturmowe powietrzne /śmigłowce uzbrojone/;
- wojska wsparcia ogniowego /artyleria/;
- wojska osłony przeciwlotniczej /środki przeciwlotnicze/.

7. W perspektywie, z chwilą masowego wprowadzenia nowoczesnych śmigłowców powinna istnieć możliwość tworzenia dwóch różnych pod względem charakteru i przeznaczenia elementów organizacyjnych, również o strukturze batalionowej, a mianowicie:

- batalionu powietrznoszturmowego;
- batalionu desantowo-szturmowego.

8. Tak stworzona struktura organizacyjna wojsk desantowo-szturmowych wymaga wspólnego szkolenia wszystkich jej elementów w toku ćwiczeń taktycznych.

ZAKOŃCZENIE

1. Doświadczenia z prowadzonych po II wojnie światowej wojen lokalnych i konfliktów zbrojnych, a także wnioski z ćwiczeń w naszych siłach zbrojnych oraz w Zjednoczonych Siłach Zbrojnych państw-stron Układu Warszawskiego wskazują na stale wzrastającą rolę i znaczenie desantów powietrznych. Ich rola wynika również z nowej koalicyjnej doktryny wojennej o charakterze obronnym, która zakłada odparcie agresji nieprzyjaciela i przejście do przeciwnatarcia. Stąd nie można wykluczyć prowadzenia operacji zaczepnych, a w ich ramach wykorzystania oddziałów desantowo-szturmowych /ODSz/. Właściwości topograficzno-geograficzne terenu kierunku nadmorskiego, duże jego znaczenie w ewentualnym przyszłym konflikcie zbrojnym, zwłaszcza bazy i porty morskie, będą dodatkowym czynnikiem stanowiącym o sile i dużych możliwościach wykorzystania ich przez nieprzyjaciela. Istniejące w tym terenie dogodne warunki do stawiania skutecznego oporu przez wojska nieprzyjaciela, przy równoczesnym ograniczaniu manewru podczas przeciwnatarcia związków pancernych i zmechanizowanych drogą lądową, powoduje specyficzne właściwości prowadzenia natarcia, wśród których szczególnego znaczenia nabiera manewr przede wszystkim drogą powietrzną. Stąd też w wielu sytuacjach wysadzanie desantów powietrznych, zwłaszcza oddziałów desantowo-szturmowych, będzie niezbędne w celu ułatwienia pokonania oporu nieprzyjaciela i rozwijania natarcia /operacji zaczepnej/.

Wzrastające możliwości ogniowe i manewru nieprzyjaciela na lądzie, w powietrzu i na morzu zwiększają skuteczność jego obrony. Dlatego też prowadzenie działań desantowo-szturmowych staje się coraz bardziej niezbędne, aby stworzyć nieprzyjacielowi więcej

niż jeden front walki, aby także ułatwiać i przyspieszać tempo natarcia.

2. Na podstawie badań przeprowadzonych dotychczas ćwiczeń, można stwierdzić, że bpd o obecnej strukturze organizacyjnej może działać samodzielnie jako oddział desantowo-szturmowy w przypadku przydzielenia mu niezbędnej liczby odpowiedniego typu śmigłowców. Oddział desantowo-szturmowy podporządkowany dowódcy armii wykorzystywany będzie przede wszystkim wtedy, gdy zaistnieje konieczność zapewnienia swobody manewru siłom armii nacierającym na głównym kierunku uderzenia. Rola takiego oddziału desantowo-szturmowego polega na wykonywaniu uderzeń na obiekty nieprzyjaciela rozmieszczone w głębi jego ugrupowania, które decydować będą bezpośrednio lub pośrednio o utrzymaniu przez nacierające wojska wysokiego tempa natarcia, a niekiedy i na takie obiekty, które decydować będą o możliwości jego kontynuowania.

3. Z badań użycia oddziału desantowo-szturmowego wynika, że w odróżnieniu od innych rodzajów wojsk /a także tradycyjnych desantów powietrznych/ może on wykonywać swoje zadania takimi sposobami, jak:

A. Podczas opanowywania przyczółków na kierunku przeszkód wodnych i ich utrzymanie do czasu podejścia sił głównych:

- uderzeniem czołowym;
- uderzeniem skrzydłowym /bocznym/;
- uderzeniem od tyłu;
- uderzeniem od wewnątrz /środką/;
- uderzeniem kombinowanym /łąającym jednocześnie w/w sposoby/.

B. Podczas uderzenia na tyły zgrupowania broniących się wojsk nieprzyjaciela:

- prowadzenie działań rajdowych całością sił niszcząc /rozbijając/ obiekty nieprzyjaciela w głębi jego obrony, które decydują o jej trwałości;

- opanowanie ważnej rubieży /obiekty/ częścią sił i utrzymanie jej do czasu podejścia nacierających wojsk, a pozostałymi siłami przejście do działań rajdowych kierunkowych.

C. Podczas niszczenia obiektów położonych wewnątrz ugrupowania nieprzyjaciela /np.: środków napadu jądrowego, składów amunicji specjalnej, naziemnych urządzeń systemów rozpoznawczo-uderzeniowych i precyzyjnego rażenia, obiektów obrony przeciwlotniczej, punktów dowodzenia, węzłów łączności, urządzeń lotniskowych i lądowisk, środków materiałowo-technicznego zaopatrzenia wojsk itp./ prowadzić kolejno lub jednocześnie działania desantowo-szturmowe, pozostające na tyłach nieprzyjaciela ciągle lub dokonując powrotów w ugrupowanie wojsk własnych.

D. Podczas uchwytowania ważnych obiektów /lotniska, portu, bazy morskiej, mostu, zakładu przemysłowego itp./, odcinków wybrzeża /rzek/ cieśnin i przesmyków między jeziornych i utrzymywania ich do czasu podejścia własnych wojsk, a także wzbronienia podejścia jego odwodów w rejon /bitwy/ walki /izolacja odwodów nieprzyjaciela/ prowadząc działania:-zaczepne;-obronne /będąc w obronie okrężnej lub prowadząc działania obronne na kolejnych rubieżach opóźniania/.

E. Podczas opanowywania małych wysp używając całości sił oddziału desantowo-szturmowego:

- jednocześnie;

- kolejno.

F. Podczas prowadzenia działań rajdowych w głębi obrony nieprzyjaciela stosując:

- rajd w rejonie;

- rajd kierunkowy /postępujący, wycofujący, poprzeczny/;
- rajd wahadłowy.

G. Podczas uchwytowania odcinków wybrzeża dla stworzenia warunków wojskom pancernym i zmechanizowanym/jako desantów morskich/ rozwijania natarcia od strony morza:

- działając sposobem typowym dla rzutu szturmowego, opanowanie punktów lądowania desantu morskiego;
- po wykonaniu zadań rzutu szturmowego przejście do prowadzenia działań desantowo-szturmowych w rajdach na kierunku rozwijanego natarcia;
- częścią sił prowadzenie działań desantowo-szturmowych izolując odwoły nieprzyjaciela i jednocześnie pozostałymi siłami występowanie w roli rzutu szturmowego desantu morskiego.

4. Obecna struktura organizacyjna bpd, jego uzbrojenie i wyposażenie wykazują, że tworzony na jego bazie oddział desantowo-szturmowy może prowadzić działania desantowo-szturmowe wykonując zadania dostosowane do jego możliwości.

Z badań przeprowadzonych przez autora wynika, że przy uwzględnieniu zasady, iż cel działań /przeznaczenie/ oddziału desantowo-szturmowego /bdsz/ powinien decydować każdorazowo o jego składzie /celowym doborze jakościowo-ilościowym elementów ugrupowania bojowego/ w Wojsku Polskim istnieje możliwość stworzenia takich warunków poprzez dokonanie zmian organizacyjnych w BPD. Zmiany te zdaniem autora polegać by miały na reorganizacji, a także zmianie uzbrojenia i wyposażenia istniejących w BPD jej bpd. W wyniku tych zmian BPD /BDSz/ składałyby się z trzech /czterech/ podstawowych batalionów, a mianowicie:

- pierwszy, lekki batalion desantowo-szturmowy, przystosowany w całości do manewru przy pomocy śmigłowców i prowadzący na lądzie działania wyłącznie pieszo;

- drugi, średni batalion desantowo-szturmowy, również w całości przystosowany do manewru przy pomocy śmigłowców, jednak z możliwością prowadzenia działań bojowych na lądzie z wykorzystaniem własnych lekkich środków transportowych typu samochód osobowo-terenowy /UAZ/;

- trzeci, ciężki batalion desantowo-szturmowy wyposażony w BWD i również w całości przystosowany do manewru przy pomocy śmigłowców;

- jako czwarty, mógłby stanowić typowy bpd.

Z chwilą przydzielenia takiej BPD śmigłowców /transportowych i bojowych/ w liczbie zezwalającej na prowadzenie manewru w całości drogą powietrzną przeobraziłaby się ona w BDSz. Autor również sugeruje konieczność stworzenia w takiej BDSz dowództw batalionów /oddziałów/ desantowo-szturmowych przygotowanych do przejęcia dowodzenia wydzielonymi siłami ze składu brygady. Spełnienie tych podstawowych uwarunkowań pozwoliłoby każdorazowo na dostosowanie składu oddziału desantowo-szturmowego do zadań /celu/ jakie miałyby do wykonania. Polegałoby to na odpowiednim doborze ilościowym i jakościowym pododdziałów ze składu podstawowych batalionów. Obok wymienionych zmian, stworzona BDSz powinna również posiadać oddziały /bataliony/ śmigłowców transportowych i bojowych w liczbie zapewniającej swobodę i samodzielność wykonywania zadań desantowo-szturmowych. Śmigłowce transportowe zdaniem autora mogą być włączone w skład BDSz w dwojaki sposób.

Pierwszy - na zasadzie etatowego włączenia w struktury oddziałów i pododdziałów BDSz. Drugi - na zasadzie wyodrębnienia ich jako samodzielnych oddziałów /batalionów/ śmigłowców transportowych /transportowo-bojowych/ brygady, z których na czas tworzenia oddziałów desantowo-szturmowych i prowadzenia działań desantowo-szturmowych wydzielane byłyby konieczne siły i środki.

W podobny sposób może być stworzony samodzielny batalion desantowo-szturmowy /sbdsz/ na szczeblu armii. W tym przypadku jednak podstawowym ogniwem tworzenia składu bojowego sbdsz byłyby kompanie.

5. W działaniach desantowo-szturmowych /w niesprzyjających warunkach taktyczno-operacyjnych lub braku odpowiedniej liczby i typu środków transportu powietrznego/ przerzuty wojsk desantowo-szturmowych mogą być dokonywane sposobem kombinowanym /samolotowo-śmigłowcowym/, wykonując kilka rejsów. Jednak każdorazowo należy pozostawić tym wojskom niezbędną ilość sił i środków walki i transportu powietrznego /śmigłowców bojowych i transportowych/ w celu zapewnienia im minimalnej swobody organizowania i prowadzenia działań desantowo-szturmowych w głębi ugrupowania nieprzyjaciela.

6. W związku z tym, że wojska zmechanizowane dysponują możliwościami wydzielenia niezbędnej ilości sił do organizowania taktycznych desantów powietrznych, należy dążyć do ograniczenia użycia wojsk desantowo-szturmowych do tych celów. Tego rodzaju zadania, typowe dla taktycznych desantów powietrznych, mogą być wykonywane przez oddziały desantowo-szturmowe /bdsz/, lecz tylko w wyjątkowych i konkretnych sytuacjach taktyczno-operacyjnych.

7. Pomimo, że dowodzenie oddziałem desantowo-szturmowym /bdsz/ nie było przedmiotem badań w niniejszej rozprawie, badania wykazały, że przygotowanie i dowodzenie jego pododdziałami w takich działaniach desantowo-szturmowych jest znacznie trudniejsze i bardziej skomplikowane niż w normalnych warunkach na lądzie. Wynika to ze specyfiki wykonywanych zadań w powietrzno-lądowym wymiarze.

Ponadto w działaniach ODSz /bdsz/ czynnik zaskoczenia - bardziej niż w innych rodzajach działań bojowych - będzie ciągle ważnym warunkiem osiągnięcia sukcesu. Zwiększenie roli w uzyskaniu zaskoczenia należy pokładać w sposobach prowadzenia działań desantowo-szturmowych.

8. Kontrowersyjnym problemem stwierdzonym w czasie analiz ćwiczeń było planowanie działań bdsz tylko w przypadku wysyłania na jego kierunku OW /OGM/ lub OR. Były to więc zadania związane z koniecznością utrzymywania określonych rubieży do czasu podejścia sił prowadzących natarcie /działających/ od czoła. Autor starał się również wykazać nagłą potrzebę zupełnie innego wykorzystania zalet ODSz /bdsz/ w tym zwłaszcza możliwość wielokrotnego użycia go w jednej operacji, a czasem nawet i w jednym dniu walki.

9. Zmiany zachodzące w ramach kształtowania się nowych doktryn wojennych nie pomniejszają ważności problematyki ujętej w temacie niniejszej rozprawy doktorskiej. Przyszły charakter walki zbrojnej toczonej w ramach działań obronnych nacechowany będzie koniecznością stosowania szczególnie aktywnych zwrotów zaczepnych w postaci przeciwuderzeń i przeciwnatarć co ciągle stanowi o aktualności tematu rozprawy.

10. Przeprowadzone badania pozwoliły udzielić odpowiedzi na wszystkie pytania problemowe, a założona hipoteza robocza potwierdziła się. Cel rozprawy został osiągnięty. Badania w zakresie potrzeb i możliwości wykorzystania oraz sposobów użycia oddziału desantowo-szturmowego w natarciu należy kontynuować. Konieczność taka wynika zarówno z charakteru głównego problemu badawczego, który jest problemem otwartym, jak też z istnienia w jego otoczeniu wielu nieopracowanych naukowo problemów, do których można zaliczyć na przykład: udział śmigłowców /zwłaszcza bojowych/ w kształtowaniu potencjału bojowego walczących stron; właściwości operacji zaczepnych /natarcia/ realizowanych w postaci przeciwuderzeń i przeciwnatarć; właściwości organizacji dowodzenia oddziałem desantowo-szturmowym; przeciwdziałanie rozpoznaniu satelitarnemu i inne. Problemy te należy w najbliższym czasie rozwiązać, a uzyskane rezultaty wykorzystać do zweryfikowania wyników badań przedstawionych w niniejszej rozprawie.

x

x

x

W niniejszej rozprawie autor zbadał - na podstawie doświadczeń bojowych oraz wniosków zdobytych podczas ćwiczeń z wojskami i prowadzonych w ASG WP - najbardziej węzłowe problemy dotyczące możliwości prowadzenia działań desantowo-szturmowych przez oddział desantowo-szturmowy /bdsz/ podczas prowadzenia natarcia przez wojska lądowe eksponując szczególnie kierunek nadmorski.

Autor uważa, że uzyskany materiał teoretyczny może być wykorzystany do szkolenia wojsk powietrznodesantowych i wojsk desantowo-szturmowych, jak również do szkolenia kadr dowódczych, zwłaszcza w procesie dydaktycznym ASG WP. Jednocześnie autor pragnie zaznaczyć, że nieustanny rozwój współczesnych środków walki i transportu powietrznego, a także założenia nowej doktryny wojennej i ciągle ulegające zmianom poglądy naszych potencjalnych przeciwników sprawiają, że prezentowane w niniejszej pracy hipotezy, uogólnienia i wnioski wymagać będą okresowej weryfikacji.

- desantowo-szturmowej w naturze dywizji /praca dyplomowa/.
Wyd. ASG WP, Warszawa, 1987 r.
5. REICH J.: Nowe konstrukcje lotnicze. Przegląd Wojsk Lotniczych nr 11, 1985 r.
 6. BIELCZYŃSKI T.: Przygotowanie i prowadzenie frontowej /arcyjnej/ operacji zaczepnej o koalicyjnym składzie. Skrypt, wyd. ASG WP, Warszawa, 1979 r.
 7. БИРЮКОВ Н.Л., АНДРИН В.Ф.: Аэромобильные операции армии СССР. Москва, 1977 r.
 8. BIEŻUŃSKI Z.: Sposoby i możliwości wykorzystania dywizji desantowej w operacji zaczepnej frontu na kierunku nadmorskim. Rozprawa doktorska, Wyd. ASG WP, Warszawa, 1984 r.
 9. BRADLEY O.M.: Zdobycie epopeja. Wyd. MON, Warszawa, 1963 r.
 10. CIECHA B.: Organizacja wojsk powietrznodesantowych, Myśl Wojskowa nr 7, 1986 r.
 11. CIAPALA R.: Wsparcie ogniem trenujących się wojsk armii przez pAb. Praca dyplomowa, Wyd. ASG WP, Warszawa, 1989 r.
 12. CIŃCZKOWSKI L.: Kierunki doskonalenia i rozwoju sił zbrojnych NATO. Skrypt, wyd. ASG WP, Warszawa, 1983 r.

LITERATURA

- ✓ 1. Amerykańskie poglądy na wykorzystanie lotnictwa sił lądowych na współczesnym polu walki w świetle postanowień podręcznika polowego /regulaminu/ FM 90-1, wyd. DWL, Poznań, 1982 r.
- ✓ 2. ANDRUCHOW J.D.: Wozduszno-diesantnyje wojska NATO. Moskwa, 1970 r.
3. ANTRIM C.: Udział wojsk specjalnego przeznaczenia w morskich operacjach desantowych. WPZ nr 4, 1963 r.
4. BEDNAREK L.: Ocena możliwości i sposobów działania grupy desantowo-szturmowej w natarciu dywizji /praca dyplomowa/. wyd. ASG WP, Warszawa, 1987 r.
- ✓ 5. BIEŁCH J.: Nowe konstrukcje lotnicze. Przegląd Wojsk Lotniczych nr 11, 1985 r.
6. BIEŁCZEWSKI T.: Przygotowanie i prowadzenie frontowej /armijnej/ operacji zaczepnej o koalicyjnym składzie. Skrypt, wyd. ASG WP, Warszawa, 1979 r.
- ✓ 7. BIEŁOW M.J., AWILIN W.F.: Aeromobilnyje operacji armii SSZA, Moskwa, 1977 r.
- ✓ 8. BIEŻUŃSKI Z.: Sposoby i możliwości wykorzystania dywizji desantowej w operacji zaczepnej frontu na kierunku nadmorskim. Rozprawa doktorska. Wyd. ASG WP, Warszawa, 1984 r.
9. BRADLEY O.N.: Żołnierska epopeja. Wyd. MON, Warszawa, 1963 r.
- ✓ 10. CHOCHA B.: Organizacja wojsk powietrznodesantowych, Myśl Wojskowa nr 7, 1958 r.
11. CIAPAŁA B.: Wsparcie ogniowe broniących się wojsk armii przez pśb. Praca dyplomowa. Wyd. ASG WP, Warszawa, 1989 r.
- ✓ 12. CIBOROWSKI L.: Kierunki doskonalenia i rozwoju sił zbrojnych NATO. Skrypt. Wyd. ASG WP, Warszawa, 1989 r.

- ✓ 13. DODD N.L.: Doświadczenia z wojny falklandzkiej. Wojskowy Przegląd Zagraniczny nr 4/152/, Warszawa, 1983 r.
14. DUSZEWICZ E.: Właściwości użycia DPD w operacji zaczepnej frontu. Skrypt. Wyd. ASG WP, Warszawa, 1985 r.
15. DUSZEWICZ E.: Użycie i działanie oddziałów desantowo-szturmowych w operacji zaczepnej armii. Skrypt. Wyd. ASG WP, Warszawa, 1987 r.
16. GETTER J.: Model organizacyjny dywizji desantowej przewidzianej do udziału w operacji zaczepnej frontu na kierunku nadmorskim. Rozprawa doktorska. Wyd. ASG WP, Warszawa, 1978 r.
17. GLIŃSKI W.: Morskie operacje desantowe w drugiej wojnie światowej. Wyd. Morskie, Gdańsk, 1969 r.
- ✓ 18. GOŁĄB Z.: Przykłady użycia desantów powietrznych i śmigłowcowych w wojnach lokalnych. Myśl Wojskowa nr 4, 1978 r.
- ✓ 19. GRIGORIENKO P., MILUTENKOW O., PROCHORKOW J., SIDORIENKO A., SZRAMCZENKO A.: Metodyka wojskowych badań naukowych. Wyd. MON, Warszawa, 1962 r.
- ✓ 20. GUTOWSKI J.: Lotnictwo wojsk lądowych /zarys historyczny/. Sygnały. Wyd. ASG WP, nr 4/128/, 1987 r.
- ✓ 21. HAMPE E.: Jakie korzyści daje siłom lądowym ruchliwość powietrzna. Wojskowy Przegląd Zagraniczny, nr 6, 1966 r.
22. HAIGHT W.P.: Współczesne i przyszłe morskie operacje desantowe. Przegląd Informacyjny nr 4, Wyd. ASG WP, Warszawa, 1967 r.
23. HOVE A.von: Wnimanije, paraszjutisty. Tłumaczenie z języka niemieckiego. Moskwa, 1957 r.
- ✓ 24. Instrukcja strzelania i kierowania ogniem artylerii naziemnej - cz. II, Wyd. MON, Warszawa, 1986 r.

- ✓ 25. JABŁOŃSKI i inni: Działania bojowe lotnictwa na korzyść taktycznych desantów powietrznych w operacji zaczepnej armii. Rozprawa doktorska. Wyd. ASG WP, Warszawa, 1980 r.
26. JANIĄK A.: Warunki działania wojsk armii na północnonadmorskim i jutlandzkim kierunku operacyjnym. Myśl Wojskowa Tajna nr 1, Wyd. MON, Warszawa, 1975 r.
- ✓ 27. JANKIEWICZ Z., STASIAK W.: Wojska powietrznodesantowe. Warszawa, 1976 r.
- ✓ 28. JANUSZEWSKI F.: Organizacja i prowadzenie działań bojowych przez DPD w operacji zaczepnej frontu. Rozprawa doktorska. Wyd. ASG WP, Warszawa, 1973 r.
- ✓ 29. JEFIMOW K.E.: Wozduszno-diesantnyje wojska NATO. Moskwa, 1970 r.
- ✓ 30. JENDRASZCZAK E.: Wybrane zagadnienia użycia oddziałów /grup/ desantowo-szturmowych w obronie. Myśl Wojskowa nr 1, 1987 r.
31. JENDRASZCZAK E.: Niektóre właściwości użycia grupy desantowo-szturmowej w natarciu dywizji. Zeszyty Naukowe nr 1/36/89. Wyd. ASG WP, Warszawa, 1989 r.
32. JENDRASZCZAK E.: Organizacja i prowadzenie działań desantowo-szturmowych oraz użycie desantów taktycznych w operacji zaczepnej armii. Wykład. Wyd. ASG WP, Warszawa, 1989 r.
- ✓ 33. JERZYKOWSKI L.: Operacje desantu powietrznego. Bellona, Nr 4, 1954 r.
34. KACZMAREK J.: Uderzenie i ogień. Wyd. MON, Warszawa, 1973 r.
- ✓ 35. KISIEL W.: Możliwości, rola i zasady wykorzystania wojsk desantowych i zmechanizowanych w ramach kombinowanej operacji desantowej w celu opanowania wysp w strefie cieśnin morskich. Rozprawa doktorska. Wyd. ASG WP, Warszawa, 1971 r.

- ✓ 36. KISIEL W.: Ogólna charakterystyka współczesnej kombinowanej operacji desantowej. Opracowanie teoretyczne. Wyd. ASG WP, Warszawa, 1976 r.
- ✓ 37. KISIEL W.: W sprawie użycia desantów powietrznych w morskich operacjach desantowych. Myśl Wojskowa nr 2, 1959 r.
- ✓ 38. Kompendium sił zbrojnych państw NATO. Wyd. MON, 1987 r.
- 39. KOŁODZIEJCZAK B.: Desanty powietrzne i taktyka szturmowa powietrznego według poglądów NATO. Warszawa, 1972 r.
- 40. KÓSKA T.: Właściwości organizacji i użycia grup /pododdziałów/ desantowo-szturmowych w walce dywizji zmechanizowanej. Praca dyplomowa. Wyd. ASG WP, Warszawa, 1987 r.
- ✓ 41. KOZIEJ S., ŚCIBIOREK Z., BRZozowski J., LIDWA W.: Ogólnotaktyczne problemy dotychczasowego rozwoju teorii i praktyki działań powietrzno-lądowych. ASG WP, Warszawa, 1987 r.
- ✓ 42. KOZIEJ S.: Niektóre pojęcia dotyczące działań powietrzno-lądowych, Myśl Wojskowa, 1987 r., nr 4.
- ✓ 43. KOZIEJ S.: Zabezpieczenie lądowania śmigłowców transportowych. Myśl Wojskowa nr 7, 1977 r.
- ✓ 44. KOZIEJ S.: Wprowadzenie do badań nad powietrzno-lądowymi działaniami bojowymi, ASG WP, Warszawa, 1986 r.
- ✓ 45. KOZIEJ S.: Współdziałanie oddziałów wydzielonych z desantami śmigłowcowymi, Przegląd Wojsk Lądowych, 1982 r., nr 2.
- ✓ 46. KOZIEJ S., JENDRASZCZAK E.: Działania desantowo-szturmowe, Opracowanie przesłano do Redakcji Myśli Wojskowej w grudniu 1989 r.
- ✓ 47. KRZYPKOWSKI M.: O wykorzystaniu wojsk powietrznodesantowych. Myśl Wojskowa nr 9, 1977 r.
- ✓ 48. KUROCZKIN K.: Wojska powietrznodesantowe w wojnie lokalnej. Przegląd Informacyjny ASG WP, nr 5, 1974 r.

- ✓ 49. LACKI M.: Działania desantowe w okresie drugiej wojny światowej. Wyd. WSMW, Gdynia, 1974 r.
- ✓ 50. Leksykon wiedzy wojskowej. Wyd. MON, Warszawa, 1979 r.
- ✓ 51. LIPSKI W.: Przewóz wojsk i sprzętu przez pśt w operacji obronnej. Praca dyplomowa. Wyd. ASG WP, Warszawa, 1989 r.
- ✓ 52. LISOW I.I.: Spadochroniarze, Warszawa, 1971 r.
- ✓ 53. MERGLEN A.: Historia i przyszłość wojsk powietrznodesantowych. Warszawa, 1970 r.
- ✓ 54. Metodyka wojskowych badań naukowych. Wyd. ASG WP, Warszawa 1983 r.
- ✓ 55. MICHAJŁOW A.D.: Wozdusznyje diesanty. Moskwa, 1962 r.
- ✓ 56. MIELCZAREK H.: Kawaleria powietrzna. Myśl Wojskowa nr 10, 1966 r.
- ✓ 57. MONTGOMERY B.L.: Inwazja na Europę. Wyd. MON, Warszawa, 1961 r.
- 58. MRÓZ W.: Główne kierunki doskonalenia procesów oraz systemów dowodzenia i pracy sztabowej, stosowanych dotychczas w warunkach garnizonowych i polowych. Zeszyty Naukowe nr 1/48/87, wyd. ASG WP, Warszawa, 1987 r.
- 59. MRÓZ W.: Zarys kierowania i organizacji pracy dowódczej i sztabowej. Wyd. Sztab Generalny WP, Warszawa, 1978 r.
- ✓ 60. Niektóre zagadnienia dotyczące ruchliwości wojsk lądowych. Wojskowy Przegląd Zagraniczny nr 4, 1972 r.
- ✓ 61. NIESTERS M.: Użycie śmigłowców w działaniach bojowych według koncepcji radzieckiej. Sygnały nr 1/137/. Wyd. ASG WP, Warszawa, 1988 r.
- ✓ 62. NOŻKO K.: Zagadnienia współczesnej sztuki wojennej. Wyd. MON, Warszawa, 1973 r.

63. NOŻKO K.: Operacja zaczepna armii. Podręcznik. Wyd. ASG WP, Warszawa, 1987 r.
64. NOŻKO K.: Zwalczanie systemów rozpoznawczych i rozpoznawczo-uderzeniowych nieprzyjaciela w operacji zaczepnej armii /frontu/. Wyd. ASG WP, Warszawa, 1985 r.
- ✓ 65. NOŻKO K.: Założenia i zasady współczesnej sztuki operacyjnej. Wyd. ASG WP, Warszawa, 1977 r.
- ✓ 66. NOŻKO K.: Operacja obronna armii. Podręcznik. Wyd. ASG WP, Warszawa, 1988 r.
- ✓ 67. Ofensywne działania śmigłowców szturmowych. Sygnały nr 2/35/. Wyd. ASG WP, Warszawa, 1979 r.
- ✓ 68. Operacja przeciwdesantowa /ćwiczenie dowódczo-sztabowe nr 305/. Wyd. ASG WP, Warszawa, 1989 r.
69. Operacja zaczepna armii /ćwiczenie główne nr 302/G/. Wyd. ASG WP, Warszawa, 1982 r.
70. Osnovy bojewo primienienia armijnego lotnictwa. Wyd. AWL, Monino, 1985 r.
- ✓ 71. Perspektywy rozwoju śmigłowców szturmowych głównych państw kapitalistycznych. Wojskowy Przegląd Zagraniczny nr 3, 1977 r.
- ✓ 72. PIETER J.Z.: Z zagadnień pracy naukowej. Wrocław, 1974 r.
- ✓ 73. Planowanie i prowadzenie powietrznych i morskich operacji desantowych /według poglądów zachodnich/. Wyd. MON, Warszawa, 1978 r.
- ✓ 74. Podstawowe normy i pojęcia taktyczne oraz ich wykładnia. Wyd. ASG WP, Warszawa, 1985 r.

- ✓ 75. Powietrzna manewrowość wojsk lądowych według poglądów amerykańskich. Wojskowy Przegląd Zagraniczny, nr 5, 1975 r.
- ✓ 76. Program strzelań piechoty z broni strzeleckiej /PSP-76/, szkol. 571/77. Wyd. Sztab Generalny WP, Warszawa, 1977 r.
- ✓ 77. Prognoza przyszłych działań wojennych /w tym operacji i działań bojowych/ oraz roli poszczególnych rodzajów sił zbrojnych wojsk i służb /lata 1990-2015/. Wyd. ASG WP, Warszawa, 1987 r.
- 78. Problemy organizacji i prowadzenia pierwszej operacji zaczepnej armii. Biuletyn Informacyjny nr 1/73. Wyd. MON, Warszawa, 1979 r.
- ✓ 79. Regulamin walki Sił Zbrojnych, Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej /dywizja-pułk/. Wyd. MON, Warszawa, 1964 r.
- ✓ 80. Regulamin walki wojsk lądowych Sił Zbrojnych Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej cz. I /dywizja-pułk/, Wyd. MON, 1985 r.
- ✓ 81. SADYKIEWICZ M.: Kawaleria powietrzna /Problemy ruchliwości wojsk/. Wyd. MON, Warszawa, 1963 r.
- ✓ 82. SENDAK T.: Employment of airborne air cavalry in the airborne antiarmor defense, Wyd. Ford Leavenworth, Kansas, 1979 r.
- 83. SEMERDZIEJEW A.: Specyfika przygotowania i prowadzenia operacji zaczepnej frontu na kierunku nadmorskim. Informacyjny Sbornik Sztaba i Techniczieskowo Komiteta OWS nr 6, 1974 r.
- ✓ 84. SKIBIŃSKI J.: Uwagi o desantach powietrznych. Myśl Wojskowa nr 6, 1958 r.

85. SOBIERAJSKI R.: Północnonadmorski kierunek operacyjny.
Wyd. ASG WP, Warszawa, 1980 r.
86. SOKOŁOWSKI S.: Decyzja a działanie. Wyd. MON, Warszawa,
1975 r.
- ✓ 87. SOWIETSKIJE WOZDUSZNO-DIESANTNYJE /Wojenno-istoriczeskij
oczjesk/, Moskwa, 1986 r.
- ✓ 88. SZCZYGIEŁ L.: Nowoczesne śmigłowce bojowe. Sygnały
nr 3/103/, Wyd. ASG WP, Warszawa, 1985 r.
- ✓ 89. Sztuka operacyjna wojsk lotniczych. Podręcznik. Wyd. ASG WP,
Warszawa, 1988 r.
- ✓ 90. SZYROKOW W.: Szturm jako metoda ataku pododdziałów /grup/
desantowo-szturmowych. Praca dyplomowa. Wyd. ASG WP,
Warszawa, 1988 r.
- ✓ 91. Taktyka lotnictwa wojsk lądowych. Podręcznik. Wyd. DWLot.
Poznań, 1983 r.
- ✓ 92. URBAŃCZYK T., LASZCZYK M.: Manewr i okrążenie. Rozprawa
habilitacyjna. Zeszyt Naukowy nr 5/87. Wyd. ASG WP, Warszawa,
1987 r.
- ✓ 93. Użycie wojsk raketowych i artylerii w walce i operacji.
Podręcznik. Wyd. MON, Sygn. Art. 612/77, Warszawa, 1977 r.
94. WIĘCEK J.: Współdziałanie wojsk raketowych i artylerii
z wojskami zmechanizowanymi i pancernymi oraz lotnictwem
w porażeniu ogniowym nieprzyjaciela w operacji zaczepnej
armii. Rozprawa doktorska. Wyd. ASG WP, Warszawa, 1986 r.
95. WOLNY A.: Desanty powietrzne w wojnach lokalnych w Korei,
Wietnamie i na Bliskim Wschodzie, w latach 1945-1973. Roz-
prawa doktorska. Wyd. WIH WP, Warszawa, 1979 r.

107. Zasady organizacji i prowadzenia działań dywizji powietrzno-
- ✓ 96. WOLIN M.: Agresja amerykańska w Wietnamie. Warszawa, 1967 r.
- ✓ 97. WOŁOSZCZUK T.: Okrążenie w trzecim wymiarze. Warszawa, 1962 r.
- ✓ 98. WÓJCIK T.: Prognoza przyszłych działań bojowych pododdziałów, oddziałów i związków taktycznych. Wyd. ASG WP, Warszawa, 1981 r.
99. WÓJCIK T.: Zmiany w prowadzeniu działań bojowych wynikające z zastosowania nowych środków walki i systemów rozpoznawczo-uderzeniowych. Wyd. ASG WP, Warszawa, 1983 r.
- ✓ 100. Wpływ śmigłowców na możliwości bojowe i taktyczne wojsk lądowych NATO. Wyd. DWLot., Poznań, 1982 r.
101. WASILEW J.: Rozwinięcie natarcia przez DZ w górach z wykorzystaniem batalionu desantowo-szturmowego. Praca dyplomowa. Wyd. ASG WP, Warszawa, 1986 r.
102. Wybrane problemy przygotowania i prowadzenia operacji zaczepnej frontu /armii/ o koalicyjnym składzie. Biuletyn Informacyjny nr 5/79. Wyd. MON, Warszawa, 1979 r.
- ✓ 103. Zasady badania teorii wojskowej w czasie ćwiczeń. Poradnik. Wyd. ASG WP, Warszawa, 1983 r.
104. Zasady organizacji, planowania i prowadzenia morskiej /powietrzno-morskiej/ operacji desantowej w ramach operacji zaczepnej frontu na kierunku nadmorskim. Podręcznik. Wyd. ASG WP, Warszawa, 1986 r.
- ✓ 105. Zasady i prowadzenie działań dywizji desantowej. Biuletyn Informacyjny nr 1/73. Wyd. MON, Warszawa, 1973 r.
106. Zasady organizacji i prowadzenia morskiej operacji desantowej w ramach operacji zaczepnej frontu. Biuletyn Informacyjny nr 2/81. Wyd. MON, Warszawa, 1981 r.

- ✓ 107. Zasady organizacji i prowadzenia działań dywizji powietrzno-desantowej. Biuletyn Informacyjny, nr 1/110. Wyd. MON, Warszawa, 1973 r.
- ✓ 108. ZDRZAŁKA M.: O roli i zadaniach desantów w działaniach bojowych. Myśl Wojskowa nr 11, 1972 r.

Wydrukowano w 8 egz.
Egz.nr 1-8 Bibl.Nauk.DZS
Wyk.ppłk Jendraszczak
Druk W.R dn.7.03.90r
Druk ASG WP nr pf-439/WW
Korekta autorska

108/2

